HEEMKUNDE-KRING V. HOMBEEK
HOEMBEKA

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
17de Jaargang 2002 * Nr. 1 & 2 * Februari - Juni

Foto boven: De Wijngaard met "Kinderen van ons volk" in 1945.

Speciaal **dubbel** nummer

TONEEL in HOMBEEK

Gedurende honderd jaar heeft men in Hombeek aan toneel gedaan. De eerste toneelkring heette "Moed en Volharding". Daarna volgden andere bestaande verenigingen die ook aan ' conseir spelen ' gingen doen maar deze eindigden in 1949. Intussen was een nieuwe toneelgroep "De Wijngaard" opgericht in 1945. Deze kring is veertig jaar actief geweest.

verantwoordelijk uitgever; Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor 1980 ZEMST

KRINGWERKING

Hoembeka bestaat 20 jaar

Op 12 november 2002 zal kunnen herdacht worden dat enkele dorpsgenoten, die zich sterk verbonden voelden met het Hombeeks heem, 20 jaar eerder een nieuwe vereniging hebben gesticht. Hiermee wilden ze hun gehechtheid en loyaliteit uitdrukken aan hun eeuwenoude dorp. Door het zoeken naar historische achtergronden en verzamelen van bestaande gegevens wilden ze Hombeek en zijn bewoners beter leren kennen. Door het uitgeven van boeken en tijdschriften wensten ze anderzijds aan zoveel mogelijk geïnteresseerden meedelen wat ontdekt kon worden over toestanden en mensen van vroeger. Het was de hoogste tijd dit te doen omdat door de fusie, de groeiende randstadmentaliteit en het voortschrijdend wegkwijnen van plaatselijke verenigingen de historische banden van een ooit bloeiende leefgemeenschap meer en meer verbroken werden.

Tijdens de eerste acht jaar onder voorzitter Louis Lauwers kreeg de kring structuur en de naam Hoembeka. Er werd vergaderd en georganiseerd. Publieke voordrachten werden ingelegd, reizen en uitstappen gemaakt, feest gevierd en de oude Sinte-Metteviering geherwaardeerd met een jaarlijkse lichtstoet. Hombeek zag in 1984, na de publicaties van pastoor De Ridder in 1933, voor het eerst terug een boek verschijnen over zijn verleden. Daarop volgden nog drie boeken in de reeks Hoembekania, telkens gekoppeld aan een tentoonstelling. Men was ook begonnen aan de uitbouw van een documentatiecentrum.

Ward De Kempeneer zette het werk van zijn voorganger verder. De kring werd omgevormd naar een V.Z.W. De bekende activiteiten, vergaderingen, voordrachten en uitstappen bleven maar er kwam nu ook dauwtrappen bij in mei en een jaarlijkse fietstocht. Bovendien werden meerdaagse reizen ingericht met een historisch thema en met uitgebreide commentaar. Een vast gegeven waren wel de tentoonstellingen telkens bij het verschijnen van een boek maar nieuwe initiatieven werden genomen zoals een "Cultuurcafé", een "Verenigingenbeurs", lessen in kunstgeschiedenis, de "Mattheuspassion" in het Lemmensinstituut, een tentoonstelling over "Reynaert De Vos" en over "Leliëndaal".
Opmerkelijke gebeurtenissen waren de herdenking van de bevrijding met het bezoek van Engelse bevrijder Dennis Kirby, het evenement "Open Dorp", de bijzondere gelegenheidsfeesten zoals "Waar is de tijd", The night of the Broms", het "Koekedrie-sextet".

Het belangrijkst is wel dat in de meer dan 11 jaar de belangstelling voor heemkunde uitgroeide van amper 120 naar meer dan 300 leden. Dat kon door de steeds uitbreidende lezersschaar van het kringblad 't Ridderke te sensibiliseren. Er verschenen in deze tijd ook nog 5 boekdelen van Hoembekania. De bijzonderste aandacht is gegaan naar het archief. Niets werd gespaard, noch geld, noch inspanning of nieuwe ideeën om het documentatiecentrum steeds uit te breiden en voortdurend te optimaliseren.

Dit alles bevorderde de echte verbondenheid als vriendenkring en was anderzijds maar mogelijk omdat kon gerekend worden op goede samenwerking in een open atmosfeer. Om dit te bestendigen heeft de voorzitter het best geacht om voortijdig een stap opzij te zetten. Dit gebeurde op de vergadering van 27 maart en op 3 april werd de erevoorzitter Christian de Meester de Ravestein met algemeenheid van stemmen erkend als nieuwe voorzitter a.i. en als dusdanig benoemd. Hoembeka zit vast op de rails, en zo hoort het.

Open dorp
Deze activiteit die aangekondigd was, werd ingetrokken en verdaagd naar later.

Fietstocht op zondag 1 september
Het parcours wordt uitgestippeld. Wie belangstelling heeft kan best zijn naam opgeven aan **Raymond Lauwers** en ontvangt dan alle verdere bijzonderheden zodra ze bekend zijn.

Toneel in Hombeek
Veertig jaar De Wijngaard (1945 – 1985)

Ward DE KEMPENEER

Al bijna twintig jaar is openbaar volkstoneel uit Hombeek verdwenen.
Sporadisch wordt in één of andere vereniging nog wel aan toneel gedaan maar deze podiumkunst blijft dan in een vereniging binnenskamers. Publieke optredens zijn hier enkel nog van muzikale aard zoals die van een eigen brassband of van ingehuurde pop- en rockgroepen. Het is ooit heel anders geweest.

Hombeek was na de oorlog tot ver buiten zijn grenzen vermaard om zijn toneelvoorstellingen. De Wijngaard was een toneelkring met faam en de twee voorstellingen ieder jaar behoorden evenzeer bij de Hombeekse kalender als welk kerkelijk feest of wettelijke verlofdag ook. Iedere lente en iedere winter was er in de zaal van 'Smeres', later van 'de Schilder', een volkstoeloop zodat de antieke toneelzaal eivol zat tot in het verste hoekje. Iedereen wilde de plaatselijke theatersterren bezig zien. Weken op voorhand kondigden de affiches aan welk drama, blijspel, detective of historisch spel vertoond zou worden. Nog meer dan naar het stuk zelf was men benieuwd naar wie er op de planken zou staan en in welke rol. De prestaties werden nadien overal druk besproken in de café's en winkels en informeel werden de lokale 'oscars' na iedere vertoning toegekend aan die of aan gene die het weer eens bijzonder goed gedaan had. In 1985 werd een stuk gebracht dat ironisch genoeg '**Oscar**' heette; de laatste erkenning die het toneelgezelschap zichzelf heeft gebracht. De bedwelming kwam onverwacht en geen mens bevroedde dat de terminale fase van De Wijngaard was ingetreden, de ongenadige rivaliteit van de moderne media als TV ten spijt. Wat de motieven om te stoppen ook mogen geweest zijn, het bleef tot nog toe iedereen verbazen dat Hombeek niet meer bij machte was om de met zoveel inspanning en toewijding verworven traditie van goed toneel verder te zetten.

Voorgeschiedenis

De Wijngaard werd in 1945 gesticht en eindigde in 1985. Deze kring acteerde dus veertig jaar maar daar is een hele toneelgeschiedenis aan vooraf gegaan. Het is te vroeg om de volledige historische ontwikkeling van het Hombeeks toneelleven uit de doeken te doen. We beschikken over onvoldoende gegevens van voor 1900 en het patronaatstoneel is nog niet onderzocht. Daarom beperken we ons hier tot een schematisch overzicht.

Vanaf wanneer is in Hombeek aan publiek toneel gedaan ?
In de 19de eeuw was dorpsvermaak geconcentreerd rond de twee kermissen met Sint-Jan en met Sinte-Mette. De bestuurders stimuleerden deze dorpsfeesten met publiek volksvermaak in open lucht zoals mastklimmen en zaklopen maar er kwamen ook rondtrekkende zangers aan te pas en reizend theater. Van echt plaatselijk toneel was zeker geen sprake. Meerdere gegevens wijzen er op dat er vanaf 1885 wel podiumoptredens zijn geweest met vermoedelijk ook toneelspelen.

Moed en Volharding

Hoogstwaarschijnlijk heeft alles zijn oorsprong gevonden in het jaarlijks amusementsfeest van de zangers van het kerkkoor. Ze werden ieder jaar door de pastoor getrakteerd en vrolijkten hun feest op met liederen en voordrachten. Daarbij waren mannen als Guilliam Goovaerts, Désiré Slachmuylders, koster Peter Antoon Plasqui, Frans Bertens, Edward Phlips, Isidoor Lauwers, Peter Stroobants e.a.
Over die periode rond 1890 schreef meester Emiel Bertens [1] in zijn dagboek : *De eerste toneelkring in de gemeente en in het dorp was **Moed en Volharding**. De eerste leden waren de zangers van het hoogzaal. Buiten dit vormden zij een zangkoor met de koster als muziekchef. Ze namen deel aan festivals en hun kring groeide uit tot een toneelmaatschappij. De eerste jaren speelden ze stukken met uitsluitend mannenrollen. Een tweede stap was een toneelstuk met mannenrollen en één vrouwenrol.*

[1] Emiel Bertens (1883) was de oudste uit het gezin van Frans Bertens (° Mechelen 1857) en Henrica Van Horenbeeck (° Mechelen 1860). Ze waren bij hun huwelijk in Hombeek komen wonen op de Mechelse weg en hadden nog 4 kinderen; Jan Jozef (1886), Henri Louis (1888), Karel (1895) en Jan (1901).

Deze werd gespeeld door een mannelijk lid in vrouwenkleren. Uiteindelijk traden er ook vrouwen op. 'Moed en volharding' heeft veel lauweren geoogst en de stukken zang waren steeds een buitengewoon succes.
's Zondags namiddags had vader bijeenkomsten met vrienden van het hoogzaal of van het toneel en ze bezochten samen enige herbergen. Zodra de kinderen naar het bed waren kwam hij dan naar huis om moeder te halen om hem te vergezellen en dan deden ze samen nog enkele herbergen.

De eerste optredens hebben zeker heel wat te doen gehad met zang. Aria's of duetten uit operettes waren zeer in de mode. Er werd geconcerteerd met ingehuurde muzikanten maar ook declamatie en toneel gingen er bijhoren. Zo een optreden werd toen algemeen als "***concert***" bestempeld. Men sprak niet van naar het toneel gaan maar naar het '*conseir*'. Deze terminologie is nog zeer lang blijven voortbestaan.

Er zijn voor de eeuwwisseling in Hombeek nog andere verenigingen geweest die zich met zang of toneel hebben bezig gehouden. Zo is er in 1896 op het Heike de zangvereniging '***De Coeurs***' opgericht. Omdat ze op muziekfestivals tegenover de fanfares moeilijk konden optornen, werd het koor twee jaar later omgevormd tot een muziekmaatschappij. Aldus ontstond de fanfare "De Vrolijke Vrienden"[2]. Anderzijds zou er op de Plein ook een toneelgroep ***Jong maar Moedig*** *geweest zijn* die in 1903 meedong in de '*wedstrijd voor tooneel- en blijspelen*' van de Katholieke Werkmanskring te Mechelen[3]. We weten niet of deze kring iets te zien had met de in 1895 opgerichtte fanfare St.-Cecilia en evenmin in welke zaal ze zijn opgetreden.

In de toneelgroep **Moed en Volharding** van de koorzangers zaten heel wat herbergiers. Twee herbergen in het dorp hadden midden 1800 al een bovenzaal; de herberg "De Kroon" en de herberg "Het Nieuw Huis", beiden in het dorp gelegen. Ze werden wel als danszaal gebruikt bij kermissen en teerfeesten maar in 1885 was er geen echte toneelzaal met podium in Hombeek.

EEN ZAAL MET PODIUM

In die jaren was het centrum van het economisch leven in de gemeente zich gaan verleggen naar de nieuwe statieplaats. Niet zozeer het recent opgerichte station speelde hierbij een rol maar vooral de verderop gelegen rangeerkade. Daar ontstond een trafiek van goederen. Landbouwgewassen werden op de Hombeekse groentemarkt verhandeld en op wagons geladen naar de grote steden. Anderzijds werden kolen en de eerste Amerikaanse meststoffen, de vermaarde '*Guano*' aan de kade gelost. Twee nieuwe herbergen die op deze handel waren afgestemd verrezen daar: enerzijds "A La Commerce" gebouwd door Jef De Neys en Cornelia Janssens[4] en anderzijds "A La Station" gebouwd door Tist Vekemans en Appolonia Elshoudt[5]. Aan de bareel lag nog een braak stuk grond dat eigendom was van Pieter Van Der Meulen, alias 'baas Kroon'. Hij was de waard in de herberg 'De Kroon' in opvolging van Jaak Moons, de eerste man van zijn echtgenote Sofie Jacobs die recent overleden was. Richard Lamot, eigenaar van de gelijknamige brouwerij van Mechelen, kocht deze grond en bouwde in 1888 er een nieuwe herberg op met zaal. Ze kreeg de zeer eigentijdse naam **"De Leeuw van Vlaanderen"**, wellicht bewust gekozen in reactie op de twee andere herbergen op de statieplaats met Frans uithangbord op de Brusselse *commerçants* gericht. Voor zover bekend werd dit de eerste podiumzaal in de gemeente. Dat Peter Stroobants, kerkzanger en toneelspeler, de eerste uitbater werd, zal wel geen toeval geweest zijn[6].

We mogen aannemen dat vanaf 1890 de theatervoorstellingen zoals zang en toneel in deze zaal hebben plaatsgehad. De latere zelfstandige toneelgroep De Wijngaard heeft trouwens al haar voorstellingen gedurende veertig jaar in deze zaal gegeven. Ze bestond bij de laatste optredens in 1985 bijna honderd jaar en was hopeloos verouderd. Thans maakt ze deel uit van het restaurant Nino's als opslagruimte en zal binnenkort worden afgebroken voor een nieuw complex van appartementen.

Andere zalen met podium zijn er pas gekomen na 1900. In 1907 was de katholieke vrije school verhuisd van de Bankstraat naar de nieuwe gebouwen op de Leestse steenweg. De oude klaslokalen werden samengevoegd tot één grotere zaal en zo kreeg de katholieke werking of 'het patronaat' ook een zaal. Vermoedelijk was het de tweede podiumzaal.

Kort daarop in 1908 bouwde smid en herbergier Paul Phlips in het dorp een nieuwe zaal voor bals en feesten, ook geschikt voor theatervoorstellingen. Rond 1920 werd op het Heike de opslagplaats van

[2] Hoembekania 3, 1988, Het muziekleven, **Stan Behets**, De Koninklijke fanfare "De Vrolijke Vrienden, blz 150.

[3] Gazet van Mechelen, 1903, 13 december. **Jong maar moedig** van Hombeek, plein speelde "Daar is de duivel of hoe men burgemeester wordt". We vermoeden dat het hier om een Mechelse toneelkring ging.

[4] Huidig huis Diepestraat 1 nu bewoond door Dirk Smets en Ingrid De Smet.

[5] Het huis ging over op hun jongste dochter Clotilde die tweemaal huwde eerst met Jef Saint en daarna met Jef Van Hoof. Nu bankfiliaal van BACOB.

[6] Peter Stroobants (°Kampenhout 1851), gehuwd met Antonia Willems (°Hombeek 1852) was naar zeggen van zijn kleinzoon Henri Stroobants (°Hombeek 1903) naar Hombeek gekomen bij de bouwwerken aan de kerkhofmuur. Op het ogenblik dat hij deze nieuwe woning betrekt staat zijn vrouw ingeschreven als herbergierster maar hij als 'smid'. Dit betekent hier 'ijzersmeder' of werkman in het Arsenaal te Mechelen.

Van Doren omgebouwd tot podiumzaal. Dit gebeurde door Jef Van Der Goten (die met de weduwe Van Doren getrouwd was) op het ogenblik dat de nieuwe toneelgroep "Vliegt de Blauwvoet" in die zaal met toneelvoorstellingen begon.

Tenslotte veel later in 1933 werd in het dorp door de brouwerij Jacobs een nieuw café met moderne zaal gebouwd. De Forum was ruimer en moderner dan alle andere zalen. Er waren heren- en damestoiletten, een foyer voor de artiesten of orkestmuzikanten, een grote bar achteraan en vestiaire en een loket aan de entree. Deze zaal was niet echt bedacht op toneelvoorstellingen maar eerder op dansen. Het open podium was eerder klein en coulissen of voorhang waren niet constant voorzien. Toch is er sporadisch een toneel geweest door het reizend theater als Staf Bruggen maar ook traden er conferenciers op zoals Kees Brug of goochelaars, illusionisten en acrobaten. De zaal werd echter niet permanent aangewend door een Hombeeks toneelgezelschap.

TONEEL IN VOLLE EXPANSIE

Lokale toneel-, zang- en voordrachtverenigingen werden gestimuleerd door regionale en zelfs nationale wedstrijden voor amateurs. **Moed en volharding** heeft hieraan ook deelgenomen[7]. Om de kas nog vlugger te vullen werd er jaarlijks ook een bal gegeven. Hoe rooskleuriger de financies hoe meer en beter er kon verteerd worden op het jaarlijks eet- of teerfeest.

De grotere massa was bereikbaar geworden door zaaloptredens en aan toneel viel nu geld te verdienen. Daarom kregen andere verenigingen hiervoor ook interesse. Het is niet zo duidelijk wat op de planken kwam en door wie gespeeld werd in de periode 1900-1920. In de twee zalen van het dorp bij Stroobants (bij Smeires) en bij Phlips (bij den Haas) zijn zeker regelmatig voorstellingen geweest maar door wie en wanneer? In de patronaatszaal werd wellicht vooral voor eigen publiek gespeeld zowel door jeugd als door ouderen.

Het beeld wordt wat klaarder na de oorlog van 1914-1918. Het interbellum is de vruchtbaarste periode geweest in onze geschiedenis voor stichten van allerlei bonden en associaties op alle gebied; sportief, cultureel, politiek. Vooral die uit de katholieke zuil rezen als paddestoelen uit de grond. Uit deze gelederen staken enkele amateurs, die zich tot 'conseir spelen' geroepen voelen, de koppen bijeen. Zo ontstond de toneelgroep van **'het patronaat'**. Er werden vooral moraliserende stukken of ontspannende kluchten gebracht waar amoureuze scènes of genante ontboezemingen strikt vermeden werden. Het was een zuivere mannenaangelegenheid en dito spektakel waar bij een onvermijdelijke vrouwenrol een of andere jongeling vrouwenkleren werd aangetrokken. Het risico de goede zeden te bederven mocht niet gelopen worden, zeker niet in dit huis.

Hun opvoeringen waren steeds in januari of februari en tijdens twee opeenvolgende zondagen. Als eerste toneelmeester of regisseur is de naam van Pierre Van den Bosch genoemd. Later werd Jozef Van Goethem aangetrokken, een talentrijk Mechels acteur.

Als spelers in deze periode vallen namen als:

Pieter Van den Bosch,	Frans Van den Bosch,
Alfons Hellemans,	Eugeen Goovaerts,
Fiel Keuleers,	Jan Van Riet,
Jef Nuytkens,	Emiel De Maeyer,
Alfons Leen,	Gustaaf Meuldermans,
Frans Meuldermans,	Armand Jacobs,
Alfred Stroobants,	Eugeen Van de Camp,
Cyriel Selleslagh,	August Nieuweling,
René Saerens,	Edward Saerens

De opbrengst is steeds naar parochiale werking gegaan en de verdeling gebeurde in samenspraak met de proost van de betrokken verenigingen, zeg maar de pastoor.

VLIEGT DE BLAUWVOET versus N.S.B.

Twee nieuwe toneelverenigingen ontstonden na de oorlog 14-18. De spanning tussen 'patriotten' enerzijds - onder wie veel oud-frontsoldaten - en de 'pacifisten' anderzijds - onder wie de oud-activisten en uitgesproken Vlaamsgezinden - was zo groot dat ze ook lokaal hun heil zochten in de twee nationaal tegenstrijdige verenigingen: de N.S.B (Nationale Strijdersbond) en de V.O.S. (Vlaamse Oud-strijders). Deze eerder politieke formaties zagen in toneel een aantrekkelijk medium om de aanhangers te sensibiliseren en speelden vaak een of ander ideeën- of heldendrama. Als nagerecht volgde steeds een komediestuk. Bovendien was het een lucratief vermaak. De eersten resideerden hoofdzakelijk in het dorp en hadden daar hun toneelzaal bij de smid Paul Phlips en de tweeden die de overgrote aanhang op het Heike hadden, speelden daar in zaal Flora.

In juni 1920 werd in de schoot van V.O.S. de nieuwe toneelgroep **Vliegt de Blauwvoet** gesticht. Dat gebeurde op het Heike bij Jef Van de Goten. Hij was handelaar in kolen, meststoffen en landbouwproducten. In zijn grote opslagruimte, bij speciale gelegenheden ook dienstig als feestzaal voor teerfeesten en bals, werd een podium

[7] Gazet van Mechelen 9 maart 1904: **Moed en Volharding** speelde "Een onverwachte belegering" en behaalde op de toneelprijskamp van de Katholieke Werkmanskring een eervolle vermelding.

geïnstalleerd. De zaal "**Flora**" is de vaste stek geweest waar op twee opeenvolgende zondagen ieder voorjaar de V.O.S. haar toneelopvoeringen bracht. Als introductie en tijdens de pauze werd gemusciseerd en voor deze muzikale omlijsting deed men beroep op het ensemble van Emiel Van de Haegen of op het klein orkest van Jef Verhasselt, alias 'Rolleke'.

Als stichters van de nieuwe toneelkring tekenden:

Louis Huybrechts,	voorzitter,
August Soli,	kassier,
Jan Callaerts,	Louis De Wit,
Jef Janssens,	Louis Keuleers
Theofiel Keuleers,	Florent Teughels,
Frans Van den Bosch	Pieter Van Den Bosch.

We vermoeden dat Pierre Van den Bosch, regisseur in het patronaat, deze taak ook hier heeft uitgeoefend. Kort daarop (of gelijktijdig ?) heeft het patronaat de heer Van Goethem als regisseur aangetrokken.

Als acteurs traden o.m. op bij de mannen:

Frans Geets,	Theo Geets,
Arthur Meysmans,	August Soli,
Karel Phlips,	Frans Van den Bosch,
H. Van den Bosch	

bij de vrouwen:

juffr. Justine De Neys,	juffr. C. Meysmans,
juffr. Jos. Parijs,	

Zeer merkwaardig is dus wel dat deze groep het aandurfde in Hombeek gemengd toneel te brengen. Vermoedelijk was het een primeur (tenzij aan het licht komt dat ook "Moed en Volharding" al gemengd toneel had gebracht). De vertoningen werden gegeven in de late namiddag en de inkomprijzen bedroegen 5 fr. voor genummerde plaatsen en 4 fr. voor ongenummerde en staanplaatsen. Dat mag laag lijken maar in vergelijking met de andere toneelgroepen was dit toen de hoogst gevraagde prijs in de gemeente. In 1933 werd een najaarsvoorstelling gegeven en de opbrengst hiervan werd geschonken aan het comité voor het oprichten van de IJzertoren. De toneelkring heeft vanaf de oorlog (1940) geen voorstellingen meer gegeven.

De **N.S.B.** daarentegen gaf haar toneelopvoeringen steeds in het dorp. Ze gingen door op een zondag in december in de late namiddag (5.30 uur) met steevast een tweede optreden op kerstdag zelf. Het was gebruikelijk dat op dit kerstfeest ook de goede Sint postuum nog eens neerdaalde om geschenken uit te delen aan de jonge kinderen van de leden. Ook hier trad 'Rolleke' (Jef Verhasselt) met zijn muzikanten steeds op bij de introductie en tijdens de pauze. Tijdens de koude winters werd de zaal goed verwarmd, aldus werd dit nadrukkelijk op de folder vermeld. Als regisseur hadden ze Pieter Moons van Mechelen aangetrokken. Ze brachten eveneens gemengd toneel en regelmatig optredende akteurs waren bij de mannen:

Frans Christiaens	Leon Denteneer,
Edward Eggers	Louis Lauwers,
Alfons Mertens,	Pieter Moons,
Ferdinand Meysmans,	Karel Phlips,
August Reyniers,	Jos. Reyniers,
Edward Saerens,	Frans Saerens,
Staf Saerens,	Albert Spoelders,
Jules Teughels,	Pieter Van Craen,
Urbain Van Craen	Edward Van de Camp,

en bij de dames:

Jeanne De Smet,	Lisette Geleyns
Victoire Phlips	Julia Phlips
Maria Troch	Louise Spoelders,
Hilda Vander Elst,	mevr. Verhasselt.

De optredens in de zaal van de smid waren in hoofdzaak bestemd voor het hele gezin en de familie van de leden. Toen tijdens de oorlog de zaal door Karel Phlips werd omgebouwd tot metaalconstructiewerkplaats, moest de N.S.B. uitwijken naar De Leeuw van Vlaanderen. Voor zover we konden nagaan heeft de oudstrijdersbond aan zijn kerstvieringen met toneelvoorstellingen een einde gemaakt in 1949.

De muziekmaatschappijen hadden hun handen vol met aanleren van nieuwe marsen en andere stukken en met hun voorbereidingen voor deelname aan diverse festivals. Ze zijn er niet toe gekomen ook nog aan toneel te doen behoudens de trompetterclub van de "W.S.C de Hombeekse Sportvrienden". Dit gebeurde van 1932 en waarschijnlijk tot 1939, elk jaar in de maand februari en in de zaal van Karel Phlips, de grote bezieler. De muzikale omlijsting werd verzorgd door de trompetterclub zelf. De regie lag vermoedelijk bij August Reyniers.

Het was eveneens gemengd toneel en de acteurs waren o.m.:

Leon Denteneer,	juffr. De Win,
Louis Lauwers,	Karel Phlips,
Edward Saerens,	Willem Stevens,
Jules Teughels,	Pieter Van Craen,
Edward Van de Camp	
Margriet Van der Elst,	mevrouw Verhasselt.

SUSKE SAERENS en het SYNDICAAT

De grootste verspreider van de toneelmicrobe in Hombeek is wellicht Frans (Suske) Saerens geweest. Zijn groot engagement heeft hij op zijn vier zonen Edward, Jef, René en Staf overgedragen. Zij stonden zowat voor alle verenigingen en bij alle gelegenheden op de planken: zowel voor het Christen

Syndicaat, waar vader de belangrijkste ijveraar voor was, als voor het patronaat, de N.S.B., OLMAP en tenslotte De Wijngaard. Edward, Jef en Staf waren van deze laatste medestichters. Meer dan zestig jaar zijn de leden van dit gezin het alfa en omega geweest van het toneelgebeuren in Hombeek. Kort na de hulde die aan Edward en Jef gebracht werd in 1981 en 1983 bij hun gouden toneeljubileum, was de fut eruit en in 1985 werd de laatste toneelnoot gekraakt.

Daar waar alle andere kringen met hun toneelvoorstellingen toch vooral tot doel hadden er een centje mee bij te verdienen, was dat bij het Christen syndicaat heel anders. Hun voornaamste opdracht was leden te werven en ontspanning te brengen voor de families van de aangesloten leden. Vanaf 1922 werden regelmatig meetings gehouden in De Leeuw van Vlaanderen om de werklieden aan te sporen tot de vakvereniging toe te treden en hun aankopen te doen bij de coöperatieve winkels en bakkerijen. In april 1923 verontschuldigde Sus Saerens zich dat er de laatste maanden niet meer regelmatig was vergaderd maar hij rechtvaardigde dat omwille van de grote beslommeringen die hij had voor de toneelfeesten. Ieder jaar werden twee voorstellingen gegeven, één in het voorjaar en één in de winter. De deuren stonden open voor iedereen en de inkom was gratis. Men moest er wel een paar toespraken van syndicale afgevaardigden bijnemen maar het geheel was verzorgd tot in de puntjes met aanvankelijk een strijkorkest en later ensembles, eerst onder leiding van Alfons Van der Haegen, dan Jef Mathijs en tenslotte Jef Verhasselt.

Alle voorstellingen gingen door in De Leeuw van Vlaanderen. De regisseur was een bekend Mechelse acteur: Alfons Halsberge. Het gezelschap waagde zich niet aan gemengd toneel zoals dat paste bij verenigingen die de "K" van katholiek of de "C" van christelijk droegen.

De bekende acteurs in de beginjaren waren:

Leon Denteneer,	Eugeen Goovaerts,
Armand Jacobs,	Theofiel Keuleers,
Karel Meert,	Lodewijk Meert,
Ferre Meysmans,	August Nieuweling,
Frans Saerens,	Jef Saerens,
Edward Saerens,	Bert Van Cauwenbergh,
Jaak Van Erp,	Jan Van Riet.

Later kwamen er ook nog mannen bij zoals:

Alfons Fierens,	Gaston Halsberghe,
Alfons Mertens,	Cyriel Meys,
Karel Phlips,	August Reyniers,
Gustaaf Saerens,	Bert Spoelders,
Jules Teughels,	Jozef Vekemans,
Leo Van Beneden,	Jozef Verhasselt

In 1927 werd er toch entreegeld gevraagd om met de opbrengst de aankoop van een vlag te financieren. Men betaalde 4fr., 3fr. of 2 fr. naargelang de rang. Vanaf 1932 achtte men zich genoodzaakt steeds een zachte inkomprijs te laten betalen van 2 frank, wat minder dan de helft was van wat andere verenigingen vroegen. In 1934 werd de voorstelling op twee zondagen gegeven; de eerste gratis voor de leden en familie en op de tweede zondag betalend voor alle publiek. De voorstellingen van het syndicaat zijn kort voor de tweede wereldoorlog gestopt.

Na 1944 werd de toneelactiviteit door de intussen opgerichte vakbond weer opgenomen. Het ACW in medewerking met KAJ voerden nu in de zaal van het patronaat en in eigen regie hun stukken op. Het bleef mannentoneel. In het middeleeuwse mirakelspel "De Gestrafte met den Koorde" van Henri Ghéon, traden als spelers op o.m.:

Mil Keuleers,	Fons Vos,
Staf Saerens,	Fons Behets,
Georges Nuytiens,	Urbain Van Craen.

De rol van Carmen, de vrouw van Escamillo, een Spaanse herbergier, werd vertolkt door Urbain Van Craen. Dat moet ongeveer de laatste transvestiete act geweest zijn in het Hombeeks toneel.

HET PATRONAAT

De parochiale organisaties hadden zoals gezegd ook een toneelgroep die steeds in het voorjaar optrad in de zaal van het patronaat. Dat moet al vrij vroeg begonnen zijn, vermoedelijk voor de eerste wereldoorlog. Op dat ogenblik was de grootste attractie van het patronaat wel "de zjumenas", een turnvereniging. Ze werd geleid door Jef De Block, die sanitair installateur en zinkwerker was. Zijn bedrijf was gevestigd op de Ganzendries te Mechelen. In Hombeek werd hij algemeen 'Jef Blok' genoemd. Wie enig fysiek aanzien ambieerde, schaarde zich bij de vereniging der turners. In prachtig wit uniform deden ze mee aan wedstrijden tot ver buiten de provincie.

In 1923 werden verbouwingswerken aan de meisjesschool gedaan en werd het kloosterpand uitgebreid. Jef Blok miste de opdracht voor zinkwerken, maakte zich geweldig kwaad daarover en de 'zjumenas' zat zonder kop en weldra ook zonder gezicht. Leiders uit eigen rangen zoals Van Geel, Mertens en Van de Camp mislukten en de turnkring ging teniet. Dat had het effect dat het patronaattoneel nu aan belang ging winnen[8].

[8] Deze gegevens werden ons meegedeeld door Louis Buelens. Toneelstukken uit die jaren waren o.m. 'Viva Christo Rei' (1930), 'De Grote Waanzin' over WO 1 (1931) en 'De Goudmijn' (1932). **Wie ons over het patronaattoneel in die jaren meer kan vertellen of wie nog programma's uit die jaren bezit, zou ons een grote dienst bewijzen dit mee te delen.**

De jonge mannen gingen zich ferventer toeleggen op toneelspelen en Pierre Van den Bosch die al regisseerde bij "Vliegt de Blauwvoet" moet in die tijd vervangen geweest zijn door Jos Van Goethem voor de regie. De nieuwe regisseur woonde op de Tervuurse steenweg te Mechelen. Hij had een directiefunctie in de "Ebénisterie Malinoise" (nu Coloma). Als gedreven toneelspeler en oud-strijder 14-18 had hij ook aan het front optredens gedaan met Staf Bruggen, Karel De Heyder e.a. Hij kwam steeds met de trein naar Hombeek en moest dan afgehaald worden. De repetities moesten altijd gedaan zijn tegen de laatste trein. Hij was ook een zeer muzikaal man en componeerde graag. Hij werkte met enthousiasme samen met de Hombeekse toneelspelers en merkte vlug dat er een aantal echte natuurtalenten tussen zaten. Ze acteerden niet alleen zeer goed maar bruisten bovendien van originele humor en spiritualiteit. Enkelen onder hen waren bovendien goed onderlegde muzikanten die meerdere instrumenten bespeelden. Het zat er aan te komen dat uit een dergelijke combinatie iets apparts moest groeien. Zo ontstond in Hombeek een cabaretgroep die zich aan het werk zette om een originele variété te schrijven vol spetterende sketches en ook hekelbare coïncidenties en dat was de geboorte van de veelbesproken **Hombeekse revues**.

Leden van het revuegezelschap o.m. Staf Meuldermans, meester Eugeen Goovaerts, Marcel De Laet, "den Boskes". Bemerk dat de vrije school kort voordien tot patronaatszaal werd omgebouwd en kort daarvoor nog een raam werd dichtgemetseld ter hoogte van het podium.

Buiten enkele van de hierboven genoemde acteurs van het patronaat als Eugeen Goovaerts, Miel De Maeyer, Armand Jacobs, Fiel Keuleers, Gustaaf en Frans Meuldermans, Ferre Meysmans en Alfred Stroobants kwamen er nog enkele jongeren bij zoals:

Louis Buelens, Marcel De Laet (Cheille),
René De Mol (Boskes), Frans Nuytiens,
Louis Teughels, Eugeen Van de Camp.

De revues grepen steeds in de maand mei plaats. De eerste in 1936 heette **Da's straf.** Het jaar daarop volgde de tweede onder de titel **Da's nog straffer.** Er werden sketches opgevoerd over plaatselijke gebeurtenissen, ernstige zoals over een brandende spoorwagon die hier moest geblust worden, maar ook grappige over personen die om één of andere eigenschap of stommiteit in hun hemd werden gezet, echter nooit kwetsend. Wat niet kwetsend bedoeld was, kon soms toch zo overkomen en dat is de vroegtijdige dood van de revues geworden.

Eugeen Goovaerts en Staf Meuldermans

Louis Nuytiens en Frans Nuytiens

De derde in 1938 heette **Allee, schied uit** en hoe ironisch ook, met deze was het gedaan met de revues. Na de eerste vertoning was de koster bokkig omdat men er op gezinspeeld had dat de vroege morgenklok al eens niet luidde omdat het wellicht onder de warme wol bij de vrouw toch beter was. Als daarop berichten over de dalende moraliteit van enkele revueleden binnensijpelden op de pastorij, was een argwanende pastoor De Ridder ook gaan mokken. Naar verluidt zou na een repetitie de dokter met een paar jonge mannen een sortietje gemaakt hebben in Aartselaar, een omgeving waar niet veel goeds te rapen viel. De tweede zondag van de revue liep de zaal weer goed vol. Alvorens de jonge acteurs achter de coulissen verdwenen, brachten ze hun verloofden eerst rustig naar hun plaats. Pastoor de Ridder hield alles wantrouwig in de gaten. Met Marie zijn meid zat hij vooraan op

de ererij in gezelschap van de dorpsnotabelen zoals meester Mariën en de dokter. Zich van geen kwaad bewust presenteerde deze aan de pastoor een sigaar maar ze werd ostentatief afgewezen. Hoogstaande moraliteit werd niet verhandeld. Hoewel de zaal het uitschaterde bij een grappige allusie over liefdesverdriet of belaagde huwelijkstrouw kon er bij de pastoor geen lach meer af, integendeel. Naarmate de vertoning vorderde, geraakte hij meer en meer innerlijk opgewonden. Meer dan ooit meende hij in de vrijpostige dialogen een voortschrijdende zedenverwildering bij het revuegezelschap te ontwaren. Tegen de pauze was de pastoor zo geagiteerd dat hij regelrecht naar de keuken achter de scène vloog om daar rood van woede de niets vermoedende spelers uit te kafferen. Het moest maar gedaan zijn met het toneel en op hem moesten ze niet meer rekenen. Daarop verliet hij met zijn meid manifest de zaal. De pijnlijke leegte hypothekeerde de stemming voor de rest van de avond.

Het revuegezelschap verteerde de opbrengst nu maar zonder de pastoor. Ze vergaderden nog wat verder bij 'Nie van de Grune'[9]. De overtrokken zielzorgerei had de spelers diep gekwetst omdat ze zich niet bewust waren van enig kwaad en de ware toedracht niet kenden. Daartegen hadden ze geen enkel verweer. Dit keerde zich tegen de pastoor en op het teerfeest bij de regisseur thuis werden de kronkelingen van de duivel in het wijwatervat nog eens geparodieerd in een aangepast liedje. Binnen de 24 uur was het compleet refreintje op de pastorij bekend en was de breuk afgerond. Het gezelschap werd ontbonden. Vooral de ouderen hielden het voor bekeken nog verder toneel te spelen en hebben er toen definitief een punt achter gezet.

Onderpastoor Nobels zag dit alles ongraag gebeuren. Hij peddelde op de fiets van de ene naar de andere en trachtte ook bij de pastoor te bemiddelen. In augustus van dat jaar 1938 is pastoor De Ridder op rust gegaan kort nadat de eerste Vlaamse Kermis georganiseerd werd onder impuls van onderpastoor Nobels. Hiervoor had deze toch nog op vele mensen van de revue beroep kunnen doen. De jongeren die konden overgehaald worden om verder aan toneel te doen, sloten de rangen met oud-leden van het Martinus Patronaat. Zij vormden de nieuwe toneelgroep **OLMAP**. Opnieuw lag de toekomst open voor Hombeeks toneel. Men kon voor de regie verder rekenen op mijnheer Van Goethem, de gewezen leider, tekstschrijver en componist van de revues.

In 1938 en 1939 heeft het patronaat groot profijt kunnen halen uit de twee grootschalige Vlaamse Kermissen die een massa volk trokken. Tijdens de oorlog echter kwam daar een einde aan omdat alle bijeenkomsten verboden waren en dus ook deze openluchtvolksfeesten. OLMAP ging zich nu vooral concentreren op toneel en bracht ieder jaar twee opvoeringen, telkens in de maand mei, zoals het bij de revues het geval geweest was. Het bleef mannentoneel alhoewel er stilaan ook meisjestoneel bij kwam, voornamelijk in de jeugdbeweging toen de leidsters ook aan toneel gingen doen.

Bij OLMAP was een nieuwe generatie toneelspelers naar voor getreden onder wie:

Constant Behets,	Frans Bertens,
Louis Buelens	Achiel Christiaens,
Louis De Witte,	Frans Dons,
Tony Dons,	Alfons Geets,
Theo Geets,	Louis Huybrechts,
René Leen,	Frans Parijs,
Edward Saerens,	Jef Saerens,
August Selleslagh,	Bert Spoelders,
Jules Spruyt,	Jan Van Assche,
Jozef Van den Bergh,	Leon Vekemans.

Er werden twee stukken opgevoerd: eerst een ernstig spel en na de pauze een blijspel of klucht. In 1941 "De Witte van Faust" en "Om de meid van de pastoor". In 1942 "Het Rechte Spoor" en "De Zwansprofessor". In 1943 "Een zwerver kwam" en "Het standbeeld van de veldwachter". In 1944 werd terug in het voorjaar gespeeld op de zondagen 13 en 20 februari. Het toneelstuk "De zonen Stendall" van B. Bertina werd gebracht in regie van Edward Saerens. Volgens hem werd de opvoering vervroegd met het oog op de nakende militaire gebeurtenissen[10].

OP ZOEK NAAR VERNIEUWING

Het valt wel op dat de jonge Edward Saerens meer en meer sterk aanwezig was bij al het toneelgebeuren en nu ook als regisseur voor OLMAP inspraak kreeg op de keuze van het stuk. Wellicht werd in die jaren eveneens door zijn toedoen de oudste toneelgroep **Moed en volharding** even uit de diepe coma opgewekt. In december 1942 was hij spellei-

[9] Melanie Teughels-Vervoort had een herberg in de toenmalige statiestraat. Nu kledingzaak "Marjet en Nick".

[10] Edward Saerens: "Zes donkere jaren", 1997, blz. 100.

der bij de opvoering van een operette die opgevoerd werd door dit van ouds gekend Hombeeks gezelschap. Het zangspel met de toepasselijke naam **"Het leven bloeit open"** was geschreven door A. Verwaest en op muziek gezet door Armand Preudhomme. Het geheel moet ook gezien worden in een zoeken naar een heropstanding en promotie van de Vlaamse cultuur. Gedurende twee zondagen was de zaal van de Leeuw van Vlaanderen tot in de nok gevuld en de lustige operette die zich in de Kempen afspeelde bracht een beetje verzet in die sombere dagen van de bezetting.

De orkestleider was Jaak Van Erp en aan de piano zat de koster Jan Plasqui zoals weleer.

Een figurantenkoor bestond uit de dames:
Jeanne Brusselmans, Jeanne De Smet,
Jos Geerts, Marie Louise Slachmuylders,
Wiske Spoelders, Elisabeth Stevens,
José Teughels, Julia Teughels,
Rosa Teughels, Yvonne Teughels,
Amanda Van Steen Clementine Vos.

De rolverdeling was a.v.:

moeder Van Houtte, weduwe	M. Slachmuylders
Leo, haar zoon	John Van Erp
koster Judocus	Ferdinand Meysmans
Lieveke, zijn dochter	Yvonne Teughels
burgemeester Eigenwijs	J. Lauwers
mevrouw Eigenwijs	mevr Aug. Reyniers
Jacqueline, hun dochter	Jeanne De Smet
Louise, vriendin van Jacqueline	Julia Teughels
Andrea, vriendin van Jacqueline	Jos Geerts
Oscar, zakeman	Jan Goovaerts
Flip, bediende van Eigenwijs	Jan Briat
Frans, vriend van Leo	Richard Van Erp

dorpsjeugd, zangmaatschappij, enz.

Dit heroptreden van Hombeeks oudste toneelgroep is bij dit ene experiment gebleven, een korte heropflakkering van de goede oude tijd. Hoe verdienstelijk ook, voor herhaling is het niet vatbaar gebleken omdat binnen de groep de gemoederen beroerd werden door de stijgende politieke spanningen. Toch werd hier bewijs geleverd dat er een zeker heimwee naar **Moed en volharding** leefde; de kans op zelfstandige gemengd toneel in De Leeuw van Vlaanderen was nog virtueel aanwezig.

Een andere keer heeft een onafhankelijke groep jongeren uit OLMAP-spelers samengesteld, een optreden verzorgd in de zaal De Leeuw van Vlaanderen op zondag 19 december 1943. Deze formatie trad op zonder naam en de opbrengst werd volledig aan de Boekerij geschonken. De reeds eerder gespeelde klucht "Het standbeeld van de veldwachter", voordien in het patronaat opgevoerd, werd hernomen en daarbij werd ook "Een paard op zolder", een blijspel van J. Ballings gebracht. Hierbij ontbrak Edward Saerens wel maar zijn broers Jef en Staf waren actief.

Dat tenslotte Edward Saerens, die als knaap al met zijn vader al op de planken had gestaan, in het voorjaar 1944 nu als regisseur voor OLMAP een karakterstuk koos, "De zonen van Stendall", is ook betekenisvol. Hiermee week hij niet alleen af van de gebruikelijke vaak moraliserende thema's maar hij zette op het programma slechts één serieus stuk zonder klucht of blijspel achteraf. We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat hij sterk op zoek was naar een nieuwe vormgeving. Volgens hem was er genoeg talent aanwezig om uit dit medium meer te halen en dat er in het patronaat geen gemengd optreden toelaatbaar was, vond hij gewoonweg ouderwets en onzinnig.

In september 1944 kwam de bevrijding. Het gewone leven hernam. Wat al lang kiemde moest eens ontluiken en vorm krijgen. Op 15 december daaropvolgend hebben zeven spelers de toneelgroep van OLMAP verlaten en een nieuwe toneelgezelschap gesticht. Het waren de gebroeders Jef, Edward en Staf Saerens, de gebroeders Frans en Tony Dons en de kozijns Theo en Emiel Geets.

Dit initiatief trok onmiddellijk andere toneelliefhebbers en sympathisanten aan die wilden thuishoren in de nieuwe kring. Dat waren de juffrouwen Maria Geets en Yvonne Theugels en de heren Jan Andries, Louis De Witte, Frans Huybrechts, Frans Parijs, Jan Van Beveren, Edward Van de Camp en Louis Van den Heuvel.

Wie zich tot acteren geroepen voelde heeft zich direct aan de studie gezet van het bekende toneelstuk van Antoon Coolen "***Kinderen van ons Volk***"; als regisseur werd beroep gedaan op Maurits Geeroms. Deze man met veel ervaring op toneelgebied heeft met sterke hand van dan af getracht de acteerkunst, goede uitspraak en taalvaardigheid bij te brengen aan de ambitieuze toneelliefhebbers van het Zennedorp. De opvoeringen die in snel tempo volgden, waren een ware renaissance van podiumkunst. Van bij het begin bliezen de recensenten in de kranten de roem van deze nieuwe toneelkring. Er lag een schitterende toekomst open voor de jonge toneelgroep die zich **'De Wijngaard'** is gaan noemen.

DE WIJNGAARD

Een Hombeeks toneelgezelschap, zo heette het, gaf op 18 en 25 februari 1945 in De Leeuw van Vlaanderen een toneelopvoering om 17.30 uur. Het stuk ***Kinderen van ons volk*** van Antoon Coolen werd opgevoerd. Op de planken stonden de zeven genoemde stichters versterkt met Louis Van den Heuvel en een paar mannelijke krachten van buiten Hombeek. Ook dames als Yvonne en Julia Teughels en Jeanne De Smet deden hun intrede. De

tijden waren veranderd en men durfde het aan een waarachtig liefdesdrama te brengen.

In vijf bedrijven gebeurde het dat twee aanbidders van hetzelfde liefje hun rivaliteit opdreven tot haat en vergelding met de passionele moord als gevolg, maar de dorpspastoor bracht verzoening en hierdoor cumuleerde de dramatische spanning toch in een happy end.

De regie berustte bij Maurits Geeroms en de acteurs waren:

Boer Verberne	Karel Vanderaerschot
zijn vrouw	Jeanne De Smet
Marie, hun dochter	Yvonne Teughels
Klauske, de knecht	Frans Dons
Godefridus Breemortel	Edward Saerens
Giel Sleegers	Tony Dons
Pastoor Vogels	Jef Saerens
Jans, passtoorsmeid	Julia Teughels
Doruske Timmer	Emiel Geets
Sleegers, Giels vader	Ward Coppens
Meester Veldhuizen	Theo Geets
Geraard De Bijl, boer	Staf Saerens
Driekus De Booy,	Lode Van den Heuvel

Dit eerste optreden van de toneelgroep was een echt schot in de roos alsof iedereen had zitten wachten op zulk een initiatief. Dat heeft zeker de spelers gestimuleerd om verder te doen en de groep te structureren. Toch was alle oorlogsleed toen nog niet doorstaan.

Over deze opvoering schreef Edward Saerens[11] :

"De zaal zit stampvol. Zelfs in de zijgangen staan de mensen opeengepakt. Terwijl ik achter de schermen mijn beurt afwacht om op te komen hoor ik meermaals het gebrom van overvliegende V1's, maar mijn aandacht gaat enkel naar wat er op de scène gebeurt. Ik ben er me niet van bewust dat een inslaande bom op een ramp zou uitlopen. Als na het laatste bedrijf het doek toeschuift, volgt er een langdurig en warm applaus. De dichter en radiocommentator Pieter Buckinx verklaarde dat zijn verwachtingen in vele opzichten overtroffen werden en deze prestatie tot de beste behoorde die hij de laatste tijd van liefhebberskringen te zien kreeg."

Als al de commotie wat geluwd was, moest er nu toch ernstig gedacht worden aan de officiële installatie van de toneelkring want bij die ene opvoering zou het niet blijven. Dat gebeurde midden april op een bijeenkomst van alle spelers met regisseur Geeroms en de medewerkers tijdens een etentje in het café bij 'Smeires'.

Edward Saerens zag het als volgt[12]:

*"Jan Mertens uit de Kattestraat is op de zwarte markt van vleeswaren nogal actief. Uit sympathie voor ons toneelgezelschap trakteert hij op maandag 16 april al wie meegewerkt heeft aan de opvoeringen van "Kinderen van ons volk" op een souper met stoofvlees. Als alle schotels leeg zijn, wordt er tot de verkiezing van een voorzitter overgegaan. Op één stem na wordt mijn broer Jozef unaniem verkozen. Het idee van regisseur Geeroms om de kring "**De Wijngaard**" te noemen, wordt gunstig onthaald."*

Het verkozen bestuur zag er uit als volgt:

Jef Saerens	voorzitter
Louis De Witte	secretaris
Frans Dons	schatbewaarder
Edward Saerens	feestbestuurder
Tony dons	raadslid
Frans Huybrechts	raadslid

In de zomer van datzelfde jaar nog kwam er een openluchtoptreden in de hovingen van kasteel Expoel. Baron de Meester de Ravestein had hiervoor de tuinen achter het kasteel ter beschikking gesteld.

Op 15 juli werd daar **'n Zomerzotheid** opgevoerd en de vertolkers en medewerkers waren:
Mia Cloetens, Frans De Winter, Frans Dons, Tony Dons, Maurits Geeroms, Emiel Geets, Maria Geets, Paula Keuleers, Adrienne Meysmans en Jef Saerens. Zijn broer Edward ontbrak omdat hij de 20ste april als reserve officier terug opgeroepen was om de nieuwe Belgische militaire eenheden te *encadreren*. Hij was gekazerneerd in Brasschaat en zou

[11] Edward Saerens: "Zes donkere jaren", 1997, blz.135.

[12] Edward Saerens: "Zes donkere jaren", 1997, blz.137.

maar op 1 november daarop definitief gedemobiliseerd worden. Hij had gehoopt de voorstelling op Expoel mee te maken maar dat pakte anders uit.

Daarover vertelde hij [13]:

*"Als op woensdag 11 juli mijn verlofbrief op het bureel toekomt, ben ik zeker dat ik zondagnamiddag in het park van het kasteel Expoel het openluchtspel **'n Zomerzotheid** door de toneelkring **De Wijngaard** zal kunnen bijwonen, maar de vrijdag daarop vallen alle plannen in duigen. Alle verloven zijn ingetrokken omdat de eenheid in reserve gehouden wordt, daar men voor moeilijkheden vreest in Wallonië bij de aangekondigde terugkeer van koning Leopold III.".*

In december 1945 en januari 1946 worden de rollen ingestudeerd van een nieuw toneelstuk. De toneelkring **De Wijngaard** had wel een bestuur maar kreeg nu ook een statuut. Op 6 februari 1946 werd besloten dat de eerste Hombeekse toneelvereniging **Moed en volharding** ontbonden werd. Deze kring had nog wel regelmatig vergaderd tot december 1945 maar de toneelactiviteiten waren in de oorlog gestaakt. Het ter ziele gaan **van Moed en Volharding** werd gevierd bij Louis Teughels met een etentje. Het toneelmateriaal van de kring werd overgedragen aan de nieuwe toneelkring "De Wijngaard" en vormde de basis van nodige rekwisieten en decors.

De statuten die opgesteld werden, verraden toch wat over de geest van die tijd. Het doel was ***de culturele ontwikkeling, vorming en vervolmaking van zijn leden te bevorderen en tevens bij te dragen tot de veredeling van ons volk, door het geven van deftige en leerrijke feesten, de kunst ten bate en God ter eere".***

Er volgt een beschrijving van de opdracht en functie van de spelleider (regisseur) en van het leescomité dat goede stukken uitzoekt en aan het bestuur voorlegt voor akkoord.

Na een functiebeschrijving van de bestuursleden volgen de voorwaarden om lid te worden van de kring. Dat kon op voorwaarde dat het lid: ***tenminste 18 jaar oud is voor de jongens en 17 jaar voor de meisjes, van onbesproken gedrag is, alle waarborgen geeft op godsdienstig gebied, de gemeente Hombeek bewoont, door twee leden voorgesteld wordt en door minimum de helft van het bestuur wordt aanvaard.*** De leden moesten zelfs een maandelijkse bijdrage van 5 frank betalen. In artikel 15 staat letterlijk: ***Alle leden hebben gelijke rechten. Nochtans kunnen de vrouwen niet als bestuurslid verkozen worden.***

Heel bijzonder is wel dat het de leden van de kring verboden was lid te worden van een andere gemengde toneelkring van de gemeente. Indien hij of zij wenste op te treden als speler bij dergelijke kring, moest het bestuur hiermee instemmen.

Dit laatste was wellicht niet zonder invloed op de goede werking van andere gemengde kringen. Het is opmerkelijk dat de voornaamste spelers van De Wijngaard van dan af resoluut afwezig bleven bij ander theatervoorstellingen op de gemeente. Enkele spelers engageerden zich nog een zeldzame keer voor het patronaattoneel maar bij de bestaande gemengde groepen was duidelijk een kentering waar te nemen. De laatste die van de kaart verdween, was de toneelkring van N.S.B. in 1949, mogelijk omdat er gebrek was aan talentrijk nieuw bloed. De Wijngaard had in een paar jaar tijd het toneelmonopolie verworven in de gemeente.

GOED BEGONNEN IS HALF GEWONNEN

Van bij de start grepen er in Hombeek jaarlijks twee toneelopvoeringen plaats: één in het voorjaar en de belangrijkste in het najaar, telkens in de zaal de Leeuw van Vlaanderen. Er waren ook gastvoorstellingen buiten Hombeek. Een zeldzame keer werd er ook met wat anders naar buiten getreden zoals met een gekostumeerd spreekkoor in een processie van Hanswijk of in een historische optocht.

De Wijngaard was een vereniging met als doel ***feesten geven voor de culturele ontwikkeling***. Zo werd het toch omschreven in het eigen statuut maar in wezen was het een zuivere toneelgroep. Bij alle andere Hombeekse groepen was toneel een middel geweest om de vereniging rijker te maken of qua leden talrijker. Bij de Wijngaard echter ging de aandacht uitsluitend naar toneel, het stuk, de juiste spelers hiervoor, het aangepast decor, de muziek. Dat kan deels het succes verklaren maar er zullen wel meerdere factoren hebben meegespeeld.

De kring was gestart onder een gunstig gesternte. De tijd was er rijp voor. De grote kommer van de oorlog was net achter de rug en vooral in die eerste naoorlogse jaren stortte men zich op alle ontspanning die voorhanden was om zodoende snel de verschraling van de bezettingsdruk te vergeten. Men organiseerde Vlaamse Kermissen, bals en andere feesten alsof de pret nooit meer op kon. In 1946 is men er in Hombeek in gelukt bijna ononderbroken twaalf weken na mekaar in openlucht feest te vieren ten bate van één of andere vereniging. Anderzijds zaten de *'cinema's'* ieder weekend barstensvol en was het niet exceptioneel dat lange rijen een uur voor aanvangstijd geduldig hun beurt afwachtten aan de inkomdeuren van de zalen Cinex of Rio, soms ver tot buiten in de Bruul. Dat was al zo tij-

[13] Edward Saerens: "Zes donkere jaren", 1997, blz.151.

dens de oorlog voor de Duitse sterren van het witte doek maar dat verergerde nog toen Amerikaanse filmgoden hier de harten bevingen. Een romantische liefdeshistorie ging er nu steeds bijhoren, zelfs in de spannendste avonturenfilm of western. Dat heeft het morele denken verruimd.

Breeddenkendheid weerspiegelde zich ook in de keuze van de toneelstukken die De Wijngaard bracht. Er kwamen opvoeringen met meer amoureuze inhoud. Ze vervingen de gebruikelijke moraliserende vertoningen van de gestrafte ondeugd of het beloonde godvrezend fatsoen met als afsluiter meestal een boertige klucht als opkikker. Een (gecamoufleerde) kus tussen man en vrouw op de scène was niet langer ontuchtig. Al snel bleef De Wijngaard alleen over als groep die gemengd toneel bracht. In het patronaat is men nooit zo ver geraakt.

Ontegensprekelijk heeft de eerste regisseur zijn deel gehad in het succes. Het was een hard zwoegende man die zijn vak kende. Aanvankelijk kwam hij met de trein naar Hombeek. Als hij te vroeg was ging hij bij vrienden thuis nog eerst een tas koffie drinken want in 't café zitten lag hem niet. De repetities verliepen zeer ordelijk en zijn richtlijnen werden met ontzag precies opgevolgd. Het werd nooit werken in overtijd want om 11 uur ging zijn laatste trein. Als meermaals gezegd en geschreven werd dat de amateurs van De Wijngaard een goede taalexpressie hadden, dan is dat grotendeels aan hem te danken. Vloeiend en vlot bewegen vond hij uiterst belangrijk maar toneel was woordkunst. Prioritair was dat de toehoorders tenminste begrepen wat er gezegd werd.

Tenslotte zijn het toch de acteurs zelf geweest die dank zij hun inspanning en talent duizenden hebben bewogen om een avondje toneel van eigen bodem mee te maken. De pioniers die de basisgroep vormden en het meest op het podium stonden de eerste tien jaren waren de gebroeders Edward, Jef en Staf Saerens, Urbain Van Craen, Maria Geets, Emilienne Jacobs, Louis Van den Heuvel, Emiel Geets, Yvonne Teughels, Tony en Frans Dons.

Dat hun optredens in Hombeek in de smaak vielen, bewijzen de aanwezigheidscijfers. Een absolute topper was het eerste stuk ***Kinderen van ons volk*** waar bijna 800 entrees werden geteld wat een 400-tal aanwezigen betekent per vertoning. Als men bedenkt dat in het parterre van het zaaltje van De Leeuw van Vlaanderen niet eens 200 stoelen konden staan, kan men zich een beeld vormen hoe opeengepakt men daar moet gezeten hebben. Bij het 25 jaar bestaan in 1969 had Ward Saerens eens de statistiek van de bezoekers gemaakt[14] en kwam uit op een totaal aantal van 22.427 toneelbezoekers tot dan toe. Dat betekent dat er gemiddeld 475 aanwezigen waren geweest. De grootste attractie ging uit van de psychologische drama's in het najaar. Toppers waren stukken als ***"Jacoba van Beieren"***, ***"De Paradijsvogels"***, ***"Rebecca"***, ***"De Idioof"***. Rond de zestiger jaren viel er toch een zekere teruggang waar te nemen.

Edward Saerens schreef hierover [14]:
*"Eerst was er een werkelijke periode van hoogbloei die werd afgesloten met de viering van het zilveren toneeljubileum van onze voorzitter Jef Saerens op 1 en 8 december 1957. Het tot dan gemiddeld aantal toeschouwers van meer dan 500 per opgevoerd stuk daalde met 100 de drie volgende jaren. Daarna ging de afbrokkeling verder en werden slechts 356 aanwezigen genoteerd en de periode van laagconjunctuur bereikte het dieptepunt met de opvoering van **Valstrik voor een man alleen** op 14 en 21 maart 1965 waarvoor slechts 320 personen waren komen opdagen. Ik meen dat er verschillende oorzaken waren voor deze sterk verminderde belangstelling. Vooreerst was er de opkomst van de televisie heel wat mensen zaten toen dagelijks voor hun kijkkastje om naar gelijk wat te kijken. Verder was het een algemeen verschijnsel dat de jeugd minder interesse toonde voor het toneel. Plaatselijk verloren wij ook nog enkele flinke krachten die uitzwermden naar andere gemeenten. We konden ze niet direct vervangen. Gelukkig was er daarna een gunstige kentering waar te nemen. We konden stilaan de jeugd inschakelen en het gemiddeld aantal toeschouwers steeg terug tot 408. Een hoogtepunt was de voorstellingen van **De klucht van de brave moordenaar** op 3 en 10 december 1967 waarvoor 498 personen naar De Leeuw van Vlaanderen gekomen waren".*

Het is inderdaad zo dat in 1958, het jaar van de wereldtentoonstelling, de televisie alle huiskamers geleidelijk aan ging veroveren. Er was ook gewenning, een zeker "déjà vu" gevoel omdat de afwisseling vooral van de toneelgoden niet erg groot was. De 'jeunes premiers' lieten op zich wachten. Lofwaardige pogingen om jongeren aan te trekken, vooral uit het jeugdbewegingmilieu, kenden niet het verhoopte resultaat omdat de nieuwkomers niet direct hun weg vonden in de besloten wereld van het toneelgezelschap. Achteraf hebben er zich toch nieuwe krachten kunnen handhaven die meer en meer ingeschakeld werden, wat de belangstelling voor toneel ten goede kwam.

WERK ACHTER DE SCHERMEN

De nieuwe toneelkring had als voorzitter Jef Saerens die veel steun had aan zijn broer Edward die

[14] Edward Saerens: De Wijngaard, Hombeek, "Overzicht vijfentwintigjarig bestaan 1944-1969".

als feestleider eveneens de externe relaties verzorgde. Hij bereide de affiches en brochures voor en stelde de toneelprogramma's op, trachtte de sponsors aan te trekken en ijverde bij iedere vertoning voor de voorverkoop van kaarten. Men kon ook rekenen op de hulp van Frans Dons en Louis De Valck voor de decors en aankleding. Vanaf 1961 trad Marcel Teughels bij het bestuur als technicus en stond sindsdien onafgebroken in voor de belichting. Miel Keuleers verzorgde het klankbeeld. Andere bereidwillige medewerkers waren Marcel Stroobants, Richard Van Erp en Leopold Hendrickx.

Wie koos de stukken ?
De statuten voorzagen een leescomité om op zoek te gaan naar nieuwe toneelstukken. Frans Huybrechts heeft zich jarenlang van deze taak gekweten, soms ook afgewisseld of bijgestaan door Jef Saerens en Miel Keuleers. De inhoud werd besproken met de voorzitter en de regisseur. In overleg werd dan bepaald welk stuk het best geschikt was qua bezetting, moeilijkheidsgraad, dramatisch gebeuren en zomeer. Er moest ook rekening gehouden worden met een zekere afwisseling zodat alternatief een drama door een wat vrolijker blijspel werd gevolgd. Doorgaans werd in het voorjaar een lichter genre gepro–grammeerd en volgde in het najaar een ernstig spel, karakterstuk of sociodrama, vaak successtukken of bewerkingen van de bekendste schrijvers.

Bij de keuze werd rekening gehouden met het acteertalent en de beschikbaarheid van de eigen spelers. De rolverdeling gebeurde in princiep door het ganse bestuur maar in de praktijk had de regisseur met de voorzitter hierop al geanticipeerd.

Bij de jubileumviering van een speler of speelster mocht deze zelf de keuze van het stuk bepalen en zijn of haar rol, wat dikwijls dan de hoofdrol was. Niet iedereen was geschikt voor gelijk welke rol. Sommigen bewogen zich best op de achtergrond in de persoon van een butler, knecht of dienaar terwijl anderen hiervoor totaal niet in aanmerking kwamen. Zij vertolkten met bravoure een karakterrol hiertoe gepredestineerd door hun persoonlijkheid en voorkomen. Het was maar aan weinigen gegeven zich in gelijk welk toneelkarakter in te leven, zowel heer als butler, boer als knecht, pastoor als duivel, jonge verleider als oude grompot.

Eens de rollen verdeeld, begon het instuderen. Dat begon ongeveer 7 weken voor de opvoering. De eerste bijeenkomsten bij 'Smeires' of later 'de schilder' waren oefeningen in samen teksten lezen en de juiste intonaties aanleren. Na thuisstudie, als de tekst volledig gememoriseerd was, volgden de repetities op de scène, eerst nog met boek, dan zonder. Dat gebeurde de laatste veertien dagen, tweetot driemaal in de week.

Regisseur Maurits Geeroms

In het begin, als Maurits Geeroms regisseerde, eindigde dat prompt om 11 uur. Later als Jef Saerens de regie waarnam, durfde dat wel eens zeer laat uitlopen. Hij was niet gebonden aan de tijd om zoals mijnheer Geeroms de laatste trein te halen.

Regisseur Jef Sarerns

MAAR OOK VERENIGINGSLEVEN

Al was acteren wel de hoofdbezigheid toch werd nog iets meer verwacht dan een warm applaus. Een vereniging die zich respecteert, verzorgt ook haar leden. Hoe kon dat beter gedaan worden dan met feesten. Ieder jaar zaten alle spelers en medewerkers met echtgenotes aan een uitgebreide maaltijd. Het was steeds een gezellige bedoening waar moppen werden getapt en alle memorabele momenten van het toneelleven werden opgevist. Daarna werd nog een stapje gewaagd op de dansvloer terwijl op de pick-up de laatste slagers werden gedraaid. Een plaatselijke kookploeg bereidde de maaltijden voor. Een zekere tijd was dat Lisette Goovaerts en haar ploeg maar nadien werd beroep gedaan op een trai-

teur. De laatste jaren was het diner bij traiteur Paeleyck in Kapelle-op-den-Bos.

In september was er ook een mosselsouper, enkel voor de actieve leden. Op dat ogenblik werden meestal ook de rollen verdeeld voor het volgende stuk. De eetfeesten gingen ook door in het vertrouwde toneellokaal bij 'de schilder'. De zaal werd steeds gratis ter beschikking gesteld. Voor de toneeloptredens zorgden de leden wel voor de schikking en nadien voor de opruiming. De vereniging moest ook instaan voor de verwarming. Alle winst op het verteer was voor de uitbater maar de kring incasseerde het inkomgeld. Voor een avondje toneel hoefde men aanvankelijk (1945) maar 10 frank neer te tellen maar dat steeg vlug naar 15 frank voor een zitplaats en 12 frank voor een staanplaats (1947). In de late zestiger jaren was dat verdubbeld tot 30 frank maar daarmee hield het niet op. Er was nogmaals een verdubbeling naar 60 fr. in 1977. In 1982 was een inkomkaartje al 80 frank waard en de laatste vertoning kon worden bijgewoond voor de ronde prijs van 100 frank. Waar was de goede oude tijd dat een geldstukje van 1 frank volstond?

TWEEMAAL PER JAAR EEN VOORSTELLING

Op een paar uitzonderingen na stonden ieder jaar op het programma van deze actieve toneelkring twee werken, een blijspel en een drama, in totaal 78 toneelstukken. Dat betekent toch wat voor een kleine gemeente als Hombeek maar nog meer voor de uitvoerders. Sommigen hebben van de eerste tot de laatste vertoning mee op de planken gestaan. De jubilea van 25, 40 of zelfs 50 jaar toneelcarrière waren hier geen **rariteit**. Veertig jaar na mekaar twee teksten instuderen, repeteren, spelen; het heeft zeker het levensritme van deze toneelfreaks voor een groot deel bepaald.

Van 1945 tot 1958 heeft Maurice Geeroms de regie waargenomen. Daarna is deze taak overgegaan op de voorzitter Jef Saerens die zonder onderbreking 27 jaar regisseerde (tot 1984). Vanaf 1978 werd de voorjaarsvoorstelling in handen gegeven van een andere regisseur, eerst tweemaal Suzanne Saerens, dan Mark van Keer en eenmaal Frans De Schouwer. De laatste voorstelling in 1985 werd ook door Mark van Keer geregisseerd. Hoewel ingeschakeld in het amateurtoneel hadden de twee laatste regisseurs toch een professionele opleiding genoten.

De Wijngaard kende ups en downs. De belangstelling was aanvankelijk zeer groot, het grootst zelfs. Er waren in het begin ook buitenoptredens, deelnames aan wedstrijden en andere activiteiten. Naar de zestiger jaren toe kwam een malaise. Er werd getracht met nieuwe vedetten de schwung er weer in te krijgen maar met wisselend succes. Meer en meer was er een degelijke campagne nodig om het publiek voor het plaatselijk toneel te sensibiliseren wat best lukte bij de galavoorstellingen. Een trouwe aanhang bleef de vertoningen wel volgen maar vooral bij de jongeren was ander vermaak aantrekkelijker geworden.

Hieronder geven we een overzicht van alle voorstellingen met wat bijzonderheden.

CHRONOLOGIE VAN DE OPGEVOERDE TONEELSTUKKEN

tijd	tittel	auteur	regisseur	entrees	bijzonderheid
1945 febr.	**Kinderen van ons volk**	(Antoon Coolen)	M.Geeroms	798	succesvol debuutoptreden
juli	'n Zomerzotheid	(D.De Gruyter)	M.Geeroms	464	in de tuinen van Expoel
1946 febr.	Dolle Hans,	(Fabricius)	M.Geeroms	646	
nov.	Willy's vrouw	(Otto Schwarz)	M.Geeroms	649	
1947 maart	Onder één Dak	(Johan Fabricius)	M.Geeroms	557	
okt.	Over twaalf dagen tegen middernacht	(G.Gielen)	M.Geeroms	601	
1948 febr.	Pietje de landloper	(Robert Saudek)	M.Geeroms	552	
okt.	Bij Heernonkel	(J.Ballings)	M.Geeroms	452	
1949 febr.	Bazin en Knecht	(Theo Op de Beeck)	M.Geeroms	510	
okt.	**Jacoba van Beieren**	(Jos Janssen)	M.Geeroms	688	(4de in Nat. toneelwedstr. Mech.)
1950 febr.	Antje	(Anton Hamik)	M.Geeroms	592	
1951 maart	Haar Laatste Wil	(J.W. Van Den Hende)	M.Geeroms	545	
nov.	Het eindexamen	(Hans Sturm)	M.Geeroms	476	
1952 maart	**Mijnheer Pirroen**	(Felix Timmermans)	M.Geeroms	445	(5de in Nat. toneelwedstr. Lier)
1953 maart	**Het huis in de storm**	(Frans Demer)	M.Geeroms	482	(7de Nat. toneelwedstr. Vilvoorde)
dec.	De Stroom	(Max Halbe)	M.Geeroms	526	
1954 maart	Wie wordt de Bruid ?	(Fernad Millaud)	M.Geeroms	607	
nov.	**De Idioot**	(Fedor Dostojewsky)	M.Geeroms	619	galavoorstelling 10 jaar bestaan
1955 maart	Paradijsvogels	(Gaston Martens)	M.Geeroms	703	

	dec.	**Rebecca**	(Daphné Du Maurier)	M.Geeroms	606	25-jarig jubileum Edward Saerens
1956	maart	Meisjesgymnasium	(Ladislaus Fodor)	M.Geeroms	488	
	dec.	**De fluwelen handschoen**	(Rosemary Casey)	M.Geeroms	413	(2de Nat. toneelwedstr. Mech.)
1957	maart	De dames met de groene hoedjes	(A.Acremant)	M.Geeroms	524	
	dec.	**Via Mala**	(John Knithel)	M.Geeroms	525	25-jarig jubileum Jef Saerens
1958	maart	Ninotchka	(Melchior Lengeyl)	M.Geeroms	348	
	dec.	De Regenmaker	(Richard Nash)	Jef Saerens	406	
1959	maart	Mevrouw Pilatus	(Willem Putman)	Jef Saerens	489	
	nov.	Een kerel van een vrouw	(F.P.Buck)	Jef Saerens	438	
1960	maart	De sloep zonder visser	(A.Casona)	Jef Saerens	408	
	dec.	Het huis aan de grens	(H.Nupy)	Jef Saerens	407	
1961	maart	Het Wonder	(Nicolai Manzari)	Jef Saerens	349	
	dec.	Het Buitenkansje	(P. Van Morckhoven)	Jef Saerens	367	
1962	maart	U spreekt met uw moordenaar	(Frederik Knott)	Jef Saerens	393	
	dec.	Timm Boots	(Franz Molnar)	Jef Saerens	378	
1963	maart	De openbare aanklager	(Fritz Hochwalder)	Jef Saerens	350	
	dec.	Huwelijksreis zonder man	(Leo Lenz)	Jef Saerens	375	
1964	maart	Proces om Jezus	(Diego Fabbri)	Jef Saerens	332	
	dec.	De doden hebben ongelijk	(Charles Cordier)	Jef Saerens	339	
1965	maart	Valstrik voor een man alleen	(Robert Thomas)	Jef Saerens	320	
	dec.	De man in burger	(C.J.Pieters)	Jef Saerens	398	
1966	maart	De muur	(J.C.Sotelo)	Jef Saerens	352	
	dec.	**De Kommissaris gaat uit stelen**	(A.Berkhof)	Jef Saerens	465	25-jarig jubileum Urbain Van Craen
1967	maart	Gaslicht	(Patrick Hamilton)	Jef Saerens	321	
	dec.	De klucht van de brave moordenaar	(J. Janssen)	Jef Saerens	498	
1968	maart	Tien kleine Negertjes	(Agata Christie)	Jef Saerens	398	
	nov.	**Zeven kreten op Zee**	(Alejandro Casona)	Jef Saerens	418	25-jarig jubileum Staf Saerens
1969	maart	Ik verveel me rijk	(Pé Mühren)	Jef Saerens	419	
	nov.	**Heksenjacht**	(Arthur Miller)	Jef Saerens		galavoorstelling 25 jaar bestaan
1970	maart	Boeven en Madeliefjes	(George Batson)	Jef Saerens		
	dec.	Kaviaar of spaghetti	(Renzo Tarabusi)	Jef Saerens		
1971	maart	De Muizenval	(Agatha Christie)	Jef Saerens		
	nov.	**Op hoop van Zegen**	(Herman Heijermans)	Jef Saerens		40-jarig jubileum Edward Saerens
1972	maart	De Eenzame Heer uit Shangai	(Hans Nesna)	Jef Saerens		
	nov.	Rust à la Russe,	(Valentin Katajev)	Jef Saerens		
1973	maart	En zo begon het	(Philip King)	Jef Saerens		
	nov.	**Bomen sterven staande**	(Alejandro Casona)	Jef Saerens		40-jarig jubileum Jef Saerens
1974	maart	Nr.16 Amzone	(Leo Lenz)	Jef Saerens		
	nov.	Blijf zitten waar je zit	(August Van Zuylen)	Jef Saerens		
1975	maart	De nacht van de zestiende januari	(Ayn Rand)	Jef Saerens		
	dec.	**Het huis met de 7 balkons**	(Alejandro Casona)	Jef Saerens		25-jarig jubileum Maria Geets
1976	maart	Ik ben er ... en blijf er	(Raymond Vincy)	Jef Saerens		
	nov.	Zeeman pas op	(Philip King en Falkland Cary)	Jef Saerens		
1977	maart	Mademoiselle	(Jacques Deval)	Jef Saerens		
	nov.	**Slisse en Cesar**	(Jeroom Verten, Jos Gevers)	Jef Saerens		25-jarig jubileum Frans Van Steen
1978	april	Een meisje om te stelen	(Jack Popplewell)	Suzanne Saerens		
	nov.	Arsenicum en oude kant	(Joseph Kesselring)	Jef Saerens		
1979	maart	De Spaanse vlieg	(Frantz Arnold en Ernst Bach)	Suzanne Saerens		
	nov.	**De Kinderen van Edward**	(M.G. Sauvajon)	Jef Saerens		25-jarig jubileum Elza Bertens
1980	maart	Hoogheid uw kameel staat voor	(Macx Andrea)	Jef Saerens		
	nov.	Groenten uit Balen	(Walter Van den Broeck)	Jef Saerens		
1981	maart	Het lijk is zoek	(Charles R. Dyer)	Mark van Keer		
	nov.	**Mijn zoons**	(Athur Miller)	Jef Saerens		50-jarig jubileum Edward Saerens
1982	maart	Tantum ergo	(Lode Pools)	Mark van Keer		
	nov.	**De Egoïst**	(Françoise Dorin)	Jef Saerens		40-jarig jubileum Urbain Van Craen
1983	maart	Bloemen van Dorothy	(Mark F.Belloy)	Fr. De Schouwer		
	nov.	**Het dagboek van Anne Frank**	(F. Goodrich)	Jef Saerens		50-jarig jubileum Jef Saerens
1984	nov.	Lilly weet het beter	(Jack Popplewell)	Jef Saerens		
1985	maart	Oscar	(Claude Magnier)	Marc van Keer		

Toneelwedstrijden, gastvoorstellingen en andere activiteiten [15]

Zodra op 17 december 1950 in de stadsschouwburg te Mechelen het doek viel na ons optreden in de Nationale Toneelwedstrijd door oude Rederijkerskamer "De Peoene", werden wij door het publiek geestdriftig toegejuicht. Onze opvoering van het historisch drama ***Jacoba Van Beieren*** *van Jos Janssen dwong de bewondering af van de bomvolle schouwburgzaal, en er werd achteraf nog met veel lof over gesproken. Wij behaalden de vierde prijs evenals de prijs voor eenheid en zuiverheid van taal. Maria Geets ontving een eervolle vermelding voor haar uitbeelding van de zeer jonge titelrol.*

De volgende passage komt voor in het verslag van de jury:

> *"De voorstelling door het met jeugdig vuur bezield gezelschap, dat op zekere ogenblikken om zo te zeggen met een blinde bedrijvigheid speelde, liet niet na sympathiserende verbazing te wekken en was een verheugende blijk van dilettantentoewijding die het liefhebberstoneel kan en zal redden. In alle geval is de tijd van incubatie door deze vereniging beslist tegen 100% besteed geworden".*

In het Koninklijk Lyra's Nationaal Toneeltornooi traden wij op 28 december 1952 op in de stadsschouwburg Vredeberg te Lier met het schouwburgspel ***Mijnheer Pirroen*** *van Felix Timmermans. Wij hebben achteraf ondervonden dat de Lierenaars van de verschillende personages uit het stuk, een type uit hun stadje onderkenden, dat levensecht op de planken had moeten staan. Wij werden vijfde gerangschikt en behaalden anderzijds de prijs van eenheid en zuiverheid van taal.*

Het volgend jaar reeds schreven wij voor de derde maal in voor een Nationale Toneelwedstrijd, deze werd ingericht door de Koninklijke Toneelvereniging De Violier uit Vilvoorde. Wij traden de 25ste oktober 1953 in de zaal De Witte Leeuw op met het drama ***Het huis in de storm*** *van E.Bronté. Alhoewel de pers en het publiek vol lof waren over onze prestatie konden wij de jury niet overtuigen en werden wij slechts zevende gerangschikt. Na deze minder prettige ervaring duurde het meer dan drie jaar vooraleer wij het opnieuw waagden om voor een nationale toneelwedstrijd in te schrijven.*

Dit gebeurde dan met ***De fluwelen handschoen*** *van Rosemary Casoy bij gelegenheid van het 75 jarig bestaan van de Koninklijke Toneelvereniging Taal en Vrijheid te Mechelen. Onze opvoering van 13 januari 1957 in de stadschouwburg groeide uit tot een groot succes; inderdaad wij behaalden de tweede prijs en bovendien de prijs van Z.M. de Koning voor eenheid en zuiverheid in uitspraak. Aan Maria Geets werd het diploma van bijzondere verdienste overhandigd voor haar uitbeelding van de rol van de oude Moeder Hildebrand.*

gastvoorstellingen

De Hombeekse toneelkring werd ook als gast verzocht optredens te verzorgen buiten de gemeente. We citeren hier:

Voor het Davidsfonds Kapelle-op-den-Bos :
Het Wonder (1961)
voor het Davidsfonds te Mechelen:
Bij Heer nonkel (1948)
voor het Davidsfonds te St.-Jans-Molenbeek:
Willy's Vrouw (1946)
voor het Davidsfonds te St.-Katelijne-Waver:
Het Huis aan de grens (1960)
Het Buitenkansje (1961)

Voor de Kon. Fanfare St.-Cecilia van Heffen:
Wie wordt de Bruid? (1954)
voor de Kon. Harmonie St. Martinus te Melsbroek:
Wie wordt de Bruid? (1954)
Meisjesgymnasium (1956)
voor de Kon. Harmonie der Belgische Karabiniers te St.-Stevens-Woluwe:
Het Eindexamen (1951)
voor de voetbalclub Olympia van Landen:
Bij Heer nonkel (1948)
voor de parochie St.-Jan Berchmans te Mechelen:
De Fluwelen Handschoon (1956)
voor het legergarnizoen te Mechelen:
De Regenmaker (1958)
De sloep zonder visser (1960)
Het huis aan de Grens (1960)
Timm Boots
voor het militair hospitaal van Brussel:
Willy's Vrouw (1946)
Antje (1950)

In samenwerking met andere toneelkringen namen wij aan drie plechtigheden deel.
Vooreerst was er in de Kon. Vlaamse Schouwburg te Brussel de huldiging van de heer Maurits Geeroms bij gelegenheid van zijn 25 jarig jubileum als toneelspeler.

[15] Edward Saerens: De Wijngaard, Hombeek, "Overzicht vijfentwintigjarig bestaan 1944-1969".

Homberekse toneelliefhebbers in "Wolven" van R. Roland in de Kon. Vlaamse Schouwburg te Brussel.

*Het toneelspel **Wolven** van Romain Roland ging door op 24 april 1948. Er traden van ons vijf spelers evenals figuranten in dit stuk op.*

*Bij de inhuldiging van het openluchttheater in het Provinciaal Domein Rivierenhof te Deurne werd op 20 juni 1959 het historisch drama **Jacoba Van Beieren** van Jos Janssen opgevord. De algemene leiding van voornoemd stuk was in handen van de heer Maurits Geeroms, als hulpregisseurs fungeerden ondermeer Jef Saerens evenals ik zelf. Er traden in dit stuk ook spelers en figuranten van onze kring op, bovendien werd er beroep gedaan op onze technici voor decor en belichting.*

*Wij verleenden ook onze medewerking aan de 11 juli viering van het jaar 1962, in de Kruidtuin te Mechelen, waar het historisch spel **Renesse marcheert voorop** van Albert Van Rompaey opgevoerd word. Het initiatief van deze viering ging uit van het Algemeen Katholiek Toneelverbond en er werden onder meer een paar hoofdrollen door leden van onze kring vertolkt.*

andere activiteiten

De Boerenkrijg
*Bij gelegenheid van het honderd vijftigste verjaren van de Boerenkrijg werd door onze kring in de historische stoet, die op 19 september 1948 te Mechelen uitging, de acterende groep **"De koehoorn trompet"** uitgebeeld.*

Wij ontvingen van het centraal Boerenkrijgcomité een bijzondere vermelding voor de beste acterende groep. In de radiomontage die het Nationaal Radio-instituut hierover bracht, noemde de reporter het een pakkend toneeltje.

Hanswijk Cavalcade te Mechelen
Deze cavalcade gaat slechts om de vijfentwintig jaar uit en in het jaar 1963 gebeurde dit op 25 augustus, 1 en 8 september. In het Bijbels Mariaal gedeelte zorgde onze kring voor de uitbeelding van de zeer imposante spelende en acterende groep Judith. Deze groep bestond uit een volksgroep (vrouwen en mannen), Oessia uitgebeeld door Jef Saerens en Judith uitgebeeld door Fr. Saerens.

HOE HET EVOLUEERDE

In 1969 heeft de kring haar 25-jarig bestaan gevierd. Er waren al een paar zwakkere jaren achter de rug maar men hoopte op een revival door jongeren te werven. Het werd toen ook al duidelijk dat de eerste 15 jaren de beste waren geweest. Dan nam men deel aan wedstrijden, deed men gastoptredens, waren er andere externe activiteiten. Na 1969 bleef toneel plaatselijk. Er moest hard geknokt worden om tweemaal per jaar met wat nieuws voor de dag te komen. Veel aandacht ging vooral naar de gelegenheidsvoorstellingen bij een jubileum. Dat waren dan ook echte hoogdagen waar amateurtoneel in de kijker kwam en de zaal van De Leeuw

van Vlaanderen nokvol gevuld was zoals in de goede oude tijd.

Waarom werd het steeds moeilijker ?
Was de volgehouden inspanning om kwaliteitstoneel te brengen te groot? Was het publiek verwend aan gemakkelijk en toch professioneel entertainment zelfs tot in de huiskamer? Door grotere mobiliteit kwamen nu ook de wereldvedetten op bereikbare afstand in de omliggende steden. De jeugd vermeide zich meer op festivals en popconcerten.

De jongeren aantrekken voor amateurstoneel op den buiten was niet vanzelfsprekend. Ze sensibiliseren om mee aan toneel te doen was nog moeilijker. En toch moest er wat gebeuren omdat er stilaan gewenning optrad aan de schijnbaar onvervangbare oudere vedetten. De 'jeunes premiers' met een natuurlijk jong gelaat en niet als dusdanig verjongd gegrimeerde mannen werden op de planken verwacht. Witte toneelraven vangen in deze tijd was niet evident laat staan ze te houden.

Maar ook de accommodatie van de Hombeekse toneelzaal was op den duur rampzalig verouderd. Het zaaltje, een antiquiteit van bijna honderd jaar oud, was weinig efficiënt. Het publiek was intussen meer gewoon dan twee uur of langer verkrampt te moeten blijven zitten op een afgepeigerde houten stoel. De toneelscène had haar tijd gehad en was veel te klein. Achter het podium was geen ruimte om zich vlot te bewegen. De spelers hadden geen accommodatie en brachten de tussentijden door in het keukentje achter de herberg. Kort voor hun opkomen werden ze bijgeroepen. Het gebeurde zelfs ooit dat Urbain Van Craen, geboeid door één of ander TV-programma, zijn tijdig opkomen miste en zo zijn medespelers tot improvisatie dwong.

Tenslotte was er ook een grote achteruitgang qua dorpsverbondenheid. Hombeek was gaan evolueren naar een randstad en de fusie in 1977 tot één groot Mechelen versnelde de ontbinding van de oude leefgemeenschap. Op een ogenblik dat de fakkel werd doorgegeven en ook het regiewerk naar jongeren overging, was de dorpsmentaliteit in een fervente malaise geraakt. De Wijngaard werd niet meer beschouwd als een eigenheid zodat respect en belangstelling taanden

Dorpstoneel door een amateur-gezelschap was door al deze omstandigheden niet meer vanzelfsprekend. Eens de gouden jubilees van de twee oudste *'éminences grises'*, Jef en Ward Saerens, achter de rug, hebben de anderen nog moedig verder gewerkt.

Het heeft niet mogen baten en vrij snel, in 1985, werd 'Oscar' de laatste *oscar* voor het eens zo vermaarde Hombeekse gezelschap De Wijngaard.

Hpmbeekse acteurs van De Wijngaard bij hun optreden op de Grote Markt te Mechelen bij de Hanswijkcavalcade

DE ACTEURS en aantal optredens

In de 40 jaar van De Wijngaard werden door 105 amateurs 78 toneelopvoeringen gebracht. Het erepalmares van de acteurs in volgorde van het hoogst aantal optredens ziet er zo uit:

Edward Saerens	73	(van 1945 tot 1983)	Hij vierde in 1981zijn gouden jubileum
Jef Saerens	71	(van 1945 tot 1984)	Hij vierde in 1983 zijn gouden jubileum
Urbain Van Craen	56	(van 1945 tot 1982)	Hij stond in 1982 40 jaar op de planken
Staf Saerens	52	(van 1945 tot 1981)	(38 jaar) Hij was nadien tekstopgever
Maria Geets	51	(van 1946 tot 1984)	(40 jaar)
Elza Bertens	36	(van 1953 tot 1985)	(32 jaar)
Wilfried Van Assche	32	(van 1961 tot 1985)	(24 jaar)
Frans Van Steen	32	(van 1957 tot 1980)	(23 jaar) Hij was in 1981 en 1982 tekstopgever
Frans Van den Eede	26	(van 1969 tot 1984)	(15 jaar)
Emilienne Jacobs	28	(van 1946 tot 1961)	(15 jaar)
Frans De Schouwer	25	(van 1965 tot 1982)	(17 jaar) Hij voerde de regie in 1983
Louis Van den Heuvel	22	(van 1945 tot 1959)	(15 jaar)
Lutgarde Peeters	20	(van 1972 tot 1985)	(13 jaar)
Emiel Geets	18	(van 1945 tot 1956)	(11 jaar)
Tony Dons	17	(van 1945 tot 1971)	(26 jaar)
Anita Goovaerts	17	(van 1962 tot 1985)	(23 jaar)
Yvonne Teughels	16	(van 1945 tot 1960)	(15 jaar)
Amanda Verbergt	13	(van 1965 tot 1973)	(8 jaar)
Frans Dons	10	(van 1945 tot 1955)	(10 jaar) Hij deed de decorbouw tot 1985

De 105 spelers alfabetisch gerangschikt met voor ieder het aantal optredens. Zeer veel traden slecht eenmaal op. Aanvankelijk werd vooral uit Hombeekse rangen of uit van Hombeek afkomstige families gerekruteerd. Soms werd een gelegenheidsspeler ingeschakeld bij een bijzonder optreden of bij een viering.

Pieter Baetens	1	Imelda Hermans	7	Hilde Saerens	1
Chris Behets	3	Zjef Hoofd	1	Jef Saerens	71
Johan Behets	1	Marc Huybrechts	1	Staf Saerens	52
Jos Behets	4	Emilienne Jacobs	28	Suzanne Saerens	7
Paul Behets	6	Godelieve Jaspers	4	Staf Soli	1
Elza Bertens	36	Walter Jaspers	1	Fred Symons	3
Remy Bertens	3	Gaby Juliens	3	Julia Teughels	1
Virginie Beullens	8	Martha Juliens	3	Yvonne Teughels	16
Mia Cloetens	1	Paula Keuleers	1	Robert Torfs	1
Ward Coppens	1	Lieve Keuleers	3	Pieter Troch	1
Jan Deans	1	Reine Keuleers	1	Wilfried Van Assche	32
Jef Daelemans	3	Antoine Lapeere	6	Emilia Van Beveren	1
Francine De Heider	1	Vera Lapeere	1	Urbain Van Craen	56
Jan De Koning	1	Dirk Lauwers	2	Paul Van de Camp	1
Raymond De Preter	6	Frans Leen	1	Frans Van den Eede	26
Wim De Rooster	4	Patrick Maillard	1	Louis Van den Heuvel	22
Frans De Shouwer	25	Pol Meel	1	Karel Van der Aerschot	1
Angeline De Smedt	7	Adrienne Meysmans	1	José Van der Elst	1
Henri De Smedt	1	Henri Nuytiens	7	Frieda Van der Elst.	4
Jeanne De Smet	1	Irene Odeurs	1	Jeanine Van De Werf	2
Lieve De Valck	6	Karin Palstermans	2	Ward Van Doren	1
François Dockx	1	Jozefien Parijs	6	Richard Van Erp	1
Tony Dons	17	Willy Parijs	1	Lucien Van Geel	1
Frans Dons	10	Gust Peeters	6	Joeri van Goidsenhoven	1
Monique D'Rondt	1	Leo Peeters	1	Jeanine Van Hoey	2
Jan Eerdekens	1	Lutgarde Peeters	20	Ann Vanhoute	1
Mieke Felix	1	Pat Peeters	2	Marc Van Keer	1
Maria Geets	51	Jeanine Pepermans	6	Harry Van Lint	1
Emiel Geets	18	Staf Persoons	1	Willy Van Rompaey	1
Theo Geets	1	Jan Reyniers	1	Frans Van Steen	32
Anita Goovaerts	17	Marcel Roggeman	1	Amanda Verbergt	13
Louis Goovaerts	1	Wilfried Rosiers	1	Lena Verbergt	2
Fernande Haesendonck	9	Marcel Rottiers	1	Bertha Willems	3
Christiane Hendrickx	1	Edward Saerens	73		
Pol Hendrickx	2	Frieda Saerens	7		
Gerd Hermans	1	Guido Saerens	3		

DE SPELERS MAKEN HET SPEL

Als we deze indrukwekkende lijst (hiervoor) van 105 actieve deelnemers die aan toneel deden bij De Wijngaard analyseren, dan valt het wel op dat daarvan reeds de helft (52) slecht eenmalig zijn opgetreden. We kunnen ze gelegenheidsacteurs noemen ofwel "testmateriaal" onder wie men hoopte grote toneeltalenten te werven.

Een twintigtal verdienstelijken presteerden het bij 10 of meerdere toneelopvoeringen op te treden. Het zal niemand verwonderen dat de drie gebroeders Saerens daarin vooraan staan met 70 en meer prestaties. Het toneelvirus zat deze familie in het bloed. Toen hun vader in 1922 naar Hombeek kwam, duurde het niet lang of hij stond op de planken voor het Christen Syndicaat. Te werk gesteld bij de Spoorwegen betrok hij met zijn gezin een spoorweghuisje tussen het dorp en het Heike. In het zogenaamde 'ruthuiske' zat in de jaren 1920-30 de ganse familie rond de kachel geschaard en werden door vader en zoons de rollen ingestudeerd bij het licht van de petroleumlamp. De drie broers traden ook op voor andere verenigingen zoals voor het patronaatstoneel, het MAP. Van hieruit werden ze medestichters van De Wijngaard. Ze zijn praktisch tot het einde actief gebleven, van 1945 tot 1984.

Twee andere onverwoestbare cracks waren Urbain Van Craen en Maria Geets die ook nooit van afhaken hebben willen weten. Bij deze oude garde moeten zeker ook Emilienne Jacobs, Louis Van den Heuvel, Emiel Geets, Tony en Frans Dons, Angeline De Smedt en Yvonne Teughels gerekend worden hoewel zij als actieve spelers in de zestiger jaren het toneelleven vaarwel zegden. Bovengenoemden mogen gerust als de kerngroep beschouwd worden die echt en degelijk toneel in Hombeek innoveerde.

Een tweede fase
Ze trad kort na de vijftiger jaren in. Bij het tekort aan goede actrices werden nieuwe krachten aangesproken zoals Jozefien Parijs, Virginie Beulens, Godelieve Jaspers, Jeanine Pepermans en Elza Bertens. De Wijngaard beleefde een echt glorieuze tijd. Buiten de laatste speelster, die tot het einde toe de planken niet meer verlaten heeft, haakten de vier andere af in de zestiger jaren.

De derde fase:
In die jaren is men op zoek gegaan naar algemene verjonging. Met een werk zoals **Mevrouw Pilatus** trachtte men nieuwelingen te sensibiliseren. Jongeren traden bij zoals Jef Daelemans, Henri Nuytiens, Fred Symons, Frans Van Steen en Wilfried Van Assche. Enkel deze twee laatsten betekenden een vaste en talentrijke waarde. In dezelfde periode traden ook Frieda Saerens en Anita Goovaerts toe.

De vierde fase:
Zoals De Wijngaard ontstaan was uit de toneelgroep van de jeugdbeweging, hoopte men bij deze jongeren te kunnen rekruteren. Door een massatoneelwerk zoals **Proces om Jesus** waar jonge Chirokrachten in optraden, trachtte men deze voor toneel warm te maken. Dat had geen succes. Naar de viering van het zilveren jubileum toe werd een nieuwe poging ondernomen en traden systematisch meerdere jongeren toe zoals bij de meisjes Lena Verbergt, Amanda Verbergt, Suzanne Saerens, Chris Behets en Lieve Keuleers en bij de jongens Frans De Schouwer, Antoine Lapeere, Jos en Paul Behets, Dirk Lauwers en Frans Van den Eede. Slechts twee mannen (Frans De Schouwer en Frans Van den Eede) en één vrouw (Amanda Verbergt) hebben zich bij de kring verder opgewerkt tot waardevolle vaste elementen. Ze beleefden een hoogtepunt bij de viering van 25 jaar toneelkring De Wijngaard.

De vijfde en laatste fase:
Na 1970 is het steeds moeilijker geworden om het Hombeeks toneel hoog te houden. Vier krachten zijn er destijds nog bijgekomen zoals Guido Saerens, Raymond De Preter, Fernande Haesendonck en Lutgarde Peeters. Enkel deze laatste, de dochter van Maria Geets, stond van bij haar aantreden in 1972 tot het einde geregeld op de bühne. Extra inspanningen om hoogstaand kwaliteitstoneel te brengen bij de vieringen werden beloond. Toppers waren **Op hoop van Zegen** voor 40 jaar toneel van Edward Saerens, **Bomen sterven staande** voor 40 jaar toneel van Jef Saerens, **Het huis met zeven balkons** voor 25 jaar toneel voor Maria Geets, **De kinderen van Edward** voor 25 jaar toneel van Elza Bertens, **Mijn zoons** voor het gouden jubileum van Edward Saerens en **Het dagboek van Anne Frank** voor het gouden jubileum van Jef Saerens.

Men kan zich niet van de indruk ontdoen dat voor de twee gouden jubilea een ultieme krachtsinspanning gepermitteerd werd, als ware het om in schoonheid te eindigen. Beide oudsten gingen zich nadien terugtrekken. De Wijngaard bleef verweesd achter. Was de kring met zijn toneelgoden zo vergroeid dat hun afscheid te moeilijk om dragen is geworden? In een tijd dat zelfs beroepstoneel het steeds moeilijker kreeg, was het wellicht roeien tegen de stroom in om liefhebbers pro deo aan volkscultuur te laten doen maar niemand besefte het.

Zo eindigde dan toch vrij onverwacht iets dat veertig jaar eerder begonnen was uit puur idealisme. Zo werd bovendien een punt gezet achter toneel in Hombeek tout court: gedaan met wat ongeveer honderd jaar eerder was ontstaan uit een groep koorzangers die ontspanning vonden in toneel spelen met **moed en volharding**. Zo heette het toch.

Wat zei Bredero ook weer ? - ***Het kan verkeren !***

De historiek van optredens in de verschillende toneelwerken

In het totaal werden door De Wijngaard in Hombeek, steeds in de zaal De Leeuw van Vlaanderen – op één uitzondering na in de tuinen van Expoel – 78 toneelwerken voor het voetlicht gebracht. Telkenmale werd een optreden lang op voorhand geafficheerd. Nadien werd de prestatie besproken en verschenen er in de kranten recensies. Enkele daarvan zijn bewaard. We dachten dat dit overzicht van toneel in Hombeek maar compleet zou zijn als eens melding gemaakt zou worden van alle werken en de respectievelijke vertolkers. Hierdoor wordt het beeld van de evolutie die we geschetst hebben wellicht nog duidelijker.

Eerste opvoering in 1945:
Kinderen van ons Volk
Regisseur: Maurits Geeroms
Spelers: (zie tekst).

Jef Saerens als pastoor Vogels

De dichter en radiocriticus P.J.Buckinx schreef ons na de vertoning:[16]

"Wat de Wijngaard hier gepresteerd heeft, kan gerust de kritiek doorstaan en behoorde ontegensprekelijk tot het beste wat ik de laatste tijd van liefhebberskringen te zien kreeg".

Van de acteur van het Reizend Volkstheater Frans De Winter kregen wij eveneens een brief waarin wij ondermeer lazen:

"Ik heb de beste indruk van deze hoogstaande vertoning bewaard. Dit was werkelijk af! Flink samenspel, vlotte dialoog, pakkende momenten in de juiste natuurlijke toon".

Het voltallig gezelschap na de eerste opvoering.

[16] Edward Saerens: De Wijngaard, Hombeek, "Overzicht vijfentwintigjarig bestaan 1944-1969".

In juli 1945
'n Zomerzotheid
in de tuinen van Expoel.

Zondagen 10 en 17 februari 1946 is er het eerste zaaloptreden van de groep onder de nieuwe naam
De Wijngaard
met het bekende drama van Fabricius
Dolle Hans
Het dramatisch gebeuren speelt zich af bij Nederlandse kolonisten in Nederlands Indië.

Rolverdeling

Jan Hartman, infanterieluitenant	Edward Saerens
Jolanthe	Yvonne Teughels
Majoor De Weert	Lode Van den Heuvel
Does, zijn zoon	Tony Dons
Kees De Witte, vriend van Hans	Emiel Geets
Rtiemersma, sergeant	Staf Saerens
een commandant van de wacht	Jef Saerens
een fusilier	Frans Dons

Zondagen 3 en 10 november 1946
Willy's vrouw
een blijspel in drie bedrijven door Otto Schwarz.
De twee opvoeringen in de zaal "De Leeuw van Vlaanderen" gaan telkens door om 18 uur. Kaarten zijn te verkrijgen bij Frans Dons, Statiestraat aan den prijs van 15 fr. en 12 fr. Er worden enkel kaarten voor genummerde plaatsen verkocht.
De regie berust bij Maurits Geeroms

Rolverdeling:

Koenraad Hegershuizen, landeigenaar	Lode Van den Heuvel
Gertruida, zijn dochter	Maria Geets
Willy, zijn zoon	Jef Saerens
Clara, diens vrouw	Yvonne Teughels
Baron Nico van lasewits	Edward Saerens
August Schimmelman, landeigenaar	Frans Dons
Dr. René Meerenhout, advokaat	Jan Dekoning
Katrien, keukenmeid	Emilienne Jacobs
Krempel, postbode	Staf Saerens
Frans, knecht	Urbain Van Craen

"In november van het jaar 1946 maakt men een komisch geval mee. De rantsoenering van eetwaren en bepaalde andere producten was nog steeds van kracht. Toen we op zondag namiddag met de grote valiezen aan het noordstation te Brussel toekwamen, leek dat voor de controlerende rijkswachters een zeer verdacht geval te zijn.

Men werd prompt tegengehouden. Alle valiezen moesten open gemaakt worden. Het protest dat men de tram nog moest halen hiep niet. Spoedig was er heel wat volk samengestroomd. Toen men na veel tegenstribbelen ook nog een verdacht pakje moest open doen, hief de voorzitter het in de hoogte en de pruiken vielen op de grond. Natuurlijk een grote hilariteit van de omstaanders.[17]"

Zondag 12 en 19 oktober 1947

Over twaalf dagen tegen middernacht

vrolijk spel op tekst van Gerard Nielen

Rolverdeling:

Appelman, hereboer en parvenu	Edward Saerens
Chris, zijn huisknecht	Frans Dons
Martha, zijn huishoudster	Angeline De Smedt
Schmidt, ambtenaar	Jef Saerens
Sophie, zijn vrouw	Emilienne Jacobs
Gusta, hun dochter	Maria Geets
Mr. Stekkers	Lode Van den Heuvel
Frits, zijn zoon	Emiel Geets
Bert Zonneveld, vriend van Frits	Urbain Van Craen
Emmy Walter, schilderes	Yvonne Teughels
Kneterman, rentenier	Tony Dons
Boerema, houtvester	Lode Van den Heuvel

[17] Interview met Edward Saerens.

Op 22 en 29 februari 1948

Pietje de landloper

een blijspel van Robert Saudek

Spelers:

Edward Saerens,
Jef Saerens,
Tony Dons,
Emilienne Jacobs,
Lode Van den Heuvel,
Emiel Geets,
Yvonne Teughels.

Op 10 en 17 oktober 1948

Bij Heernonkel

door J. Ballings

Rolverdeling

Heernonkel, paster van den lande	Jef Saerens
Dina, zijn oudste zuster	Angeline De Smedt
Judith, zijn jongste zuster	Emilienne Jacobs
Yvonne, stiefdochter van Judith	Maria Geets
Max Marleenen, hereboer	Staf Saerens
Mathias Lijsters, zijn oom	Edward Saerens
Gradus, kerkmeester	Urbain Van Craen
Baas Blom, herbergier	Emiel Geets
De Brouwer	Remy Berten

Dit stuk werd op 13 december 1948 ook te Mechelen opgevoerd in de feestzaal Volksbelang voor het Davidsfonds, afdeling van Mechelen.

Uit de kranten:

We waren aangenaam verrast door het optreden voor het Davidsfonds van de toneelkring van Hombeek in het Volksbelang maandag 13 december ll. Het publiek was minder talrijk opgekomen maar de afwezigen krijgen het spreekwoordelijk ongelijk. Deze liefhebberskring – en dan nog wel een kring van den buiten - heeft toneel voor het voetlicht gebracht waarmee ze in concurrentie mogen treden met een heel stelletje toneelkringen van de stad in de stadsschouwburg.

Het is moeilijk de beste spelers aan te duiden aangezien ze allen aan mekaar gewaagd en op mekaar waren afgestemd. Heernonkel werd puik en expressief vertolkt maar Dina, zijn meid moest niet onderdoen. Zij was de beste vertolkster bij de vrouwen. Gradius, de kerkmeester leverde buitengewoon spel, zowel in houding als mimiek, waardoor hij werkelijk de karikatuur van een pezewever uitbeeldde. Baas Blom, zijn tegenhanger, mag op dezelfde wijze worden beoordeeld. Max Marleenen en Matias Lijsters waren wat gedwongen en onnatuurlijk uitgebeeld.

We wensen dat het Davidsfonds van Mechelen deze groep volgend seizoen weer inviteert om haar leden op een aangename toneelavond te vergasten. (GvM)

Eveneens op 30 januari trok de Hombeekse toneelkring naar Landen waar dit stuk opgevoerd werd voor de plaatselijke voetbalclub Olympic V.C.

Op 20 en 27 februari 1949

Bazin en Knecht
een karakterstuk van
Theo Op de Beeck
naar de roman van
Rudolf Utch.

Maurits Geeroms had de regie.

Rolverdeling:

Mathilde Martel, meesteres Boshoeve	Emilienne Jacobs
Karel Irmin, meesterknecht	Edward Saerens
Frits, zijn zoontje	Paul Van de Camp
Jacob Kern, knecht	Staf Saerens
Arnold Kirlan, knecht	Remy Bertens
Titus Schubin, knecht	Jef Saerens
vrouw Schubin	Maria Geets
Gruber Jr., groothandelaar	Urbain Van Craen
Alfred Giering, vriend van Karel	Emiel Geets
Gertrude, meid	Angeline De Smedt

Op 30 oktober en op 6 november 1949
Jacoba van Beieren
een historisch drama door Jos Janssen.

Rolverdeling:

Jacoba van Beieren	Maria Geets
Hertog Willem, haar vader	Edward Saerens
Margaretha van Bourgondië, moeder	Emilienne Jacobs
Johanna van Montfoort, hofdame	Angeline De Smedt
Walraven van Brederode, stadhouder	Lode Van den Heuvel
Gerrit van Stryen, vrijheer	Staf Saerens
Arent van Leyenburg, drost van Gorcum	Remy Bertens
Jan van Montfoort, rentmeester	Emiel Geets
Jan van Arkel, oud-stadhouder	Frans Dons
Willem van Arkel, zijn zoon	Jef Saerens
Jan van Egmont	Urbain Van Craen
Floris van Aemstel	Frans Leen
eerste bode	Jan Reyniers
tweede bode	Frans Leen
een heraut	Urbain Van Craen

ridders, jonkvrouwen, krijgsvolk, dienaren

De toneelkring die ten volle vijf jaar bestond wilde met dit historisch drama bewijzen dat nu ook toneelwerk op hoog niveau met grote professionaliteit mogelijk was. Dit stuk dat een periode uit het leven van de hertogin van Holland verbeeldde ten tijde van verscheurdheid tussen de Hoeken en de Kabeljauwen had een bezetting van meer dan 20 spelers.

Op 19 en 26 februari 1950
Antje
Blijspel van Anton Hamik.
Regie: Maurits Geeroms.

Rolverdeling:

Klaas Snak, jonggezel	Jef Saerens
Tjerk Snak, zijn broer	Frans Dons
Piet Snak, zijn broer	Staf Saerens
Antje Roodmond	Angeline De Smedt
Jan Tielen	Lode Van den Heuvel
Mieke, zijn vrouw	Emilienne Jacobs
Saartje, hun dochter	José Van der Elst
Peter Wulk, burgemeester	Emiel Geets
Sterre Stiemsen	Maria Geets
Hendrik, haar zoon	Urbain Van Craen
graaf Ernst von Ruhland	Edward Saerens

In het najaar van 1950 was er uitzonderlijk geen nieuwe voorstelling van de Wijngaard

Zondag 11 en 18maart 1951

Haar Laatste Wil

blijspel van J.W. Van Den Hende en H. Bakker.

Rolverdeling:

Kobus Snetselaar, slager	Emiel geets
Mevrouw Snetselaar	Angeline De Smedt
Groen, kruidenier	Urbain Van Craen
Mevrouw Groen	Maria Geets
Vierkant, varensgezel	Louis Van den Heuvel
Hans Halkema, letterkundige	Edward Saerens
Tilly De Veer	Emilienne Jacobs
Johan, huisknecht	Frans Dons
Anna, kamermeisje	Martha Juliens
Pennings, notaris	Gust Peeters
Jansen, notarisklerk	Staf Saerens
Drop, notarisklerk	Jef Saerens

Op 25 november en 2 december 1951

Eindexamen

blijspel op van Hans Sturm en Muller.
Regie: Marits Geeroms.

Rolverdeling:

Professor Jeremias, rektor	Staf Saerens
Professor Enderlé, leraar	Louis Van den Heuvel
Lotte, zijn dochter	Martha Juliens
Juffrouw Hultzsch, huishoudster	Jeanine Van de Werf
Franz Hoffmann, leerling	Jef Saerens
Krumbiegel, pedel van het gymnasium	Edward Saerens

Zondag 30 maart en op 6 april 1952

Mijnheer Pirroen

een toneelstuk van Felix Timmermans.
Regie: Maurits Geeroms.

Rolverdeling:

Mijnheer Pirroen	Edward Saerens
Corenhemel	Emiel Geets
Livinus	Staf Saerens
Swaen	Jef Saerens
Van de Nast	Lode Van den Heuvel
Koekoek	Urbain Van Craen
Césarinne van Sint-Jan	Emilienne Jacobs
Anne-Marie	Maria Geets
Grain d'Or	Martha Juliens
Cato	Jeanine Van De Werf
een kleermaker	Tony Dons

Met dit in een kleurrijke en sappige taal geschreven stuk werd in de toneelwedstrijd te Lier de vijfde plaats behaald

Uit de kranten:

De vertoning heeft ons geboeid en de toeschouwers zijn zeker voldaan huiswaarts gekeerd en zullen zich die avond niet beklagen, integendeel.

Dat wil niet zeggen dat de vertoning geen schaduwzijden had. Ze zullen moeten weggewerkt wil De Wijngaard op de komende wedstrijd in Lier met succes het kritisch oog en oor van de jury doorstaan. In deel I kon de vertolking beter. De tekst werd te veel gezegd, geciteerd. Er zat geen kruim in en daardoor leed het samenspel. De sprankelende tekst kwam niet tot zijn recht. De bedrijven II en IV waren algemeen prachtig.

Enkele personages dienen algemeen gezien beter uitgewerkt te zijn. Livinus blies de verliefde schilder op Grain d'Or te weinig leven in. Zijn kleermaker was er wel. Koekoek viel niet mee en het animo, de bezieling in deze toch schitterende rol ontbrak. Het is een der mooiste rollen, doch hij dient beleefd te worden. Vooral in I viel Anne-Marie niet mee en dat verwondert ons van deze actrice. We geloven dat ze niet de juiste opvatting heeft over dat jong levenslustig meisje, een bloem die eerst later geknakt wordt door haar avontuur

met Corenhemel. De expressie in de ogen was er niet wat de spontaniteit die haar anders typeert niet opriep. Mijnheer Pirroen en Césarinne waren pikfijn getypeerd. Prachtig volgehouden samenspel dat in IV in stijgende lijn verliep Goede vertolking, bovenste mimiek, natuurlijkheid en stembuiging, alles verdient een pluimpje. Corenhemel was knap getypeerd en stond in de verf hoewel het verhaal van het Russisch avontuurtje in I wat poëtischer had kunnen worden uitgewerkt. Van der Nast mag als de beste van de avond gerekend worden; een rol die deze speler om het lijf geschilderd zat. Puik afgewerkt. De anderen voldeden goed.

Mits wat kleine schaduwzijden weg te werken in de tijd die nog ruimschoots overblijft, kan De Wijngaard met gerust gemoed naar Lier.(GvM)

Op 21 dec 1952
De Wijngaard brengt nogmaals
"**Mijnheer Pirroen**" van Felix Timmermans, nu ten voordele van het Katholiek Actie Centrum.

28 december 1952
De toneelkring gaat met dit stuk naar de nationale Toneelwedstrijd van de Xaverianen te Lier.

---

13 en 20 december 1953
De Stroom
door Mas Halbe
Onder regie van Maurits Geeroms

Op zondag 22 en op zondag 29 maart 1953
Het huis in de storm
toneelwerk van Frans Demers
De regie beruist bij Maurits Geeroms

Rolverdeling:

Hindley Earnshaw, landgoedeigenaar	Louis Van den Heuvel
Cathy, zijn zuster	Emilienne Jacobs
Heathcliff	Jef Saerens
Edgar Linton, landgoedeigen,aar	Urbain Van Craen
Isabella, zijn zuster	Maria Geets
Nelly Dean, huishoudster	Elza Bertens
Jozef, bediende	Staf Saerens
Lockwood	Tony Dons

zondag 23 maart 1954
Wie wordt de Bruid ?
van Fernad Millaud
Er wordt voor het eerst gewag gemaakt van een toneelkapper: Frans Van Lil.
Het huis Frans Louis uit de Lange Nieuwstraat 32 te Mechelen levert gratis de bloemen en de planten.
De regie berust bij Maurits Geeroms.

Rolverdeling:

Alphonse Lambert, uitgever	Jef Saerens
Hélène, zijn zuster	Emilienne Jacobs
Claire, zijn dochter	Virginie Beullens
Suzy, zijn dochter	Maria Geets
Yolande, zijn dochter	Elza Bertens
Jacky, zijn dochter	Reine Keuleers
Bernard Leboursier	Urbain Van Craen
Alain Gasquet	Staf Saerens
Dominique Carlier	Edward Saerens
Washington	Emiel Geets

Op 20 maart 1955 werd dit stuk te Melsbroek nogmaals opgevoerd op vraag van de plaatselijke Kon. Harmonie St.-Martinus.
Op 29 januari 1956 volgde nog een uitvoering te Heffen op verzoek van de plaatselijke Kon. Fanfare St.-Cecilia

Uit de kranten:
In aanmerking genomen dat deze dynamische toneelgroep, qua materiële mogelijkheden, in alles behalve benijdenswaardige voorwaarden moet werken, staat hij reeds zover dat de loef van vrijwel de meeste kringen uit de stad wordt afgestoken. Persoonlijk zouden we het heel gelukkig vinden

moest er aan deze materiële noodwendigheden kunnen verholpen worden. En onmiddellijk stellen we de vraag of er in gans Hombeek niet iemand kan gevonden worden die de eer zou kunnen opeisen deze bloeiende 'Wijngaard' daadwerkelijk te helpen, zodat deze in betere voorwaarden het werk zou kunnen verder zetten.

Het gezelschap met links regisseur Maurits Geeroms

In de bezetting figureerden twee nieuwe jonge dames die een aanzienlijke aanwinst voor deze verdienstelijke toneelgroep betekenen. Ze hebben bij hun eerste optreden niet te miskennen toneelcapaciteiten aan de dag gelegd. Het durven voor de pinnen komen met twee vrouwelijke debutanten in een geestig spel als dat van Milland, getuigt inderdaad van een degelijke leiding. We feliciteren dan ook in de eerste plaats de regisseur en zijn nieuwe krachten: Reine Keuleers en Virginie Buellens. De laatste heeft ons werkelijk verrast met haar mooie stem en haar voortreffelijke uitspraak. Bij Reine Keuleers viel haar ongedwongen natuurlijkheid en onbevangenheid op. Haar mimiek en spelvertoon verraden dat ze bij het toneel thuis hoort. Emilienne Jacobs presenteerde de rol van tante Hélène op een waarlijk gelukkige wijze. Haar mimiek lag in de gewenste plooi. Van haar te nerveus ogenspel, waarvan we vorige keer gewaagden, was thans niets meer te bespeuren zodat haar optreden aan natuurlijkheid won. Ze speelde verstandig en los, met een vleugje olijkheid en met tot in de détails afgewerkte stembuigingen waardoor ze enig mooie 'tableautjes' te zien en te horen gaf. Maria Geets gaf spontaal en vooral soepel spel. Rad van tong en verzorgde mimiek waren typerend voor deze rol. Elza Bertens zorgde voor de vrolijke noot bij haar verschijnen dat niet naar het karikaturale oversloeg. Ze was geknipt voor deze uitbeelding. Jef Saerens was ongemeen in zijn element en zijn herhaald samenspel met Emilienne Jacobs vormde het beste van zijn presteren. Gans zijn optreden was zwierig in gebaren en mimiek, rad met buigzame dictie; kortom zijn succesrol. Urbain Van Craen en Staf Saerens vielen mee over de ganse lijn maar van Edward Saerens hadden we de indruk dat hij minder geschikt was voor deze rol. (P.L. in GvM)

Zondag 28 november en 5 december 1955
De Wijngaard vierde dit jaar het tienjarig bestaan van de kring. Er werd bij deze gelegenheid een klassieker gekozen en er trad ook een symfonisch orkest op.

De Idioot
van Fedor Dostojewsky

Rolverdeling:

Vorst Lew Nikolaiwitch Myschklin	Jef Saerens
generaal Iwan Fedorowitsh Epantschin	Tony Dons
Lisaweta Prokofjewna, zijn vrouw	Yvonne Teughels
Aglaia Iwanowne, hun dochter	Virginie Beullens
Ardalion Alexandrowitsch, generaal	Emiel Geets
Nina Alexandrowna, zijn vrouw	Elza Bertens
Gawrila Ardalionowitsch, hun zoon	Edward Saerens
Warwara Ardaliowna, hun dochter	Staf Saerens
Ferdysch Tschenko	Maria Geets
graaf Afanassi Iwanowitsch Tozki	Urbain Van Craen
Nataszja Filipowna Burdowskaja	Emilienne Jacobs
Darja Alexejewna Terentiewa	Yvonne Teughels
Parfen Semjonowitsch Rogoschin	Lode Van den Heuvel
Alexei, bediende	Pieter Troch
Kolja, bediende	August Peeters

Hierover schreef de toneelcriticus P. Langenus in de Gazet van Mechelen:
Toen we enkele weken geleden op een doornatte en verzopen herfstavond in De Leeuw van Vlaanderen in Hombeek aankwamen en er gezellig bij de weldoende kachel en dito pint schuimend bier zaten, konden we ons een goed idee vormen hoe er 10 jaar geleden de stichtingsvergadering moet hebben plaats gehad. Zowat dezelfde mensen waren hier toen in dezelfde zaal bijeengekomen om hun ei uit te broeden. Het gebroed werd een toneelkring die later de naam 'De Wijngaard' kreeg.

Wie kent er niet het lokaal van De Wijngaard juist naast de overweg te Hombeek? Deze sobere lokaliteit onder de smook van voorbijdenderende treinen is tot een plaatselijke cultuurtempel uitgegroeid. Met dit werk van Dostojewski herdenkt men het 10-jarig bestaan.

Wanneer verleden zondagavond even over elf het gordijn viel na het vijfde bedrijf werden door een stampvolle "Leeuw van Vlaanderen " veertien actrices en acteurs hartstochtelijk toegejuicht. Wij zijn er dus van overtuigd dat wij niet alleen ontroerd waren door de uitzonderlijke prestatie van

deze mensen, die dit moeilijk werk hebben aangedurfd, en met succes ".

Het bestuur van de toneelkring zag er als volgt uit: Jef Saerens, voorzitter, Louis De Witte, secretaris, Frans Dons, schatbewaarder, Edward Saerens, feestbestuurder en als leden Tony Dons, Emiel Geets en Fran Huybrechts.

De heer Maurits Geeroms uit St.-Agatha-Berchem stond tien jaar onafgebroken aan het hoofd van de Hombeekse spelersschaar. Op 24 april 1948 werd zijn zilveren toneeljubileum in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg te Brussel gevierd met het drama Wolven. Maurits Geeroms vertolkte hierin de hoofdrol maar acteertalenten uit Hombeek verleenden hun medewerking.

Op 31 maart en op 3 april 1955

Paradijsvogels

van Gaston Martens

Wegens de hoge belangstelling moest een derde toneelavond worden ingelegd.
Het stuk heeft telkens de toeschouwers meermaals aan het gieren gebracht.

Rolverdeling:

Rietje Rans	Emiel Geets
Veerke, zijn zoon	Wim De Rooster
Bolle Verbuyck	Jef Saerens
Flavie, zijn vrouw	Elza Bertens
Godelieve, hun dochter	Jozefien Parijs
Manse Lappers	Maria Geets
de koster	Staf Saerens
de veldwachter	Frans Dons
Alva	Louis Van den Heuvel
De Belleman	Emilienne Jacobs
O.L.Vrouw	Virginie Beullens
St. Pieter	Edward Saerens
Engel Michaël	Yvonne Teughels
Engel Gabriël	Godelieve Jaspers
Mentje	Urbain Van Craen
Wies	Leo Peeters
vriendvrouw	Yvonne Teughels
een kind	Emilia Van Beveren

Lucifer, duivels, burgemeester, Bolle's vader, de oude kokette, een jong soldaat, twee matrozen, O.L.Heer, Engelen, Heiligen, de eerste vrouw van Rietje, Dandy, actrice, enz.

Op de zondagen 27 november en 4 december 1955 feestvoorstelling ter gelegenheid van het 25-jarig toneeljubileum van Edward Saerens.

Rebecca

toneelspel van Daphné Du Maurier

Dit stuk werd gekozen door de éminence grise van het Hombeeks toneel, Edward Saerens, die hiermee als eerste aan de beurt kwam om in de bloemetjes gezet te worden bij gelegenheid van een vijfentwintigjarig toneeljubileum. Niet minder dan 375 aanwezigen vulden de zaal op de dag van die viering.

Rolverdeling:

Beatrice Lacy	Yvonne Teughels
Gilles Lacy	Emiel Geets
Frith, de butler	Staf Saerens
Frank Crawley	Urbain Van Craen
Miss Danvers	Emilienne Jacobs
Maxim de Winter	Edward Saerens
Milliam Tabb	Wim De Rooster
Robert	Richard Van Erp
Miss de Winter	Maria Geets
kolonel Julyan	Louis Van den Heuvel
Jack Favell	Jef Saerens

Uit de kranten:

De hoofdrollen met Edward Saerens, Maria Geets en Emilienne Jacobs golden als de besten van de avond. Dat wil niet zeggen dat de anderen geen lof verdienen. In het begin van de opvoering mocht er wel meer tempo geweest zijn, wat vlotter verloop van de tamelijk lange inleiding met ellenlange dialogen, wat grotere verstaanbaarheid vooral van de dames die niet begrepen werden achter in de zaal. De pogingen van de jubilaris om er in het eerste bedrijf een grotere vaart in te krijgen, verhielpen niets. Toch was de individuele vertolking verder goed. Yvonne Teughels heeft zich buitengewoon goed gekweten van haar moeilijke opdracht, evenals haar partner, Miel Geets die heel goede momenten had. Ook Staf Saerens volbracht zijn taak heel goed maar de toneelkapper was te kwistig omgesprongen met de zwarte lijnen.

Ook in de kleinere rollen waren er spelers van de bovenste beste. Het was een terecht daverend applaus dat losbarstte bij het vallen van het doek.

Onmiddellijk na de opvoering werd de jubilaris gehuldigd. Op het podium hadden, benevens de regisseur en de spelers, nog plaats genomen de heer Christiaens, burgemeester van Hombeek, de heer Kennis, voorzitter van het Provinciaal toneelverbond, baron de Meester de Ravestein en diens zoon, de heer Stroobants namens 'De Taalzucht' van Mechelen, de heer Van der Aerschot namens 'De Meibloem' van Mechelen, de heer Phlips, en vader Saerens, schepenen van Hombeek en dokter Engelen.

Heel gevat en humoristisch sprak de voorzitter, Jef Saerens, dat hij de vrees had dat het op een familiezaak zou uitdraaien. Namens de leden werd een salonlamp aangeboden aan de gevierde en bloemen aan zijn echtgenote. De heer Geeroms schetste de toneelloopbaan en huldigde hem als de bezieler van de kring. (GvM)

Op 18 en 25 maart 1956

Meisjesgymnasium

van Ladislaus Fodor.
De regie berust bij Maurits Geeroms.

De vertolkers zijn:

Staphan Hoffenreich, directeur	Louis Van den Heuvel
Dominik Cibula, prof philosophie	Emiel Geets
Ehrahrt Wilfinger, prof natuurhistorie	Urbain Van Craen
Penz, professor	Edward Saerens
Federa, professor	August Peeters
Edmund Spindles, mathesisprofessor	Staf Saerens
Prof. dr; Clothilde Wimmer	Yvonne Teughels
Prof. dr. Anna Mathé	Elza Bertens
Emma Kern, turnlerares	Emilienne Jacobs
Kathe Seidl, leerlinge	Virginie Beullens
Lora Passecker,	Maria Geets
Fritzi Falk	José Parijs
Grete Wagner	Godelieve Jaspers
Otto Kreindl	Jef Saerens
Anton, schoolbewaarder	Wim De Rooster

Dit stuk werd de week voordien op 11 maart 1956 reeds uitgevoerd in de zaal Alkazar te Melsbroek op vraag van de plaatselijke Kon. Harmonie Sint-Martinus.

Zondag 2 en 9 december 1956

De fluwelen handschoen

van Rosemary Casey. Het stuk speet zich af in een nonnenklooster.
Maurits Geeroms voerde de regie

Rolverdeling:

Mary Renshaw, secretaresse	Virginie Beullens
Moeder Hildebrand	Maria Geets
zuster Athanasius	Yvonne Teughels
zuster Lucy	Josefien Parijs
Mr. Barton, uitgever	Wim De Rooster
Dr. Tomy Pearson, leraar	Urbain Van Craen
zuster Monica	Emilienne Jacobs
de bisschop	Edward Saerens
pater Benton, zijn secretaris	Staf Saerens
Mons. Burke, deken	Emiel Geets

Uit de kranten:

Deze vertoning van De Wijngaard mag gezien worden als een laatste herhaling voor de nationale toneelwedstrijd waaraan wordt deelgenomen op 13 januari 1957 met dit toneelwerk. Het is een zwaar werk, zo geconstrueerd dat een stijgende lijn zit van het begin tot het einde van het tweede bedrijf. Dan moet de spanning bij minder activiteit door vlot spel behouden blijven. Daarin is men gelukt.

Na een zeer aarzelend begin van het eerste bedrijf, steeg de actie bij het opkomen van de omstreden bisschop en volgde verder die lijn. De eerste helft van I was niet zoals het hoorde. De dialogen verlie-

pen te traag. Het zwaar op de hand liggen kon voorkomen worden door vlugger te debiteren in dit praatgedeelte. Het tweede bedrijf stond omzeggens op punt. Hieraan moet niet veel meer gecorrigeerd worden. Na de pauze kon de opgebouwde spanning niet hervatgewekt worden en hieraan heeft de minder goede rolkennis van enkele spelers wel schuld. Mary Renshaw werd lief en geslaagd getypeerd met goede zegging en mimiek maar met gebrek aan soepelheid in de liefdesscènes. Moeder Hildebrand was verbluffend goed en deze rol moet niet bijgewerkt worden. Het derde bedrijf kan aan kracht en spanning winnen als de omgevende rollen intenser met haar meeleven. Zuster Athanasius werd verrassend goed gespeeld door een nieuwelinge die een aanwinst blijkt te zijn voor de vereniging. Dat bijkomend zusterrolletje werd met een opvallende natuurlijkheid en spontaniteit naar voren gebracht. Zuster Monica werd met brio vertolkt. De bisschop heeft schwung moeten brengen in het eerste bedrijf en zijn optreden heeft veel bijgedragen om het geheel in de gewenste plooi te krijgen. De rolkennis kon beter wat de mimiek ten goede zal komen. Vooral in het laatste bedrijf mocht de te dramatische mimiek weggelaten worden.
Van de andere mannenrollen werd gemaakt wat er van te maken was. Tommy Pearson mocht zelfs als verliefde historicus in de liefdestaferelen wat spontaner en vloeiender houding aannemen.

De muzikale omlijsting hoorden we liever meer gemutigd. Ondanks alles menen we dat De Wijngaard een goede kans maakt om zijn reputatie te Mechelen schitterend te verdedigen. (P.L. in GvM)

Op de Nationale toneelwedstrijd te Mechelen werd een tweede plaats veroverd en ook de bijzondere prijs van Z.M. de Koning voor "Eenheid en zuiverheid in de uitspraak". Een eervolle vermelding ging naar Maria Geets als beste speelster.

Het stuk werd op 7 april 1957 nogmaals opgevoerd in de St.-Jan-Berchmanszaal te Mechelen op vraag van de parochie aldaar.
15 januari 1957

De Wijngaard neemt deel aan de nationale toneelwedstrijd ingericht door de toneelkring Taal en Vrijheid die 75 jaar bestaat

Zondag 17 en 24 maart 1957
De dames met de groene hoedjes
komedie van Albert Acremant
onder regie van Maurits Geeroms

rolverdeling:

Telcide Davernis, de oudstte	Yvonne Teughels
Rosalie Davernis, de tweede oudste	Maria Geets
Jeanne Davernis, de tweede jongste	Virginie Beullens
Marie Davernis, de jongste	Emilienne Jacobs
Arlette, hun nichtje	J ozefien Parijs
Ernestine, de meid	Godelieve Jaspers
Hyacinthe Ulysse, collegeleraar	Jef Saerens
Meneer de deken	Edward Saerens
Meneer de Fleurville, huiseigenaar	Staf Saerens
Jacques de Fleurville, zijn zoon	Urbain Van Craen
Augustin, schoolknecht	Frans Van Steen

Op de zondagen 1 en 8 december 1957
Via Mala
drama van John Knithel
Jef Saerens, voorzitter van de Hombeekse toneelkring "De Wijngaard", vierde hiermee zijn 25 jaar toneeljubileum.
Onder regie van Maurits Geeroms

Rolverdeling:

Mevrouw Von Richenau	Emilienne Jacobs
Andreas Von Richenau, rechter	Jef Saerens
Dr. Gutknecht, voorzitter rechtbank	Edward Saerens
de heer Ammann	Urbain Van Craen
mevrouw Laurets	Yvonne Teughels
Hanna Laurets	Maria Geets
Sylvia Laurets	Virginie Beullens
Niclaus Laurets	Louis Van den Heuvel
Anelli, dienstbode	Jozefien Parijs

Zondag 23 en 30 maart 1958

Ninotchka

een blijspel van Melchior Lengeyl.
De regie berust bij Maurits Geeroms

Rolverdeling:

Nina Yakousova (Ninotchka)	Emilienne Jacobs
Leon Dagoult	Jef Saerens
Bibinski	Edward Saerens
Ivanov	Staf Saerens
Brankov	Urbain Van Craen
Princes Stephanie	Virginie Beullens
Krasnov	Louis Van den Heuvel
Copella	Maria Geets
Nadine	Jozefien Parijs
een kelner	Willy Van Rompay

Uit de kranten:

Onmiddellijk na de bevrijding kon 'Ninotchka' een satirisch blijspel genoemd worden, maar in deze tijd van spoetniks is dit imago gaan verbleken. De Russische sfeer waarin dit spel zijn volle recht genoot, is er al lang niet meer. Ondanks dat zal wie het stuk voor de eerste maal ziet, er toch nog voldoende leut aan beleven.

Wat de uitvoering betreft. Globaal genomen werd het toneelwerk heel goed verdedigd, hoewel we de indruk hadden dat er in de tekst strompelpartijtjes werden gemaakt. Met betere kennis van de rollen zou het stuk aanmerkelijk aan charme gewonnen hebben. Ongetwijfeld zal volgende zondag deze opvoering op punt staan. De tittelrol kon aan niemand beter gegeven worden dan aan deze actrice. Ze heeft de rol ten voeten uit getekend. Het is een gewiekste liefhebster die genoeg bezit om zo een rol in de beste voorwaarden voor het voetlicht te brengen. Dat heeft ze ook gedaan. Advocaat Leon Dagoult werd vertolkt door iemand die in deze rol een kolfje naar zijn hand had. Er werd een vlotte uitbeelding gebracht van de Parijse intellectueel die op iemand als de Russische Ninotchka verliefd werd. Bibinski, Ivanov en Brankov deden de toeschouwers meermaals gieren van de pret. De uitbeelding van een 'zwijn' van een man als Krasnov was prachtwerk. De kleine rollen van Coppela en Nadine werden bijzonder goed verzorgd en prinses Stephanie ontbrak het (lettelijk) niet aan charme doch kon haar geliefde niet strikken. De debuutrol van kelner werd door niet te veel plankenkoorts geplaagd. (P.L. in GvM)

7 en 14 december 1958

De Regenmaker

een romantisch blijspel van Richard Nash
De regie berust nu bij Jef Saerens.

Rolverdeling:

H.C.Curry	Edward Saerens
Noah Curry	Louis Van den Heuvel
Jim Curry	Staf Saerens
Lizzie Curry	Emilienne Jacobs
File	Urbain Van Craen
Sheriff Thomas	Jef Daelemans
Bill Starbuck	Jef Saerens

Zondag 15 en 22 maart 1959

Mevrouw Pilatus

historisch stuk rond het oassieverhaal door Willem Putman
De regie berust bij Jef Saerens

Rolverdeling:

Pilatus, gouverneur van Jeruzalem	Jef Saerens
Kolonel Sixtus, garnizoenshoofd	Urbain Van Craen
majoor Poppius	Jef Daelemans
Barabas, de boef	Louis Van den Heuvel
Judas, een getuige	Tony Dons
Roboam, deken van het Sanhedrin	Staf Saerens
Eleazar, lid van het Sanhedrin	Edward Saerens
Zorobabel, lid van het Sanhedrin	Frans Van Steen
Nicodemus, lid van het Sanhedrin	Gust Peeters
Jozue, chef van de Joodse wacht	Henri De Smedt
Claudius, griffier van Pilatus	Henri Nuytiens
een planton	Lucien Van Geel
Claudia, vrouw van Pilatus	Yvonne Teughels
Maria Magdalena, haar vriendin	Emilienne Jacobs
Judith, dienstmaagd	Jeanine Pepermans

de stem van het volk

29 november en op 6 december 1959

Een kerel van een vrouw

van Fritz Peter Buch
Regie van Jef Saerens

Rolverdeling:

Frederik, een gepensionneerd overste	Louis Van den Heuvel
Renée, zijn nicht	Emilienne Jacobs
Victor, zijn zoon	Edward Saerens
dokter Bartels	Urbain Van Craen
Comtesse Leonie	Jeanine Pepermans
Johan, de butler	Frans Van Steen
Marie, de huishoudster	Yvonne Teughels
Anne Van Doorn	Gaby Juliens
Meier, schuldeiser	Jef Saerens
vrouw Meier	Maria Geets

"De toneelkring De Wijngaard één der beste kringen uit het Mechelse, bracht verleden zondag in de zaal de leeuw van Vlaanderen, onder leiding van Jef Saerens een toneelopvoering van Een kerel van een vrouw, *spel in vijf bedrijven van Fritz Buck voor het voetlicht".* (GVM)

maart 1960

De sloep zonder visser

van A. Casona

Rolverdeling:

Richard Jordan	Jef Saerens
Henriette	Jeanine Pepermans
Jean	Fred Symons
Directeur van de bank	Edward Saerens
Procuratiehouder	Urbain Van Craen
Heer in 't zwart	Tony Dons
Grootmoeder	Maria Geets
Frieda	Emilienne Jacobs
Marko	Frans Van Steen
Stella	Yvonne Teughels

december 1960

Het huis aan de grens

klucht van H. Mupy

Rolverdeling:

Justine Vanden Bergh	Gaby Juliens
Leon Vanden Bergh	Edward Saerens
Ellie, zijn dochter	Frieda Saerens
Dora, meid bij Justine	Jeanine Pepermans
Theo Sprengers	Urbain Van Craen
Arnold Allaert	Jef Saerens
Van Gool, electrieker	Frans Van Steen
Van Mol, ingenieur	Henri Nuytiens

maart 1961

Het Wonder

van Nicolai Manzari
Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers

Rolverdeling:

Rector	Edward Saerens
Thomas	Tony Dons
Paulus	Frans Van Steen
Marcus	Urbain Van Craen
Fulgentius	Henri Nuytiens
Robertus	Fred Symons
Andreas	Jef Saerens
Maria	Frieda Saerens
Anna	Emilienne Jacobs
Oude Maria	Jeanine Pepermans
Herbergiers	August Peeters
	Wilfried Van Assche
Jonge paters	Wilfried Rosiers
	Robert Torfs

december 1961

Het Buitenkansje

van P. Van Morckhoven

Rolverdeling:

Rector	Edward Saerens
Thomas	Tony Dons
Paulus	Frans Van Steen
Marcus	Urbain Van Craen
Fulgentius	Henri Nuytiens
Robertus	Fred Symons
Andreas	Jef Saerens
Maria	Frieda Saerens
Anna	Emilienne Jacobs
Oude Maria	Jeanine Pepermans
Herbergiers	August Peeters
	Wilfried Van Assche
Jonge paters	Wilfried Rosiers
	Robert Torfs

18 en 25 maart 1962

U spreekt met uw moordenaar

thriller met gevatte dialogen van Frederik Knott

Verdolkers:

Sheila Wendice	Frieda Saeerns
Max Halliday	Urbain Van Craen
Tony Wendice	Jef Saerens
Captain Lesgate	Staf Saerens
inspecteur Hubard	Edward Saerens

Zondag 2 en 9 december 1962

Timm Boots

Blijspel van Franz Molnar
Regie van Jef Saerens.

Rolverdeling:

George Parker, advokaat	Edward Saerens
Timm Boots	Jef Saerens
Wright, dedectief	Frans Van Steen
Fred Roberts, assistent bij Parker	Urbain Van Craen
Banks, professor	Staf Saerens
eerste politieagent	Henri Neytiens
tweede politieagent	Pol Hendrickx
Maud Parker, vrouw van George	Irene Odeurs
Violet Denver, zuster van Maud	Jeanine Pepermans
Miss Nightingale, denster bij Parker	Frieda Saerens
Betty, dienstmeisje	Anita Goovaerts

Zndag 10 en 17 maart 1963

De openbare aanklager

van Fritz Hochwalder,
een episode uit de bloedige tijd
van de Franse Revolutie.
De regie berust bij Jef Saerens.
Toegangskaart 20 fr.

Rolverdeling:

Tallien	Urbain Van Craen
Theresia Tallien	Frieda Saerens
Fouquier Tinville	Edward Saerens
Grébeauval	Staf Saerens
Montané	Henri Nuytiens
Fabricius	Jef Saerens
Héron	Frans Van Steen
Sanson	Tony Dons

Huwelijksreis zonder man

een blijspel van Leo Lenz
Regie van Jef Saerens

Rolverdeling:

Professor Hellwig	Urbain Van Craen
Dr. Boerman, zijn vriend	Edward Saerens
Agatha Schulz	Anita Goovaerts
Nelle Schulz	Frieda Saerens
Sebastian, bediende bij Helwig	Frans Van Steen
Franz Steiner, kunstschilder	Staf Saerens

Zondag 15 en 22 maart 1964

Proces om Jezus

een ophefmakend werk van de Italiaanse auteur Diego Fabbri. Toegangskaart: 25 frank.
De regie berust bij Jef Saerens

Rolverdeling:

Elias, voorzitter van e rechtbank	Jef Saerens
Rebecca, zijn vrouw	Godelieve Jaspers
Rara, zijn dochter	Anita Goovaerts
David, zijn discipel	Staf Saerens
een verdediger	Tony Dons
Kaifas, een getuige	Henri Nuytiens
Pilatus, een getuige	Louis Goovaerts
Maria, een getuige	Lena Verbergt
Jozef, een getuige	Jef Daelemans
Johannes, een getuige	Wilfried Van Assche
Petrus, een getuige	Edward Saerens
Thomas, een getuige	Harry Van Lint
Judas, een getuige	Walter Jaspers
Magdalena, een getuige	Hilde Saerens
de priester	Marcel Rottiers
tweede toeschouwer	Ward Van Doren
derde toeschouwer	Urbain Van Craen
gezellin van deze	Elza Bertens
de verloren zoon	Frans Van Steen
de huisvrouw	Bertga Willems
stemmen	

Zondag 13 en 20 december 1964

De doden hebben ongelijk

een dramatisch spel van Charles Cordier
Jef Saerens voert de regie

Rolverdeling:

Erik Ten Kate	Jef Saerens
Maurits van Duyne	Urbain Van Craen
Clara Van Duyne	mevr Van Hoey
Marianne Ten Kate	Anita Goovaerts
Nico Harding	Edward Saerens
Philip Harding	Staf Saerens
Robert	Wilfried Van Assche

Een vermeende oorlogsgefusilleerde wordt in Sybe-rië gevangen gehouden. Als hij weer vrijkomt is de weduwe hertrouwd.

14 en 21 maart1965

Valstrik voor een man alleen

een politiekomedie van Robert Thomas.
De regie berust bij Jef Saerens

vertolkers:

Daniel Corban	Jef Saerens
Florence, zijn vrouw	mevr. Van Hoey
Maximin, de priester	Staf Saerens
de commissaris	Urbain Van Craen
La Merluche, de zwerver	Frans Van Steen
Jeffrey Berton, de verpleegster	Anita Goovaerts
politieagent	Wilfried Van Assche
politieagent	Louis De Valck

Zondag 12 en 19 december 1965

De man in burger

een blijspel van C.J.Pieters.
De regie wordt gevoerd door Jef Saerens

vertolkers:

Billy Arkwright	François De Schouwer
Archibald Lanham, advokaat	Urbain Van Craen
Mevrouw Lanham	Bertha Willems
Florence Lanham, haar dochter	Amanda Verbergt
Nora, dienstbode bij Lanham	Lena Verbergt
Margareth Smythe, vriendin Lanhams	Anita Goovaerts
generaal Mc Inery	Edward Saerens
John Mc Ginnis, kapitein	Jef Saerens
Mc Ginnis sr., zijn vader	Frans Van Steen
Zack Hart, industrieel	Wilfried Van Assche
een chasseur	Christiane Hendrickx

Zondag 27 maart en op 3 april 1966

De muur

van J.C.Sotelo, een stuk met een diepmenselijke invloed.
Jef Saerens voert de regie.

vertolkers:

Alejandro Benitez, secretaris	Staf Saerens
Romualdo, huisknecht	François De Schouwer
Don Javier Montes	Edward Saerens
Jorge de Hontanar	Jef Saerens
Amalia, dochter van Jorge	Anita Goovaerts
Don Angel Bernardez, pastoor	Urbain Van Craen
Cecilia	Elza Bertens
Donna Matilda	Bertha Willems

Zondag 4 en 11 december 1966

De Kommissaris gaat uit stelen

een blijspel naar Aster berkhof (bewerkt door Pol De Paepe).

Dit amusante luchtig spel dat uitgekozen werd door de gevierde Urbain Van Craen, viel heel zeker in de smaak van de toeschouwers en hun hartelijk applaus was tevens een uitdrukking van dankbaarheid voor de vele plezierige, spannende en ontroerende momenten.

Regie: Jef Saerens.

Spelers:

Hendrik Brem, politiecommissaris	Urbain Van Craen
Nik Brem, zijn zoon	Staf Saerens
Walter Fimmers, waard	Wilfried Van Assche
Clotilde Fimmers, waardin	Elza Bertens
Jacqueline, hun dochter	Amanda Verbergt
Johannes Timerman, burgemeester	Edward Saerens
Maximiliaan Van Bilzen, apotheker	Frans Dockx
Jan, een kelner	Frans Van Steen
Jonas Snoeck, een landloper	Jef Saerens

Op 4 december wordt door De Wijngaard het zilveren jubileum gevierd van Urbain van Craen. Hij was reeds als toneelspeler ingeschakeld voor de stichting van De Wijngaard bij de kerstfeesten van de N.S.B., bij het Christen Syndicaat en bij de Kajotters. Hij werd ook meermaals gevraagd als gastspeler bij de Mechelse toneelkring "De Noordster" en N.S.B..

Aan Urbain Van Craen wordt een geschenk overhandigd voor zijn zilveren jubileum

Zondag 12 en op 19 maart 1967

Gaslicht

van Patrick Hamilton, een thriller uit de Victoriaanse tijd

Regie: Jef Saerens, opgever: Stan Behets.

Vertolkers:

Mrs. Bella Manningham	Elza Bertens
Mr. Jack Manningham	Edward Saerens
Rough	
Elisabeth	Amanda Verbergt
Nancy	Anita Goovaerts
twee detectives	

Zondag 3 en 10 december 1967

De klucht van de brave moordenaar

een blijspel van Jos. Janssen.

Regie: Jef Saerens, opgever: Stan Behets, decorbouw: Frans Dons, Belichting: Marcel Teughels.

Rolverdeling:

De directeur van 't gevang	Edward Saerens
de cipier	Urbain Van Craen
Anneke, zijn dochter	Anita Goovaerts
de gevangene	Staf Saerens
de wachtmeester	Paul Behets
Bril, de koetsier	Jef Saerens
dokter Faes, gevangenisdokter	Francis Dockx
meester de Saint Hubert, advokaat	Willy Parijs
meester Lootens, advokaat	Dirk Lauwers
Mej. Van Arkelen	Amanda Verbergt
Baert, fotograaf en reporter	Jef Behets
Schalier, leverancier	Antoine Lapeere
de bakker	Frans Van Steen
de beenhouwer	Wilfried Van Assche
de groentevrouw	Monique D'Hondt
haar dochterke	Vera Lapeere

Uit de kranten:

We zouden graag het geheim van de speciale meststof kennen om in Hombeek De Wijngaard zo bloeiend te houden. Bij een klucht zit daar de zaal proppensvol en minstens vijftig toeschouwers staan recht de ganse duur van de vertoning. Het thema heeft voor de oorlog als basis gediend vaan één der eerste Vlaamse films. In gans het stuk werd Veurnens dialect gesproken maar deze Westvlaamse streektaal werd goed begrepen zonder buitengewone moeite. Jef Saerens *Hoewel er enkele zware tonelen in voorkwamen verliep het geheel vlot en daarvoor moet de regisseur niet een klein beetje gefeliciteerd worden. (GvM)*

Zondag 24 en op 31 maart 1968

Tien kleine Negertjes

een detectivespel van Agata Christie.

Regie: Jef Saerens, opgever: Stan Behets, decorbouw: Frans Dons, Belichting: Marcel Teughels.

Spelers:

Rogers	Frans Van Steen
Rogers' vrouw	Anita Goovaerts
Vera Claythorne	Amanda Verbergt
Philip Lombard	Jef Saerens
Anthony Marston	Antoine Lapeere
William Blore	Staf Saerens
generaal Mackenzie	Francis Dockx
Eliky Brent	Elza Bertens
Sir Lauwrence Margrave	Edward Saerens
Dr. Armstrong	Urbain Van Craen

Uit de kranten:

Daar in vele plattelandsgemeenten liefhebberstoneel verdwijnt, is het verheugend in Hombeek het tegenovergestelde te kunnen constateren. Aanvankelijk leek het stuk moeilijk van de grond te komen maar de spanning werd bedrijf na bedrijf opgevoerd om te culmineren in een verrassende slotscène. De vertolking was homogeen en de dialogen waren vlot door goede rolkennis. Een overigens talentvol acteur als A.Lapeere zou de dialectisch getinte kanten moeten vermijden.

Zondag 24 november en 2 december 1973

Zeven kreten op Zee

van de Spaanse auteur Alejandro Casona.
Regie: Jef Saerens, opgever: Stan Behets, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, geluidsversterking: Jef Buelens, rekwisieten: Louis De Valck, toneelkappers: Karel Betz en Rik Vervoort.
De toegangsprijs is nu 30 frank.

Rolverdeling:

De steward	Jef Behets
de oude kapitein	Wilfried Van Assche
de eerste stuurman	Frans Van Steen
Juan de Santillane, journalist	Staf Saerens
de professor	Urbain Van Craen
baron Pertus	Edward Saerens
Nina Pertus	Amanda Verbergt
Santiago Zabala, eigenaar van plantages	Jef Saerens
Mercedes, zijn vrouw	Elza Bertens
Harrisson, groot zakenman	Francis Dockx
Julia Miranda	Anita Goovaerts
passagier derde klasse	Antoine Lapeere
een jonge kapitein	Paul Behets

Staf Saerens had dit stuk uitgekozen voor zijn zilveren toneeljubileum dat op 24 november 1968 hiermee gevierd werd.

Hij was de vierde in de rij van de zilveren jubilarissen die in de bloementjes gezet werd en stond die dag voor de 86ste maal op het podium. De intussen overleden regisseur Maurits Geeroms getuigde van hem: *"Staf is van alle spelers die ik heb geleid misschien wel diegene die mij het meest heeft verbaasd. Ik achtte hem beperkt in zijn mogelijkheden en hij scheen geroepen tot het typeren van kleinere rollen. Doch door zijn onverzettelijke toewijding, volharding en zelfstudie heeft hij zich geopenbaard tot één van de beste spelers van de toneelkring De Wijngaard. Hij dient als voorbeeld te worden gesteld voor de jongeren".*

Uit de kranten:
De moeilijke rol van de journalist werd door de jubilaris uitstekend vertolkt die in Anita Goovaerts een gelijkwaardige tegenspeelster vond die een sobere interpretatie bracht van de stille Miranda. Een schitterende Jef Saerens speelde treffend en beheerst de rol van de rijke planter die het verleden tracht te vergeten in de drank. Elza Bertens overtuigde als de bescheiden mevrouw Mercedes. De koude scherpe stem van Urbain van Craen onderlijnde de ironie van de professor. Frans Dockx was een revelatie door de natuurgetrouwe vertolking van de gewetenloze wapenhandelaar. Edward Saerens acteerde sterk in de rol van de zelfbewuste baron en paste bij de emotionele Amanda Verbergt die zich flink inleefde in de rol van zijn minnares. Wilfried Van Assche deed de rol van de bonkige zeekapitein alle eer aan. Verder vervulden J. Behets, Fr. Van Steen, P. Behets en A. Lapeere hun bescheiden rol naar behoren, al viel laatstgenoemde uit de toon door zijn onverzorgde taal. (GvM)

Op 16 en op 23 maart 1969

Ik verveel me rijk

een blijspel van Pé Mühren

Regie: Jef Saerens, opgever: Stan Behets, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, rekwisieten: Louis De Valck, toneelkapper: Karel Betz. De toegangsprijs is 30 frank.

Rolverdeling:

Cyril Goldblazer, steenrijk vrijgezel	Edward Saerens
Susan Graig, zijn secretaresse	Imelda Hermans
William Moonlight, zijn butler	Urbain Van Craen
Mabel, hulpje van de butler	Anita Goovaerts
Samuel Smith, man op leeftijd	Frans Van Steen
Mammie Smith-Barth, zijn vrouw	Elza Bertens
Patty Pound, minder fraai heerschap	Francis Dockx
Harry Shields, brigadier van politie	Jos Behets
Philip Quinn, leerling elektricien	Antoine Lapeere

Uit de kranten:

Een doorwinterde toneelrat als Edward Saerens deed het opperbest alhoewel hij wel een enkele maal last van de zenuwen scheen te hebben. Imelda Hermans overtuigde best en maakte een niet onaardig debuut. Urbain Van Craen speelde met – beheerste mimiek terwijl Anita Goovaerts eens te meer bewees dat ze steeds genietbaarder toneelspel te zien geeft. Frans Van Steen en Elza – Bertens vormden een flink op elkaar ingespeeld duo dat de zaal meermaals in lachen deed uitbarsten. Francis Dockx speelde vlot hoewel hij soms onnatuurlijk gesticuleerde. Hij kan samen met Jos Behets die beheerst speelde, opbloeien tot uitstekende elementen. De impulsieve en uiterst beweeglijke Lapeere voelde zich kiplekker in zijn rol. (GvM)

Op zondag 30 november 1969 geeft De Wijngaard een feestvoorstelling ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de kring. Ook op zondag 7 december spelen ze het drama van Arthur Miller

Heksenjacht

Regie: Jef Saerens, belichting: Marcel Teughels, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Stan Behets.

De grote bezetting is a.v.:

Parris, dominee	Dirk Lauwers
Betty, dochter van Parris	Chris Behets
Agibal, nicht van Parris	Anita Goovaerts
Tituba, meid bij Parris	Maria Geets
Hale, dominee	Urbain Van Craen
Danforth, ondergouverneur	Edward Saerens
Hathorne, rechter	Staf Saerens
Herrick, schout	Paul Behets
Cheever	Frans Van den Eede
Putnam	Tony Dons
de vrouw van Putnam	Amanda Verbergt
Mercy Lewis, meid bij Putnam	Gerd Hermans
Proctor	Jef Saerens
Elisabeth, zijn vrouw	Elza Bertens
Merry Warren, meid bij Proctor	Suzanne Saerens
Giles Corey	Wilfried Van Assche
Francis Nurse	François Dockx
Rebecca	Imelda Hermans
Suzanne Walcot	Lieve Keuleers

Uit de kranten:

Indrukwekkende "Heksenjacht" te Hombeek.

Zondag bracht De Wijngaard een indrukwekkende galavoorstelling met een 19-koppige bezetting van het sterk toneelstuk van A. Miller. Vijf beloftevolle jongeren maakten hierin hun debuut.

De regisseur die ook nog de hoofdrol vertolkte leverde flink werk met een regie die flink toegespitst was op de dramatische hoogtepunten, voor sommige taferelen gewoonweg meesterlijk. Knappe stukjes toneel waren de rechtszitting in III en de scène tussen de in gewetensconflict verkerende Proctor en zijn echtgenote in IV. De massataferelen verliepen vlot wat weer eens alleen regisseertalent maar kan. Sommige spelers hadden wel zichtbaar last van zenuwen en een tweetal mochten hun rol wel vlotter beheersen. Dat stoorde de toeschouwers echter veel minder dan de vaak verkeerde reacties van (te) jong publiek achteraan in de zaal. Tibula gaf over de hele lijn een opmerkelijke prestatie. Dat zijn we van deze speelster gewoon. Proctors meid daarentegen debuteerde werkelijk op een relevante wijze. In de rol van Elisabeth onderstreepte deze actrice nogmaals haar acteertalent in deze voor haar geknipte rol maar Agibal, het nichtje van de dominee Parris bracht een bijzonder goede typering evenals vrouw Putman. De vier vrouwelijke debutanten speelden op een meer dan voortreffelijk peil. De drie 'Saerensen' zijn bij de mannen een vaste waarde en het toneel spelen is duidelijk hun tweede natur. Dominee Parris en dominee Hale waren niet altijd overtuigend. Francis Nurse en Giles Corey, de twee machteloze boeren werden levensecht en fijn verzorgd geïnterpreteerd (GvM).

Na de voorstelling werd door de heer M. Bogaert, voorzitter van het nationaal toneelverbond, het zilveren diploma uitgereikt aan voorzitter Jef Saerens.
Daarna werden de 4 zilveren jubilarissen gevierd: Frans en Tony Dons, Louis De Witte en Frans Huybrechts.

---

18 en 25 januari 1970 voordrachtwedstrijd voor de scholen

Ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan richtte de toneelkring een voordrachtwedstrijd in voor de jeugd.

De volgende onderwijsinstellingen schreven in:
Gemeenteschool van Hombeek
Vrije Lagere meisjesschool van Hombeek
Vrije Lagere Oefenschool voor jongens, Mechelen
Vrije Lagere school der Ursulinen, Mechelen
De jeugdclub HOJE van Hombeek
Koninklijk Atheneum Pitzemburg van Mechelen
Koninklijk Lyceum van Mechelen
Lyceum H.Familie, Ursulinen humaniora, Mechelen
Middelbare Normaalschool Ursulinen, O.L.V.-Waver
St.-Romboutscollege, lagere en middelbare, Mechelen
St.-Theresiacollege, lagere en middelbare, K.o/d Bos
Katholieke Normaalschool, Mechelen

De deelnemers waren:

Op zondag 18 januari
de kandidaten van 8-11 jaar.

reeks A

Luc Olbrechts	'De rattenvanger van Hameln', J.Kersten
Marina Van der Auwera	'De aap', Gerrit Van dre Linden
Dirk Hermans	'De Kikker', H. Van Essen
Els Vos	'Van een haas die getrouwd was', B.Björnsen
Hugo Jaspers	'Van een hond, een kat en nog wat', S.Franke
Godelieve Van der Elst	'Muis in huis', Bert de Bois
Stefaan Binst	'De krekel en de mier', Lafontaine
Gonda Behets	'Het varkentje van Vucht', Annioe Schmidt
Willy Kestens	'De bezige bij', Annie Schmidt
Martino Illiano	'De weduwe wesp', Annie Schmidt
Bart Leen	'De koekoek en de ezel'
Chrisrtine Vercammen	'Dat grote ei', Annie Schmidt

Reeks B

Rudi Janssens	'De zeven boeven', A. Verwey
Marleen Vos	'Een generaal-majoor in Wenen', Daan Zonderland
Rudi Wouters	'Het spook', P. Van Moerlande
Greet Lissens	'Sebastiaan', Annie Schmidt
Johan Plettinckx	'Voor de smidse', J.P.Heije
Agnes De Greef	'De tand', Annie Schmidt
Jozef Daelemans	'De vloot', Gaston Durnez
Nadia Van San	'De bril', Annie Schmidt
Erwin Van Damme	'Heer Kuytelaer'
Andrea De Bleser	''Een moeilijk vraagstuk'

Reeks C

Erwin Raymenants	'De krekelschool', Fred. Van Eeden
Ronald Vervoort	'Het spook', P. Van Moerlande
Anita Lenarts	'De ballade van Arie Bopp', John O'Mill
Koen De Vos	'Allemaal mis', P. Van Rensen
Johan Van Eynde	'Bericht aan de reizigers', J. Van Nijlen
Lieve Van Itterbeeck	'TV-vraaggesprek', Annie Schmidt
Bart Lembrechts	'Meester Van Zoeten', Annie Schmidt
Veerle De Vos	Ik ben lekker stout', Annie Schmidt

Op zondag 18 januari
de kandidaten van 12-14 jaar.

Reeks D

Chris VanSchel	'Alpejagerslied', Paul van Ostaien
Veerle Engels	'Zomerravondval', Paul Rodenko
Sylvain Reyniers	'De zeven boeven', A. Verwey
Margareta Sels	'De trap is weggehaald', Annioe Schmidt
Geert Buelens	'De bezige bij', Annie Schmidt
Marie-José Rymenans	'De wilgen', As. van Scheltema
Marc De Heyder	'Jeer Kuytelaer'
Mia Van Riet	'Zon' brutale muis', S.Carmiggelt
Paul Lettany	'Koning Isidoor', Annie Schmidt

Reeks E

Rony Rosiers	'De laatste brief', Bertus Aafjes
Monique Smeyers	'Joke, 't haakstertje'
Wim Truyens	''t Broekje van Jantje', Speenhof
Kathelijne Vos	'Moeder', Karel Jonckheere
Wim Pauwels	'Twee generaties', H. Schelsky
Els Van Hogenbempt	'Mens, van jou hangt het af', Joan Baez
Kristien Van Mulders	'De zandkabouter', P.Van Moerlande

Op zondag 25 januari

de kandidaten van 15-17 jaar.

Hilde Saerens	'Toekomst', Louis Verbeeck
Veerle Van Winckel	'Kartouche', L.Verteylen
Désiré De Schoenmaeker	''Graat', Jos Geysen
Christine Rossenbacker	'Zwerversliefde', A. Roland-holst
Paul Van Haecht	'Gebed van een negerjongen', Guy Tirolieu
Annemarie Vriends	'De vliegende Hollander', H.Marsman
Jos Van Dooren	'Als bij valavond', Remi Van de Kerckhove
Ludo Van de Walle	'Het andere Gent', M. Brauns
Maria Keymolen	'Morgen bij overvloed', Jacques Prévert
Vera Van der Vorst	'Saidja en Adinda', Multatuli
Frank Van Hoogenbempt	''De boer die sterft', V. d. Woestrijne
Herman Tiebos	'De fabel bloedtransfusie', K.Jonckheere
Myriam Cluydts	'Ballade van de dingen', W. Buning
Marc Vos	'Galgelied', Karel Vertommen
Nicole Pensaerts	'Pleidooi voor Xantippe', Maria Rosseels
Rudi Huysmans	'Koor uit Thyestes', Hogo Claus
Wim Pauwels	'Twee generaties', H.Schelsky

de kandidaten van meer dan 17 jaar.

Gaby Van den Broeck	'Oppervlakkige Charleston', Van Ostaien
Staf Soli	'De droom van een dichter', H. Verhagen
Lieve Van Lint	'Slapeloosheid', A. Morriën
Marc Van Keer	'Gebed', J. Soetens
Gilberte Vets	'Liefdesverklaring', J. Gresshoff
Karel Van den Bergh	'Oudjes', eigen gedicht
Jo Lauwers	''Schilfers hebben scherpe kanten', J. Van de Loo
Karel Op de Beeck	'Als de regen dauwt'
Guido Jaspers	'Eenzaam', eigen gedicht

De jury van de wedstrijd bestond uit
Cyriel Verleyen,
letterkundige en inspecteur L.O.,
zuster Damiana,
lerares Nederlands aan de middelbare normaalschool van O.-L.-V.-Waver,
Marc Leemans,
Hombekenaar van geboorte en lid van het dramatisch gezelschap van de B.R.T.
Jef Saerens,
voorzitter van De Wijngaard.

Van de 77 deelnemers werden er 24 bekroond.
De bijzonderste laureaten waren:

Kandidaten 8-11 jaar (Reeksen A, B en C):
Eerste prijs: Els Vos,
tweede prijs: Johan Van Eynde, plus de prijs voor zuiverheid van uitspraak (prijs baron de Meester de Ravestein).
Kandidaten 12-14 jaar (Reeksen D en E):
Eerste prijs: Els Van Hoogenbemt plus prijs van de opmerkelijkste prestatie (prijs senator Van In),
tweede prijs: Paul Lettany.
Kandidaten 15-17 jaar:
Eerste prijs: Frank Van Hoogenbemt, plus prijs voor de opmerkelijkste prestatie (prijs minister Van Mechelen),
tweede prijs: Vera Van der Vorst.
Kandidaten plus 17 jaar:
Deze 4 kandidaten werden bij algemene stemmen door de jury met gelijke punten begiftigd:
Jo Lauwers, Gaby Van den Broeck, Marc Van Keer en Gilberte Vets.

Zondag 15 en op 22 maart 1970

Boeven en Madeliefjes

een komische thriller op van George Batson.
Regie: Jef Saerens
Decorbouw: Frans Dons,
rekwisieten: Louis De Valck,
belichting: Marcel Teughels,
klankbeeld: Miel Keuleers,
opgever: Stan Behets.

Rolverdeling:

Proctor	Staf Saerens
Higgins	Jos Behets
Jean Caldwell	Imelda Hermans
David Brewster	Frans Van den Eede
Rosalie Prentiss	Lieve Keuleers
Jody Long	Suzanne Saerens
Fluffy Pride	Maria Geets
Steve Latham	Frans Van Steen
Miss Van Loon	Amanda Verbergt
veldwachter Jordan	Antoine Lapeere

Uit de kranten:

Deze komische thriller stond lange tijd op de affiches van de K.N.S. en deed het goed toen.
De auteur weet zelfs tot in het fantastische toe een schijn van logica te bewaren. De zaken worden met zo'n absoluut flegma langs de neus weg gezegd dat het resultaat onweerstaanbaar komisch is.

Over de kwaliteit van het spel blijft de recensent zeer vaag en algemeen:

De regisseur bewees dat de zilveren toneelkring over een ruime dosis jong talent beschikt. Proctor werd degelijk maar toch overtuigend gespeeld. De rechercheur Higgins, de rechercheur van tweifelachtig allooi, lag de acteur die in deze rol zijn beste beurt speelde. Fluffy Pride werd schitterend vertolkt en miss Van Loon werd eveneens uitstekend gekarakteriseerd. Ook alle andere rollen werden knap getypeerd en uitgebeeld.

29 november en 6 december 1970

Kaviaar of Spaghetti

komedie van Renzo Tarabusi

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets.

Rolverdeling:

Leonida Papagatto, familiehoofd	Edward Saerens
Valeria, gezellin van Leonida	Maria Geets
Fiorella, dochter van Leonida	Lieve Keuleers
Roberto, zoon van Leonida	Frans De Schouwer
Antonio, buurman	Jef Saerens
Vittorio, krantenverkopen	Wilfried Van Assche
Mathilde, zuster van Leonida	Elza Bertens
Marcella, dienstmeisje	Chris Behets
Velluto, dief op rust	Frans Van Steen
de grootvader, oude invalide	Frans De Schouwer
gravin Chirelli d'Adda, mondaine	Amanda Verbergt
Ilona Czibor, mondaine	Anita Goovaerts
baron Alfonso Chiocca, mondain	Urbain Van Craen
Nicola Czibor, zoon van Iliona	Frans Van den Eede
Raimondo Czibor, neef van Nicola	Paul Behets
Alexis, kamerknecht	Staf Saerens

"*De Wijngaard brengt een knap staaltje toneel met* Kaviaar of spaghetti, *een Italiaanse komedie. De hele groep en de uitstekende interpretatie door regisseur en speler Jef Saerens maakten dit tot een van hun beste prestaties en werd algemeen zeer gewaardeerd*". (GVM)

Zondag 21 en 28 maart 1971

De Muizenval

detectievenspel van Agatha Christie

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets.

Rolverdeling:

Mollie Ralstron	Imelda Hermans
Giles Ralstron	Frans Van den Eede
Christopher	Frans De Schouwer
Mrs. Boyle	Maria Geets
Major Metcalf	Urbain Van Craen
Miss Casewell	Amanda Verbergt
Mr. Paravicini	Edward Saerens
Detective Trotter	Staf Saerens

De kranten schreven hierover:

Hoewel de spanning het eerste halfuur eerder zwak was, werd het een boeiende vertoning vol verrassende wendingen. Het publiek kreeg genoeg suspens. Omdat dit stuk van Agatha Christie meer een praat- dan actiestuk is, stonden regisseur en spelers voor een moeilijke opgave.

Mrs Boyle, een zuurpruim en zeurkous van jewelste, werd zeer goed getypeerd. De rol van de voortijdig gepensioneerde majoor Major Metcalf werd droogweg gespeeld door een acteur die hiervoor het geknipt personage was. De druk gesticulerende Christopher, een excentrieke jongeman werd goed vertolkt en Miss Casewell kreeg best een allure van raadselachtige dame. Mr Paravicini, een charmante man van omstreden leeftijd die een eigenaardig taaltje sprak, werd effectvol en verrassend goed gespeeld. (GvM)

Zondag 28 november en 5 december 1971

Op hoop van Zegen

van Herman Heijermans

Regie: Jef Saerens.

Decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Roland Rottiers, toneelkapper: Willy De Landtsheer.

Rolverdeling:

Kniertje, vissersweduwe	Maria Geets
Geert, haar oudste zoon	Paul Behets
Barend, haar jongste zoon	Frans Van den Eede
Jo, haar nicht	Suzanne Saerens
Cobus, haar broer	Jef Saerens
Daantje, godshuismannetje	Frans Van Steen
ClemensBos, reder	Edward Saerens
Mathilde, zijn vrouw	Amanda Verbergt
Clementine, zijn dochter	Imelda Hermans
Simon, scheepsmakersknecht	Wilfried Van Assche
Marietje, zijn dochter	Lutgarde Peeters
Mees, Marietjes aanstaande	Staf Saerens
Kaps, boekhouder	Urbain Van Craen
Saart, vissersvrouw	Anita Goovaerts
Truus, vissersvrouw	Elza Bertens
Jelle, bedelaar	Frans De Schouwer
een veldwachter	Tony Dons

Uit de kranten:
Hoewel dit drama van Heyermans een scherpe aanklacht is tegen de sociale wantoestanden op het einde van de 19de eeuw, blijft dit stuk actueel. Ook nu nog contesteren jonge mensen tegen machtsmisbruik en geldhonger. "Op hoop van Zege" is een blijvende toneelwaarde door de vlotte, volkse en directe spreektaal.

De doorwinterde regisseur Jef Saerens beheerst de knepen van het vak. In elk bedrijf werd de handeling precies gedoseerd toegespitst op de dramatische hoogtepunten. Kniertje, de beproefde vissersvrouw, werd verbluffend knap gespeeld. De rol van Geert, de revolutionaire matroos, lag de acteur niet maar hij tekende dit personage toch aanvaardbaar. Naar onze bescheiden mening was Frans De Schouwer hiervoor de geknipte persoon geweest. De levensblije Jo werd zwierig geïnterpreteerd en de gevierde deed zijn jubileum alle eer aan en bracht een indrukwekkende Clemens Bos aan de zijde van zijn hautaine redersvrouw, sober en knap getypeerd. Hun dochter Clementine aangrijpend en vlot gespeeld in goed kontrast met haar meedogenloze vader was relevant voor de nieuwe actrice. De sullige Barend en Daantje, het levensecht godshuismannetje waren overtuigend.

Simon, de bonkige scheepmakerknecht, had een acteur die hiervoor geknipt was terwijl Marietje, zijn dochter, verraste door bijzonder keurige uitspraak en dito spel.

De viering van het 40 jaar toneeljubileum van Edward Saerens.

Uit de kranten:
Na dit indrukwekkend toneelspel met sterke vertolking had de viering van het 40-jarig jubileum van Edward Saerens plaats. Dat groeide uit tot een grootse en warme hulde in aanwezigheid van geestelijke en burgerlijke prominenten: deken Willem Mariën, deken Jan Van Dijck, burgemeester Bernard de Meester de Ravestein, de heer Samson, afgevaardigde van het Nationaal Toneelverbond, de heer Cl. Du Four, voorzitter van het Provinciaal Toneelverbond Antwerpen.

De voorzitter Jef Saerens berekende op humoristische toon de totale tijd die Edward aan toneel besteed had. Op 40 jaar toneel speelde hij in zo wat 100 stukken. Vermenigvuldigd met 125 uren voor de voorbereiding, repetities en optredens betekent dat 12.500 uren. Op basis van de achturen werkdak betekent dat tot nog toe de gevierde vier en een half jaar van zijn leven aan toneel heeft gewijd. Als dank voor alles schonk de kring hem een mooie wandklok en werd de echtgenote met bloemen bedacht. Daarna volgde een serenade van de Kon. St.-Martinusharmonie.(GvM)

Zondag 12 en 19 maart 1972

De Eenzame Heer uit Shangai

een klucht van Hans Nesna
Regie: Jef Saerens,
decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets.

Rolverdeling:

Plum, eigenaar herenmodezaak	Wilfried Van Assche
Henriette, zijn zuster	Amanda Verbergt
Fanny, zijn dochter	Lutgarde Peeters
Paul, zijn compagnon	François De Schouwer
Mignon, verloofde van Paul	Anita Goovaerts
Van Beerensteyn, advocaat	Edward Saerens
Johan, bediende	Paul Behets
Kukebu, kunstschilder	Staf Saerens
Van Straten, eenzame heer uit Shangai	Urbain Van Craen

Uit de kranten:
Naast enkele doorwinterde spelers, kregen we dit keer de jonge garde op de scène. Een werkelijke verrassing was Wilfried Van Assche die zich met zwier in de rol van de succesvolle eigenaar van de modezaak inleefde. Manda Verbergt typeerde erg afgewerkt de rol van de romantische steenrijke dame op wie de advocaat (Ward Saerens) op vlotte wijze verliefd wordt. Paul Behets speelde ietwat braafjes doch behoorlijk de rol van de winkelbediende. Lutgarde Peeters vertolkte vlot de rol van de dochter van de winkeleigenaar. (GvM)

Zondag 28 november en 3 december 1972
Rust à la Russe
een klucht van Valentin Katajev
Regie: Jef Saerens,
decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets, toneelkapper: Gerard De Landtsheer.

Rolverdeling:

Zaitjev, beamte	Jef Saerens
Rosa Jeremejevna, zijn echtgenote	Elza Bertens
Klava Ignatok, studente	Mieke Felix
Kostja Galoeschkin, haar man	Frans Van den Eede
Boris Karpovitch, rusthuisdirecteur	Wilfried Van Assche
Mioessoff, hoofd bevoorrading	Urbain Van Craen
Doedkin, professor	Frans Van Steen
Doedkina, zijn vrouw	Maria Geets
Vrouwelijke dokter	Kris Behets
De portier	Frans De Schouwer
Tchoera	Suzanne Saerens
De kok	Edward Saerens
verpleger	Johan Behets

Uit de kranten:
Zondag was de zaal van De Leeuw van Vlaanderen juist groot genoeg om de vele toeschouwers een zitje te geven; het zou best kunnen dat er bij de volgende opvoering op 3 december stoelen te weinig zijn. Het gebeuren speelt zich af in een Russisch rusthuis. De toneelklucht met vele misverstanden is toch goed te volgen en valt daarom in de smaak van het publiek. De typische Russische muziek in de achtergrond en het enig mooie decor met buitenzicht op de besneeuwde dennen droegen bij tot het welslagen van het toneelevenement.

Jef Saerens deed het schitterend in de rol van Ziatec die hij door houding en taal gestalte gaf waar de anderen zich konden aan optrekken. Maria Geets en Urbain Van Craen kwamen tot uiterst verfijnd samenspel met de aangepaste mimiek. Mieke Felix kon zich dank zij de toneelscholing vlot inleven in haar rol en viel op door de verzorgde taal. Ook Suzanne Saerens was schitterend in vertolking en dictie en door haar stijl konden we ons direct inleven in de disciplines van het Russisch rusthuis. Wilfried Van Assche zette zeer raak de figuur van de directeur van het rusthuis neer en de soepelheid waarmee deze imposante figuur zich over de toneelvloer bewoog, maakte deze matte rol veel kleurrijker. Deze acteur, die het steeds beter doet, bracht een opmerkelijke vertolking.

Alles bij elkaar is deze opvoering weer een hoogtepunt van amateurtoneel dat ver boven het gewone uitsteekt. (GvM)

zondag 18 en 25 maart 1973
En zo begon het
een kluchtig spel van Philip King
Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets,.

Rolverdeling:

Ida, dienstmeisje in het vicariaat	Lutgarde Peeters
Juffrouw Skillon, ongehuwd	Elza Bertens
Lionel Toop, dominee	Staf Saerens
Penelope, zijn vrouw	Maria Geets
Clive Winton, korporaal	Frans De Schouwer
Een indringer, Duits krijgsgevangene	Frans Van den Eede
Oom, procureur bij de rechtbank	Wilfried Van Assche
Arthus umphrey, dominee	Edward Saerens
Towers, sergeant	Frans Van Steen

uit de kranten:
In deze carnavalstijd heeft de toneelkring ook de zotskap opgezet en zijn trouw publiek meegesleurd in een wirwar van dolle situaties die op de lachspieren hebben gewerkt. Een andere pretentie heeft de schrijver van dit stuk waarschijnlijk niet gehad.

Wij zijn het gewoon, telkens bij de Wijngaard het doek opgaat, geconfronteerd te worden met een decor dat bewondering wekt. Hoe nu ook weer op die kleine toneel ruimte een sfeer geschapen werd wijst op de ernst en ervaring van de decorbouwer Frans Dons, van Louis De Valck en Marcel Teughels. Ook het klankbeeld door Emiel Keuleers verzorgd paste volkomen in het geheel.

Het ganse gezelschap speelde met volle overgave en overtuiging. Elza Bertens in de huid van een manzieke venijnige juffrouw, speelde de rol van haar leven. Met Maria Geets en Frans De Schouwer gaf dit driemanschap een perfecte typering wat het spel maakte. Staf Saerens was een echte dominee, smoorverliefd op zijn moderne vrouw maar beducht voor praatjes. De manier waarop Edward Saerens en Wilfried Van Assche van nevenrollen kweten, verdient een pluim. De Engelse sergeant door Frans Van Steen gespeeld, hadden we in houding, taal en gebaren liever als een strenge militair gezien en ook de Duitse krijgsgevangene door Frans Van den Eede vertolkt, leek ons te braaf en te gemanierd. De rol van Lutgarde Peeters paste volledig bij haar temperament. Zij evolueerde ongedwongen en speels over het toneel en maakte het jonge meisje dat in de oorlogsjaren verliefd werd op een battledress genietbaar waar. Mettertijd zal het met de articulatie ook wel vlot lopen en dan is het prima. (GvM)

zondag 25 november en 3 december 1973

Bomen sterven staande

een drama van Alejandro Casona

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, rekwisieten: Louis De Valck, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, opgever: Stan Behets, kapper: Karel Betz en Henri Vervoort.

Rolverdeling:

Marta-Isabel	Suzanne Saerens
De grootmoeder	Maria Geets
Genova	Elza Bertens
Helena, secretaresse	Amanda Verbergt
Amelia, typiste	Imelda Hermans
Felisa, dienstmeije	Lutgarde Peeters
Mauricio	Jef Saerens
De heer Balbao, grootvader	Frans De Schouwer
De ander	Urbain Van Craen
De zieleherder	Frans Van den Eede
De goochelaar	Marcel Roggemans
De jager	Edward Saerens
De dief der dieven	Staf Saerens

Met een feestvoorstelling op 25 november ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum van Jef Saerens en het zilveren jubileum van belichtingsspecialist Marcel Teughels.

Zaterdag 23 maart en zondag 24 maart 1974

Nr 16 : Amazone

een blijspel door Leo Lenz

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Stan Behets, toneelkapster: Suzanne Saerens.

Rolverdeling:

Ottokar Meinhold, schilder	Frans Van den Eede
Rudi Weidner, toneelschrijver	Staf Saerens
Kathe Doring	Lutgarde Peeters
Mevrouw Doring, haar moeder	Maria Geets
Lissy Schumann	Imelda Hermans
Handelsraad Hauser	Wilfried Van Assche
Baron von Kellinghausen	Urbain Van Craen
Heinrich Schon, deurwaarder	Frans Van Steen
Mister Taylor	Edward Saerens
een kelner	Frans De Schouwer

Waar traditioneel de vertoningen op twee zondagen doorgingen, werd vanaf nu ook de zaterdag ingeschakeld. Meer en meer werd immers ook de zaterdag en zelfs de vrijdag een uitgaansdag en zo kon men 's anderendaags de morgen rekken of langer te bed blijven.

Zondag 24 en zaterdag 30 november 1974

Blijf zitten waar je zit

een blijspel door August Van Zuylen

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Stan Behets.

Rolverdeling:

Henri Latour	Frans Van den Eede
Marcel Tennier	Staf Saerens
Julien Moreau	Urbain Van Craen
Postiau	Frans Van Steen
Tante Mathilde	Maria Geets
Tante Christine	Anita Goovaerts
Yvonne Moreau	Lutgarde Peeters
Masame Puche	Fern. Haesendonck

Uit de kranten:

Het gebeuren speelt zich af in het flatje van een jonggezel, de schuchtere wiskundeleraar Henri Latour. Enkele misverstanden scheppen de dolste situaties maar alles komt netjes op zijn poten.

De kleine bezetting liet de regisseur toe tussen zijn acteurs en actrices voor iedere rol de gepaste personen te vinden. Frans Van den Eede kon de helemaal niet gemakkelijke rol van verlegen wiskundeleraar geloofwaardig gestalte geven. Van Staf Saerens zijn we grote inspanning en toewijding gewoon en zijn rol was ook af. Urbain Van Craen kon zich van nature inleven in de rol van ruziemakende politieker en was de gedroomde acteur om deze stormachtige figuur tot leven te brengen. Het knorrige type van bemoederende tante was Maria Geets op het lijf geschreven. Het was het eerste optreden van Fernande Haesendonck in het gezelschap. Ze heeft bewezen haar "vrouw" te kunnen staan om een vaste waarde te worden in het gezelschap.

Zondag 16 maart en zaterdag 22 maart 1975

De nacht van de zestiende januari

moordzaak door Ayn Rand

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel, toneelkapper: Henri Vervoort.

Rolverdeling:

Rechter Heath	Wilfried Van Assche
Flint, officier van justitie	Jef Saerens
Stevens, verdediger	Edward Saerens
Griffier	Frans Van Steen
Karen Audre	Imelda Hermans
Dr. Kirjland	Patrick Maillard
Mrs. John Hutchins	Elza Bertens
Homer van Fleet	Jan Daans
Elmer Sweeney	Frans Van den EedeM
Nancy Lee Faulkner	Maria Geets
Magda Schneider	Fern. Haesendonck
John Graham Withfield	Urbain Van Craen
John Chandler	Pol Meel
Sigur Jungquist	Staf Saerens
Larry Regan	Frans De Shouwer
Roberta van Rensselaer	Anita Goovaerts

baron de Meester de Ravestein en schepen Franz Mahieu haar een geschenk.

Uit de kranten:
De zaal De Leeuw van Vlaanderen was weer zeer goed gevuld voor de opvoering van deze moordzaak van Ayn Rand. Vanwege de zeer grote rolbezetting was het voor regisseur Jef Saerens geen gemakkelijke taak de acteurs en actrices in de gepaste rollen te plaatsen. De drie hoofdrollen van rechter, officier van justitie en verdediger waren in ervaren handen en dus briljant vertolkt maar ook de griffier, de beschuldigde en de 11 getuigen kweten zich allen met volle overgave en overtuiging van hun taak. Verder werden nog 10 figuranten gevraagd. Het werd weer een buitengewone voorstelling en de minutenlange ovatie was dan ook ten volle verdiend. (GvM)

zondag 7 december en zaterdag 13 december 1975

Het huis met de 7 balkons

drama door Alejandro Casona
Regie: Jef Saerens, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Stan Behets, toneelkapper: Henri Vervoort.

Rolverdeling:

Don German, dorpsdokter	Edward Saerens
Amanda, huishoudster	Elza Bertens
Uriel, zoon des huizes	Frans Van den Eede
Rosina, dienstmeisje	Lutgarde Peeters
Genoveva, tante van Uriel	Maria Geets
Ramon, heer des huizes	Jef Saerens
Anton, postbode	Frans Van Steen
de moeder	Fern. Haesendonck
de grootvader	Staf Saerens
Alicia	Pat Peeters

Op 7 december vierde Maria Geets, alias 'Mariake Tek' haar 25 jaar toneeljubileum. Zij koos het stuk en bij deze gelegenheid stonden ook twee dochters van haar op de planken; Lutgarde en Pat Peeters.

Na de voorstelling volgde de echte viering. Voorzitter Jef Saerens zei:"Merci, Mariake, dat gij 25 jaar lang voor De Wijngaard hebt willen spelen" en overhandigde haar als geschenk een prachtige lampenkap. Namens minister De Saeger werd haar door Fons Vanstappen, schepen van Finantiën van Mechelen, hulde gebracht die bekende dat hij voor de eerste keer de Wijngaard aan het werk had gezien en dat hij moest bekennen dat Hombeek liefhebberstoneel bracht dat veel beter was dan van vele Mechelse liefhebberskringen. Ik zou zo zeggen, voegde de schepen hieraan toe, dat de fusie op dit stuk van zaken de andere richting ingaat. Hij overhandigde haar een mooi geschenk.

Van Piet Ardies, voorzitter van het Mechels toneelverbond, ontving de jubilaresse het zilveren toneeldiploma en de traditionele tinnen schotel van het verbond. Rik De Potter sloot zich hierbij aan en overhandigde haar een geschenk, namens het Provinciaal Toneelverbond. Als laatste werd haar hulde gebracht door K. Van Der Aerschot, die de opgang van de jubilaresse had meegemaakt.

Maria Geets stond er wat onwennig bij en in zeer eenvoudige woorden bedankte ze allen die haar met bloemen en geschenken bedachten maar vooral ook de vrienden op en achter de schermen, de toeschouwers en vooral Jef Saerens die haar al die tijd ter zijde had gestaan. Na het laatste applaus werd nog nagevierd tot in de vroege uurtjes zoals dit in De Leeuw van Vlaanderen meer dan een gewoonte is. GvM

zaterdag 20 maart en zondag 28 maart 1976

Ik ben er ... en blijf er

komedie door Raymond Vincy en Jean Valmy
Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel.

Rolverdeling:

Antoinette	Fern. Haesendonck
De gravin	Elza Bertens
Lucie	Anita Goovaerts
Gisèle	Lutgarde Peeters
De kardinaal	Jef Saerens
Hubert	Frans De Schouwer
Patrice	Urbain Van Craen
Jef	Wilfried Van Assche

11 december 1976
De toneelkring De Wijngaard voert met succes in het Congresgebouw in Den Haag bij gelegenheid van het internationaal "Bellune-festival" het blijspel "Ik ben er, en blijf er" op. (DS)

Zaterdag 27 november en zondag 28 november 1976

Zeeman pas op

blijspel door Philip King en Falkland Cary
Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Stan Behets, toneelkapper: Henri Vervoort.

Rolverdeling:

Edie Hornett	Elza Bertens
Emma Hornett	Fern. Haesendonck
Mrs. Lack	Maria Geets
Henry Hornett	Frans Van Steen
Albert Tuffnell, abbé Seaman	Frans Van den Eede
Carnoustie Bligh, abbé Seaman	Staf Saerens
Jane Pink	Anita Goovaerts
Shirley Hornett	Lutgarde Peeters
Dominee Oliver Purefoy	Wilfried Van Assche

Zaterdag 19 en zaterdag 26 maart 1977

Mademoiselle

toneelspel van Jacques Deval

Regie: Jef Saerens, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel.

Rolverdeling:

Lucien Galvoisier, advocaat	Edward Saerens
Alice Galvoisier, zijn vrouw	Maria Geets
Christiane Galvoisier, hun dochter	Lutgarde Peeters
Maurice Galvoisire, hun zoon	Frans Van den Eede
Jean, kamerdienaar	Urbain Van Craen
Mademoiselle, gouvernante	Elza Bertens
Georges Boutin, mislukt ingenieur	Jef Saerens
Edouard, huisknecht	Wilfried Van Assche
Helene, dienstmeisje	Anita Goovaerts
Therese, dienstmeisje	Pat Peeters
Juliette, dienstmeisje	Fern. Haesendonck

De kranten schreven hierover:

Een toneelstuk dat noch blijspel, noch triller is, geen ontspanningsstuk maar een met heel wat diepgang, werd op de planken gebracht op een wijze die ver boven het gewone uitreikt. Edward Saerens met zijn ervaring en plankenvastheid bracht met grote technische vaardigheid de figuur van advocaat Galvoisier tot leven. Hij werd flink ter zijde gestaan door het grote acteertalent Maria Geets. Het optreden van Lutgarde Peeters was temperamentvol en Frans Van den Eerde vertolkte op prachtige wijze de rol van zoon Maurice. (GvM)

Zaterdagen 26 november en 3 december en op zondag 4 december 1977

Slisse en Cesar

blijspel door Jeroom Verten en Jos Gevers

Regie: Jef Saerens

Decorbouw: Frans Dons,

belichting: Marcel Teughels,

klankbeeld: Miel Keuleers,

rekwisieten: Louis De Valck,

opgever: Stan Behets.

Genummerde plaatsen: 60 frank

Rolverdeling:

Slisse	Wilfried Van Assche
Cesar	Frans Van Steen
Melanie	Maria Geets
Facteur	Jef Saerens
Dr. Monchausson	Edward Saerens
Madame Flour	Elza Bertens
Tinneke	Anita Goovaerts
Joe	François De Schouwer
Rik	Frans Van den Eede
José	Lutgarde Peeters
Valerie	Fern. Haesendonck

De bekende Antwerpse vaudeville werd door de plaatselijke toneelgroep nog eens in 'zuiver Hombeeks' overgedaan.

Op zaterdag 26 november was er de feestvoorstelling voor het zilveren toneeljubileum van Frans Van Steen

Zaterdagen 15 en 22 april 1978

Een meisje om te stelen

blijspel door Jack Popplewell

Regie: Suzanne Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Frans Van Steen.

Rolverdeling:

Sir Georges Martin	Wilfried Van Assche
David Warren	Frans Van den Eede
Wilkenson	Urbain Van Craen
Helen Chandler	Anita Goovaerts
Lady arren	Elza Bertens
Rechercheur Pidgeon	Staf Saerens
Penelope Shawn	Lutgarde Peeters
Henry Shawn	Edward Saerens

Zaterdagen 25 november en 2 december 1978

Arsenicum en oude kant

blijspel door Joseph Kesselring

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel, toneelkapper: Rik Vervoort. Inkomprijs: 70 frank

Rolverdeling:

Abby Brewster	Elza Bertens
Dominee Harper	Wilfried Van Assche
Reddy Brewster	Frans Van Steen
Klein, politieagent	Guido Saerens
Brothy, politieagent	Jan Eerdekens
Martha Brewster	Maria Geets
Elaine Harper	Lutgarde Peeters
Mortimer Brewster	Frans Van den Eede
Gibbs	Staf Saerens
Jonathan Brewster	Jef Saerens
Dr. Einstein	François De Schouwer
O'Hara, politieagent	Urbain Van Craen
Rooney, inspecteur van politie	Antoine Lapeere
Dr. Witherspoon	Edward Saerens

Zaterdagen 17 en 24 maart 1979

De Spaanse vlieg

klucht door Frantz Arnold en Ernst Bach

Regie: Suzanne Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel, kapper: Rik Vervoort.

Rolverdeling:

Klinker	Wilfried Van Assche
Emma, zijn vrouw	Maria Geets
Paula, zijn dochter	Frieda Van der Elst
Van Dommelen	Edward Saerens
Alida, zijn dochter	Lutgarde Peeters
Snuffler	François De Schouwer
Tijdeman	Frans Van Steen
Vader Jaquart	Raymond De Preter
Mathilde Jaquart	Elza Bertens
Henri Laquart	Frans Van den Eede
Kolfs Frits, jong advokaat	Guido Saerens
Marie, de meid	Fernande Haesendonck

Zaterdagen 24 november en 1 december en op zondag 2 december 1979

De Kinderen van Edward

blijspel van M.G. Sauvajon

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel, toneelkapper: Rik Vervoort.

Rolverdeling:

Denise, de moeder	Elza Bertens
Walter, haar oudste zoon	Raymond De Preter
Martine, haar dochter	Lutgarde Peeters
Sr Michael Norman, gentleman	Urbain Van Craen
Ian Letzaresko, Pools pianist	Jef Saerens
Dominique Rivol, Frans avonturier	Edward Saerens
Mevr. Douchemin, burgerdame	Fern. Haesendonck
Hélène, haar dochter	Anita Goovaerts
Jean-Pierre, haar zoon	Guido Saerens
Mollinot, een vriend	Wilfried Van Assche
Jane, de meid	Maria Geets

Op zaterdag 24 november feestvoorstelling voor het zilveren toneeljubileum van Elza Bertens.

Na de voorstelling overhandigde schepen Van der Sande van Mechelen haar de herinneringsmedaille. Clement Du Four, algemeen secretaris van het KVT loofde haar en de kring en overhandigde het diploma namens het Toneelverbond van de provincie Antwerpen. Na Piet Ardies namens het Nationaal Verbond bracht ook juffrouw Verhaegen, namens het Kon. Mechels Toneelverbond, haar hulde.

Tenslotte werd haar door de voorzitter van De Wijngaard een tinnen soepterrine en een ruiker met 25 rozen overhandigd.

zaterdag 15 maart, zondag 16 maart en vrijdag 21 maart 1980

Hoogheid uw kameel staat voor

blijspel door Macx Andrea
Regie: Jef Saerens
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Marcel Van den Heuvel, toneelkapper: Rik Vervoort.

Rolverdeling:

Ludo Veldberg	Frans Van den Eede
Betty Veldberg	Lutgarde Peeters
Wilma Van de Walle	Frieda Van der Elst
Ali Ahmed Yossef, Oosterse prins	Wilfried Van Assche
Ibrahim, zijn lijfwacht	Frans Van Steen
Goderst Krukel, journalist	François De Schouwer
Tante Cora	Maria Geets
Laura Staarling, oudheidkundige	Elza Bertens
Eric Pinto, velligheidsinspecteur	Raymond De Preter

Vrijdag 28 november, zondag 30 november en zaterdag 6 december 1980

Groenten uit Balen

van Walter Van den Broeck
Regie: Jef Saerens
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Staf Saerens, toneelkapper: Rik Vervoort.

Rolverdeling:

Jan De Bruycker	Wilfried Van Assche
Clara, zijn vrouw	Maria Geets
Germaine, hun dochter	Lutgarde Peeters
Opa	François De Schouwer
Luc, een student	Frans Van den Eede

Dit stuk werd op 14 december opgevoerd te Kapelle-op-den-Bos

---

zaterdag 21 maart, vrijdag 27 en zondag 29 maart 1981

Het lijk is zoek

komische thriller van Charles R. Dyer
Regie: Marc Van Keer
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Frans Van Steen, toneelkapper: Rik Vervoort.
De inkomprijs wordt nu 80 frank.

Acteurs:
Elza Bertens
Raymond De Preter
Lieve De Valck
Maria Geets
Edward Saerens
Staf Saerens
Urbain Van Craen
Frans Van den Eede
Frieda Van der Elst

Zaterdag 21 november en vrijdag 27 en zondag 29 november 1981

Mijn zoons

van Athur Miller
Regie: Jef Saerens
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Staf Saerens, toneelkapper: Rik Vervoort.
Inkom 80 fr.

Rolverdeling:

Joe Keller	Edward Saerens
Mevrouw Keller	Maria Geets
Chris Keller	Frans Van den Eede
Jim Baylin, dokter	Wilfried Van Assche
Sue, zijn vrouw	Elza Bertens
Frank Lubey	Raymond De Preter
Lyda, zijn vrouw	Anita Goovaerts
Ann	Lutgarde Peeters
Heorge, haar broer	François De Schouwer
Bert	Joeri van Goidsenhoven

Op zaterdag 21 november feestvoorstelling ter gelegenheid van het gouden toneeljubileum van Edward Saerens.

Een unicum want om precies te zijn stond Edward reeds 55 jaar op de planken. In 1926 speelde hij zijn eerste rolletje voor het Christen Werkersverbond in dezelfde zaal.

Ook als feestbestuurder van de kring heeft hij zich energiek ingezet met een moeilijk te vervangen organisatietalent en bijna passionele gedrevenheid. Hij is best in de vertolking van dramatische stukken maar ook in de blijspelen staat hij zijn man omdat hij met steeds een groot plichtbewustzijn zijn rollen instudeerde om zich volledig in het toegedeelde type in te leven.

De spelers nemen het applaus in ontvangst na de opvoering van " Het lijk is zoek"

Zaterdag 16 maart en vrijdag 19 en zondag 21 maart 1982

Tantum ergo

blijspel door Lode Pools

Regie: Mark van Keer, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Frans Van Steen.

Rolverdeling:

Tuur Leemans, een facteur	Wilfried Van Assche
Claire, zijn vrouw	Maria Geets
Trix, hun dochter	Lieve De Valck
Larry Denul	Raymond De Preter

Zaterdag 27 en op zondag 28 november en vrijdag 3 december 1982

De Egoïst

komedie van Françoise Dorin.

Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Staf Saerens, toneelkapper: Rik Vervoort.

De inkomprijs is 80 frank.

Rolverdeling:

Victor	Urbain Van Craen
Helene	Anita Goovaerts
Lionel	François De Schouwer
Mandouche	Maria Geets
Dokter Weber	Wilfried Van Assche
Eerwaarde Heer Martin	Jef Saerens
Eveline	Frieda Van der Elst

Op zaterdag 27 november feestvoorstelling bij het veertigjarig toneeljubileum van Urbain Van Craen.

Uit de kranten:

De Egoist is geen hoogstaand toneel maar pretentieloos en gericht op gezonde ontspanning. De regisseur had het stuk zo opgezet dat alle acteurs en actrices met opzet als 't ware in de schaduw speelden van de kleine rol van de jubilaris.

Urbain Van Craen heeft nooit de figuurlijke "dikke nek" opgezet. Hij was meer een stille, onopvallende figuur die plichtbewust en met totale inzet alle rollen, tot en met de kleinste, speelde.

Dat verklaart ook dat hij in het stuk dat hij zelf mocht kiezen, zich tevreden stelde met een nevenrol van de butler Victor.

Direct na het vallen van het doek werd Urbain gevierd. Burgemeester Jos Vanroy overhandigde hem de gouden stadsplaket. Mevrouw De Vos, secretaresse van het Mechels Toneelverbond reikte hem de medaille en een diploma over. De heer De Herdt feliciteerde hem namens het Nationaal en Provinciaal toneelverbond. (GvM)

Zaterdag 12 maart en op vrijdag 18 en zondag 20 maart 1983

Bloemen van Dorothy

blijspel door Mark F.Belloy
Regie: François De Schouwer.
Decorbouw: Frans Dons,
belichting: Marcel Teughels,
klankbeeld: Miel Keuleers,
rekwisieten:
Louis De Valck,
opgever: Staf Saerens,
toneelkapper: Rik Vervoort.

Rolverdeling:

Philip Lawton	Wilfried Van Assche
Gwendolyn, zijn vrouw	Elza Bertens
Patrick, hun zoon	Frans Van den Eede
Berverly Springfield	Lutgarde Peeters
Lieve Boutens	Ann Vanhoute
Dorothy Smith	Maria Geets

Als een eenvoudig maar nuchter Vlaams meisje haar vakantie gaat doorbrengen in een Engels gezin met een hippie zoon met hippie vrienden, is er wat aan de hand. Genoeg om de minirokjesperiode van de jaren zestig eens komisch te bekijken.

Uit de kranten:
De kwaliteiten van Frans De Schouwer kon men duidelijk vaststellen in dit stuk. Zijn regie werd in de juiste baan getrokken. Hij is trouwens de enige acteur van het gezelschap die toneelschool achter de rug heeft in het Mechels conservatorium. Wilfried Van Assche, de beste acteur van de kring, beleefde ook dit maal volledig zijn rol.

Elza Bertens vertolkte op een verfijnde manier de rol van diens vrouw Gwendolyn. Patrick werd vertolkt door Frans Van den Eede die zijn rol onverbeterlijk speelde maar de uitspraak liet wel eens te wensen over.

De anderen kweten zich uitstekend van hun taak en lokten de bewondering van het publiek buiten het feit dat Ann Vanhoutte steeds met de rug naar het publiek stond gekeerd. (GvM)

Vrijdag 18 en zondag 20 november en op zaterdag 26 november 1983

Het dagboek van Anne Frank

door F. Goodrich en A. Hackett.
Regie: Jef Saerens
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel en Fried Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Staf Saerens.

Rolverdeling:

Otto Frank	Jef Saerens
Edith, Frank zijn vrouw	Elza Bertens
Margot, dochter	Anita Goovaerts
Anne, tweede dochter	Lutgarde Peeters
Van Daan	Wilfried Van Assche
Petronella, zijn vrouw	Maria Geets
Peter, hun zoon	Zjef Hoofd
Dussel	Pieter Baetens
Meneer Kraler	Edward Saerens
Miep Gies	Lieve De Valck

Zaterdag 26 november feestvoorstelling bij het gouden toneeljubileum van Jef Saerens.

Door de schepen van Mechelen, Hilde Vander Aerschot ontving hij de gouden medaille. Namens het Nationaal, Provinciaal en Mechels toneelverbond sprak de heer De Hert en Tony Dons sprak de waardering van de leden uit voor hun voorzitter en stichter van De Wijngaard die trouwens volgend seizoen veertig jaar zal bestaan. Jef kreeg een bandrecorder en zijn vrouw Gusta een tuil rode rozen. Tot slot bedankte de gevierde allen die hem zo genegen waren. Als 67-jarige vond hij nu te tijd gekomen om wat in te binden maar stelde zijn hoop op jongeren om de wacht af te lossen. Daarbij dacht hij met zeker heimwee terug aan de tijd toen de jeugdbeweging ook een toneelgroep had waaruit gerecruteerd kon worden. (GvM)

Uit de kranten:
De Wijngaard is er in geslaagd een avond toneel van hoog niveau te brengen op deze (te) kleine toneelvloer van De Leeuw van Vlaanderen. Dit meesterwerk van autobiografische literatuur spelen is geen gemakkelijke opdracht voor een amateurs-

gezelschap. Lutgart Peeters slaagde erin de rol van Anne op een ontroerende en meeslepende manier te brengen. Een gewaagde gok was het gesynchroniseerd meelezen van het dagboek en dat liep wel wat verkeerd. De vaderrol was geknipt voor de jubilerende Jef Saerens die deze op een ingenomen wijze wist te brengen. Elza Bertens en Anita Goovaerts toonden andere karaktertypes en Wilfried Van Assche, met een stem als een klok, slaagde erin enkele plezante noten te brengen evenals Maria Geets.
Zjef Hoofd uit Wintam was de geknipte jonge man om de verlegen Peter te spelen en Pieter Baetens wist de tandarts goed te karakteriseren. De blijde gebeurtenissen werden steeds verkondigd door Edward Saerens en Lieve De Valck.

Zaterdag 24 en vrijdag 30 november 1984

Lilly weet het beter

komische thriller door Jack Popplewell.
Regie: Jef Saerens, decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Miel Keuleers, rekwisieten: Louis De Valck, opgever: Staf Saerens, toneelkapper: Rik Vervoort.
Inkom 100 fr.

Rolverdeling:

Lily Peeters	Maria Geets
Richard Maerschalck	Frans Van den Eede
Inspecteur Goovaerts	Wilfried Van Assche
Commissaris Baeckels	Jef Saerens
Claire Maerschalck	Anita Goovaerts
Marian Selleslagh	Lieve De Valck
Robert Westerman	Staf Soli
Vickie Reynders	Karin Palstermans

Uit de kranten:
Ditmaal geen speciale huldiging want bij De Wijngaard valt telkenmale wel iemand of iets te vieren. Had men vorig jaar gekozen voor een zeer moeilijk stuk, waarvoor het podium van deze zaal wel iets te klein was, dan werd het nu eenvoudiger met een komische thriller. Het amateursgezelschap speelde voortreffelijk alhoewel de auteur ook schoonheidsfoutjes zou opgemerkt hebben.

Vrijdag 29 en zaterdag 30 maart 1985

Oscar

komedie van Claude Magnier
Regie: Marc van Keer.
Decorbouw: Frans Dons, belichting: Marcel Teughels, klankbeeld: Fried Keuleers.

Rolverdeling:

Bertrand Barnier	Wilfried Van Assche
Christian Martin, zijn bediende	Marc Van Keer
Germaine Barnier, zijn vrouw	Elza Bertens
Colette, hun dochter	Lutgarde Peeters
Philippe, de masseur	Staf Persoons
Bernadette, de meid	Lieve De Valck
Jacqueline Bouilote	Karin Palstermans
Charlote, haar moeder	Anita Goovaerts
Oscar, de chauffeur	Marc Huybrechts

uit de kranten:
Toneelkring "De Wijngaard" bracht zijn zoveelste stuk op de planken. Dit maal werd gekozen voor een komedie "Oscar" genaamd. De opvoering van het stuk geeft evenwel enkele bedenkingen. De acteurs spelen vlot hun rol, maar hun personages schijnen niet helemaal uitgediept. Wilfried Van Assche die gestalte en gewicht gaf aan Mr. Barnier schakelde probleemloos over van woedeaanvallen, gepaard gaande met geluiden van plus minus 90 dB, naar zeemzoeterige dialogen die toch goed verstaanbaar bleven. Hij droeg het publiek duidelijk op zijn handen. Marc Van Keer had blijkbaar zijn talenten verdeeld tussen de regie en zijn personage. Hij had wel genoeg klasse om toch een behoorlijke prestatie te leveren. De andere personages werden vrij goed vertolkt zodat het geheel de meeste mensen kon bevredigen.

Het moet gezegd worden dat de omlijsting piekfijn verzorgd was; goed decor met originele poster, sobere maar goede belichting, foutloze geluidstechniek. De mensen achter de schermen verdienen zeker zoveel lof als de acteurs zelf. Het bloempje dat zij kregen zal hun zeker een hart onder de riem zijn. (J.T. in GvM)

Met dank aan de medewerkers

Dit artikel over toneel is kunnen gerealiseerd worden dank zij de hulp van velen.
We raadpleegden het Hoembeka-archief maar konden ook gebruik maken van de krantenknipsels die gelezen werden op het stadsarchief door Pol Hendrickx, Georges Nachtergaele, Raymond Lauwers en Wim Baetens.

We danken bijzonder Urbain Van Craen die aan de kring zijn volledig toneeldossier heeft overgemaakt. Hoembeka bezit zeer vele programmaboekjes, folders, affiches en de tekstboeken van meerdere toneelwerken.
Anderzijds liet Edward Saerens toe dat kopieën gemaakt werden van oude documenten. In het bijzonder vermelden we Staf Saerens die bereidwillig programmaboekjes maar vooral ook zijn fotoalbums over de opvoeringen bij De Wijngaard ter beschikking stelde. De meeste foto's werden hieruit gehaald maar ook werd gebruik gemaakt van foto's uit het eigen archief en uit dit van Ward Verbergt.

Enkele personen vertelden ons uit hun jeugdjaren over toneel. We hebben uit hun verhalen kunnen putten om het geheel met wat details en anekdotes te doorspekken. Het zijn Angèle Selleslagh, Louis Buelens, Marcel Stroobants en Albert Slachmuylders.

Waarom ook U niet ?

Het is vanzelfsprekend dat het verhaal hiermee niet af is. Er zijn zeker onnauwkeurigheden ingeslopen, misschien wel fouten. We hebben ook de tijd niet gehad om een breedvoerige *screening* te doen en vooral de medewerkers van de laatste jaren hebben we niet meer kunnen interviewen. Dat hadden we wel graag nog gedaan. Misschien bezorgen ze ons bijkomende gegevens, commentaar of correcties. We kunnen er wellicht in een volgend nummer op terugkomen.

Tenslotte doen we vooral ook een beroep op wie meer bijzonderheden kent over het toneel in het patronaat. We bezitten bijzonder weinig documenten en foto's over deze periode. Mogelijk zit links of rechts in een oude doos nog 'rommel' die voor Hoembeka de moeite waard is om gekopieerd te worden. We rekenen er op!

PISCAER
ELECTRO-GROOTHANDEL
FEGIBEL
PARTNER
N.V. PISCAER
BATTELSESTEENWEG 449-151
2800 MECHELEN

CHOCOLATIER
Marie Leen
Open van dinsdag tot zaterdag
van 10u tot 12u30 en
van 13u30 tot 18 uur
tel 015 433100

FORTIS
BANK
Solid partners, flexible solutions

VASTGOED
Guido Gezellelaan 65
2800 Mechelen
Eddy Mandelings Tel: 015-200 999

VENNOOTSCHAP
MECHELSE VEILINGEN C.V.
TEL. 015/55.11.11 FAX. 015/55.06.01

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
17de Jaargang 2002 * **Nr. 3** * Juli - September

In de kerk van Hombeek hing ooit dit beeld van de H. Guido. De broederschap voor de beschermheilige van boeren en vee heeft geen hoge opgebloei gekendd. Met de boeren is ook dit beeld verdwenen. Het hangt nu nog in de pastorij.

verantwoordelijk uitgever; Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor
1980 ZEMST

DE KRINGWERKING

HOEMBEKA is 20 jaar jong.

Op 12 november 2002 zal het twintig jaar geleden zijn dat in Hombeek deze vereniging werd gesticht. Er is intussen heel wat weg afgelegd. We laten deze verjaardag van ons vierde lustrum niet onopgemerkt voorbijgaan. Daarom richten we aan onze leden en familie deze

UITNODIGING
op de
GASTRONOMISCHE GALA-AVOND
1982-2002

We verwelkomen u graag op de champagne als aperitief die bij deze gelegenheid door de kring wordt aangeboden. Voor de maaltijd kan u inschrijven door storting van 52 € per persoon op rekening 788-5420554-39 met vermelding "*gala*". Aangezien het aantal plaatsen tot 70 beperkt is, wordt geboekt in volgorde van ontvangst van uw reservatie. We hope dat ge er bij kan zijn en maken er samen weer eens een gezellige avond van.

SALONS GULDEN ANKER
ingang langs de ridder Dessainlaan
MECHELEN

zaterdag 23 november om 19.15 uur.

SAMENKOMST VAN DE REISGENOTEN

De reis naar "Le Coeur de France" ligt al ver achter ons. We hebben veel ervaren, geleerd, gesnoept en toch spaarzaam omgesprongen met het budget. Het eurorestant is substantieel genoeg om er een etentje aan over te hebben. Er is bovendien nog aperitief overgebleven en in "Le Moulin a Vent" te Pouilly werden ons enkele flessen witte wijn meegegeven die nog onaangeroerd bleven. Op 18 oktober 2002 gaan de kurken er af. We zullen ook nagenieten bij de film van de reis die Etienne heeft gemonteerd. We verwachten alle reisgenoten tegen 19.30 uur in het Zwaantje.

Sinte-Metteviering 2002

Op 10 november wordt traditioneel de viering van Sinte-Mette weer luister bijgezet. Na de mis van 10.30 uur worden de dieren gezegend aan het kerkplein. Daarna is er de paardenommegang.
Om 18.00 uur vertrekt de avondlichtstoet aan het cultuurhuis Leliëndaal. We verwachten weer 320 kinderen met hun ouders en grootouders op het parcours. Daarna worden de lekkernijen uitgedeeld en is er de gebruikelijke verbranding van "Sint-Mette-den-Ouden".
Mogen we vragen aan alle bewoners op het parcours van te sympathiseren met wat lichtjes.

ARCHIEF

Raadpleging (woensdagen van 19.30 uur en zaterdagen van 9.00 uur):

woensdag 9 oktober	zaterdag 26 oktober	woensdag 13 nnovember
zaterdag 23 november	woensdag 11 december	zaterdag 28 december

DE HEILIGE GUIDO

PATROON VAN DE LANDBOUWERS
DIE IN HOMBEEK GEEN VOET AAN DE GROND KREEG

Ward DE KEMPENEER

met dank aan de heer **Marcel Jacobs**, ondervoorzitter van **Anderlechtensia**, heemkundekring van Anderlecht die ons uitgebreide informatie en afbeeldingen van de H.Guido bezorgde[1].

Wie in Hombeek de kerk binnengaat, zal aanstonds merken dat de richtlijnen van het laatste concilie hier rigoureus werden opgevolgd. Pastoor Jan Van Dijck dweepte met de vernieuwing en versoberde het kerkinterieur. Wars van franjes en versierselen die de aandacht afleidden van het essentiële, trachtte hij ook het ijdel adoreren van *'afgoden*' te weren. De Byzantijnse schilderingen van muren en pilaren met groen, rood en goudafgewerkte arabesken moesten wijken voor een unificatie van soberder en klaarder, zeg maar moderner wit. Na de herschikking van het interieur - altaar, preekstoel, communiebank, doopvont et cetera - volgde een inquisitie van onze pilaarheiligen.

Aan welke criteria moest voldaan worden om niet op de brandstapel, in kwestie het stort van het '*Schalham*', terecht te komen, is niet altijd even duidelijk. De kunstwaarde moet een rol gespeeld hebben maar ook verbondenheid met de parochie of een andere appreciatie. Zo werd aan "Maria met kind" op het zijaltaar niet geraakt of ook niet aan het beeld van Leliëndaal. Anderzijds verstootte men het beeld van Lourdes en het Heilig Hart van Maria maar ook Christus' Heilig Hartbeeld. Het liep eveneens slecht af met Heiligen zoals Jozef, Antonius, Vincentius en Theresa. Martinus van Tours daarentegen, een houten gepolychromeerd kunstwerk van beeldhouwer Van Geel, mocht blijven. Hij was toch ook de patroon van de parochie. De artistieke waarde van de gepolychromeerde Laurentius in terracotta moet geprimeerd hebben op de geur van zijn heiligheid en daarom hield hij voet bij stuk op zijn sokkel in de rechter zijbeuk. Minstens even artistiek maar veel kleiner was de houtsculptuur van 1754 van Guido, de patroon van de landbouwers bovendien. Hij kon op geen menselijke voorspraak rekenen en werd aan de deur gezet. Niet één boer protesteerde. Ook in vroegere tijden was het gebrek aan appreciatie door het plaatselijke boerenvolk hem niet vreemd geweest. Guido zelf keerde zich nu zonder enige schroom af van die ondankbare Hombeekse boeren. Het gebeurde geruisloos. Het heeft niemand verbaasd.

Precies over dat beeld willen we het nu hebben. Enkel de ouderen zullen het zich nog herinneren uit die tijd, meer dan dertig jaar geleden. Toen hing het sinds mensenheugenis aan die bewuste pilaar recht tegenover de preekstoel. Het eerder kleine eiken beeld van slechts 45,50 cm hoog was er geplaatst in een wanddecor. Ook dit was een houten sculptuurwerk maar gepolychromeerd, overwegend in blauw, wit en goud. Het bood een goudstralend aureool aan onze bescheiden landbeschermer die, steunend op een engelenkopje en onder een blauw baldakijn, aldus in aanzien en dimensie steeg. Met wanddecor en al kwam " ***ons Guidoke*** " zowat op gelijke hoogte aan de andere pilaarheiligen. We hebben er het raden naar hoe en wanneer hij in onze parochie is verzeild geraakt. Feiten en vermoedens trachten we daarom hier op een rijtje te zetten.

Een heilige uit eigen streek

Guido, geboortig van Anderlecht, is één van de weinigen uit eigen streek die, eens heilig gecanoniseerd, zo een grote verering is te beurt gevallen. Na omzwervingen over Italië en het Heilig Land keerde hij uiteindelijk naar zijn geboorteplaats in Brabant terug om er te sterven op 12 september 1012, nu juist 990 jaar geleden. Volgens de historici werd hij pas een veertigtal jaren na zijn dood *herontdekt* op wonderbaarlijke wijze. Zijn dode lichaam werd opgegraven, gewassen en naar de crypte van de in op-

---

[1] **(1) "De S. Guidone cofessore, Anderlaci in Brabantia prope Bruxellas"** uit de **"*Acta Sanctorum*"** door de Bollandisten opgesteld en gepubliceerd (1752, tome IV, september, p. 36-48).
In 1981 vertaald uit het Latijn naar het Frans door **Dominique Bockstael**, vice-voorzitter van Anderlechtensia**.**
(2) *St.-Guidon, 1012- 1912*, officieel programma van het negende eeuwfeest in Anderlecht.
(3) *La collegiale des Saints Pierre et Guidon*, door **Marcel Jacobs,** Anderlechtensia 1998
(4) S^{tus} Guido & Capitulum Anderlect^{ense}, 2000, tentoonstellingscatalogus bij het tiende eeuwfeest.
(5) Anderlechtensia, tijdschrift van de heemkundekring, n°80, juni 1996**: "*Saint Guidon et ses attributs*"** door **Marcel Jacobs.**

bouw zijnde kerk gebracht. Het zal geen toeval geweest zijn dat ook rond deze tijd het kapittel van kanunniken[2] werd gesticht door de heren van Anderlecht, de latere heren Van Aa en Walcourt. Ze bouwden er een nieuwe kapittelkerk. Honderd jaar na zijn dood, in 1112, werd het gebeente als relikwie in een houten schrijn gelegd. De verering was nu op volle gang. Steeds meer bedevaarders trokken naar de crypte van de Sint-Pieterskerk waar het schrijn met het gebeente van Guido rustte op een oude grafsteen. Ze vereerden hem, baden er voor een goede oogst, gezond vee en voor vrijwaring of genezing van de 'rode loop', de besmettelijke buikloop waaraan Guido zelf gestorven was. Vergeet niet dat ze er ook hun geld offerden, veel geld en dat was niet zonder betekenis.

Vanzelfsprekend heeft de legende ook haar rechten. Alles is niet zo geruisloos verlopen als geschetst. Alvorens de belangstelling zo hoog opliep, werden eerst de gebruikelijke mirakelen bekend. Zij moesten de aandacht trekken op de uitzonderlijke kracht die deze belijder als goddelijke voorspreker bezat. Uit zijn levensschets die hierna volgt, mag blijken dat het kapittel van kanunniken op dit gebeuren ook legendarisch heeft ingewerkt.

Zijn leven in Anderlecht

Als zoon van arme landlieden nam Guido dienst bij een welstellende pachter. Hij was bekend om zijn mild karakter ook voor de dieren en werd daarom door zijn meester erg geacht. Andere knechten benijdden hem dat en zagen dat hij geregeld het veld verliet om een deel van zijn brood aan zijn ouders te brengen. Zij klaagden hem aan bij de baas en beschuldigden hem ervan de paarden alleen in 't veld te laten. De boer wilde er zich van vergewissen en bracht hem zelf zijn boterhammen. Hij veinsde naar huis te keren maar zag dat Guido inderdaad het brood in de knapzak stak en snel naar zijn ouders rende. Tot zijn grote verbazing merkte hij hoe de plaats van Guido achter de ploeg werd ingenomen door een engel die het gespan verder leidde. De meester was zeer aangedaan en wachtte zijn terugkomst af. Hij vroeg hem de lege knapzak te tonen maar Guido had er vlug een kluit aarde ingestoken, trok de zak open en haalde er tot grote verwondering van iedereen een schoon brood uit.

Het leven van de heilige wordt in de Guidokapel in vier panelen uitgebeeld o.m. de ploegende engel.

Na het afsterven van zijn ouders ging Guido als kluizenaar leven in de omgeving van Laken. Dikwijls ging hij bidden in de O.L. Vrouwkerk aldaar. De pastoor merkte zijn godsvrucht en stelde hem als koster aan. Hij blonk uit in ijver om het huis van God rein te houden en te versieren. Na een tijd liet hij zich echter overhalen door een rijke Brusselse koopman om met hem handel te drijven en zo goed geld te verdienen. Toen ze samen in een boot op de Zenne wilden vertrekken, raakte hun vaartuig vast in 't midden van de rivier. De tocht werd afgesteld omdat de boot niet meer los te krijgen was. Guido herkende in dit feit de vinger van God en keerde naar de O.L. Vrouwkerk van Laken terug. Over de verdere handel en wandel van de landman en koster in Brabant is niets bekend.

Er is nog wel een legende die verhaalt dat Guido ooit zijn eiken wandelstok in de grond plantte en deze onmiddellijk een levende eikenboom werd die 600 jaar heeft geleefd. Uit een eikel van de vorige ontsproot steeds een nieuwe boom. Zo staat er op diezelfde plaats aan de Itterbeekselaan nu nog steeds een eik met in zijn schaduw ook een kapel aan Guido gewijd.

Op pelgrimstocht naar verre landen

Op rijpere leeftijd vertrok Guido als pelgrim naar Jeruzalem en Rome. Tijdens die lange en gevaarlijke bedevaart leefde hij van aalmoezen. In Rome

[2] *Katalogus eeuwfestviering 2000*, p. 1, **Marcel Jacobs: "**Nu weet men niet of het het Kapittel is dat de viering van Sint-Guido in het leven heeft geroepen – of omgekeerd – dat het de vrijgevigheid van de pelgrims was dat het oprichten van deze gemeenschap begunstigd heeft.

ontmoette hij deken Wonedulphus van het kapittel van Anderlecht, die met enkele gezellen op weg was naar het Heilig Land. Guido liet zich overhalen om hen te vergezellen en ondernam een tweede keer de gevaarlijke en vermoeiende bedevaarttocht naar Jeruzalem. Op de terugweg werd Wonedulphus dodelijk ziek. Hij nam Guido in vertrouwen en zou tot hem de profetische woorden gesproken hebben: "***Zorg dat ge terug thuiskomt in uw Brabants dorp waar naar Goddelijke voorzienigheid uw gebeente zal rusten en meldt er aan mijn vrienden die op me wachten dat ik bij Gods genade gestorven ben***." Dan schonk hij hem zijn gouden ring en sloot voor altijd de ogen. Kort daarop bezweken echter ook alle andere reisgezellen door uitputting en ziekte. Gans alleen en ten einde krachten door uitputting en ziekte (dysenterie) kwam Guido in Anderlecht terug en vond er onderkomen bij een arme man. De onderdeken van het kapittel die hem daar opzocht, herkende de ring van deken Wonedulphus en liet Guido naar zijn huis brengen waar hij hem verzorgde tot bij zijn dood.

De devotie tot de H. Guido

Waarschijnlijk werd Guido begraven op het kerkhof naast de openbare weg. Na enige jaren geraakte hij gans vergeten. Het grafplein werd door mensen en dieren achteloos betreden totdat, rond het jaar 1054, er zich een ongewoon incident voordeed. Het paard van Onulphus, de heer van Anderlecht, had nauwelijks een achterhoef op het graf van Guido gezet of het dier werd razend. Het liep zich tegen een muur te pletter. Om verdere schendingen te voorkomen, liet de heer van Anderlecht het graf met een haag afzetten. Twee werklieden, belast met het planten van de haag, dreven de spot met het voorval en de miraculeuze dode. Plots verloren zij al hun krachten en stierven onverwacht nog diezelfde nacht in de vreselijkste pijnen. Andere mirakelen volgden snel maar dan wel vooral genezingen van mens en vee. De bedevaarten naar Guido van Anderlecht kwamen op gang. De toeloop groeide gestadig aan en een godvruchtig parochiaan liet over het graf een kapel bouwen die tegen de kerkmuur aanleunde.

De toenmalige kerk van Anderlecht was echter zo vervallen dat men snel (1078-1092) een nieuwe en grotere kapittelkerk bouwde. Toen werd ook het gebeente van Guido ontgraven (**eerste exaltatie**).

Het werd in de '**Sinter Wijen borre**' [3] gewassen en daarna plechtig overgebracht naar de kerk.

Deze gebeurtenis wordt herdacht door een gedenksteen die zich in de middenbeuk van de kerk bevindt [4]

Deze steen droeg een Latijns opschrift (nu vervaagd): "HIC CONFESSORIS SANCTI JACET UNDA GUIDONIS QUA FUIT ABLATUS A PRAESULE CANONISATUS"
(Hier werd het water gegoten waarin de gebeenten van de Heilige Guido gewassen werden na zijn canonisatie door de bisschop).

Het gebeente werd naar de onderaardse crypte gebracht en daar begraven.

De romaanse crypte van de eerste kapittelkerk te Anderlecht. De steen wordt geacht de deksteen van het eerste graf te zijn. Op deze foto staat het schrijn nog op deze steen.

Op 24 juni 1112, honderd jaar na de dood van Guido, werd het gebeente terug opgegraven (**de tweede exaltatie**) en door bisschop Oduardus van Kamerijk plechtig in een houten schrijn gelegd en op een aan hem toegewijd altaar geplaatst. Dit schrijn met het gebeente van de heilige man werd op diverse vluchten voor de Geuzen tijdens de godsdienstoorlogen in de 16de eeuw meegesleurd naar kloosters binnen de muren van Brussel. Daardoor erg beschadigd werd het in 1595 door een nieuw vervangen, nog eenvoudig maar wel versierd met vier geschilderde panelen die zijn leven uitbeeldden. Het gebeente van de H. Guido werd hierin overgebracht (**de derde exaltatie**). Het schrijn bevindt zich nog in de kerk van Anderlecht.

[3] **Sinte Wyen borre** of de bron van Sinte-Wyen. Guido, ook Gwiedo van Gewijde noemde men aanvankelijk aanvankelijk Gwijen en Wijen

[4] **Katalogus 2000, p.4.**

Bij het zevende eeuwfeest in 1712 werd om dit reliekschrijn een zilveren omhulsel verwerkt. De meeste delen ervan werden onder de Franse revolutie gestolen buiten een paar belegsels die tot heden in de kerk bewaard worden.
Bij de 850ste verjaring in 1851 werd tenslotte door goudsmid en koperslager Van Beveren uit Mechelen een nieuw reliekscrijn gemaakt. Daarin rust heden nog het gebeente van de heilige belijder (**de vierde exaltatie).**

Op dit reliekschrijn staat volgend opschrift aan één zijde: **"SANCTO GUIDONI CIVES MUNIFICI EXTRUXERUNT"** en op de andere zijde: "**Rev.Do G.I. Magnus, Anderlecaci Paro-cho - J.H. Van Beveren me fecit Mechliniaze."**

Verering in Italië.

Tot het laatste concilie werd Sinte-Wijen in Anderlecht druk aanbeden tegen veeziektes en rode loop (difterie). Er werd met zorg over gewaakt dat de importante en lucratieve relikwieën in eigen hand bleven en zeker niet werden verdeeld aan omliggende kerken. In november 1713 ontving het kapittel een verzoekschrift van den paltsgrafelijke keurvorst om enige deeltjes relikwie te bekomen voor zijn vader, den groothertog van Florentië. Gans Lombardije werd destijds door een verschrikkelijke veesterfte geteisterd en de groothertog stelde al zijn vertrouwen in de voorspraak van de heilige dierenbeschermer. Bij grote uitzondering werd deze vraag ingewilligd omwille van de hoge waardigheid van den aanvrager en omdat het beoogde gebied ver afgelegen was. Zo is Guido in verschillende streken van Italië nu nog vereerd. Merkwaardig is bovendien dat hij daar als de patroon van de kosters van Como en Bergamo wordt aanbeden alluderend op zijn altaardienst in Laken.

Mysteriespelen in de kerk.

Bij de wisseling van 15de naar 16de eeuw deed het kapittel beroep op "De Gesellen van de Corenbloem", de rederijkerskamer van Brussel. Op een opgetimmerd podium in het hoogkoor van de kerk voerden zij tijdens de twee Sinksendagen het mysteriespel "Guido van Anderlecht" op. Dit spel dat het leven van de heilige uitbeeldde, moet een zekere kunstwaarde bezeten hebben want twee eeuwen later, op 21 februari 1702, werd het nog opgevoerd aan het Hof van Brussel bij de inhuldiging van Filips IV als hertog van Brabant[5].

Broederschap van de H.H. Guido en Eloy

Er bestond een oude broederschap van St.-Guido in de kerk van Anderlecht. In 1631 werd deze op verzoek van de landvoogdes aartshertogin Isabella, met de goedkeuring van aartsbisschop Boonen van Mechelen, uitgebreid met een broederschap voor alle koetsiers en lakeien van het Hof. Later werd het nog uitgebreid tot alle koetsiers van Brussel. Ze stelden zich onder de voorspraak van St.-Guido opdat hun paarden van ziekten zouden mogen bevrijd blijven. Op derde Sinksendag woonden de leden van de broederschap een gelezen mis bij in hun kapel van St.-Eloi en St.-Guido binnen de kerk van den Zavel. Dan kwamen ze stoetsgewijs naar de kerk van St.-Pieter en St.-Guido te Anderlecht.

De broederschap gaf na 1830 aanleiding tot nog een ander gebruik. Op de dinsdag van Sinksen trokken de koetsiers van het Koninklijk Hof en van de stad stoetsgewijs met hun gespan achter hun vaandel en twee trompetters te paard naar Anderlecht. Een eerste halt met trompetgeschal werd gemaakt vóór de kerk van O.L. Vrouw van Bijstand, een tweede vóór de kerk van Kuregem.

In Anderlecht werd driemaal de ronde van de kerk gedaan en telkens de geestelijkheid gegroet die vóór den hoofdingang had plaats gevat. Daarna begon de goddelijke dienst. De koetsen verdwenen stilaan uit het straatbeeld wat ook het einde betekende van deze oude traditie.

[5] Daarvoor werd toen aan den heraut Van Berckel de aanzienlijke som van 141 pond, 13 schellingen en 6 penningen uitbetaald. De tekst is spijtig genoeg nooit teruggevonden. Tot in de 17de eeuw werden er andere opvoeringen gehouden.

De laatste pelgrimstocht van koetsiers vond plaats in 1955.

De ommegang van Pinksteren

Tot in 1700 ging de processie uit op den eersten Sinksendag na de hoogmis. Tegen de middag greep een wedstrijd plaats. De boerenjongens op hun zware paarden koersten met losse teugels driemaal rond de kerk terwijl zij hun pistolen afschoten. Wie het eerst aan het portaal kwam, mocht met de hoed op het hoofd te paard onder ceremoniële begeleiding de kerk inrijden. Voor het beeld van Sinte-Wijen werd zijn hoed met rozen getooid. Dan werd de winnaar terug naar buiten gebracht met eenzelfde ceremonie. De wedstrijd en de processie hadden zo een enorme bijval dat omliggende kerken op Sinksendag zo goed als leeg bleven. Achttien pastoors beklaagden zich in 1700 bij den aartsbisschop over deze zogenoemde schending van de kerkelijke feestdag. Van dan af werd de paardenwedloop naar tweeden Sinksendag verzet. Op het eind van het Ancien Régime verdween hij totaal.

Ook de processie van tweeden Sinksendag was wijd beroemd om haar oorspronkelijkheid en lokale kleur. Ruiters openden de ommegang.

De Sinksenprocessie van Anderlecht, schilderij van De Groux, Museum van Moderne schilderkunst.

Verder beeldden groepen het leven van de heilige uit. De stoet sloot af met honderden ruiters meestal gezeten op zware boerenpaarden met gevlochten staart en manen en met vaantjes, linten en festoenen versierd. Na de processie zegende de geestelijkheid van boven op de kerktrappen de ruiters die zich met ontbloot hoofd in groep opstelden.

De eeuwfeest- en andere vieringen

De jubilea bij ieder eeuwfeest of halfeeuwfeest van de dood van de H. Guido werden altijd waardig gevierd. Ze zijn er elke 100 jaar geweest maar vanaf de viering der zevenhonderdste verjaardag in 1712 werden schriftelijke data teruggevonden. Er was in 1676 al beslist om een zilveren reliekschrijn te laten smeden. De ingezamelde fondsen werden echter in 1695 als losgeld aan de invallende Fransen betaald om verwoesting te voorkomen. Nu werd het schrijn met het gebeente van Guido met zilveren plaketten bekleed. Deze kostbare versiering zou later evenmin ontsnappen aan de plunderingen onder de Franse revolutie.

De jubelfeesten voor de 750ste verjaring vonden in 1762 plaats. Ze werden met de gebruikelijke luister gevierd gedurende veertien dagen voor de feestdag. Rome verleende een speciale aflaat aan de bezoekers. Het afkondigingblaadje in het Vlaams spreekt voor zichzelf. Interessant voor ons is dat het Hombeeks beeldje van Guido uit deze periode stamt. Het zou wel eens kunnen gemaakt zijn met het oog op deze vieringen.

JUBILE

H. BELEYDER GUIDO

JUBILÉ VAN SEVEN HONDERT VYFTIG JAEREN
in de collegiaele ende parochiaele kercke van St. Peeter tot Anderlecht
over den sterfdag van den **H.BELEYDER GUIDO**, besonderen Patroon
tegen den Rooden-Loop, sieckten ende alle Quaelen der Beesten.

Den **JUBILÉ** sal beginnen den 12 September van den jaere **1762** ende de Solemniteyt sal dueren vyfthien volgende dagen tot den 26 der selve Maendt inclus, met **vollen aflaet**, vergunt door Syne Heyligheyt **Clemens den XIII** van dien Naem, Paus van Roomen, te verdienen op elcken der dry Sondagen, comende tusschen de geseyde vyfthien dagen, voor allen die Gebiecht ende Gecommuniceert hebbende, devotelyck sullen besoecken de voorseyde Kercke ende aldaer bidden ter gewoonlycke intentie van onse Moeder de Heylige Kercke. Te noteren, dat desen **aflaat** maer eens kan verdient worden by elcken Persoon.

Den 11sten wesende Saterdag voor den Feestdag van de **H. GUIDO**, sal naer noen ten 3 uren voor de eerste Vesperen Solemnelyck uytgestelt worden de Casse met de ***reliquien*** van den selven heiligen.
Op den feestdag sal ten 9 uren geschieden de Solemnele Hoog Misse met het Venerabel, waernaer sal volgen de Processie

Op den feestdag sal ten 9 uren geschieden de Solemnele Hoog Misse met het Venerabel, waernaer sal volgen de Processie langs den gemeynen Weg met omdragen van het Alderheyligste, ende Casse voorzeyd. Ten 3 uren naer noen sullen beginnen de Vespern, waenaer sal predicken den Eerw.Heere Warants, Pastoor van St.Mertens, Lennicke, welck geeyndigt synde, sal volgen het Lof.
Dagelyckx tusschen de geseyde vyfthien dagen (behalve de Solemnele Choor-Misse) sal ten 7 uren gesongen worden eene Solemnele Misse aen den autaer van den **H.GUIDO** en op alle werckdagen ten 4 uren het Lof.
Op den tweeden Sondag van de geseyde vijfthien dagen, wesende den 19 der selve Maendt, sal gepredickt worden naer de Vroeg-Misse, de welcke begint te 7 uren : de Slemnele Hoog Misse sal beginnen het quartier voor 9 uren waernaer sal volgen de Processie met het omdragen der Casse met ***reliquien***, Ings den jaerelyckschen gewoonlycken weg : naer noen ten 3 uren de Vesperen ende Lof, waernaer de geseyde Casse sal geopent worden.
Op den derden Sondag, wesende den 26 der selve Maendt, ende lesten dag van **JUBILÉ** sal hier se Solemnele Hoog Misse beginnen ten 9 uren, predicken den seer Eerw. Pater Patrique à Sancta Anna, Prior der Eerw. Paters Lieve Vrouwe Broeders van Brussel, waenaer Solemnelyck sal gesongen worden de Misse van den broederschap van den **H.GUIDO** : naae noen ten 4 uren de Cesperen ende Lof, waernaer de geseyde Casse Solemnelyck sal worden gestelt in den Autaer.
Den volgenden dag, wesende Maendag, sal ten 9 uren gesongen worden de jaerlycksche Misse tot laeffenisse van de afgestorvene desselfs Broederschaps.

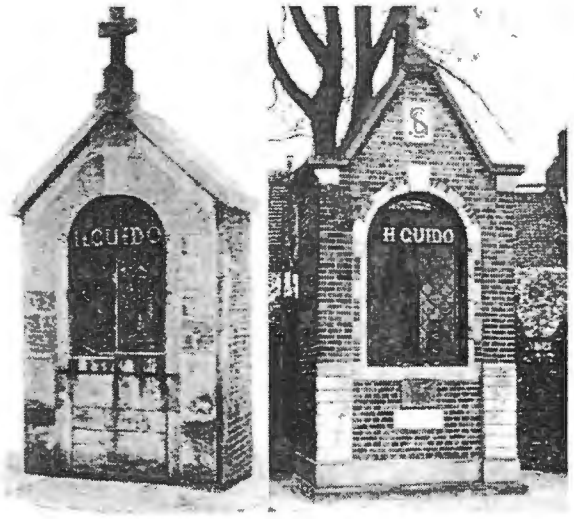
Zoals gezegd berokkende de Franse vervolging het kerkpatrimonium veel schade. Kerkschatten werden geroofd en vernield, relikwieën vernield ook in Anderlecht. Gelukkig hadden op een laten avond van April 1797 twee zonen van schoolmeester Moons het houten schrijn met de relikwieën van St.-Guido in hun woning verborgen zonder weten van de vader. Het zilveren omkleedsel werd wel geroofd maar de relikwie was gevrijwaard. In 1805 kon het schrijn in de kerk worden teruggezet.

Van het achtste eeuwfeest in 1812 zijn geen archiefstukken. Er is wel een uitvoerig relaas van een grootse processie. Door onophoudende regens in juli en augustus dreigde de oogst compleet te mislukken en er werd gevreesd voor hongersnood. Begeleid door de pastoor J.A. Buggenhout en onderpastoor M.A. Millis[6] van Anderlecht trok een processie met het reliekschrijn van de H. Guido van Anderlecht naar Laken en terug. In Molenbeek was een oponthoud met zegening en in Laken werd een mis opgedragen. De processie werd gevolgd door vele pastoors en gelovigen uit buurgemeentes zoals Grimbergen, Neder-over-Heembeek, Strombeek, Molenbeek, Jette, St.-Agatha-Berchem en Groot-Bijgaarden.

In 1862 werd aan de gebruikelijke processie van biddende bedevaarders een historische stoet over het leven en de wonderen van de heilige toegevoegd. In 1912, bij de 900ste verjaring van de dood van Guido groeide dit uit tot een evenement op zichzelf. Een echte praalstoet met wagens en vele figuranten trok duizenden kijklustigen. En verdergging elk jaar te Anderlecht ook nog de processie uit ter ere van St.-Guido. In 1965 nam het een einde maar sinds 1994 is een groep vrijwilligers met succes deze traditie terug leven gaan inblazen. In 2000 werd er een merkwaardige tentoonstelling gehouden in de kerk. Wellicht kan dit al als een aanzet beschouwd worden voor de viering van het tiende eeuwfeest in september 2012.

De boom van St.-Guido

Toch nog iets over dat mirakel van die bedelaarstaf die eens in de grond gestoken, wortel schoot en een bloeiende eik werd[7]. Op de Itterbeeklaan, ter hoogte van het huisnummer 93 staat in de schaduw van een zeventigjarige eikenboom een eenvoudig kapelletje aan Guido gewijd. In 1633 stierf de legendarische 600 jaar oude eik af en moest gerooid worden. Het kapittel van Anderlecht kreeg slechts toestemming van de aartsbisschop van Mechelen deze mirakelboom te vellen op voorwaarde dat hij in de kerk zou bewaard worden, dat het hout slechts zou dienen voor devotionalia zoals beeldjes van de H. Guido etc. [8] en dat bovendien een kleine kapel zou opgericht worden ter ere van St.-Guido op de plaats waar de boom gestaan had.

De vroegere en de huidige kapel van St.-Guido op de Itterbeeklaan met achteraan nog steeds een eiken (wonder) boom.

Uit de eik die op de zolder van de kerk gelegen heeft werden inderdaad talrijke beeldjes gesneden en van het houtspaanders werden relikwieën te koop aangeboden.

[6] We weten dat een naamgenoot, Jan Frans Millis, een moedige onderpastoor in Hombeek geweest is tijdens de Franse revolutie. Hij bediende nog tot 1804. Wellicht was hij verwant aan deze M.A. Millis, onderpastoor van Anderlecht.

[7] **Marcel Jacobs**, *Anderlechtensia*, n°12: "L'arbre de St.-Guidon"

[8] " *ut ligna reponantur supra ecclesiam et ex eis confierantur rosaria, imagines sancti Guidonis etc et in loco extractae quercus extruatur parva capelula in honorem St Guidonis et in perpetuam quercus memotiam.*"

Kleine houtspaanders werden verkocht aan de goedgelovige bedevaarders en er werd gewezen op de bijzondere kracht.

In de "Volkskundige Kalender" van Gabriel Celis van 1923 werd geschreven: "*De bedevaarders die in Anderlecht gingen beewegen tegen den loop of het afzakken van den aarsdarm, ontvangen er een rooden draad om aan den hals te dragen, alsook een stukje eikenhout van den S. Wyenboom dat men in de spijzen moet rasten.*
Te Erembodegen wordt hij ook gediend:
Onze ziekten zal hy helpen,
rooden loop, subite dood;
beestenkwalen zal hy stelpen,
sta ons by in onsen nood.

Naast de kapel lieten de kanunniken een nieuwe boom planten, gesproten uit een eikel van de originele boom. Deze is er gebleven tot 1857 en in 1861 werd een nieuwe geplant. De huidige boom zou van 1925 zijn. Zo kan het dat deze bloeiende eik nog een afstammeling zou zijn van de mirakelboom van St.-Guido.

De iconografie

De heilige wordt op diverse wijzen voorgesteld naargelang het levenshoedanigheid die wil benadrukt worden. Als belangrijkste aspecten belicht men zijn verbondenheid met het landbouwleven, zijn zorg voor de dieren, zijn altaardienst te Laken, zijn pelgrimage, zijn ziekte (dysenterie of rode loop) waaraan hij overleed.

De attributen [9] waarmee Guido doorheen de eeuwen wordt voorgesteld willen dan ook wel eens variëren naargelang hij als belijder (met boek), als pelgrim (met staf en beurs, St.-Jacobsschelp), als beschermer van boer en vee (met ploeg en dieren) of als altaarbediener (sacristein, voornamelijk in Como) wordt voorgesteld.

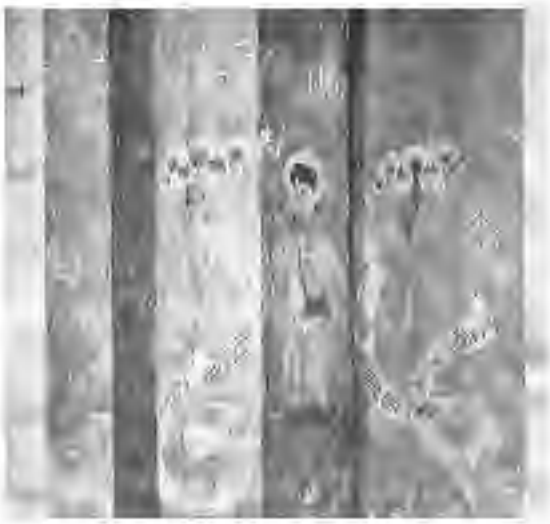
In de kerk van Anderlecht vindt men diverse muurschilderingen en beeldhouwwerken van Guido, zeer variërend in tijd en vorm. Het is belangrijk ze te schetsen om aan de hand daarvan ons beeldje uit 1754 zijn juiste plaats te kunnen geven. De oudste van voor 1500 stellen Guido voor zonder baard. De belijder en pelgrim werd aanvankelijk beklemtoond.

Er zijn in de kerk drie muurschilderingen van ca. 1450. Alle drie tonen ze een gladgeschoren heilige met hoed en een lange mantel, met een staf in de ene hand en een gesloten boek in de andere. Telkens is het hoofd met een aureool omkranst.

Twee Fresco's : Sint-Guido met aureool draagt de pelgrimstaf en gesloten boek.
Links (in de noordelijke zijbeuk) draagt hij een halssnoer van St.-Jacobsschelpen.
Rechts een fresco in de kapel van O.L.Vrouw van Genade.

Bij de derde fresco uit de 15de eeuw komen kleine ploegjes als versierende randfiguurtjes voor.

Op de scheidingspillaar staat de pelgrimheilige met meerdere driehoekige ploegjes. Deze attributen duiden al op de verering als beschermer der boeren.

[9] **Marcel Jacobs** in *Anderlechtensia*, juni 1996, p. 5-11, "*Saint Guidon et ses attributs*"

Buiten de ploeg werden ook vrij vlug de huisdieren als het paard en de koe toegevoegd. Men treft ze al aan in 1439 op het bas-reliëf voor het grafmonument van Albert Ditmar, geneesheer in dienst van de Bourgondische hertogen.

Merk hierbij op dat de nog baardloze Guido (linker zijde) gekleed als pelgrim hier een open boek toont, een kapmantel draagt en getooid is met de bredere hoed met opstaande rand.

De pelgrimskledij is gebleven maar de latere kunstenaars hebben zich vanaf de 16de eeuw voornamelijk laten inspireren door Guido als beschermer van land en vee. De berichten over miraculeuze genezingen hebben de plaatselijke landbouwbevolking blijkbaar meer aangesproken dan zijn geloofsverkondiging en zijn verre en uitputtende tochten. Deze trend heeft zich de volgende eeuwen veralgemeend.

Een beeld van kort na de jaren 1500 dat boven het westportaal van de kerk staat, stelt de heilige eveneens voor met open boek, brede hoed, kapmantel, pelgrimstaf en bedelzak. Men heeft in dit beeld St.-Jacob willen erkennen[10] omwille van de klassieke schelp op de hoed en het open '*evangelieboek*'.

Het is twijfelloos dat hier wel degelijk St.-Guido is uitgebeeld in het hoofdportaal van zijn kerk en bovendien is de eikel, afgebeeld in de console een toespeling op de miraculeuze eikenboom[11].

Guido wordt voor het laatst met een boek maar voor het eerst met een baard voorgesteld, de nieuwe mode die ingang vond in de 16de eeuw. De baard zal blijven zowel bij de grote kunstwerken als bij de naïeve- of populaire beelden maar vanaf nu zal het boek worden weggelaten, op een grote uitzondering na.

In de 17de eeuw is er een exponentiële toeloop van bedevaarders. Dat werd in de hand gewerkt door de bijzondere belangstelling van de landvoogdes in de Nederlanden, aartshertogin Isabella. In 1631 verleende ze haar goedkeuring aan de stichting van de broederschap van Sint-Elooi en Sint-Guido.

De jaarlijkse tocht van de aartshertogelijke koetsen naar Anderlecht was een attractie op zich maar

[10] **Paul de Saint Hilaire** in *Bruxelles Mystérieux,* éd Rossel, Brussel 1976.

[11] **Marcel Jacobs** in *Anderlechtensia,* p 8; Hij wijst aan dat de schelp al eerder voorkwam en eveneens het open boek en besluit : "Il n'y a aucun doute: il s'agit bien de Saint Guidon que l'on a voulu représenter au-dessus du porche de son église. La console qui supporte le Saint a d'ailleurs la particularité d'être ornée d'un gland, symbole qui fait référence a un épisode de la vie de notre Bienheureux et ne peut que confirmer notre affirmation."

vooral een voorname erkenning voor de devotie tot de heilige. In die tijd (1636) werd, zoals gezegd, ook de kapel gebouwd op de plaats waar de miraculeuze eik had gestaan. Er werden vele beeldjes gemaakt. In 1635 had Gaspard de Crayer (°Antwerpen 1584 – Gent 1669) een groot doek geschilderd voor de St.-Guidokapel in de kerk. Het stelt Guido voor met pelgrimstaf en dito mantel met kap, met brede hoed maar met ook een ploeg en paarden als attributen.

Hier blijkt de trend gezet hoe de H. Guido in de toekomst best kon uitgebeeld worden. Aldus verscheen de heilige nu op bidprenten en in de sculpturen.

Op een votiefdoek, kort daarop (1654) geschilderd ter gedachtenis van een driejarig meisje, wordt in een wolkinzet dezelfde beeldvorming al hernomen. Zo ging het ook verder de volgende eeuw.

Beeld van de H. Guido in de kerk van Anderlecht onder de preeksstoelvan begin 19de eeuw.

De tijd van 'Guidoke' van Hombeek

Het beeldje dat vroeger in onze kerk hing, draagt op de voet duidelijk het jaartal 1754. Het was een periode waarin de devotie voor de plaatselijke beschermheilige weer hoog oplaaide.

In 1752 was immers de **"Acta Sanctorum"**, deel IV, door de Bollandisten gepubliceerd. Daarin verscheen op 12 september de volledige beschrijving van het leven en de wonderen van St.-Guido, afgeleid van 12de eeuwse manuscripten en aangevuld met verklaringen en commentaar. Dit verschijnen, 10 jaar voor de viering van de 750ste verjaardag van het overlijden van de heilige, maakte hem nu internationaal bekend en verhoogde in hoge mate de belangstelling. Aan de viering in 1762 werd een pauselijke aflaat gekoppeld wat de luister verhoogde en nog meer bezoekers aantrok. Het is dus een aangewezen tijd geweest om beeldjes en andere devotionalia te maken en te verhandelen. Er zijn beeldjes bekend in Hombeek, Grimbergen, Zoutleeuw, Montignies-les-Lens, Waver en Brugge.

Het Hombeeks beeldje is uit eikenhout gesneden. Het is volkse kunst maar origineel en bovendien met grote vakkennis gemaakt door een ervaren sculpteur. Het wijkt niet af van de intussen klassieke voorstelling van Guido: de heilige met mantel, hoed, staf en bedelzak van de pelgrim, vergezeld van een paard en een rund. In Hombeek werd steeds beweerd dat het beeldje uit het hout gemaakt is van de miraculeuze eik die uit de stok van Guido is ontsproten[12]. Laten we het aannemen.

[12] Het dagboek van meester Emiel Bertens.

Wanneer kwam 'Guidoke' naar Hombeek ?

Dat het beeldje van 1754 reeds in de tijd dat het gesneden werd in Hombeek is gekomen, zou ons verwonderen. Weliswaar resideerde bij ons destijds pastoor **Antoon De Backer** die uit Brussel afkomstig was. Hij vernieuwde de kerk, verhoogde de toren en spande zich terdege in om het interieur te verbeteren en te verfraaien. De twee barokke zijaltaren en de preekstoel van Leliëndaal werden door hem geïnstalleerd. Over de verering of een broederschap van de H. Guido of de aankoop van een beeld in die periode is nergens sprake. Moest er een belangrijke devotie voor de patroon der landbouwers geweest zijn in Hombeek, dan zouden daar sporen van geweest zijn of vermeldingen in de verslagen van de kerkvisitaties door de deken.

Veel aannemelijker is het dat pas tijdens het pastoraat van **Theodoor De Coster** (1873-1904) het beeldje in Hombeek terechtkwam. Hij was leraar aan het St.-Aloysiusinstituut te Brussel ten tijde van de 850ste jaarfeestviering (1862) in Anderlecht van de H. Guido. Dat heeft hij zeker meegemaakt en het enthousiasme van de massa die zijn toevlucht nam tot de plaatselijke heilige moet hem niet ontgaan zijn. Hombeek was een arme parochie. De nieuwe kerk, zoals we ze nu nog kennen werd gebouwd in 1858. Ze was maar pover ingekleed. De pastoor die krachtdadig ijverde voor het geloof deed ook zeeer veel om het kerkinterieur te verfraaien. Omdat de kerkinkomsten maar schaars waren, besteedde hij een groot deel van zijn eigen middelen daaraan. Met lede ogen moet hij gezien hebben hoe in andere parochies zoals in Leest, waar een bloeiende 'begankenis' was voor de H. Cornelius, het geld van overal buiten de parochiegrenzen toestroomde. Zijn parochianen daarentegen trokken weg en offerden elders.

Regelmatig zocht het boerenvolk wat verzet. Buiten de plaatselijke feesten trachtte men ook eens een uitstapje te doen. Dat waren geen verre ontspanningsreizen maar bedevaarten die wat afwisseling brachten in de dagelijkse sleur. Daarvoor werd het werk op het veld of elders graag even gestaakt. Er was altijd wel een ziekte, kommer of nood. Er was evenzeer ook steeds een dicht of verder oord waar een voorspreker resideerde tegen deze kwaal. Iedere heilige had een specifieke kracht, zij het tegen kinderziektes, pleuris, tandpijn of zelfs tegen haarworm. Zo een uitstap, gelijkertijd dienstig maar ook godsdienstig, was het oude reismodel bij uitstek dat het nuttige aan het aangename paarde. Feestdagen waarop niet gewerkt mocht worden, als tweede Paasdag en tweede Sinksendag, waren vaste '*beewegdagen*' met al eens variërende bestemming. In groep trok men er op uit met paard en kar of te voet. Kortbij waren Leest, Kalfort en Strombeek erg in trek. Het verdere Scherpenheuvel heeft het altijd goed gedaan maar ook Zwijndrecht waar de H. Machutus resideerde tegen "*rhumatisme*" en "*flerecijn*", Binkom bij St.-Rochus tegen tyfus en andere besmettelijke ziektes. Korter bij dan weer was er Vorst met de H. Alena, tegen kinderziektes zoals stuipen en kwalen bij uitkomende tanden, Haren met de H. Elisabeth tegen haarworm, Borgt-bij-Vilvoorde met St.-Salvator tegen hoofdpijn, blindheid, doofheid en ook Anderlecht met de H. Guido tegen veeziektes en rode loop. Er zijn geen tekenen dat de devotie van de Hombeekse boeren tot Guido van Anderlecht uitzonderlijk groot zou geweest zijn. We denken dan ook niet dat ze er in massa naartoe gingen. Het is dus onwaarschijnlijk dat het Hombeeks beeldje van deze beschermheilige om praktische redenen in eigen huis zou gehaald zijn.

Een ander fenomeen was wel dat, eind der 19de eeuw broederschappen werden opgericht voor een of andere krachtige hemelse voorspreker in de naburige parochiekerken. Voor deze werden op geregelde tijdstippen octaven gehouden en novenen gehouden maar het ganse jaar door werden ze er aanbeden en bleef er offergeld achter. Zo werd in de naburige St.-Jan Berchmanskerk in 1891 de H. Bavo geïntroduceerd, patroon tegen "*kiekhoest*", in de St.-Pieterskerk te Mechelen in 1876 de H. Apollonia, patrones tegen tandpijn, de H. Marculphus of Marcoen in St.-Romboutskathedraal was voor alle

'onbekende' ziektes goed en in Battel resideerde de H. Wivina tegen pleuris, keelpijnen maar ook tegen ziektes van het vee. Vooral Leest met Cornelius (ca.1860) strekte tot voorbeeld.

Hombeek had St.-Martinus, een schenker voor wie niet geofferd werd en niets opbracht. Vermoedelijk werd in die jaren, eind der 19de eeuw, een aangepaste voorspreker gezocht die financieel nuttig was. Pastoor De Coster kende Guido van Anderlecht en kon moeilijk een betere voorspreker kiezen dan de beschermer van de landbouwers en van het vee. Wellicht heeft de pastoor het beeldje zelf gekocht. In de kerkrekeningen zijn, voor zover nagegaan, geen aankoopkosten van dit beeldje of van deze wandconsole ingeschreven.

In Hombeek werd nu ook een broederschap voor de H. Guido geïnstalleerd en er werden prentjes gedrukt.

De pastoor hoopte op vele inschrijvers en dat ook in zijn kerk een 'begankenis' zou op gang komen waarbij zou veel gebeden zou worden voor deze heilige maar ook geofferd. Zijn vrome wens is niet in vervulling gegaan en Guido heeft Hombeek weinig opgebracht. Het is bij goede intenties gebleven en de broederschap teerde weg.

In het gezin Goovaerts op de Torekens, waar Ida Goovaerts opgroeide, nadien de vrouw van hoofdonderwijzer Alfons mariën, werd verteld dat de pastoor [13] zich daar ten huize ontgoocheld uitliet hierover en zei: "*Hoe is het toch mogelijk dat on-danks zoveel inspanning de gelovigen onverschillig blijven voor de broederschap van St.-Guido.*"
De devotie is er niet gekomen maar het beeldje is er sindsdien wel blijven hangen aan de tweede pilaar rechts tot in 1964.

Maandelijks werd er tot 1950 een Mis opgedragen voor de H. Guido om 8 uur. Ze werd druk bijgewoond door de boeren die zijn relikwie vereerden[14].

Niet één maar twee 'Guidokes'

Bij de inval van de Duitsers in 1940 maakte pastoor Nijs zich zorgen ove de kerkschatten en in het bijzonder over dit kleine beeld dat toch grot kunstwaarde moest bezitten. Hij vreesde dat het gemakkelijk zou kunne geroofd worden of beschadigd. Tijdens de oorlogsjaren verdween het ui onze kerk. Het bleef veiliger bewaard ergens op de pastorij. Zijn zor werd gedeeld door de beeldhouwer Modest 't Sjoen. Hij overlegde me de pastoor om een identiek beeldje te maken weliswaar zonder de datun van 1754. Er werd overeengekomen dat indien er ooit een opeising zou komen de kopie van het originele beeldje zou worden afgestaan. Zo zijn er in Hombeek nu twee "Guidokes'; één op de pastorij en één in particulier bezit.

Wat baat het ons op dit ogenblik wel twee voorsprekers van de boeren te hebben maar geen boeren meer.

Links het beeldje van 1941 en rechts het origineel van 1754.

[13] Gerarda, Martha en Wim Mariën herinneren zich dat hun moeder dat verhaal als klein meisje thuis gehoord had, maar het blijft enigszins onzeker of het onder pastoor De Bruyn dan wel onder pastoor De Coster gebeurde, maar hoogstwaarschijnlijk wel bij de laatste.

[14] Dagboek van meester Emiel Bertens.

Leven achter pinnekesdraad

Louis Buelens

n.v.d.r. : Van Louis Buelens verschenen al meerdere verhalen. Zijn jeugdherinneringen als schooljongen van Hombeek roepen beelden op van een tijd die nu compleet onherkenbaar is. Over zijn militaire dienst pleegde hij ook enkele cursiefjes zoals "*Op het altaar van het vaderland*" (1998, blz.29), "*Onze term*" (1999, blz.19), "*Een volwaardig landsverdediger*" (1999, blz.90) en "*De echte mobilisatie*" (1990, blz 35 en blz.46)

In 't Ridderke 2001, nummer 4, blz. 101 verscheen dan "*Iets over oorlog*", het verhaal over zijn wedervaren als soldaat en verdediger van het Albertkanaal op 10 mei 1940. Na de Duitse aanval werd hij met de compagnie gevangen genomen en over het kanaal gevaren voor deportatie naar Duitsland. Dit verhaal "*Leven achter pinnekesdraad"* sluit daar op aan en vertelt hoe de reis verliep en over het leven in het kamp Stalag 11 B. Er volgen nog bijdragen tot zijn thuiskomst in Hombeek. Het hele verhaal is wel een bundeling waard.

Louis Buelens

Ooit kan de miserie u tot de keel toe vol zitten. Als het een mens allemaal te veel wordt, dan blijft er maar één uitweg: alles wegschrijven. Het verdriet, de onrust en de onzekerheid vertellen aan niemand en aan iedereen. Het neerpennen dan maar in dat kleine zwarte boekje dat met potlood volgeschreven wordt in kleine lettertjes om zo veel mogelijk kwijt te raken. Die zwijgende getuige heeft het allemaal meegemaakt en het nooit meer prijsgegeven. Dank zei dát boekje kunnen we ons oorlogsdrama terug samenstellen, dag na dag, uur na uur.

Waarom ik dat prullig uitziend document koester en niet achteloos en onaangeroerd kan laten liggen, zullen velen niet begrijpen. Wie bij machte is onbewogen te blijven bij het oproepen van zo diep gekwetste gevoelens, mag het antwoord geven Het boekje op zich zelf is al een stuk herbeleven.

Als ik nu alles herschrijf - weliswaar in een andere spelling en niet meer in potlood - weet dan dat bij dit verhaal de klok meer dan een halve eeuw wordt teruggedraaid naar de zwartste periode uit een mensenleven. Misschien maakt dat alles het verhaal wat nu volgt enigszins begrijpelijker.

In Duitse handen

Rillend van kou en ellende kruipen we moeizaam de kanaaldijk op. Onze eerste stap op bezet vaderland. Op deze plek zijn we geen soldaten meer maar krijgsgevangenen, overgeleverd aan de 'vijanden'. We noemen ze zo omdat ze een ander uniform dragen, in een ander land geboren zijn, een andere taal spreken. Het zijn jonge mannen zoals wij die ook een wapen in de hand gedrukt kregen met dezelfde opdracht: "als eerste schieten om niet geschoten te worden". Ze blaffen ons toe er wat meer spoed achter te zetten. We begrijpen hun woorden niet goed maar voelen toch aan waar het om gaat.

Onze bewakers zien er angstaanjagend uit. Met gebrul en getier worden we samengedrongen, het gezicht naar het oosten gekeerd. Een slecht voorteken. Daar staan we dan, verslagen gevangenen, met angst in de ogen te zwijgen. Ieder tracht zijn eigen emotie te verwerken en zich zo onopvallend mogelijk te houden. Men weet maar nooit met die grauwe kerels. Regelmatig worden nieuwe groepen Belgische krijgsgevangenen over het Albertkanaal gevaren. De veerdienst werkt op verschillende plaatsen.

Het is ruim 13.30 uur als we door de smalle boswegen vertrekken richting Genk. Voorop stappen vier Belgische officieren bewaakt door evenveel Duitsers, daarachter stap ik met de vijftien onderofficieren met vier waakhonden bij ons. Dan volgt het gros van 150 soldaten uit verschillende regimenten, onder de hoede van een tiental engelbewaarders in *feldgrau* uniformen. We lopen tussen donkere boomstammen, over afgebroken takken en opgestuwde boomwortels; een moeilijke en vermoeiende tocht terwijl we steeds worden opgejut en afgeblaft om er meer spoed achter te zetten. Het moet allemaal heel snel gebeuren. Hadden de Duitsers ook niet gezegd dat zij geen tijd te verliezen hadden omdat ze, na de *Blitz*-verovering van Engeland, met Kerstmis terug thuis wilden zijn?

Wij zwenken om Genk heen en komen weldra in de bewoonde wereld terecht. Verlaten huizen waarvan de deuren op een kier staan. Het gejank van een verloren hond beklemtoont de verlatenheid van deze buurt. Achter de gevel van een schuur staat een kanon 4.7 met de loop naar het oosten gericht. Een Belgische helm, een ransel langs de graskant, een vernielde fiets, wat ledige munitiekisten: de weerspiegeling van een overhaastig vertrek. Het hoopje paniek geeft duidelijk de ontgoocheling en de angst weer van radeloze soldaten die voor hun leven moesten rennen.

De opkomende zon voorspelt weer een mooie dag. Wij komen doodmoe aan in een depot van de brouwerij van Alken. Op de ruime binnenkoer liggen dicht bijeen een hoop soldaten stil ineengekrompen als slapende katten. In deze ontmoedigde massa trachten de nieuwkomers nog een plaatsje te vinden. Als een zoekende voet in botsing komt met één van de slapers volgt een luid knorrig protest. Hier telt de wet van de jungle "ieder voor zich". Schrijlings op de dissel van een bierwagen gezeten tracht ik wat rust te vinden. Dat lukt. Een onvermijdelijke slaap overvalt me daar in omstandigheden die met het bed thuis niet vergelijkbaar zijn. Na wat rusten wordt onze ledige '*gourde*' [15] vol getankt met het pompwater van de brouwerij, dat wellicht bestemd was om kortelings in lekker bier te veranderen. Warm middageten is er niet bij maar we krijgen soep: een beetje rijst in veel warm water. De optimisten denken dat het wel zal beteren als we op *onze plaats* gekomen zijn. "Onze plaats?" Er doen de meest uiteenlopende kwakkelberichten de ronde over onze bestemming. Waar naartoe? Nederland, Polen, Oostenrijk, Duitsland? Ieder heeft zijn versie, maar niemand weet het met zekerheid.

Na het middagmaal verzamelen we en gaan verder op weg. We zoeken kameraden op en in rijen van vijf stappen we naar het onbekende. In het Belgisch leger marcheerden we per vier, nu per vijf. Dat is al een eerste aanpassing aan het Duitse grootmachtige leger. Alles is er toch beter, grootser en imposanter. Onze schoenen en beenstukken zijn belachelijk als we ze vergelijken met de blinkende laarzen van de *Übermenschen*! Hoor ze maar: "*das Kanal, Kinderspiel und das Fort Eben-Emaal, ein Übung"*. De Belgische officieren hadden geen realiteitszin en ze hadden hun soldaten belogen. Hun officieren en hun *Führer* zouden snel de *Franzosen* en de *Engelen* van de kaart vegen. Zonder enig teken van verzet of twijfel op hun betoog laten we ons nog vernederen ook. Evenzeer als van die watersoep hadden we daar ook de buik van vol.

Regelmatig kruisen we luid zingende Duitse eenheden die zelfverzekerd optrekken naar de frontlijn waar mogelijk de dood op hen opwacht. Steeds stellen ze dezelfde vraag aan onze bewakers:
- "*Engelen, Franzosen ?"*
- "*Nein, Flamen*".
- "*Ach, Flamen, Volkgenossen, Germanen*".

Ze lijken wel teleurgesteld te zijn dat we geen 'echte' vijanden zijn. Vlamingen uitschakelen schijnt verloren moeite. Dat ze ons dan naar huis jagen. Maar neen: "*Fortmachen, weiter!"*

Wie vlucht, krijgt de kogel

We arriveren in As. Op een afgespannen weide, vlak voor het gemeentehuis, kunnen we onze benen eens strekken. De honger knaagt en de vermoeidheid begint zwaar door te wegen. De burgers keren reeds van de vlucht terug. Op slechts enkele kilometers van hun huis werden ze door de Duitsers ingehaald. Velen komen ons vragen naar familie of bekenden. De pastoor van As komt ook eens kijken. Ik vraag hem om een boterham, en verneem dat ik reeds de zoveelste ben, die zijn voorraadkast de eer wil aandoen. De brave man heeft alles weggegeven en de bakker is nog niet teruggekeerd. Hij zegt dat ik bij de dokter mijn kans moet wagen: "Hier verder, het derde huis in de rij". Samen met wachtmeester Flor Denert van Rupelmonde wringen we ons door de haag en kruipen snel naar de veranda achter de woning. Een vriendelijke dame wacht ons op. Brood met kaas, wat een weelde. "Of we soms geen burgerkostuum willen ?" Dat ligt moeilijk. Het is nu zes uur en om zeven uur worden we geteld. We zeggen morgenvroeg terug te komen en dan is er wat meer tijd om te "verdwijnen". Omzichtig sluipen we weer door de haag de weg terug naar de verzamelweide.

De omslachtige telling gebeurt met heel wat kabaal. Dan moeten we op de slaapstok. Die nacht worden we in het gemeentehuis opgesloten. Heel het gebouw, van kelder tot zolder, wordt volgestouwd.

[15] "gourde", de gebruikelijke Franse legerbenaming voor veldfles.

Dat lukt niet van zelf en veel te traag naar de zin van de *moffen* die hun "*Schweinen*" met allerhande liefs het hok injagen. Ik kan de slaap niet vinden en tracht aan wat anders te denken dan aan een burgerkostuum en vluchten in deze onbekende streek.

Eindelijk de schemering van een nieuwe dag. Het ziet er naar uit dat het weer zonnig zal worden. Om zeven uur worden de deuren open gesmeten:
- "He*raus, schnell, loss Mensch*".
Door de duivel op de hielen gezeten, rennen we de platgetrapte weide op. Mooi in rijen opgesteld als voor een koninklijk defilé wachten we op de officier. De *Feldwebel* met een air van een brigadegeneraal zwaait heel gewichtig met een stuk papier.
Een tolk leest voor:
"*De gevangene moeten elke Duitse militair eerbiedig groeten en stipt gehoorzamen. Elke inbreuk wordt voorbeeldig gestraft. Vluchtpogingen worden met de dood bestraft. Indien iemand ontsnapt worden tien van zijn kameraden doodgeschoten*".

En zo gaat het verder met nog een hele rij reglementen en straffen, te veel om te onthouden. Een wee gevoel belaagt de lege maag. Weeral een illusie weg. Een bedenkelijke oogopslag van de Flor zet elke twijfel opzij. Het is duidelijk dat het risico om er tussenuit te knijpen te groot is en de tol onverantwoord. Het burgerkostuum laten we dan maar bij de dokter aan de kapstok hangen. De pastoor hebben we gevraagd onze beslissing aan de lieve dame door te geven.

De hele Pinkstermaandag staan we achter de afsluiting naar opmarcherende Duitsers te kijken. Juichend en zingend trekken ze voorbij, de hel tegemoet. Wat een bravoure, daar moet men een Duitser voor zijn, of denken die *Herren* dat ze onkwetsbaar zijn? Ongelofelijk. In een Belgische veldkeuken wordt dezelfde watersoep gemaakt. We zijn blij dat het avond wordt en voor alle miserie de ogen kunnen sluiten. Met onze gedachten thuis, bij familie en geliefden, liggen we op de harde stenen vloer. Wat zou er in Hombeek gebeurd zijn? Zijn daar ook bommen gevallen? Zijn ze daar ook op de vlucht? We hebben de vluchtende mensen verdrietig over de kanaalbrug zien trekken met matte ogen. Alles hadden ze achtergelaten en nu op weg naar het onbekende, naar het avontuur. Eindelijk ben ik in slaap geraakt. De nacht bracht verkwikking.

Dinsdag 14 mei.
Weer een echte zomerdag. Hetzelfde liedje, met veel lawaai buiten gejaagd. Daar staan we dan weer op de kale vlakte. De groene weide van een paar dagen voordien is door honderde soldatenschoenen tot een schrale woestenij platgetrapt. Vandaag is vader 56 jaar geworden. Hij beleeft zijn tweede oorlog al en dat stemt tot nadenken. Onze laatste soldatenkoek moet er aan geloven. Ik was er zuinig op en bewaarde ze tegen ergere tijden, maar de honger is sterker dan het gezond verstand. Na de middag "aantreden" en terug op weg. Naar waar?

In Mechelen-aan-de-Maas gaan we over de noodbrug en staan weldra op Nederlandse bodem. De inwoners laten zich van hun beste zijde zien. Zonder woorden tonen ze hun medeleven en waar mogelijk steken ze ons tabak, melk en andere nuttige dingen toe. De jonge mannen staan van achter een hoekje ons meewarig na te staren. Zij werden naar huis gestuurd. De Belgen worden tenminste waardig genoeg bevonden om in krijgsgevangenschap te gaan. Die bedenkelijke eer valt ons te beurt. Ik heb een fles melk gekregen van een meisje van het "Rode Kruis". Stiekem heb ik haar een briefje in de hand gestopt voor thuis. Later heb ik vernomen dat het door meester Bertens thuisgebracht is. Het was half juli toen de tijding van mijn Duits krijgsgevangenschap mijn ouders en vrienden bereikte. Die lege melkfles bewaar ik maar voor *men weet maar nooit.*

Transport bij de beesten af

Het is 19.00 uur als we in Sittard aankomen. Daar worden we in het klooster van Don Bosco binnengeloodst. De kloosterlingen sloven zich uit om het ons zo goed mogelijk naar de zin te maken. De artilleristen, niet gewoon van veel te marcheren, zijn er het ergst aan toe. We zijn kapot van het helse tempo. De meeste voeten liggen open en het bloed staat in de schoenen. Er worden emmers, kommen en teilen water aangebracht om ons te verzorgen. In de hal, op de trappen en in de ontvangstzaal is het een gemors van jewelste.
- "*Dat is niets, jongens, wij hebben de tijd om te kuisen*".
Een aantrekkelijke geur van kokende pap doet ons het water in de mond komen. Seffens gaan we ons hier eens te goed kunnen doen aan lekkere Hollandse pap. De grote kuis loopt op zijn einde, de meeste wonden zijn opgekalefaterd. Plots komt hier een Duits officier binnenwaait. Met een rode kop en brullend als van een geschoten leeuw scheldt hij ons de huid vol:
- "*Aufhören, aufhören mit diese Schweinerei, heraus, heraus*".

Adieu brave paters, adieu welriekende pap. Even hadden we ons in de hemel gewaand, maar 't bleek het vagevuur. Ge ruikt de hemelse genades al maar ge geraakt er nog niet bij. Dat is dan voor de volgende keer. Dat alles bevorderde onze sympathie niet voor het beruchte *Dritte Reich* dat ons opwachtte. Eens op straat gejaagd, worden we weer in rangen van vijf geplaatst om op te marcheren naar het station.

kwetsten. De bodem is vingerdik bedekt met stof omdat in deze wagon voordien kalk vervoerd werd. Daar zullen we tijdens de reis nog veel hinder van ondervinden. Anderzijds hebben we geluk want in vele andere wagons waren kort voordien koeien getransporteerd. Het bevuilde stro lag er nog in. Beslist niet iets om naar huis over te schrijven. We troosten onszelf en ook mekaar met de gedachte dat alles nog erger had gekund. Met een kort metalen gebonk wordt langs buiten de grendel opgelegd.

Ieder zoekt een plaatsje in die benepen ruimte. De gekwetsten worden in de hoeken gelegd. Eén van hen heeft een grote open vleeswonde in de zij en het is duidelijk dat die jongens veel pijn hebben. Een paar kameraden ontfermen zich over hen. Aan de vier luchtroosters, die vergrendeld zijn en met pindraad overspannen, kunnen we door een paar reten een beetje lucht zien. Afgemat trachten we wat te liggen, als sardines in een blik. Als de lange nacht met meer waken dan slapen eindelijk voorbij is, zijn we bijna gestikt van de verpeste lucht. Om beurten gaan we een vleugje verse lucht binnenzuigen aan de reten van het raampje. Wat rest aan drank is warm geworden maar we zijn er spaarzaam mee. Hoelang zal de reis duren ? Kunnen we ergens bijtanken ? Niets dan open vragen.

Woensdag 15 mei.
Rond 8 uur komt de trein met een schok in beweging. De grote reis naar het onbekende land is begonnen. Er heerst een gedrukte stemming en een ziekelijke loomheid en een groot verdriet overvalt ons. Een waas van opwaaiende kalkstof prikkelt keel en ogen. Ieder staat of zit sprakeloos zijn leed te verbijten in deze gesloten doos. Een eentonig geratel en de dreunende cadans van de wielen onder ons op de rails doorbreekt de stilte.

We hebben nieuwe waakhonden gekregen die zich brutaal en uitdagend aanstellen. Bij elke stilstand patrouilleren ze met veel kabaal langsheen de sporen, het geweer in aanslag. Denken die nu dat wij klaar zitten om elk ogenblik doorheen de wanden uit te breken? Daar denkt toch niemand aan. Ons leven mag voor heen niet veel waarde hebben, maar ons laten neerknallen… Neen dat plezier kunnen we die *Übermenschen* niet gunnen. Grauw van honger, dorst en ellende, zitten, hangen of liggen we daar de komende gebeurtenissen af te wachten. Het is nu broeiend heet in onze gevangeniskooi. Er wordt niet meer gesproken zelfs niet meer gedacht.

Het is 14 .30 uur als we in het station van Neuss moeten uitwijken voor opgaande treinen met troepen. Even later rijden we over een breed water. De specialisten in aardrijkskunde zeggen dat dit de Rijn zou zijn. Ik ben tot bij de uitkijkreet geraakt en zie een uitgestrekt stuk salade, waarop slecht één vrouw wat staat te hakken. Dat geeft me een kick, een bijna aangenaam gevoel. Niet vanwege dat meisje, maar dat wijst op een tekort aan arbeidskrachten. Zullen we bij de boeren mogen werken? Dan gaan we niet verhongeren en de tijd zal beter voorbij gaan. Het ergste vind ik de verveling die we van vroeger nog kennen. Die heeft ons tijdens de mobilisatie ook al parten gespeeld.

Het is 16.00 uur als we nogmaals halt houden in een station. De schuifdeuren worden op een kier geschoven en we mogen met groepen van 20 man onze behoeften gaan doen. Alles gebeurt onder strenge bewaking en in ijltempo.
- "*Loss, schnell, tempo, tempo*"
Aldus worden we opgejut. Gedaan of niet, terug de wagon in en de de volgende groep is aan de beurt.

De gekwetsten smeken om drank. Onze voorraad is uitgeput. Gans achteraan op het perron is een waterkraantje. Aan een dame, die op verbinding schijnt te wachten, vraag ik in mijn beste Duits om mijn fles met water te willen vullen "*für die Kranken*". Heel galant, met een minzame glimlach neemt ze de melkfles, vult ze boordevol met het kostbare nat, zet ze op de rand van het perron en trapt ze met een ijzige blik tussen de sporen. Sommige Duitse soldaten laten hun goedkeuring luidruchtig blijken, anderen doen of ze het niet gezien hebben. Ik sta perplex en een krop schiet me in de keel. Kotsmisselijk zie ik de glasscherven en het water dat wegvloeit tussen de stenen. Mijn hart krimpt. Ik voel me verbleken en een onbedwingbaar haatgevoelen schroeit door mijn aderen. Een vrouw, een moeder misschien, bij wie toch meevoelen wordt verwacht. Liefdeloos, hatelijk. Arm Duitsland, als ge op zulke serpenten uw hoop hebt gesteld, dan vrees ik het ergste. Is het dat wat oorlog vermag? Enige tijd later brengt een der bewakers met gebogen hoofd ons een paar drinkbussen met water gevuld.

Tussenkamp Hemer

Middernacht. We stoppen in een klein dorp. Ondanks het late uur hebben we op onze tocht naar de kazerne veel bekijks van de plaatselijke bevolking. Ook zij hadden liever gevangen Engelsen of *Franzosen* gezien, maar vijanden zijn vijanden. Tegen ons moesten hun echtgenoten en zonen gevecht leveren op leven en dood. Vele waren reeds gesneuveld en wij waren dan wellicht die moordenaars. We werden met veel argwaan bekeken. Menselijk. De nog in ruwbouw staande kazerne is een groot gebouw zonder deuren of ramen. Daar kunnen we ons op de ruwe betonvloer uitstrekken. Belangrijkst is dat we eindelijk wat zuivere lucht hebben om onze longen te vullen en zuiver water om te drinken en ons op te frissen. Hierdoor wordt al een hele boel van ons leed weggespoeld.

's Middags krijgen we macaronipap. De Poolse gevangenen bedienen ons. Zo mogelijk geven ze ons twee scheppen, alleen maar om de Duitsers te judassen. We vernemen dat we in een doorgangskamp Hemer zitten. Onze echte bestemming volgt later. De kazerne ligt in een dal, buiten het dorpje. We zien tegen de heuvel de dorpskerk staan omringd door enkele huizen. Een zestal Engelse piloten moeten kasseien vervoeren, onder harde strenge bewaking. Die hebben nog de lef te glimlachen bij dat beulenwerk en halen hiermee de woede op hun nek van de brullende bewakers.

Onze persoonlijke bezittingen worden afgenomen, maar nauwkeurig genoteerd. Mijn horloge, potlood, pennenmes en een notaboekje kan ik behouden maar ook mijn "*Kerkelijk Kalender van K.A.J 1940*". Dat is mijn dagboek geworden waaruit deze herinneringen na 60 jaar met meer nauwkeurigheid kunnen worden wedersamengesteld. De tijd doden we met rondslenteren, zitten, liggen en langzaam verhongeren. De tweede dag in het kamp loop ik Jomme Van Asch (van Marusses), Milleke Soli, Oscar Goovaerts (van den beenhouwer) en Albert Van den Brande (van Bettes) tegen het lijf. Het doet deugd hier niet alleen uit de streek te zijn.

Louis Buelens (links) met enkele vrienden die hij in het doorgangskamp Hemert terug ontmoette:
Miel Soli van het Heike (van Marjannes), Jomme Van Asch van den Boskant (van Marusses), Louis D'Hondt uit de Winkelstraat te Leest.
(deze foto was uit 1935 te Beverlo)

Zondag 19 mei.

We zijn nu reeds een week in vreemde handen. Mijn laatste "Belga" moet eraan geloven. Eén pakje tabak houd ik nog over. Brieven van vrienden of kennissen dienen als W.C. papier. Nood maakt wet. Ik denk er niet verder over na maar in nood mag de pastoor ook met bier dopen.

Dinsdag 21 mei.
Een groep gevangenen vertrekt naar het eindbestemmingkamp maar gelijkertijd arriveren er opnieuw een groep Vlamingen. Ze zijn door de Duitsers in de omgeving van Gent gepakt. Die jongens worden bestormd om nieuws te vernemen. Of ze over Mechelen gekomen zijn? En het dorp ervoor, met een school voor de spoorweg en een brug over een stinkende rivier? Of daar bommen gevallen zijn, veel schade? Wij hangen aan de lippen van de ondervraagden. Maar die sukkelaars hadden geen oog voor bijzondere kerktorens of schoolgebouwen. Ze haalden bruggen en waterlopen dooreen en we wisten na een lang gesprek evenveel als tevoren. Ook zij waren in "*Tempo, schnell, loss*" naar hier gebracht. Hoezeer we hunkerden naar nieuws, we werden niet geholpen. Ook de officieren vertrekken. Weldra is het ook onze beurt. Waarheen ?

Stalag 11 B

Zaterdag 25 mei.
Het is zover. Na de portie pap verlaten we Hemert zonder veel bekijk zoals bij onze aankomst. Men is intussen gewend geraakt aan het trafiek van krijgsgevangenen en wij zijn toch maar "*Flamen*".

Om 13.30 uur zet de trein zich in beweging. Het weer is betrokken en fris wat het verblijf in de gesloten wagen veel draaglijker maakt dan voordien. We hebben onze drinkbussen boordevol getankt en zijn zeer spaarzaam op het kostbare nat. Wie weet hoe lang gaat de reis duren. De uren kruipen traag verder. We trachten de namen van stations te lezen, maar dat maakt ons niet veel wijzer. Eén zaak is zeker: we rijden naar het noorden.

Het wordt donker. Ieder zoekt een plaatsje om weg te doezelen en gelukkig ben ik in slaap geraakt. Plots worden de deuren opengerukt en iedereen veert geschrokken recht. Het vertrouwde geroep "*Heraus, schnell, schnell*" brengt ons terug tot de werkelijkheid. Als we de poort van ons nieuw verblijf binnenstappen is het reeds middernacht. Met 300 in een tent. We laten ons op de grond zakken en slapen onmiddellijk verder.

Zondag 26 mei.
We vernemen in Stalag 11 B beland te zijn; een groot kamp, gelegen in de driehoek Hamburg, Bremen, Hannover en goed beveiligd met een driedubbele rij pinnekesdraad. Op de hoeken staan hoge

wachttorens, bemand met drie schildwachten, gewapend met mitrailleurs en sterke schijnwerpers die elke ontsnapping moeten onmogelijk maken.[16] Naast de ingang het bureel van de *Kampführer* en de kantine van de bewakers. Lange rijen houten barakken, mooi gelijnd, geven huisvesting aan tienduizend gevangenen. Daarboven zijn er nog ruim vierduizend die in tenten kunnen slapen. In vier keukens worden rantsoenen klaar gemaakt. Midden in het kamp ligt het bureel dat voordien als feestzaal dienst deed. Enkele mannen worden aangeduid om het schrijfwerk te doen. Dat zijn de vroegere mannen van *den bureau.* De artiesten die in 't Belgisch leger altijd de laatste nieuwtjes wisten en de meeste kwakkels de lucht instuurden. Een grote effen vlakte langs de oostzijde van het kamp wordt afgeschermd door een beboste hoogte. Daarboven was een oefenkamp voor zweefvliegtuigen.

Om zeven uur moet ieder naar buiten tot elf uur. Dan is er de bevoorrading voor een ganse dag; één pollepel soep, wat rijst en gekapte netels, drie aardappelen (vier als het planters waren), een vijfde van een brood of ongeveer 200 gram en één liter water met een onbekend groen erin wat hier koffie moet heten. Daarmee overleeft een mens 24 uur. De veelvraten hebben de gewoonte alles ineens op eten. Zo hebben ze toch even het gevoel van een zeker volume gegeten te hebben. De meeste verdelen het randsoen in drie parten. De *Kartoffeln* worden het vel afgestroopt en in de soep geduwd tot een pap: dat is het middagmaal. De twee overige patatten worden de volgende morgen opgevreten. Driemaal per dag wordt de maag met karig voedsel wat getreiterd. De honger is chronisch, hij verlaat ons geen moment. Als onze bloeddruk en cholesterol niet zakt dan blijven ze zeker op peil.

Na het middagmaal gaan we terug naar buiten op de zandvlakte om een dutje te doen. Zo sparen we onze krachten. Daarna wat rondslenteren op zoek naar bekenden. Alle nationaliteiten zijn hier present. De Polen werken in de keuken. Elke groep zit in een afzonderlijk vak, gescheiden door een enkele rij draad: De Nederlanders, de Luxemburgers, de Walen, de Vlamingen, de gendarmen, de burgers, mannen uit Eupen en Malmedy. We mogen niet met mekaar praten alhoewel dat zou kunnen. De schildwachten doen doorgaans wel een oogje dicht. De militairen van Eben-Emaal leven afgezonderd. Ze worden streng gescheiden gehouden naar verluid omdat er gas werd gebruikt. Allerhande geruchten doen hierover de ronde, maar niemand weet het met zekerheid.

Honger, de trouwste levensgezel

Wij worden ingedeeld in "*Bataljonen*" van ieder 22 man. Aan het hoofd wordt een "*Gruppenführer*" gesteld. De bedenkelijke eer valt mij te beurt. De "*Führer*" waakt er over dat alles goed en ordelijk verloopt en is verantwoordelijk voor zijn "*Bataljon*". Hij verdeelt het eten aan de groep: een karwei om grijze haren bij te krijgen. Vierenveertig ogen staan strak op uw handen gericht. Elke aardappel wordt met een kennersoog ingeschat, gemeten en gewogen. Elke gram heeft hier waarde. De pollepel moet "vol" zijn, en het brood wordt met een latje meetkundig juist in vijf verdeeld, haarfijn gemeten. Daar een brood niet overal even groot is, is de juiste verdeling bijna onmogelijk. Om de bedeling zo objectief mogelijk te laten verlopen, heeft men er ook wat op gevonden. Met een lijst van de groep in de hand wordt beurtelings door één van ons, het gezicht afgewend, elke naam afgeroepen. De *Führer* steekt een stuk brood omhoog:
- "*En dit* ?"
De blinde roeper noemt een naam. Dat is dan de bestemmeling van het getoonde brokje brood.

Het brood wordt angstvallig overal meegedragen. De honger verdringt de rede en dat roept argwaan op. Wij Belgen hebben de naam "klauwers" te zijn. Ieder wantrouwt iedereen en is steeds op zijn hoede. Onze *kapootjas* dient als matras en de ledige broodzak als kopkussen. Ons brood bewaren we tussen ons hemd, de vest zorgvuldig dichtgeknoopt. De drinkbus wordt onder de vest geschoven. We slapen met de schoenen aan, anders zijn ze van adres gewisseld. Zakdoek en kousen worden gewassen met de scheerzeep die we nog in voorraad hebben. De was die te bleken ligt, wordt van nabij bewaakt tot het droog is. Gelukkig hebben we goed weer, warm en zonnig.

Onze namen worden op het bureau ingeschreven en we krijgen ons nummer. Ons Belgisch adres luidde: 15e Linie-3de compagnie-2de peleton B.P.S.-te velde. Dit is nu herleidt tot: **Stalag B. Nr. 31740**. Het staat op een houten plaatje van 5 op 4 centimeter, dat we om de hals dragen. Eenvoudiger kan het niet. De rondlopende nummers moeten niet te veel menselijkheid rekenen.

Dinsdag 28 mei.
Een Duits officier meldt ons de Belgische capitulatie. De indrukken zijn verdeeld. Moeten we hem wel geloven? Sommigen zijn blij dat het gedaan is. We voelen de vernederende blikken van de bewakers pijnlijk aan. Echt gelukkig is niemand wat grote verwondering wekt bij de Duitsers.

[16] **Stalag 11 B was een krijgsgevangenenkamp in het dorpje Oerbke onder de gemeente Fallingbostel .**
Er zijn daar de ganse oorlogstijd gevangenen ondergebracht geweest uit 13 verschillende landen. Het kamp werd in 1944 door de Engelsen bevrijd. Thans resten er enkel nog wat fundamenten. Op het plaatselijk kerkhof is een militair erepark waar ook Belgen begraven liggen.

- "*We zijn geen vijanden meer*", zeggen ze.
Het klinkt niet overtuigend. Wel krijgen we voor deze gelegenheid nu vijf aardappelen en vis met een saus. We eten ons bijna een breuk. De gevulde maag en de capitulatie doet ons weer dromen van naar huis gaan. Als we dan toch hun vrienden zijn, waarom ons dan nog langer hier houden?

Na de middag verhuizen we van de tent naar barak 34 waar *Feldwebel* Müller *Barakkenführer* is; een nors man met snor en bles als de echte Führer, met een bijtende stem die door merg en been snijdt en een paar brandende ogen. Zijn helper is zwijgzaam en maakt een rustige indruk. Die zal wel beter meevallen, denk ik.

De houten barak op een stenen muurtje van 50 cm hoog ziet er netjes uit. Een lange tafel en ruwe banken staan vooraan en scheidt de ruimte achteraan met stapelbedden, driehoog. In een hoek van de kamer heb ik een plaats gevonden in het bed bovenaan. Het denkbeeldig matras is een laagje stro op wat losliggende planken, die elk ogenblik dreigen naar beneden te storten. Het platgelegen stro door de Polen die hier voor ons logeerden, moet de hardheid van het hout verzachten. Onvermijdelijk dwarrelen bij elke beweging stofdeeltjes of strohalmpjes op de slapers van de onderliggende bedstede.
- "*Kunt ge niet stilliggen, joeng, ik krijg al uw rommel op mijn kop*?"
Wie kan er een ganse nacht onbeweeglijk blijven liggen op een harde plank?

Dinsdag 4 juni.
De Hollanders gaan naar huis. De beroepssoldaten worden op lijst gezet en de berichten die elke avond aan de tenten worden verspreid, zijn veelbelovend. Tegen half juni zullen we ook naar huis mogen gaan. Dit bericht blijft maar in mijn hoofd zitten waardoor het nog moeilijker is de slaap te vatten. Echt moe ben ik niet en permanent word ik door de honger geplaagd, ook tijdens de nacht.

Een kamergenoot is er nog slechter aan toe. Hij moet de nacht doorbrengen in het cachot. De slimmerik had een middel gevonden om *Kartoffeln* te 'arrangeren' achter de keuken. Bij een demonstratie werd hij gevat en moest een dag met een bord rond het kamp wandelen met het opschrift "*Ik besteel mijn kameraad*". Daarna vloog hij twee dagen zonder eten in de bak. Dan liever permanent honger lijden, misschien went het ooit. Wanneer ik niet elke dag expliciet vermeld dan is dat niet omdat er niets gebeurde. In het kamp was er altijd wat en van de nood een deugd te maken, was een bezigheid op zichzelf. Er zijn zoveel fait divers die het vermelden amper waard zijn. Een hemd uitwassen en er mee rondlopen tot het droog is zo een geval. Dat 'drogen aan de mast' is zo een futiliteit. Die het beleefden weten wel dat het evenzeer aanleiding kon geven tot grote hilariteit als tot een ernstige ramp.

Woensdag 12 juni.
Het wordt vandaag dan weer een ongewone dag. Er heest paniek over heel de lijn omdat de eerste luizen ontdekt worden. Een snelle maar grondige zoektocht naar die kleine parasieten die ongenood komen meeeten, levert een paar slachtoffers op die met veel leedvermaak tussen de duimnagels hoorbaar gekraakt worden. Het stro wordt verbrand en de planken zorgvuldig afgeklopt. Alle kledij wordt aan een degelijk onderzoek onderworpen. Bij mij worden geen beestjes gevonden: mijn bloed zal te waterig zijn. Hemd en kousen worden goed uitgewassen om niets aan het toeval over te laten.

Het gemis aan rookgerief begint ook zwaar door te wegen. Sommige jongens staan op de loer tot een bewaker een "*koeteke*" wegwerpt om er zich dan met drie of vier op te storten. Die restjes tabak worden gedroogd om ze samen te sparen tot er vpldoende is om er een sigaret mee te rollen. De Duitsers vinden het grappig en maken er een spelletje van.

Intussen hebben we onze *Führers* wat beter leren kennen. Hans Müller, onze baas, is een blaffende hond die toch niet bijt. Veel lawaai om de schrik erin te houden, maar in feite een mens. Tot nu hebben we dat niet veel meegemaakt en men is geneigd allen over dezelfde kam te scheren. Er groeit een soort wederzijdse waardering tussen ons en Hans en maar ook met Heinrich. Hij komt uit Westfalen en geraakt maar niet uitgepraat over de twee Polen die op zijn boerderij werken. De netelen laten ze staan en de bieten worden afgehakt. De man is er het hart van in, maar ja in de *Krieg* moet niet te veel nagedacht worden, dat doet de *Führer* in hun plaats. Gehoorzamen moeten wij, met of tegen de goesting. Een bittere ondertoon is soms echt merkbaar als het hem te hoog gaat zitten. Dat zijn nu ook Duitsers, maar goede. Ze bestaan hoewel ik er sterk begon aan te twijfelen.

De positieve berichten wisselen met de regelmaat van de klok af met de negatieve. Ik ben bij de tenten geweest en keer terug met de moed in de schoenen. Men vertelt daar dat Frankrijk op het punt te staat capituleren. We zullen moeten plaats maken voor Franse soldaten. Daarom worden we naar Polen getransporteerd om er in de fabriek te werken. Dan zijn we er slecht aan toe: in een fabriek voor oorlogstuig moeten werken, dat is het laatste.

Zondag 16 juni.
De zoveelste nacht dat ik slecht geslapen heb. Tussen één en twee uur werd Hannover gebombardeerd. We hoorden de vliegers terugkeren. Ze

den hun vernielende en moordende vracht gelost en toch voelden we een soort opluchting, leedvermaak zelfs. Er is weer geen Mis deze zondag. Het is van 5 mei geleden dat we nog een priester te zien kregen. Zijn aanwezigheid zou ons deugd doen, zo voelen wij, ongeruste gelovigen, het toch. De moffen zien dat anders: die *honden* zijn geen God noch priester waard. Kom, laat ons niet kankeren. Als er nu ook maar enig goed nieuws uit Hombeek zou zijn, dan had ik me ook al wat beter kunnen stellen in mijn lot. Die knagende onzekerheid er bovenop maakt het soms ondraaglijk. Bidden gaat niet, geloven wordt moeilijk. Het al eens uitschreien is alles wat er rest.

Onze groep is van karwei. Om 10.45 uur gaan we met acht soldaten naar de keuken onder begeleiding van Hans. Als er geen officieren in de buurt zijn is hij gemoedelijk. Onderweg vertelt hij over zijn werk van vroeger op de bank in Berlijn, over zijn vrouw en twee gehuwde dochters, over zijn schoonzonen die aan het front zijn. Hij moet zijn leed verbergen voor de collega's maar het is duidelijk dat ook de Duitsers niet zonder zorgen zijn.

Is er toch hoop ?

Na de middag moeten we aantreden op de *grote markt*, het ruime plein voor de feestzaal. We staan in een groot vierkant opgesteld. Achter een tafel zitten de kampcommandant, een paar onderofficieren en vier schrijvers van "den bureau". Het gaat er plechtig en druk aan toe. Onze groep staat 25 meter van de tafel, we kunnen alles goed volgen.

Al deze opgeblazen glamour zal weer een zaak van niemendal worden. Dat is typisch Duits, we kennen onze pappenheimers intussen. Een tolk komt met een papier aandragen en leest voor: " Er worden 100 landbouwers gevraagd om het hooi te maaien en droog te maken. Dan gaan ze naar Beverlo de loopgrachten dempen en daarna mogen ze naar huis. Half juli zullen ze zeker thuis zijn". Mijn hart staat. Waar ik al die tijd van gedroomd had, wordt hier voor mijn voeten gesmeten. Ik ren vooruit en voel de hand van Hans Müller die naast mij staat, mijn pols omklemmen.
- "*Hier bleiben*" klinkt zijn gedempt maar kordaat bevel.
Ik trek en sleur maar geraak niet uit de greep van de weldoorvoede atletische kerel.
- "*Hier bleiben*" herhaalt hij, kort en krachtig.
In minder dan geen tijd staan twee- a driehonderd echte en vermeende boeren rond de tafel te drummen en mekaar weg te wringen.
- "*Genügend, loss, loss, verschwinden*" klinkt het aan de tafel.

Teleurgesteld druipen de mislukten af. Kapot sta ik daar met een krop in de keel mijn hart op te vreten. De kans van mijn leven moet ik laten schieten door die smerige mof. Müller staat onberoerd als een stenen beeld het bevel tot aftreden af te wachten. Hoe ik terug in de barak gekomen ben, weet ik niet. Ik kruip meteen in bed. Vloekend en biddend tegelijkertijd dat alle Duitsers maar de hel krijgen die ze dubbel en dik verdienen. Het hooi moest rotten en alle Duitse veldvruchten moesten terug in de grond kruipen. Ik voel me de ongelukkigste mens van heel de wereld. Om vijf uur in de namiddag wordt mijn naam geroepen : "Bezoek". Met tegenzin kom ik naar beneden en ik sta oog in oog met Jomme Van Asch.
- "*Ik ben er bij, ik ga morgen naar de boeren werken, moet ik een briefje mee nemen voor thuis*"?
Dat gebaar doet deugd, ik ben blij maar ook jaloers op Jomme. Die weet met zijn geluk geen blijf, en maakt de meest optimistische berekeningen. Ik vind het prachtig dat er een buur bij is, maar twee Hombekenaren ware toch nog beter geweest. Had Müller me losgelaten was ik zeker bij de tien éérsten geweest. Niemand stond beter opgesteld en mijn sprint had voor niemand moeten onderdoen. Ik troost me dat er via Jomme vlug een bericht thuis zal komen. Ze zullen nu gauw weten waar ik ben, en misschien ook iets van hen laten horen. Mijn brief verdwijnt tussen de voering van de vest van Jomme, op weg naar het Zennedorp.

De meeste makkers van de kamer liggen reeds in bed. Ik voel het aan dat ik toch niet zal kunnen slapen. Gelatenheid, wrok en verdriet wisselen elkaar. Ik sta voor het venster als Heinrich me vraagt hem te volgen. We komen in de waszaal die de barak in twee verdeelt. Hans Müller zit op de vensterbank en ik moet tussen hun beiden plaats nemen. Ze vragen of ik nog kwaad ben. Lachen ze ermee? Het is alsof iemand me bij de keel grijpt. Een ontembare woedeaanval maakt zich meester van mij en doet me alle controle verliezen. Ik heb daar domme dingen gezegd. Ik besefte niet meer dat ik de zwakke partij was. Een vloed van woorden stroomde uit de mond, woorden die daar niet op hun plaats waren. Niemand onderbrak me. Afgemat en diep ongelukkig hoor ik naast mij de kalme, haast vaderlijke stem van Müller:
- "*Die hier blijft mogen snel naar huis gaan, de geselecteerden blijven in Duitsland 'arbeiten'. Heinrich en ik weten heel goed hoe U zich voelt, wij hebben ook in België in een kamp gezeten in 1918 in het bos van Houthulst. We menen het heel goed met U, maar U moet ons geloven, die arbeiders gaan niet naar huis. Hou dat voor u, we rekenen op uw woord*."

Ik moest met hen zelfs een sigaret roken en vertellen over mijn familie en werk. Ik voel me rustiger worden en tracht naar mijn bed. Ik had me willen verontschuldigen maar vind geen woorden. Geradbraakt, rot, stil heb ik in de brits gelegen. Ik denk

terug aan de woorden van Müller, op zo een rustige toon en die bevestiging van Heinrich. Alles wijst er op dat ze werkelijk de waarheid spraken.

De volgende dag vertrekken de geselecteerden naar de boerderijen. Dat is het onderwerp van gesprek. Sommigen twijfelen of het wel waar is. Ik zit in nog grotere twijfel en weet niet wat te denken maar ik kan terug hopen en bidden. De week loopt op zijn einde. De donkere blik van Hans straalt een verbondenheid uit alsof we iets met elkaar te maken hebben. Ik voel me niet meer zo alleen. Voor de mobilisatie had ik respect gekoesterd voor het Duitse volk. Dat was weggeteerd maar nu flakkert er terug een straaltje licht op. De Duitse "soldatenkrant" wordt tot op de draad uitgepluisd. Daarna wordt ze in vierkante stukjes gesneden en komt ze goed van pas voor andere doeleinden. Gelukkig weet Hitler niet dat we ons achterste vegen aan zijn *Kriegsberichtenzeitung*.

Vrijdag 21 juni.
Een hete zomerdag. Verleden nacht hebben we rillend van de kou voor het venster gestaan om een glimp op te vangen van de aftrekkende vliegers die één uur lang hun eieren uitstrooiden over Hannover. Straks zullen we het kunnen lezen: hospitalen, kerken en woonwijken verwoest, geen enkel oorlogsdoelwit getroffen. Vrouwen, kinderen en zieken vermoord, terwijl Engeland de oorlog reeds verloren heeft. We kennen dat liedje reeds van buiten. Er is ook steeds een indrukwekkende lijst van de helden die stierven voor *Führer und Vaterland.* Dat zijn dan die onkwetsbare strijders die we zelfzeker en zingend zagen optrekken. Oorlog is waanzin. Hopelijk komt er gauw een einde aan en dan kunnen wij naar huis. De ganse dag loop ik rond met tandpijn. Mijn wijsheidstand, die er is doorgekomen in Visé, voelt zich niet langer op zijn plaats. Wijsheid helpt hier niet maar wel plantrekkerij en lef. De honger is nog steeds onze beste levensgezel. Hij verlaat ons nooit. Voor het geval dat er soms rond de keuken een kruimeltje zou te rapen zijn - een rauwe patat is al een lekkernij - hebben we ons voorzien van een leeg conservenblik. Het maakt nu definitief deel uit van de uitrusting van de krijgsgevangene.

Woensdag 26 juni.
We mogen een kaart naar huis schrijven met maximum zeven regels. "*Ik ben krijgsgevangen in Duitsland. Ik ben gezond en niet gekwetst. We worden hier goed verzorgd en hopen op spoedige thuiskomst*." Dat is alles wat erop kan, maar ook alles wat erop mag. Onze *Barakkenführer* geeft ons te verstaan dat we voorzichtig moesten zijn, anders geraakt het bericht toch niet ter bestemming. We voelen duidelijker een zekere bezorgdheid die Hans Müller voor zijn mannen koestert. De mannen van barak 32 naast de onze, hebben minder geluk. De *Führer* wordt daar "de keelbijter" genoemd. Met duim en wijsvinger knijpt hij de slokdarm toe, dat betekent voor het slachtoffer twee dagen slikproblemen. Elke morgen een kwartuur met een lege maag straflopen rond de barakken, begeleid door slagen en schoppen. Zijn onmenselijk gedrag is ons een raadsel. Na zekere tijd wordt alles wat duidelijker. We vermoeden te weten waar de reden ligt voor zijn arrogant gedrag. De *Feldwebel* kreeg onlangs het bericht dat zijn vierde zoon, een jongen van 19 jaar, in Frankrijk sneuvelde. De twee oudsten vielen in Polen, de derde in Wallonië.

Vandaag gaan 28 soldaten uit Eupen en Malmedy naar huis. Die hebben ons genoeg uitgedaagd en vernederd. Nu zijn we er van verlost en het versterkt de hoop dat ook onze beurt komt. De Fransen die op 22 juni capituleerden komen de kampen bevolken. De berichten die 's avonds aan de tenten verspreid worden zijn gunstig. Wij lopen op onze laatste benen hier in het kamp. Half juli zal iedereen thuis zijn.

Een zangfeest op Hombeek-kermisdag

Zondag 30 juni.
Een schitterend weertje. Vandaag is het kermis in Hombeek met de hoogmis en processie, de kermisstemming. Als in een film draait die speciale sfeer me voor de geest. Het zal er wel anders zijn nu het oorlog is. Voor wie onwetend is over echtgenoot, vader, zoon of verloofde wordt het waarschijnlijk een droeve dag. Wij weten wat onzekerheid is. Dat pijnlijk gevoel van vrees en twijfel knaagt nog erger dan de honger.

De mannen van de afdeling "Eben-Emaal" leven niet langer in *Sperrgebiet* en we mogen vrij met hen praten. Morgen gaan de burgers naar huis. Dat waren mensen die om een of andere reden opgepakt werden in Nederland en België. Alles schijnt wat losser te worden. Dat is goed nieuws op deze "kermisdag".

Na de middag gaan we naar de kantine van de bewakers. Daar staat een grote stenen vuilbak waarin alle resten worden gekapt: de asbakken, stompjes sigaret, het uitvaagsel van de barak en ook overschot van de tafel. Twee jonge vrouwen van circa 25 jaar doen dienst in de eetzaal. Met ons conservenblik aan de zijde wachten wij het moment van afruimen af. Wie zal het vandaag zijn? Als het 'zwartje' met de twee ketels buiten komt staat ieder springensklaar om wat overschot te bemachtigen. Zij zet haar last neer, gaat eerst rustig de deur van de bak te openen, treuzelt nog even, en . . . vindt twee lege ketels terug. Ze is één van de zeldzame Duitsers met medelijden. Haar naam "zwartje" wordt bijna met liefde uitgesproken. De licht blon-

de vlaag daarentegen zet, al lachend en met de bewakers gekscherend, de ketels tegen de muur. Ons spottend aankijkend plaatst ze zich er voor om ze met haar breed postuur af te schermen. Met een ruk trekt ze de deur van de stenen bak open, ledigt de inhoud erin en roert met een stok alles nog eens goed door elkaar. De vetgemeste moffen vinden de houding van die rosse teef grandioos. Tegenover dat gevoelig tengere zwartje vindt dat rosse kreng enkel haarzelf belangrijk. Wij blijven dan maar op onze honger zitten, slenteren nog wat rond aan de kantine en keren dan op ons stappen terug met geheven hoofd weliswaar. We gunnen ze het niet als verslagenen te moeten afdruipen. Ze moeten met ons niet lachen. Ons eten kunnen ze afpakken maar niet onze fierheid en trots. Hun tijd komt nog.

Om 18 uur is het *zangcrochet* aan de tenten. Voor een paar *Kartoffeln* in de pel zingen de jongens hun hoop en heimwee uit. Die zangstonden worden georganiseerd door Marcel Ameije, een medewerker van radio Kortrijk, acteur, presentator en duivel doet al. Hij vraagt de toelating aan de kampcommandant, bedelt in de keuken aardappelen en een paar stukjes brood of worst. Hij zingt, declameert, acteert en is verantwoordelijk voor het goede verloop van toch weer een uurtje verpozing. Marcel, alhoewel ook een rosse, wordt op de handen gedragen door de soldaten maar wordt ook door de Duitsers gerespecteerd. Zij beseffen ook wel dat we nu en dan aan iets anders moeten denken. De prijzen zijn uitgedeeld. Gelukkigen en teleurgestelden kruipen in bed en daarmee zit er mijn Hombeekkermisdag 1940 er ook weer op.

Besmetting vertraagt de vrijstelling

Maandag 1 juli.
We moeten naar het luizenbad. Onze kleren worden gestoomd. Gewapend met een handvol luizenpoeder gaan we intussen onder de douche. De grote zaal wordt opgeperst met naakte mannen die het dan weer te warme of dan weer te koude water over het lichaam voelen stromen; een onbeschrijfelijk genoegen na weken in dezelfde kleren te hebben geleefd. Persoonlijke eigendommen, als horloge, papier en brood, worden bewaard door kameraden die de tweede beurt afwachten en dan hun zaken aan ons toevertrouwen. Na de middag is er een bezoek aan de dokter. Met het kiemvrije kostuum op de arm, in een lange rij aanschuiven onder de blote hemel. Gelukkig is het warm. Onwennig en gegeneerd voor mekaar, wachten we geduldig onze beurt af.

Aan de tent valt het bericht dat er roodvonk heerst in het kamp. Daarmee wordt alle hoop op naar huis gaan weer de grond ingeboord. Vijf dagen na mekaar is er controle bij de dokter. We hopen dat de besmetting beperkt blijft en ieder tracht bij "vreemden" uit de buurt te blijven. Overleven is de boodschap.

Donderdag 4 juli.
Een Limburgse jongen is overleden in de tenten. Is het roodvonk ? De droeve stoet verlaat het kamp en kruipt traag tegen de helling op. Daarboven ligt een soldatenkerkhof. Op een stootkar door vier vrienden omhoog geduwd, rust de withouten kist. Twee burgers, de grafdelvers en twee gewapende begeleiders vormen de begrafenisstoet. Ik denk aan het gedicht van Frans Van Raemdonck : "Daar zullen geen klokken luiden, hun droevig dodenlied." De stoet verdwijnt achter de heuveltop en ik moet vechten tegen de tranen. Gaan we dat hier overleven? Wordt dat ook mijn laatste rustplaats ? Onze krachten zijn te fel afgenomen om nu nog weerstand te bieden aan ernstige besmetting en ziektes. Is er dan geen God meer op wie kan vertrouwd worden?

De eerste brief uit België is in barak 31 aangekomen. Een ware stormloop. Wat staat erin? Een bleke jongen met betraande ogen en bevende handen leest hem voor. Steeds nieuwe belangstellenden komen aangerend en de brief wordt meermaals herlezen. Het gaat over Zelzate. Over Hombeek staat er niets in maar het is het hoopvol: de brieven zijn op komst. Na de middag gaan we terug naar de dokter. Geen bijzonder nieuws aan de tenten.

Er gaat nu bijna geen nacht voorbij of rond één uur worden we wakker gemaakt door een bombardement op een nabije stad. Telkens is ook de slaap verwoest en dan is het weer wakker liggen piekeren tot de morgen.

(vervolg in volgend nummer)

Ook de in Vlaanderen krijgsgevangen Belgische soldaten worden overgebracht naar Duitse kampen en er maandenlang vastgehouden of ook te werk gesteld bij de boeren op de plaatselijke landerijen.

DEXIA
Mechelen-Zemst
Brusselpoortstraat 29-31
MECHELEN
015/43 70
Fax 015 / 450 739

Chocolatier
CHOCOLATIER Marie Leen
Open van dinsdag tot zaterdag
van 10 uur tot 12.30 uur
van 13.30 uur tot 18 uur

ELECTRO HANDEL
ETG bvba
Bankstraat 41 HOMBEEK
015/42 83

VENNOOTSCHAP
MECHELSE VEILINGEN C.V.
TEL. 015/55.11.11 FAX. 015/55.06.01

VASTGOED
www.vastgoedplus.be
Verkoop en verhuur van
Onroerende goederen
015/200 999
Eddy Mandelinge — 0477/997000

FORTIS
BANK
Solid partners, flexible solutions

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
17de Jaargang 2002 * Nr. 4 * Oktober - December

**De heemkundekring van Hombeek bestaat 20 jaar
In dit nummer een overzicht van de vele activiteiten.
Op de foto de feestelingen bij de vorige lustrumviering
na een ontvangst en een aperitief op kasteel Expoel.**

verantwoordelijk uitgever; Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor
1980 ZEMST

DE KRINGWERKING

DE STATUTAIRE JAARVERGADERING OP 31 JANUARI 2003

De V.Z.W. Hoembeka vraagt de "werkende leden" jaarlijks om hun goedkeuring te verlenen aan het gevolgde beleid en om mee te bepalen hoe de werking voor het komende jaar 2003 er moet uitzien. We nodigen u uit deze vergadering bij te wonen. Het statutaire gedeelte willen we kort houden zodat we de gelegenheid zullen hebben om het nuttige aan het aangename te paren.

om 19.00 uur **Programma van het statutaire deel**

- **Het verslag van het werkjaar 2002 en de voorstelling van activiteiten in 2003.**
- **De goedkeuring van de financiële toestand en de begroting 2003.**
- **Het verslag van de toestand van het archiefbeheer en vooruitzichten.**
- **Het verslag van het Sinte-Metteviering en prognose.**
- **De verkiezing van een deel van de Raad van Bestuur. Uittredend en herverkiesbaar zijn:**
  Ward De Kempeneer, Christian de Meester, Raymond Lauwers, Libert Loosen, Pol Hendrickx, Marie Louise Mies, Angèle Selleslagh.
- **De bekrachtiging van de door het bestuur voorgestelde nieuwe voorzitter.**

Nieuwe kandidaten die zich aanbieden voor 15 januari 2003 zullen worden voorgesteld om tot het bestuur toe te treden.

- **Inspraak van de leden met voorstellen tot verbetering van de werking van de kring**

om 20.00 uur **Receptie en boekententoonstelling**

Aan alle leden en hun vrienden en kennissen biedt de kring een nieuwjaarstoast aan met een wijntje en een hapje. Er is gelegenheid om kennis te nemen met de boeken en andere uitgaven van het Davidsfonds en meer te vernemen over de werking, lessen en voordrachten van deze vereniging. Het algemeen bestuur en het plaatselijk bestuur van Leest geven ons ter overweging of een ruimere gebiedsbestrijding niet wenselijk is. Uw inspraak en mogelijke samenwerking wordt dan ook gevraagd voor een afdeling van het Davidsfonds dat eventueel "Landelijk Mechelen" kan heten.

Cultuurhuis Leliëndaal, zaterdag 31 januari, 19 uur

AGENDA 2003

De mogelijke voordrachten 2003 zijn nog niet geprogrammeerd.
donderdag 1 mei: Dauwtrappen
zaterdag 10 mei: "De Barok" en "De Duitse Staten" door Ward De Kempeneer. Deze voordracht moet gezien worden als inleiding op de reis naar Palz en Beieren op 29 mei daaropvolgend.
29 mei – 1 juni: Vierdaagse reis naar Brühl, Bamberg, Coburg, Würzburg, Heidelberg, Speyer.
zondag 31 augustus: fietstocht
zondag 9 november: Sinte-Metteviering met paardenommegang en lichtstoet

ARCHIEF

Raadpleging (woensdagen van 19.30 uur en zaterdagen van 9.00 uur):

woensdag 8 januari	zaterdag 25 januari	woensdag 12 februari	zaterdag 22 februari
woensdag 12 maart	zaterdag 22 maart	woensdag 9 april.	zaterdag 26 april
woensdag 14 mei	zaterdag 24 mei	woensdag 11 juni	zaterdag 28 juni

HOE Men **BE** ter **KA**n reizen **2003** van 31 mei tot en met 1 juni.

KEURVORSTELIJK BEZOEK aan PALZ en FRANKENLAND
COBURG, BAMBERG, WÜRZBURG, HEIDELBERG, SPEYER, TRIER

De exuberante paleizen van bisschoppen-keurvorsten zoals van Bamberg, Würzburg maar ook van Keulen (te Brühl), zullen hun poorten wijd open zetten om einde mei volgend jaar cultuurbeluste genieters van Hoembeka te ontvangen. In de twee eerste bisdommen onder vorstelijk beheer (zoals het ons bekende prinsbisdom Luik), vierde de Zuid-Duitse barok hoogtij. In de 18de eeuw groeiden ze uit tot ware kunststeden.

Al zal de barok nooit ver van ons pad zijn, dan mag toch ook veel vroegere bouw- en beeldhouwkunst ons bekoren. Speyer in de Paltz aan de Rijn gelegen, herbergt in zijn Romaanse kathedraalcrypte - de grootste in zijn soort - de graven van de eerste Salische koningen en keizers van het Heilig Roomse Rijk.

Ook dit jaar trachten we het nuttige aan het aangename te paren. Zo zal ook de natuur en het landschap ons bekoren van de drie wijngebieden; Frankenland, Rhein-Paltz en de Moezelvallei. Een proeverij zit er ook wel in. De eerste avond nog doen we dat in het sedert de 12de eeuw bekende wijnplaatsje Volkach waar de Silvaner en de Riesling weelderig wast en geduldig wacht om via de beroemde "Bocksbeutel" op onze tafelen te belanden.

Reisschema

1ste dag Hombeek – Brühl – Maria-Laach – Volkach – Scweinfurt

Ons eerste oponthoud is in **Brühl**. Na een kort ontbijt verwachten de "Kurfürsten" Jozef Clemens en Clemens August, beiden bisschoppen uit het Beierse geslacht Wittelsbach, ons op in hun "**Schloss Augustusburg**". Dit majestueuze totaalproject dat op een oude vesting gebouwd werd is mede gerealiseerd door de zeer begaafde barokkunstenaar Balthasar Neumann, die we in Frankenland nog meermaals zullen aantreffen. Dit optrekje en jachtpaviljoen moest rust en geneugtes brengen in het stresserende politieke leven van de bisschop die ook Luik beheerde.

Na het bezoek aan de Romaanse abdijkerk van **Maria Laach** (bisdom Trier), een Benedictijnerabdij eertijds onder de Brabantse abdij van Affligem, nemen we het middagmaal aldaar in Seehotel Maria Laach.
In de namiddag volgt een lange busreis tot het wijndorpje **Volkach** en na het proeven worden we verwacht in hotel Ross te **Schweinfurt**.

2de dag Coburg – Banz – Vierzehnheiligen – Bamberg

De vestingstad **Coburg** maakte deel uit van het huis Saxen-Coburg-Gotha (oorsprong van ons koningshuis).
Het Benedictijnenklooster **Banz**, tegen de heuvel gelegen, werd tijdens de dertigjarige oorlog door de Zweden vernield. In 1698 verrees hier het nieuwe barokke kloostercomplex waar Leonard Dientzenhoven voor tekende en waarvoor de genoemde bouwmeester Balthasar Neumann de eindafwerking deed. Diezelfde kunstenaar ontwierp de bedevaartskerk van **Vierzehnheiligen** aan de andere zijde van de valei gelegen. Dit is wellicht een hoogtepunt in de Zuid-Duitse laatbarok zowel qua vorm als afwerking.

In de namiddag leidt de gids ons door de binnenstad van het sprookjesachtige **Bamberg**, waar trouwens de verteller Hoffman woonde. De residentiële bisschopsstad bleef bij toeval gespaard van de vernielende bommen bij het eindoffensief in mei 1945 dat Dresden zo erg teisterde maar ook Würzburg.

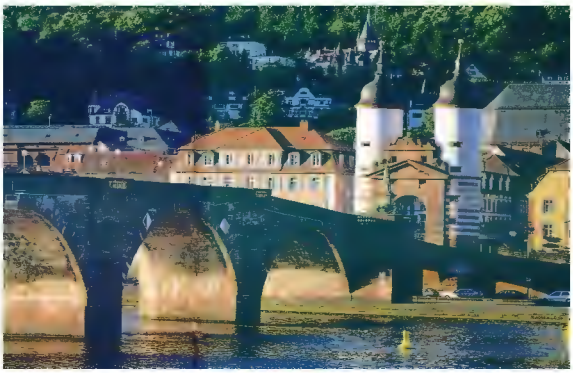
3de dag Würzburg – Mosbach am Neckar

Na een tweede nacht in hotel Ross in Schweinfurt gaat onze reis over **Werneck** met het zomerpaleis van de Kurfürst naar **Würzburg**. Onze stadswandeling voert ons langs de talrijke historische gebouwen met o.m. de dom naar de Residenz, het paleis van de vorst-bisschop eveneens door Balthasar Neumann gebouwd. In de namiddag wordt aan de andere zijde van de Main de hoger gelegen Mariaburg en de Käppelle bezocht.

Tegen 18 uur komen we aan in **Mosbach** waar we overnachten in hotel-restaurant Zum Amtsstüble

4de dag Heidelberg – Speyer – Trier – Hombeek

De Neckarvalei volgend komen we in **Heidelberg** waar we het slot bezoeken. Daar woonde Liselotte, de dochter van de Kurfürst die met de broer van Lodewijk XIV huwde. Dat belette haar heerszuchtige schoonbroer niet de Paltz aan te vallen. Het verwoeste kasteel werd deels heropgebouwd. Kortbij ligt **Speyer**, de zogenoemde keizerstad aan de Rijn waar van 1526 tot in 1689 het Duitse gerechtshof (Reichskammergericht) gevestigd was. De Romaanse dom herbergt meerdere graven van keizers en koningen o.m. van Hendrik IV, de man die naar Canossa ging om de paus te smeken hem van de kerkban te ontslaan. In **Trier** nemen we ons avondmaal om een paar uur later thuis te zijn.

Verblijf **Hotel Ross **** Hohe Brückengasse, Schweinfurt**
Hotel Zum Amtsstüble * Lohrtalweg 1, Mosbach**
Elke morgen wordt in beide hotels ons een uitgebreid buffetontbijt aangeboden.

Kostprijs: 410 € **(**enkel kamer 425 € **)**. (Niet-leden betalen 10 € supplement)
In de prijs zijn alle uitgaven begrepen, vervoer, 3 overnachtingen, ontbijten en maaltijden met drank, entrees van musea en kerken, gidsen, gidssysteem met audiofoon, brochure, etc.

Inschrijving : vóór 15 januari bij **Raymond Lauwers,** tel 015 41 21 62 .
Een voorafbetaling van 100 € per persoon gebeurt liefst voor 1 maart
op rekening van Hoembeka **788-5420554-39** met vermelding 'reis 2003'.

Voorbehoud : De reis is beperkt tot **maximum 44 deelnemers** (optie hotelkamers) waarop ook de kostprijs berekend is. Hoembeka heeft geen individuele verzekering maar enkel de groepsverzekering en er is ook de busverzekering.

Tentoonstelling in Leest

NEGEN EEUWEN ST.-NIKLAASPAROCHIE

Zoals Hombeek heeft Leest geen eigen pastoor meer. Op 22 februari 2003 neemt de parochie afscheid van pater-pastoor Karel Van Aken, haar (voorlopig) laatste pastoor.

Naar aanleiding van dit bijzonder gebeuren richt de Davidsfondsafdeling in de zijbeuken van de kerk een tentoonstelling in over: "**Negen eeuwen Sint-Niklaasparochie**". Omstreeks elfhonderd is immers de parochie ontstaan zoals de Hombeekse parochie Sint-Martinus. Aan de hand van documenten en foto's wordt de parochiegeschiedenis belicht, vooral via de opeenvolgende pastoors. Ook komen aspecten uit het parochieleven aan bod. U bent van harte welkom !

Zaterdag 22, zondag 23 februari, zaterdag 1, zondag 2, zaterdag 8 en zondag 9 maart 2003
in de Sint-Niklaaskerk te Leest

20 jaar heemkunde
een overzicht in vogelvlucht

In november hebben 84 leden in de feestzaal van hotel-resaurant Gulden Anker te Mechelen het vierde lustrum van Hoembeka met luister gevierd met een galadiner. Voorzitter Christian de Meester schetste de verdiensten van de kring zowel de verwezenlijkingen als de perspectieven van de vereniging. Hoembeka is nog een universele band tussen de bewoners van Hombeek. De fusie met Mechelen mag niet betekenen dat onze historische eigenheid nu moet verdampen tot stadswijk. Na een korte schets over het initiatief en het ontstaan van de kring door Ward De Kempeneer, werden de stichters en oudste leden vereremerkt met een herinneringsmedaille. Op weg naar ons zilveren jubileum mag wellicht nu reeds in herinnering gebracht worden wat in die jaren gebeurde. Daarom dit bondig overzicht.

1982

31 okt. en 1 nov. tentoonstelling "Hombeek herinneringen" door het oudercomité van de stedelijke lagere school. De belangrijkste inbreng werd geleverd door Gerard Van den Eede, Firmain Verlinden, Ward De Kempeneer en Paul Behets.

6 november In de kranten, maar ook schriftelijk worden persoonlijk geïnteresseerden opgeroepen om deel te nemen aan de oprichtingsvergadering van een heemkundekring.

12 november De dag na Sinte Mette wordt in "Den Engel", de oudste herberg van Hombeek, de kring gesticht als feitelijke vereniging. Aanwezig waren:

Constant Behets, Paul Behets, Lieven Cumps, Patricia Boon, Edward De Kempeneer, Jaak De Maeyer, Wilfried Hellemans, Agnes Lambrechts, Louis Fl. Lauwers, Libert Loosen, Willem Meuldermans, Theo Slachmuylders, Gerard Van den Eede, Ilda Van der Elst, Walter Van der Elst, Herman Van Lint, Raymond Verbist, Firmain Verlinden, Roger Vertenten. De 19 stichters stellen volgende norm voorop:

"*Het verleden van ons dorp is bezit van de gemeenschap en dient terug verspreid te worden binnen die gemeenschap. Hieruit volgt dat het niet mag gebruikt worden voor persoonlijke doeleinden.*
De leden zullen op alle maatschappelijke gebieden elkaars overtuiging respecteren. Ze doen op heemkundig vlak aan onderling dienstbetoon."

Links: de stichters in de herberg "Den Engel". Rechts: de opening van de tentoonstelling met o.m. Chris Bessendorffer, organisator, schepen Joris en drie van de initiatiefnemers van de kring, Firmain Verlinden, Ward De Kempeneer en Gerard Van Den Eede.

1983

11 maart De kring krijgt de naam "Hoembeka" .
Het eerste bestuur wordt a.v. samengesteld:
Fl. L. Lauwers, voorzitter, Paul Behets secretaris, Jaak De Maeyer, penningmeester,
Lieven Cumps en Firmain Verlinden, ondervoorzitters, en de leden Ward De Kempeneer,
Gerard Van den Eede en Roger Van Kerckhoven.

3 september Wandeling langs de plaats waar het klooster Leliëndaal ooit heeft gestaan met bezoek aan het schervenmuseum van Frans Van den Heuvel en aansluitend een barbecue.

2 december Voordracht in de bovenzaal van het oud gemeentehuis door W. Swinnen, voorzitter V.V.F., over "Familiekunde".

1984

6 januari	De algemene ledenvergaderingen gaan vanaf heden door in de bovenzaal van het voormalig gemeentehuis. Er wordt besloten dit jaar nog een eerste boek te publiceren met een gevarieerde bijdrage tot de Hombeekse geschiedenis. De bestuursvergaderingen hebben doorgaans plaats in de refter van de gemeenteschool.
2 maart	Voordracht door erevoorzitter Bernard baron de Meester over "Expoel". De laatste burgemeester van Hombeek aanvaardt om erevoorzitter te zijn van de kring.
27 apr.- 1 mei	Tentoonstelling over "Leliëndaal ".
1 september	Daguitstap naar Alde-biesen met voordracht aldaar door Lieven Cumps over "De Tempeliers en de andere ridderorden" met daarna barbecue in Diepenbeek bij Ward en Patty De Kempeneer.
1-4 november	Tentoonstelling in de bovenzaal van het voormalig gemeentehuis: "Moemoe en vava" en dit naar aanleiding van het verschijnen van het eerste boek: "Van Hombeekse mensen en dingen". De Hombeekse vijftigjarigen vieren voor de eerste maal hun halfeeuwfeest.

De tweede tentoonstelling over het Hombeek van weleer trok meer dan 1.000 bezoekers. Hoembeka publiceerde 50 jaar na pastoor De Ridder opnieuw een boek over Hombeek. Links: enkele bezoekers. Rechts: voorzitter lauwers met enkele leden van de stam Smets en Ward De Kempeneer, opsteller van deze.

1985

7 december '84	Statutaire vergadering: Constant Behets en Raymond Lauwers worden bestuurslid verkozen. Paul Behets neemt ontslag als secretaris en wordt vervangen door Constant Behets.
1 februari	Ledenvergadering met diavoorstelling uit het vroegere Hombeek door diaclub Hojé.
5 april	Ledenvergadering met nadien filmvertoning door Frans Van Steen
4 mei	Bezoek aan het Arsenaal te Mechelen n.a.v. "150 jaar België"
7 juni	Ledenvergadering met voordracht door Ivan Ceulemans over "Fossielen".
31 augustus	Wandeling in Smal-Brabant met barbecue op het hof ter Heyde.
4 oktober	Ledenvergadering met daarna vertoning van oude filmen over Hombeek opgenomen door René Leen e.a. en vertoond door Ward Verbergt en Christian de Meester.
10 november	De "Sinte-Metteviering" wordt terug in opgewaardeerd met een rommelmarkt, lichtstoet en een geschenkenavond.

1986

3 januari	Statutaire vergadering Ward De Kempeneer vervangt Constant Behets als secretaris. Paul Behets neemt ontslag als bestuurslid en wordt vervangen door mevrouw Marie-Louise Lammar-Mies. De stad verhuurt vanaf 6 januari een vergaderlokaal in het oud gemeentehuis. Er wordt een aanvang gemaakt met een archief en Hoembeka heeft vanaf heden ook een kringblad dat "Info" heet en onder redactie staat van Ward De Kempeneer.
11 april	Voordracht door Roger van Kerckhoven over "De Brabantse omwenteling"
24 mei	Bezoek aan het museum Mayer-Van den Bergh te Antwerpen
6 juni	Voordracht door Paul Behets over "De ontwikkeling van Smal Brabant"
8 juni	Eerste natuurwandeling o.l.v. Marie-Louise Mies met thema "12 apostelenwandeling"
30 augustus	Daguitstap naar Grimbergen met aansluitend barbecue op het hof ter Heyde
7 september	Geleid bezoek aan Bos van Aa
10 oktober	Planten- en bomentocht, opsporen en erkennen van bomen aan de zenneboorden.
31 okt. - 2 nov.	Tentoonstelling "Expoel, Volk en Spoor". Publicatie van het tweede gelijknamige boek in de reeks Hoembekania.

9 november Tweede Sinte-Metteviering
29 november Wandeling in het Mechels Broek.
Hoembeka biedt vanaf heden een receptie aan bij samenkomsten van vijftigjarigen.

In de beginperiode werden veel uitstappen gedaan. Een bezoek aan Grimbergen werd met een barbecue besloten op Hof ter Heide.

1987

19 dec. '86 Statutaire vergadering in het chalet aan de Eglegemvijver.
Gerard Van den Eede geeft ontslag als bestuurslid en Paul Behets komt terug bij het bestuur als verantwoordelijke voor het archief. Stan Behets wordt penningmeester en vervangt Jaak De Maeyer.

6 februari Voordracht door L. Schurmans over "Historiek van de bierviltjes"
3 april Voordracht door Jan Missinne en Paul Behets over "Vlasteelt vroeger en nu"
9 mei Daguitstap naar Kortrijk en bezoek aan het "Vlasmuseum"
5 juni Voordracht door Jaak De Maeyer en Frans Vanden Heuvel over "Pottenbakken"
30 augustus Bezoek aan enkele Mechelse historische plekken o.l.v. stadsgids Jan Missinne
4 september Voordracht door Jan Missinne over "Oude hoeven en hoevenbouw bij ons"
20 september Wandelzoektocht door Hombeek
"De Hoeventocht"
8 november Derde Sinte-Metteviering
4 december Viering van het eerste lustrum in de bovenzaal van het oud gemeentehuis, opgeluisterd door het gelegenheidsensemble van Walter Vercruyse.

1986: receptie in Edegem op het kasteel de Roest d'Alkemade

Hoevewandeltocht met Jan Missine als gids.

1988

29 januari — Statutaire vergadering : Roger Van Kerckhoven is uittredend bestuurslid.

3 maart — Voordracht door Paul Behets over "De parochiegeschiedenis van pastoor De Ridder"
6 mei — Voordracht door Frans Vermoortel over "Mechelen in de 19de eeuw"
8 oktober — Bezoek aan het archeologisch museum te Mechelen
2 september — Voordracht door Jan Seymus over "Volksgebruik van kruiden in onze streek"
1 november — Tentoonstelling over "Muziekleven, vlas en bijgeloof"
Publicatie van het derde Hoembekania-boek met deze thema's.
2 oktober — Wandeling langs historische plekken van Hombeek
7 november — Vierde Sinte-Metteviering
2 december — Voordracht door Guido Hellemans over "Volksverbondenheid bij Guido Gezelle"

Hoembeka blies nieuw leven in het folklorefeest van Sinte-Mette

1989

29 januari — Statutaire vergadering.
Het nieuw bestuurslid Jan Missine wordt secretaris en vervangt Ward De Kempeneer die de redactie van het kringblad waarneemt. Het kringblad dat "Info" heette en drie jaar bestaat wordt nu " 't Ridderke"
Paul Behets en Lieven Cumps blijven tijdens dit jaar afwezig op de bestuursvergaderingen en geven de facto ontslag als bestuurslid.

22 april — Daguitstap naar Lier onder leiding van Jef Saerens
20 mei — Daguitstap naar Thorn (Nederland) en het fort Eben-Emael.
2 juni — Voordracht door de heer De Lelys over "Soldaten onder Frans bewind".
1 september — Voordracht door prof dr. A Roeck over "Heksen vroeger en nu"
24 september — Daguitstap naar het kasteel van Marnix van St. Aldegonde te Bornem
3, 4 en 5 november — Medewerking aan de kunsttentoonstelling van werken van Bob Broers
5 november — Vijfde Sinte-Metteviering
10 november — Breugeldiner in de bovenzaal van het voormalig gemeentehuis met lottospel.
1 december — Voordracht door Eugeen Van Auteboer over "De Hombeekse schuttersgilde"

1990

januari — Statutaire vergadering
Twee nieuwe bestuursleden worden opgenomen: Francine Leen en Libert Loosen die zich eerst mee inzet voor het kringarchief om in december de organisatie over te nemen. In juni draagt Constant Behets zijn taak van penningmeester over aan Raymond Lauwers die de verantwoordelijkheid overneemt voor de financies.

2 maart — Poëzieavond door Ch. Van Hove over "Alice Nahon"
4 mei — Voordracht door Ferdinand Uyterhoeven over "Gekend en niet gekend Mechelen" en Jan Missinne over "De Zenne te Hombeek"

12 mei	Daguitstap naar Affligem
10 juni	Wandelzoektocht aan de Zenneboorden met Smal-Brabantse dis als afsluiter. Op de dijk worden drie Zenneborden geplaatst met historische uitleg.
7 september	Voordracht door Stefaan Binst over "Monumentenzorg vandaag"

1,2,3,4 november	Tentoonstelling over "Een dorp aan de Zenne". Het vierde boek in de reeks Hoembekania bevat bijdragen over de Zennewerken, de voetbalploegen in Hombeek, de stam **Leen** en de oorlogslachtoffers 40-45.
4 november	Zesde Sinte-Metteviering.
7 december	Voordracht door Marcel Kocken over "Heksenwage en heksentoeren"

1991

25 januari	Statutaire vergadering Fl. L. Lauwers treedt om gezondheidsredenen af als voorzitter. Ward De Kempeneer volgt hem op. Drie nieuwe bestuursleden treden aan: Thiery Lammar, Gert Loosen en Henri Keulers, die Firmain Verlinden opvolgt als ondervoorzitter. De feitelijke vereniging Hoembeka wordt in de loop van dit jaar een V.Z.W.
1 maart	Voordracht door Bart Missinne over "Ruwanda, volk en land"
20 april	Daguitstap naar Maastricht en de Jezuieten - mergelgroeven
3 mei	Voordracht door Pierre Ferson over "Lente op Ter Beek"
3 augustus	Bezoek aan de Tenierstentoonstelling te Antwerpen
6 september	Voordracht door Paula De Lelys over "Vondelingen"
10 november	Zevende Sinte-Metteviering.

1992

januari	Statutaire vergadering
6 maart	Voordracht door Ton Kardux over "Een Steynen huys rontsomme int' water"
8 mei	Voordracht door Christian de Meester over "Emmanuël de Meester"
16, 17 mei	Deelname aan de viering 25 jaar VVF met infostand
24 mei	Daguitstap naar de abdij Zevenkerke, Torhout en Wijnendale.
4 september	Voordracht door Willy De Jonghe over "Wat weten we nu meer over Leliëndaal "
5 september	Bezoek aan de site van klooster Leliëndaal en het archeologisch museum te Mechelen
30, 31 okt., 1, 2 nov.	Tentoonstelling over Chiro en de schuttersgilde van Hombeek
7 november	Avondfeest in de zaal Leliëndaal ter gelegenheid van het tweede lustrum
8 november	Achtste Sinte-Metteviering
12 december	Academische zitting bij de tweede lustrumviering

13 december **Cultuurcafé met deelname van 10 Hombeekse kunstenaars**
Publicatie van het vijfde Hoembekaniaboek over jeugdbeweging en schuttersgilde.

1993

29 januari Statutaire vergadering met kaas- en wijnavond.
Jaak De Maeyer treedt terug als bestuurslid

5 maart Voordracht door François Van der Jeught over "Buskruitfabrikanten te Mechelen"
2 april Voordracht en infodag over familiekunde door Ward De Kempeneer
25 april Daguitstap naar Virton, Orval, Torgny
13 juni Het gebruik van de bovenzaal in het voormalig gemeentehuis wordt beperkt tot 49 personen aangezien men met de brandvoorschriften niet in regel is. De stad verbiedt de heemkundekring nog langer gebruik te maken van de zaal.
5 september Bezoek aan Antwerpen, Europese cultuurstad
21 september Vier dinsdagen na mekaar worden liefhebbers ingewijd in oud schrift door Paul Behets.
26 september Daguitstap en looptocht door de Zennevalei
9 november negende Sinte-Metteviering.
3 december Voordracht door Paul Behets over "Elisabeth Van den Broecke, abdis van het Muizenkloos-ter in troebele tijden"

1994

Statutaire vergadering. Het bestuur blijft ongewijzigd. Christian baron de Meester de Ravestein wordt erevoorzitter van de kring en volgt hiermee in die functie zijn vader op die in oktober 1993 overleden is.

11 maart Voordracht door Ward De Kempeneer over "families van het Heike"
6 mei Voordracht door Frans Vermoortel over "Ons dialect"
13, 14 mei Eerste tweedaagse reis naar de Champagne.
2 september Forumgesprek over "Hombeek 40-45" en "De Bevrijding" met eregast Dennis Kirby, de Engelsman die plaats had in de eerste tankcolonne die ons bevrijdde.
Pannelleden zijn Theo Geets, E.H.Wim Mariën en Edward Saerens.
3 september Boottocht naar Rupelmonde

4 september **De bevrijding van 1944** wordt nog eens overgedaan. Een colonne legervoertuigen en jeeps verzamelt in de tuinen van Expoel en volgt de weg naar Mechelen zoals 50 jaar geleden. De eregast is de Engelse bevrijder **Dennis Kirby.** Hij wordt op het parcours meermaals met bloemen gehuldigd. 's Avonds is er een afscheidsfeest in 't Schoem.

1 november Het stadsbestuur geeft geen toelating om de bovenzaal te gebruiken voor een tentoonstelling met meer dan 49 aanwezigen. De geplande manifestatie moet naar volgend jaar verschoven worden.

6 november **Tiende Sinte-Metteviering**
26 november Hoembeka ledenfeest in 't Zwaantje
2 december Voordracht door Kris Van Herck en Stefaan De Cock over "Leliëndaal , 1233-1605"

1995

19 januari Statutaire vergadering. Twee nieuwe bestuursleden worden opgenomen: Angèle Behets-Selleslagh en Wim Baetens, die mede het secretariaat waarneemt.

29, 30 april Tweedaagse reis naar Luxemburg en verblijf in Château du Pont d'Oye.
10 maart Voordracht in 't Zwaantje door Alfons Ryserhove over "De Bossen van Vlaanderen".
5 mei Bezoek aan het legermuseum te Brussel met de tentoonstelling: "Ik was 20 in '45".
5 mei Voordracht door Kari Van Hoorick over "Activisme 14-18 in Mechelen en omgeving".
juni Het volledig parochiearchief van Leest wordt ter plaatse gekopieerd.
1 september Contactvergadering over familiekunde geleid door Libert Loosen en Wim Baetens
2 september Daguitstap naar Tervuren.

29 okt. tot 1 nov. "Hombeek in de eerste wereldoorlog", "De Moststraat", "de Fortuinmolen" en "Jan De Smedt" zijn de onderwerpen van het zesde boek. Een tentoonstelling met gelijknamige onderwerpen wordt gehouden in de geheropende bovenzaal van het cultuurhuis.
5 november Elfde Sinte-Metteviering met rondleiding in de parochiekerk.
1 december Breugheliaans ledenfeest in de bovenzaal van cultuurhuis.

1996

januari Statutaire vergadering
Voordracht door Diane Kockelkoren over " Verstoorde woonkernen in het Dijle- en Zennebekken en Roger Van Kerckhoven over "vroegste vestigingen aan de Zenne"
1 maart Geen algemene vergadering omwille van de ombouw van de bovenzaal
1 mei Dauwtrappen in Eglegem en "spek met eieren" in Windsor.
3 mei Voordracht in 't Zwaantje door Gert Loosen over "Hombeekse bijnamen"
18 en 19 mei Reis naar Aken en Sauerland

31 mei Het oud gemeentehuis wordt officieel ingehuldigd als cultuurhuis Leliëndaal. Bij deze gelegenheid wordt het gouden jubileum van "De Schacht" gevierd.

1, 2 juni Hoembeka neemt deel aan de "**verenigingenbeurs"** in het vernieuwde cultuurhuis.

9 juni Rondleiding op de site Leliëndaal door de archeologische kring van Mechelen
16 juni Bezoek aan het kasteel en park Expoel
18 augustus Dagtocht langs Romeinse wegen (met de Semse en de Gidsenbond Brabant)
13 september Voordracht door dr. Henri Van Noppen over "De benedictinessenabdij van Kortenberg"
14 september De heemkring van Kortenberg bezoekt het Hof ter Heyde
8 november Voordracht door Ward De Kempeneer over "Het schoolwezen te Hombeek"
10 november Twaalfde Sinte-Metteviering met een gegidst kerkbezoek met uitleg over het oude en nieuwe orgel, het altaar en de pastorij.
30 november Avondfeest "Levet ende weset scone" in het chalet aan de Eglegemvijver
1 tot 14 december Tentoonstelling i.s.m. het Cultureel Centrum over "Reynaert de Vos in ex Libris"
6 december Voordracht door Gert Loosen over "Van den Vos Reynaerde"
13 december Voordracht door Ward De Kempeneer over "Hombeek in de Middeleeuwen"

1997

24 januari Statutaire vergadering
Francine Leen, actief bestuurslid van de kring, overleed in juni 1996.

7 februari Voordracht door Frans Vermoortel over De St.-Romboutstoren
11 april Voordracht door Marcel Kocken over "Jeugdcriminaliteit in de 17de eeuw"
1 mei Dauwtrappen met aansluitend "spek en eieren" in Windsor.
4 mei Bezoek van RIM, Mechelen, rondleiding in het dorp en op Expoel
8, 9 en 10 mei Reis naar England: Canterbury, Kent en East-Sussex
1 juni OPEN DORP, georganiseerde dorpsomloop met begeleiding en historische uitleg.
Stambomen Goovaerts, Vander Haegen en Tuyaerts worden voorgesteld in Leliëndaal
Ward Saerens publiceert m.m.v. Hoembeka de memoires: "Zes donkere jaren"
5 juni Bezoek aan de tentoonstelling "Vlaamse miniaturen" te Antwerpen
6 september Daguitstap naar Oudenaarde, Ename en de Zwalm
27 september Derde lustrumviering met vooraf receptie op Expoel en aansluitend met dubbeldekbus naar het avondbanket in Tivoli te Mechelen.
7 november Voordracht door Firmain Verlinden: "Hombeek, Sinte-Mettedorp"
8 november Feestje voor alle medewerkers en i.h.b. deze van "Open dorp".
9 november Dertiende Sinte-Metteviering
10 november Bezoek aan de tentoonstelling over "Faid'Herbe" in Busleyden
13 november Bezoek aan Hombeek door dames van CMB, Mechelen
5 december Voordracht door Eddy Van Leuven over "Groententeelt in 't Mechelse"

1998

6 februari Statutaire vergadering in 't Zwaantje: Georges Nachtergaele wordt tot bestuurslid verkozen.

27 maart Voordracht door Jeroen Vander Auwera; "Sot ende simpel".
1 mei Dauwtrappen
21,22 en 23 mei Reis naar Frankrijk; Normandië en Piccardië

30 augustus	Eerste fietstocht; Rosendael en de Midzeelhoeve te St.-Kathelijne-Waver
september	Nabeschouwing over de Reis naar Normandië en Piccardië
17 oktober	Daguitstap naar Ieper en bezoek aan "Flanders fields" en Vladslo.
12 september	Daguitstap naar Duffel

24, 25 oktober
Tentoonstelling over
de stam Meuldermans / Muyldermans

6 november	Voordracht over "Kunst en Kitch" door Tony Dangis.
8 november	Veertiende Sinte-Metteviering
14 november	Bezoek aan Busleyden en de Boerenkrijgtentoonstelling
18 november	10 lessen over paleografie door Patrik De Greef en Jeroen Vander Auwera
11 december	Avondfeest in cultuurhuis Leliëndaal ; "The Night of the Broms"
18 december	Uitstap naar Woluwe; toneel 'Vlo in 't Oor'

1999

19 februari	Statutaire vergadering: Pol Hendrickx wordt als bestuurslid verkozen.
9 maart	Bezoek aan de vernieuwingen van het Mechels O.L.Vrouwziekenhuis
12 maart	Voordracht door Guido Hellemans over "Guido Gezelle".
1 mei	Dauwtrappen en spek met eieren in " 't Archief"

14, 15, 16 mei
Reis naar Frankrijk:
Kastelenroute in
Ile de France,
Fontainebleau,
Vaux-le-Viconte,
St-Denis, Chantilly

11 juni	Voordracht door Jeroen Vander Auwera: "Mechelse Ambachten".
12 juni	Met VTM naar Oostende
27 juni	Wandeling geleid door Ward De Kempeneer; dorpsontwikkeling
8 oktober	Voordracht door Patrick De Greef: "Mechelen ten tijde van Keizer Karel".
9 oktober	Natuurwandeling in het Zoniënwoud met snack in St.-Jezus-eik.
15 okt	Nabeschouwing over de reis naar Frankrijk
21 oktober	Bezoek aan het Gallo-Romeins museum in Tongeren en Ford Genk
17 oktober	Het zevende boek verschijnt. Voor de eerste maal is het een monografie over een bekende streekfamilie: "De afstammelingen van Joos Moldermans". Hoembeka heeft een stand in het cultuurhuis Leliëndaal ter gelegenheid van de boerenmarkt.
30 okt. –14 nov.	Tentoonstelling 'opgravingen van Leliëndaal' (medewerking met "Oud Mechelen')

7 november	**Vijftiende Sinte-Metteviering**
3 december	Feestmaaltijd in de zaal Leliëndaal "Filip en Mathilde"
28 december	Kerststallenwandeling met Glühwein van Balsemien.

2000

21 januari	Statutaire vergadering met nieuwjaarsontvangst op een glas wijn en broodjes Bestuurslid Gert Loosen neemt ontslag. In september 1999 overleed erevoorzitter Fl. L.Lauwers.
8 januari	Bezoek aan Gent, de Keizer Kareltentoonstelling, het schoolmuseum, het Lam Gods.
13 februari	Literaire wandeling "kanunnik Jaak Muyldermans" te Oxdonk
3 maart	Voordracht door Aloïs Jans over "Keizer Karel, een man die zich rijk erfde".
15 april	Uitstap naar de stadschouwburg te Antwerpen : "The Phantom of the Opera"
maandag 1 mei	Dauwtrappen met boerenmaal bij Ludo en Mia Slachmuylders
5 mei	Voordracht door Walter Luyten over "Willem de Zwijger"
2, 3 en 4 juni	Reis naar Nederland

augustus	Deelname aan de Mechelse reuzenstoet met de **Hombeekse reus "Michiel Locquet"**
26 augustus	Fietstocht
1 september	Voordracht door Jo Haerens over "Vlaamse tapijtweefkunst"
2 september	Bezoek aan de tentoonstelling 'Los Honores"
5 november	Zestiende Sinte-Mettestoet

2001

9 februari — Statutaire vergadering : Richard Van Utterbeeck wordt als nieuw bestuurslid verkozen.
De kring betrekt officieel het nieuwe en ruimere lokaal aan de achterzijde van het cultuurhuis Leliëndaal dat reeds van september in gebruik was.

27 januari — **Galadiner "Waar is de tijd?" op kasteel Expoel met het "Koekedrie-sextet".**

6 maart — Voordracht door Alois Jans over "Stamboom van onze huisdieren".
21 maart — Voordracht door Jo Haerens over "De Matheuspassion van Bach".
22 maart — Bijwonen van de uitvoering van de Matheuspassion in het Lemmensinstituut te Leuven
2, 23, 30 april — Kunstgeschiedenis door Jo Haerens: "De Vlaamse primitieven".
1 mei — Dauwtrappen aan de zenneboord en "spek met eieren" in 't Brughuis.
4 mei — Voordracht door conservator Nieuwdorp over het museum Mayer-Vanden Bergh
6 mei — Bezoek aan het museum Mayer-Van den Bergh en het Rubbenshuis

25, 26 en 27 mei — **Reis naar Lotharingen, Metz, Nancy, Toul, Lunéville, Bar-Le-Duc en Verdun.**

1 september — Fietstocht Klein-Willebroek.
7 september — Voordracht door Raphaël De Smedt over "De Orde van het Gulden Vlies".
17, 24 sept., 1 okt. — Kunstgeschiedenis door Jo Haerens: "De Renaissance".
4 november — Zeventiende Sinte-Metteviering
1 en 2 november — Tentoonstelling "Hombeek in de 20ste eeuw" en verschijnen van het achtste boek in de reeks Hoembekania met "De Kroniek van de 20ste eeuw", deel 1. 1900 - 1950.
15 december — Winterwandeling in 't Broek geleid door Robert Absillis en avondfeest in 't Hoekske

2002

25 januari — Statutaire vergadering met optreden van "De Toffe Zes" die een ludieke sketch brengen "Een bezoek aan Brussel" en daarna receptie in het Hoembekalokaal.

3 april — Ward De Kempeneer, ontslagnemend voorzitter, wordt tijdens een speciale vergadering op 3 april opgevolgd door baron de Meester die het voorzitterschap a.i. zal waarnemen.

5 april — Voordracht door Ward De Kempeneer over "150 jaar politiek bedrijf in Hombeek"
Publicatie van het negende boek "Kroniek van de 20ste eeuw", deel 2 van 1951-1999.
1 mei — Dauwtrappen in Blaasveldbroek en etentje in "De Kleine Marmit" te Heindonk.

9 – 12 mei	Vierdaagse reis naar le Berry, Bourges, Sancerre, Sens Chartres, Sens Troyes
12 mei	R.I.M. Mechelen bezoekt ons archief met enkele leden van het Antwerps verbond voor Heemkringen die hun gouwdag houden in Mechelen.
2 juli	Bezoek aan het brandweermuseum te Mechelen
1 september	Fietstocht in Zenne- Dijlevalei
18 oktober	Etentje in 't Zwaantje met traiteur Chris Van Den Eede met reisherinneringen en dia-voorstelling over de lentevierdaagse "Coeur de France".
10 november	Achttiende Sinte-Metteviering
23 november	Galadiner bij het 20-jarig bestaan in de salons Gulden Anker te Mechelen

Het bestuur 2002. Voorzitter de Meester huldigt het oudste bestuurslid Angèle Selleslagh met de eremedaille van medestichter.

Leden van de kring 2002

ASSELBERGHS L., Fortuinstraat 52, 2800 Mechelen
AALVOET-TEUGHELS, Bosstr. 18 2811 Hombeek
APERS Eddy, Dorpstr 59, 2811 Leest
ASSELMAN-GOOSSENS, Hombekerkouter 39 2811 Hombeek
BACOB, Stationsplein, 8 2811 Hombeek
BAERT-NUYTIENS Aloïs, Locquetstr 5, 2811 Hombeek
BAETENS Wim, Heike 50, 2811 Hombeek
Bakkerij Mark DECKERS, F, Reyniersstr 44 2811 Hombeek
BBL BANK, p/a Gemeentestr., 2811 Hombeek
BECKERS-BIJL Sylvain, Houtestr 32, 2811 Hombeek
BEHETS-VAN DE VEL Alfons, Bankstr 17, 2811 Hombeek
BEHETS-WECKX Jos Struikt 46 3460 Assent
BESSENDORFER Chris Fritz Vinckenlaan 148 8450 Bredene
BETTENS-VAN DER ELST, D'Aubreméstraat 14 Vilvoorde
BEUKELAERS Frans, Oxdonkstr 7, 1880 Kapelle od Bos
BOOGAERTS-BERTENS, Hombekerkouter 57, Hombeek
BORMS A., Oude Leestsebaan 51, 2800 Mechelen
BUELENS Dirk, Hombekerkouter 52, 2811 Hombeek
BUELENS Edward, Duffelsesteenweg 194, 2550 Kontich
BUELENS Jozef, Zemstseweg 84, 2811 Hombeek
BUELENS Louis, Perelaarstr 7, 2812 Muizen
BUELENS Mit, Oude Bankstr 18, 2811 Hombeek
BUELENS-PATTEET Hilda Houtestr 50 2811 Hombeek
BUELENS-VD BOEYNANTS, Zemstseweg 14 Hombeek
CALLAERTS Jacqueline, Pijnboomstr 33, 2800 Mechelen
CEUPPENS René, Zemstseweg 92, 2811 Hombeek
CHRISTIAEN Frans, Zepstr 42, 2811 Hombeek
CHRISTIAENS Rachel, Bankstr 39, 2811 Hombeek
CHRISTIAENS Victor, Hombekerkouter 135, 2811 Hombeek
COLPIN Jozef, Hombekerkouter 49, 2811 Hombeek
CORTEN Michel, Kapelseweg 157, 2811 Hombeek
CUYPERS Maria, Parallelweg 10, 1880 Kapelle op den Bos
DAELEMANS Albert, Schoorstr 29, 2811 Hombeek
DAELEMANS Amanda, Schoorstr 56, 2811 Hombeek
DE BAERE-DE VALCK, Oudstrijdersstr 29 Kapelle od Bos
DE BEUL-SAERENS, Vlierbesstr 19, 2811 Hombeek
DE BOCK Lydia, Mechelseweg 16, 2811 Hombeek
DE COCK Stefaan, Papenhofstr 9, 2800 Mechelen
DE CONINCK, Kruisveldstr 26, 2800 Mechelen
DE CONINCK E., Kraaivenstr 39, 2820 Rijmenem
DE GOEYSE Chris, Oudstrijdersstr 9, 1880 Kapelle o.d. Bos
DE GREEF Alfons, Gijsbeekstraat 64, 2811 Hombeek
DE GREEF-PEPERMANS, Kattestraat 15, 2811 Hombeek
DE GREEF-TIMMERMANS, Jan Driesstr 43, 2811 Homb.
DE HOEF-GOOLAERTS F., Kattestr 72, 2811 Hombeek
DE KEMPENEER-BOON Ward, Diepestr 2, 2811 Hombeek
DE LEUS Stefan, Pikkeriestraat 15, 2811 Hombeek
DE LEUS Willy, Hombekerkouter 2, 2811 Hombeek
DE MAEYER René, Sonnestrasse 11, D97072 Würzburg
DE MAYER BETON, Gijsbeekstraat 29, 2811 Hombeek
baron de MEESTER de RAVENSTEIN Baron, Hombeek
DE MESMAECKER-PEETERS M., Kapelsew.45, Hombeek
DE NEYS Agnes, Schoorstraat 37, 2811 Hombeek
DE PETTER Rommy, Boterstr 22, 2811 Hombeek
DE ROOSTER Willem, Bankstr 85, 2811 Hombeek
DE ROOT Heemkring, Reet
De Semse Heemkundekring, p/a Vredelaan 48 Weerde
DE SMEDT Jan, Walestraat 8, 2811 Hombeek
DE SMEDT - TEN SIETHOFF Frans, Maasstr. Mechelen
DE SMEDT-PROOST Henri, Walestr 4, 2811 Hombeek
DE SMET-DE BOECK E., Vredelaan 29, 1982 Weerde
DE TROY-VERHOEVEN, Spiltstr 11, 1980 Zemst-Laar
DE VALCK Victor, Helvetiastr., 1/B3 8670 Koksijde
DE VELDER-BASTIAENS R., Zepstr 55 2811 Hombeek
DE VIS René, Heuvel 46, D 9320 Erembodegem
DE VIS-HERMANS, Eglantierlaan 42, 2630 Aartselaar

DE VRIES-VAN ASCH L., Genevenne 29, 3290 Deurne-Diest
DE WACHTER Frans, Kruisbaan 95, 2800 Mechelen
DE WACHTER-KEULEERS Jan, Kapelseweg 41, Hombeek
DE WIJNGAERT – WILLEMS, Zemstbaan 19, 2800 Mechelen
DE WIT Frank, Houtestr 20, 2811 Hombeek
DE WIT Jozef, Kl. Bareelstr. 74, 2800 Mechelen
DEXIA, Brusselpoortstr 29, 2800 Mechelen
DEXIA BANK – Bibliotheek, Pachecolaan 44 1000 Brussel
DIDDENS-TEUGHELS Rachel, Grotlei 13, 2930 Brasschaat
DIETENS Werner, Houwaartstraat 59, 3220 Sint-Pietersrode
DONS Tony, Kapelseweg 6, 2811 Hombeek
E.T.G., Bankstr 41, 2811 Hombeek
Erf en Heem Heemkundekring, 2860 St,-Kat,-Waver
FEYAERTS-REYDAMS Louis, Bankstr 20, 2811 Hombeek
FIERENS R., Schoorstr 22, 2811 Hombeek
FORTIS BANK, Fr.Reyniersstraat 12, 2811 Hombeek
GEENS Gaby, Hoge Weg 227, 2800 Mechelen
GEETS André, Schoorstr 32, 2811 Hombeek
GEETS Theo, Kl. Nieuwendijkstr 49, 2800 Mechelen
GERETS - DE LOOSE, Carmosteynstr 15, 2811 Hombeek
GINO Optiek, Mechelseweg 14, 2811 Hombeek
GOOSSENS-LAUWERS, Mechelseweg 33, 2811 Hombeek
GOOVAERTS Anita, Mechelseweg 19, 2811 Hombeek
GOOVAERTS François, Hultendries 5, 2811 Hombeek
GOOVAERTS Stef, Expoelstr 18, 2811 Leest
GOOVAERTS-SOLIE L., Carmosteynstr 1, 2811 Hombeek
GOOVAERTS-V KERCKHOVEN, Kapelseweg 40, Hombeek
HELLEMANS Guido, Kouter 61, 2811 Leest
HELLEMANS Wilfried, Carmosteynstr 11, 2811 Hombeek
HENDRICKX Alex, St,-Martinusstr 4, 2811 Hombeek
HENDRICKX-MERTENS, Hombekerkouter 62, Hombeek
HERMANS-MOENS F., Heike 56, 2811 Hombeek
HOEMBEKA Archief, Heike 50, 2811 Hombeek
HOJE, P. Van Den Eede , p/a Kriekerijveld 13, Hombeek
HUYBRECHTS-RONGÉ Fr., Homb.stwg 231, 2800 Mechelen
IMPENS-LAUWERS Et., Kloosterstr 51 1980 Zemst
INGRID Kapsalon, F, Reyniersstr 26, 2811 Hombeek
JACOBS Connie, F.Reyniersstr 4, 2811 Hombeek
JACOBS Jan, Leliëndaalstr 20, 2811 Hombeek
JANNES A., Magdalenastr 8/B2, 8200 Brugge
JASPERS Dr. Walter, Kattestr 23, 2811 Hombeek
KBC, Bankstr 7, 2811 Hombeek
KEULEERS August, Kapelseweg 29, 2811 Hombeek
KEULEERS Frans, E.Claesstr 11, 2860 St,-Kat,-Waver
KEULEERS Godelieve, Dorenstr 31C, 3020 Herent
KEULEERS Lea, Humbeekbaan 184, 1980 Zemst-Laar
KEULEERS-FIERENS H., Hombekerkouter 63, Hombeek
KEULEERS-VERLINDEN Emiel, Heike 58, 2811 Hombeek
KLEISZ-LAUWERS Joris, Kapelseweg 101, 2811 Hombeek
KORNAS, Moststr 14, 2811 Hombeek
Land Van Beveren, p/a Mispellaan 9, 9120 Melsele
LAMBRECHTS-POLFLIET Frans, Boterstr 1, 2811 Hombeek
LAMMAR Thierry, Kapelseweg 140, 2811 Hombeek
LAMMAR-MIES Marie-Louise, Sparrenstr 17, 2811 Hombeek
LAUWENS Marcel, Kerselaarlaan 69, 1880 K. op den Bos
LAUWERS Clementine, St.-Martinusstr. 8, 2811 Hombeek
LAUWERS Roger, Hombekerkouter 137, 2811 Hombeek
LAUWERS-BROECKMEYER J., Lijsterstr 33, Willebroek
LAUWERS-DE ROOSTER R, Hombekerkouter 33, Hombeek
LAUWERS-MOORTGAT Joris, Hombekerkouter 55, Hombeek
LAUWERS-SABLON Dirk, Kasteelstr 23, 2570 Duffel
LAUWERS-VAN DEN HOUTE Richard, Stationslaan, Zemst
LEEMANS Johan, Bankstr 62, 2811 Hombeek
LEEN Frans, Duivenstraat 46, bus 301 2800 Mechelen
LEEN Jozef, Gijsbeekstr 24, 2811 Hombeek
LEEN Marie, Meistraat 3, 2811 Hombeek
LEEN-HUYBRECHTS Jan, Hombekerkouter 124, Hombeek
LEMBRECHTS-LEEN Alfons, Kapelseweg 39, 2811 Hombeek
LEROY Maurits, St,-Martinusstr. 24, 2811 Hombeek
Londerzeel Heemkundekring, p/a Daalkouter 2 1840 Londerzeel
LOOSEN An, Blauwschuurbroek 3, 3360 Opvelp
LOOSEN Gert, Arme Clarenstraat 1, 2800 Mechelen
LOOSEN-LAMBRECHTS L., Fr. Reyniersstr 20, Hombeek
MANDELINGS Eddy, Trapstraat, 2570 Duffel
MANDELINGS Paula, Verschuerenlaan 12, 2811 Leest
MANDELINGS Ward, Katelijnestwg 109, 2570 Duffel
MANNAERT-VERVOORT, Boomgaardstr 21, 2800 Mechelen
MARIEN E.H. Willem, Kapelseweg 80, 2811 Hombeek
MARIEN Familie, Bankstr 49, 2811 Hombeek
MARIEN Louis, Place 6, 7760 Velaines
MARINUS Dr.Werner, Locquetstr 10, 2811 Hombeek
MEULDERMANS Willem, Middenveldweg 4, 2811 Hombeek
MEUTERMANS Jan, Voetbalstr 95, 2800 Mechelen
Midden Brabant Gidsenbond, p/a Parkstr 38 3070 Kortenberg
MIES Jean, Sparrenstr 17, p/a 2811 Hombeek
MISSINNE-BUYL Jan, Stuyvenbergbaan 85 2800 Mechelen
MOONS-DE GREEF Robert, Bankstr 91, 2811 Hombeek
MOYSON-GOLDHAUSEN L., Moerbeistr 17 2811 Hombeek
MUYLDERMANS J., Expoelstr 8, 2811 Hombeek
MUYLDERMANS Marc, Kasteellaan 46, 2860 St,-Kat,-Waver
MUYLDERMANS Leon, Clos des Mesanges 8 4052 Beaufrays
NACHTERGAELE Georges. F.Reyniersstr 4, 2811 Hombeek
NINO'S Restaurant, Gentsesteenweg 38, 2800 Mechelen
NOBELS Antoon, Zepstr 20, 2811 Hombeek
NUYTIENS Louis, Kleine Heide 29, 2811 Leest
OLBRECHTS Marvin, Zieldonklaan 16, 2830 Tisselt
PARIJS-CAUWENBERGH Frans, Bankstr 51, 2811 Hombeek
PARIJS-DEWIN Petrus, Bankstraat 73, 2811 Hombeek
PARMS-NUYTIENS, F.Reyniersstr 42, 2811 Hombeek
PATEET Mariette, Zemstseweg 11, 2811 Hombeek
PAUWELS E.H. Jozef, Stationsstraat 22, 2880 Bornem
PEETERS Jan, Baptist Kerkhoflei 24, 1981 Hofstade-Zemst
PEPERMANS Jeanne, Kapelseweg 44, 2811 Hombeek
PHLIPS Edmond, Carmosteynstr 8, 2811 Hombeek
PLASQUI Luc, Dorpstraat 66, 2811 Leest
POLFLIET Alida, Heike 28, 2811 Hombeek
POLSPOEL-FIERENS Lisette, Schonenberg 82, Mechelen
POSTKANTOOR ZEMST
POTUMS Pieter, Wilgenstr 70, 2800 Mechelen
PPC Solutions, F.Reyniersstr 46, 2811 Hombeek
RESSELER Heemkundekring, 2570 Duffel
REYNIERS-EECKELEERS, Hombekerkouter 101, Hombeek
REYNIERS-TROCH Frans, Kapelseweg 38, 2811 Hombeek
ROSIERS Frans, Geerdegem-Schonenberg 39, 2800 Mechelen
ROSIERS Wilfried, Wijklaan 21, 3680 Neeroeteren
SAERENS Jozef, K.Albertstr 28, 2500 Lier
SAERENS Staf, Diepestraat 30, 2811 Hombeek
SCHELKENS-VERBERGT René, Bankstr 158, 2811 Hombeek
SELDERSLAGHS Alfons, Bistberg 16, 2260 Westerloo
SELLESLAGH Angele, St,-Martinusstr. 6, 2811 Hombeek
SELLESLAGH Dirk, Waterloostraat 8, 1880 Kapelle o.d. Bos
SELLESLAGH Jeanne, Bankstr 34, 2811 Hombeek
SELLESLAGH-VAN DE VONDEL E.,Kapelseweg 63 Homb.
SELLESLAGH-VAN ERP, F.Reyniersstraat 10, Hombeek

SLACHMUYLDERS Alfons, Zemstseweg 74, Hombeek
SLACHMUYLDERS Fonny, Hombekerkouter 40, Hombeek
SLACHMUYLDERS Guy, Bankstr 107, 2811 Hombeek
SLACHMUYLDERS Ludo, Poreistr 19, 2811 Hombeek
SLACHMUYLDERS W., Kapellebaan 12, 2811 Leest
SOLI Johnny, Schoorstr 20, 2811 Hombeek
SOLIE Marcel, Zepstr 57, 2811 Hombeek
SOLIE-VAN DEN HEUVEL, Driesstraat 45, 2811 Hombeek
SOMERS-DE SMEDT, Bleekstr. 6 B406, 2800 Mechelen
SOMERS-VAN PRAET H., Zepstraat 19, 2811 Hombeek
SPITAEL Chris, Kapelseweg 33, 2811 Hombeek
SPITAEL-MEEUS Jeanne, Houtestr 48, 2811 Hombeek
SPOELDERS-TROCH Alfons, Rechtestr 1, 2811 Hombeek
STROOBANTS Marcel, Diepestr 32, 2811 Hombeek
SYMONS Fr., Oude Bankstr. 12, 2811 Hombeek
SYMONS Marc, Hoogstr 108, 2570 Duffel
SYMONS René, Hanswijk-de-Bercht 71, 2800 Mechelen
SYMONS-TEUGHELS Fred, Bankstr 72, 2811 Hombeek
TASSENOY Dr. Paul, Zemstseweg 25 bis, 2811 Hombeek
TECK Frans, Steenweg 269, 9470 Denderleeuw
TERSAGO Christiane, Zwijvegemstr 15, 2812 Muizen
TERSAGO Eugeen, Zemstseweg 23, 2811 Hombeek
TERSAGO Frans, Bankstr 121, 2811 Hombeek
TEUGELS Hervé, Houtestr 22, 2811 Hombeek
TEUGHELS Alfons, M.v.Bourgondielaan 42, 8000 Brugge
TEUGHELS Bertha, Oude Antwerpsebaan 149, 2800 Mechelen
TEUGHELS Frans, Kon.Astridlaan 90, 2800 Mechelen
TEUGHELS Hans, Bankstr 127, 2811 Hombeek
TEUGHELS Jan, Pastoor De Heuckstraat 4, 2811 Leest
TEUGHELS Jeanette, Heike 37, 2811 Hombeek
TEUGHELS Marie José, Kard. Cardijnlaan 24, K. od. Bos
TEUGHELS Marie-Louise, Diepestr 3, 2811 Hombeek
TEUGHELS-BEHETS Kr., Kapelseweg 91, 2811 Hombeek
TEUGHELS-LAUWERS Dirk, Battelsestw. 342, Mechelen
TEUGHELS-NUYTIENS, Gemeentestraat 19, 2811 Hombeek
TEUGHELS-ROSIERS, Schoorstraat 62, 2811 Hombeek
TEUGHELS-VAN DEN BEMPT, Mechelsew. 146 Kapelle-op-den-Bos
TEUGHELS-VAN DEN BERG, Gijsbeekstr 41, 2811 Hombeek
TEUGHELS-VAN PRAET H., Zemstseweg 9, 2811 Hombeek
TROCH-DE SMET, Boterstr 19, 2811 Hombeek
TUYAERTS V., Vijfstraten 19, 3140 Keerbergen
TUYAERTS-KIEKENS Roger, Leiweg 25, 1980 Eppegem
TUYAERTS-POLFLIET Staf, Kapelseweg 155, 2811 Hombeek
VAN AKEN-APERS Georges, Zemstseweg 86, 2811 Hombeek
VAN AKEN-VAN DEN HEUVEL R., F.Reyniersstr 18 Homb.
VAN ASCH Alfons, Jodenstraat 18, 2000 Antwerpen
VAN ASCH Louis, Kattestr 19, 2811 Hombeek
VAN AUWENIS G., Dendermondsestw. 202, 2830 Willebroek
VAN BENEDEN Jan, Bankstr 115, 2811 Hombeek
VAN BENEDEN Jef, Hombekerkouter 5, 2811 Hombeek
VAN BENEDEN Marcel, Schoorstr 46, 2811 Hombeek
VAN BEVEREN Lea, Caputsteenstraat 62, 2800 Mechelen
VAN BRABANT Kathleen, Diepestraat 33, 2811 Hombeek
VAN DE CAMP Paul, H.Consiencestraat 17 b3, 2800 Mechelen
VAN DE VENNE-STOPIE, Diepestr. 23, 2811 Hombeek
VAN DEN BERGH-LAUWERS, Potaerdestr 81. Waasmunster
VAN DEN BOSCH-HENDRICKX J. Driesstr 8, Hombeek
VAN DEN BRANDE M.L., Wouwendonkstraat 8, Duffel
VAN DEN BROECK-GOVAERTS, Kambosw.38 Kapelle-op-den-Bos
VAN DEN EEDE Freddy, Zepstr 59, 2811 Hombeek
VAN DEN EEDE-HERMANS I., Leestsestw 117, Mechelen
VAN DEN EEDE-SELLESLAGH J.,Kapelsew.79, Hombeek
VAN DEN HEUVEL Frans, Diepestr 15, 2811 Hombeek
VAN DEN HEUVEL Frans, Hombekerkouter 83, Hombeek
VAN DEN HEUVEL Jef, Diepestraat 22, 2811 Hombeek
VAN DEN WIJNGAERT Hilda, Vlierbesstr 27, Hombeek
VAN DER ELST Ilda, Mechelseweg 38, 2811 Hombeek
VAN DER ELST M., Volderstraat 2, 2800 Mechelen
VAN DER ELST Walter, Dageraadstr 57, 2800 Mechelen
VAN DER ELST-BEHETS M., Kouter 47, 2811 Leest
VAN DER HAEGEN Alfons, Pareipoelstr 33, Mechelen
VAN DER JEUGHT François, G.Gezellelaan 7 Kapelle-op-den-Bos
VAN DER WILT Edmond, Spoorwegstr 20, Hombeek
VAN DOREN José, Steppeke 76, 1981 Hofstade
VAN DOREN-KEULEERS, Heike 26, 2811 Hombeek
VAN GOMPEL-SOLIE, Kapelseweg 167, 2811 Hombeek
VAN HERP-JANSSENS, Locquetstr 1, 2811 Hombeek
VAN HOOF-ROBIJNS, Kapelseweg 144, 2811 Hombeek
VAN HOORICK-SPRUYT, Carmosteynstr 4, Hombeek
VAN INGELGOM Edmond, Schoorstr 52, 2811 Hombeek
VAN KERKHOVEN Roger, Vredelaan 140, 1982 Weerde
VAN LINT-NEUTKENS, Carmosteynstr 2, 2811 Hombeek
VAN MEERBEECK Jan, Mechelseweg 28, 2811 Hombeek
VAN OPSTAL-VERBERGT R.,Diepestr 6, 2811 Hombeek
VAN ROMPAEY Walter, Kapelseweg 12, 2811 Hombeek
VAN STEEN Amanda, St.-Martinusstr 20, 2811 Hombeek
VAN STEEN Frans, Mechelseweg 2, 2811 Hombeek
VAN STEEN Frans, Leliëndaalstr 32, 2811 Hombeek
VAN UYTVEN Yvette, Meistraat 18, 2811 Hombeek
VAN WALLEGHEM Dr., Leopoldstr 65, 2800 Mechelen
VAN WINGHE Frans, Kapelseweg 125, 2811 Hombeek
V.C.V., Gallaitstraat 76/2, 1030 Brussel
VERBERGT Dr. Griet, Kapelseweg 61, 2811 Hombeek
VERBERGT Frans, Zepstr 3, 2811 Hombeek
VERBERGT Frans, St.Pietersnieuwstraat 22, 9600 Ronse
VERBERGT Jan, Zepstr 45, 2811 Hombeek
VERBERGT Rita, Dukestraat 1, 2811 Hombeek
VERBERGT Ward, Zemstsestwg 35, 2811 Hombeek
VERBERGT-TERSAGO, Zepstr 1, 2811 Hombeek
VERBIST Pieter, Schonenberg 46 / bus 1, 2800 Mechelen
VERBRUGGEN Marcel, Hombekerkouter 110, 2811 Hombeek
VERCAUTEREN Connie, Kriekelaarstraat 30, 1981 Hofstade
VERCRUYSSE Walter, Walestr 10, 2811 Hombeek
VERHOEVEN-MANDELINGS, Broekstr 2, 2811 Hombeek
VERLINDEN Frans, Hombekerkouter 119, 2811 Hombeek
VERLINDEN Gustaaf, Gijsbeekstr 6, 2811 Hombeek
VERLINDEN René,Carmosteynstraat 13, 2811 Hombeek
VERLINDEN-BUELENS, Kattestr 56, 2811 Hombeek
VERLINDEN-KERREMANS F. Stationsplein 10, Hombeek
VERMOESEN-TEUGHELS, Lareveenstr 62, 1980 Zemst-Laar
VERSCHUEREN Rene, Stationsplein 2, 2811 Hombeek
VERTENTEN-WUYTS Roger, Mechelsew. 38, Hombeek
VERWERFT-VAN DER ELST M. Bankstr 47, Hombeek
VLOEBERGH-VAN DER ELST, Bankstr 155, Hombeek
V.V.F., p/a Els SCHELKENS St, Annastr 1, 2500 Lier
WALSCHAP Pieter, Driesstr 6,2811 Hombeek
WILLEMS Celia, Carmosteynstraat 16, 2811 Hombeek

Leven achter pinnekesdraad

deel 2

Louis Buelens

n.v.d.r. : Met deze bijdrage uit het dagboek van Louis Buelens eindigt zijn verhaal over de krijgsgevangenschap in Duitsland. Eens terug thuis kon de draad van het gewone leven weer opgenomen worden. Zo gewoon was het echter wel niet want de bezetting zou nog volle vier jaar duren. Louis schreef nog losse stukken over zijn leven bij de troep en in het kamp. Zij komen nog aan de beurt.

We hebben ook getracht om meer te vernemen over het krijgsgevangenenkamp en namen contact op met Duitse diensten voor oorlogsarchieven. Zo kwamen we uiteindelijk terecht bij de heer Hinrich Baumann, burgemeester van het kleine plaatsje Oerbke in de 'Landskreis' Soltau Fallingbostel. We berichten hierover na de bijdrage van Louis.

Op zoek naar troost

Honger, ziekte, heimwee, onzekerheid zijn vier kwellingen waar we onverdroten moeten tegen kampen. Zo goed als weerloos mogen we ons niet gewonnen geven maar doorbijten met de moed der wanhoop, zonder versagen. Wij willen blijven leven. We zitten nu reeds ruim drie maanden gevangen en voelen onze krachten afnemen. Na de overgave van Frankrijk hadden we tweemaal Franse kaas gekregen die groen en blauw beschimmeld was. Moeilijk lekker te noemen, maar het was eten en het stopte gaatjes. Iets in de maag te hebben primeerde op gezond of ongezond. Als we hier dan toch moeten sterven, dan liever van bedorven kaas dan van honger. Wat verschil maakte het nog uit?

De hoop om ooit nog eens thuis te geraken zakt stilaan in mekaar als een natte vod. De gevangenen uit Eupen en Malmedy hebben we zingend en juichend het kamp zien verlaten. De Polen zijn ook vertrokken om te gaan werken in Duitse fabrieken of bij boeren. Op een haar na heb ik mijn kans om ook bij de boeren te mogen werken gemist. Neen, het geluk staat niet aan mijn zijde. Wij voelen ons gedoemd hier vast te roesten, onze dagen in eenzaamheid, angst en vertwijfeling aan mekaar te rijgen, zonder doel, zonder enige bezigheid, uitzichtloos. Bovenop het verlies van alle hoop werden we nog permanent achtervolgd door die drukkende onzekerheid over wat er thuis gebeurd zou zijn.

Dan zijpelde berichten door dat de *Führer* kortgeleden een plechtige belofte had afgelegd: "de Vlamingen mogen naar huis! ". Die bulderende bullebak had ons eerder nog andere dingen op de mouw gespeld, even plechtig. Wat was er van de Belgische onschendbaarheid geworden? Enkel Engeland en Frankrijk waren zijn vijanden. Intussen werd ons land onder de voet gelopen, onze mensen op de vlucht gejaagd en gemitrailleerd, onze huizen gebombardeerd of platgeschoten. Een rare manier om iemands vertrouwen en sympathie te winnen. Werden we niet zijn grootste slachtoffers?

Zaterdag 13 juli:
Een trieste regendag. We blijven maar in de barak en trachten wat te kaarten, te dammen of te schaken. Uit een plank hebben we met ons pennenmes de stukken van een schaakspel gesneden. Een paard toont gelijkenis met een rotswand en de kroon van de koning is wat robuust uitgevallen, maar wij herkennen de stukken en dat telt. Tegen de avond is de lucht wat opgeklaard. Aan de tent is de idee geboren om in heel het kamp gelijktijdig en gezamenlijk een 'noveen' te houden. Ieder moet in zijn logement of barak hiermee stipt om 8 uur beginnen, zo voelen we ons meer verbonden. Het succes is overdonderend. We zitten op de vloer, op de vensterbank of op de rand van de slaapstee. Een paar buitenbeentjes doen niet mee maar kruipen in bed.

- " *Ik heb vroeger met jullie gelachen als ge naar de mis ging. Had ik nu maar ne paternoster, ik zou er ook troost in vinden*".
Die jongen werd op 10 mei opgeroepen uit speciaal verlof voor de geboorte van een zoontje. Hij had voor ons nog suikerboontjes meegebracht. Ik heb hem mijn paternoster voor één nacht geleend.
- *" Zeg, merci hé, het heeft me deugd gedaan."*
- " *Ja Staf, uw suikerbollekes ook*. "

Woorden zijn hier eigenlijk overbodig. We zijn vrienden, die mekaar moeten rechthouden. Een

warme gloed rond het hart geeft meer kracht dan watersoep en grootsprakerige politieke beloftes.

Geen feest maar kampsleur

Dinsdag 16 juli.
Het is vandaag de verjaardag van mijn moeder. Dit stemt me nog ellendiger dan de andere dagen. Niet dat het dan thuis groot feest was. Verjaardagen gaan bij eenvoudige boerenmensen rustig en vredig, bijna ongemerkt voorbij. Daar wordt geen bla-bla rond gemaakt.
- "*Ne gelukkige verjaardag, hé mens, en dat we er nog veel mogen beleven*".
Dat was alles, maar diep gemeend. Pollekes drukken of kusjes geven, dat was flauwe kul, goed bij groot volk en stadsmensen. De jarige voelde goed aan wat er achter enkele simpele woorden schuil ging. De toon en zelfs eenvoudigweg een oogopslag sprak boekdelen. "*Als ik nu bij u was, moeder, ik zou me niet schamen u in mijn armen te nemen en te zeggen hoe gaarne ik u zie".* Hoewel er 1.500 kilometers tussen ons liggen, ben ik vandaag dicht bij haar. Mijn rozenhoedje wordt in twee verdeeld: dat ik behouden mag thuiskomen en dat ons moeder gezond mag zijn.

Na het gezamenlijk noveengebed dat bij onderlinge afspraak negen dagen zou duren, wordt er nog wat nagekaart.
- "*Als het goed afloopt ga ik te voet naar Scherpenheuvel.* "
Zo worden meerdere dure eden van dien aard gezworen. We zullen een hele groep kunnen vormen als ieder zijn woord houdt. Opeens zijn de kajotters, de boerenjeugdbonders, de scouts geen kwezelaars meer. De slippendragers van de pastoors vinden navolging. Misschien hebben ze het wel goed voor en men kan toch weinig verspelen met mee te doen. De Lieve Vrouwkes van Halle, Scherpenheuvel, Dadizele en andere Vlaamse bedevaartplaatsen zullen verwonderd opkijken als al die magere mannen over de vloer zullen komen. Met een zeker voldaan gevoel, gesterkt door mekaars bijzijn, gaan we naar onze slaapbak in bedevaartstemming en in een sfeer gewijde kerkmuziek zoemen we uit.

Zondag 21 juli.
Er viel verleden nacht een bom in het kamp, achter de paardenstallen. Gelukkig zijn er geen gewonden en de schade is gering. Het voorval is wel propagandakoren op de Duitse molen.
- "*Dat zijn uw vrienden die hier bommen komen gooien. Ze weten dat het een gevangenkamp is, en toch staan ze u naar het leven.* "
Hierop moeten ze van ons toch geen antwoord verwachten. Bekennen dat het verkeerd is, lijkt ons van het goede te veel. Hebben de Duitsers hetzelfde niet gedaan om de Engelsen de naam te geven? Ons wantrouwen tegenover onze aanvallers is te groot, zover zelfs dat we in alles wat verkeerd is "den Duits" zoeken. Al het goede komt van de andere kant. Toch moeten we bekennen dat aan het Albertkanaal onze geallieerde vrienden ook niet te vinden waren en wij alleen de vuile karwei mochten opkuisen.

Onze nationale feestdag gaat voorbij als een doodgewone dag. In de namiddag worden we onderzocht door de dokter. Alles blijkt onder controle te zijn: er komen geen gevallen bij. De besmettelijke ziekte blijft stabiel. Binnen een paar dagen mogen enkele patiënten de "Krankenrevier" verlaten. Dan verwachten we dat de kans om naar huis te mogen gaan weer merkelijk zal stijgen. 's Avonds verzamelen we in de tenten. We luisteren er naar de krijgsberichten die evenzeer op- en afgaan als ebbe en vloed.

Zaterdag 27 juli.
Vandaag zou ik mijn verjaardag moeten vieren. Ik lees op mijn kalender: "*H. Pantaleon, martelaar, patroon der geneesheren. Aanroepen tot bevrijding van de tering*". Als ik nu op deze speciale dag aan die heilige eens vroeg om ons te bevrijden van de roodvonk en van onze gevangenschap? Misschien wil hij mij verhoren, maar men kan op commando geen mirakelen verwachten. Hopelijk komt er snel verandering als de epidemie niet meer uitbreidt. Nog wat geduld.

In Hombeek zullen deze dag velen in gedachten bij mij zijn. Hoe moet moeder zich nu voelen? Weet ze al iets over mij? Zou dat briefje langs het Hollandse Rode Kruis aangekomen zijn? Is de kaart met zeven regeltjes terecht? Honger is erg maar onzekerheid is nog erger.

Enig teken van ommekeer

Woensdag 31 juli.
De hier gevangen officieren en de beroepsmilitairen die hier zijn ondergebracht, vertrekken naar andere plaatsen. Voor de feestzaal wordt een communiemis opgedragen door een Belgische aalmoezenier. Het is de eerste keer in mijn leven dat ik een "*generale absolutie*" meemaak en ontslag krijg van nuchter zijn voor het communiceren. Onze steeds krimpende maag is in staat van permanente nuchterheid. Eigenlijk was dat ontslag wel overbodig maar het Kerkelijke Recht rekent nu eenmaal met een lege maag gedurende één of twee uur, ook al drinkt men water of nuttigt men wat luttele broodkruimels.

Dinsdag 6 augustus.
Het is voor de Walen een bijzondere dag. Vandaag moeten ze hun examen afleggen voor "Vlaamse taal". Als ze lukken komen ze aan de kant der *Germanische Volksgenossen* te staan en mogen ze samen met ons de hoop koesteren om spoedig naar huis te gaan. Anders blijven ze Waal, wat zoveel betekent als "*Fransoos",* met alle gevolgen van

dien. De laatste dagen zijn ze druk aan het oefenen. De Franstalige Brusselaars tateren nu hun "*schuënste Vloms*". Ze zouden hun ziel verkopen voor die *grammaire* van den boerenbuiten. Ergens hebben ze allemaal Vlaams bloed in hun aderen stromen, langs de zijde van hun *arrière grand-mère*. Ze zijn er fier over dat het *Vloms* hun tweede taal is en meer dan ooit willen ze er alles doen om die taal snel nog wat bij te schaven. Brussel is toch altijd al een *Vlomse* stad geweest en, als ze mogen lukken, gaan ze er alles aan doen om dat nog te verbeteren. Ge moet die zielige grootpraters nu bezig horen maar hun getater gaat op in de wind en we hebben er geen oren naar.

Ons bataljon is van karwei. Na de middag gaan we onder de hoede van onze *Barakkenführers* bosbessen plukken. Het is een half uurtje stappen. Onderweg krijgen we een gerolde sigaret van Hans Müller. Zware zwarte tabak van Poolse origine. We vullen eerst vier keteltjes met bessen voor de bewakers en dan mogen we voor ons zelf zorgen. Er wordt geen woord meer gesproken want alle monden steken propvol. Onze conservendoos en alle zakken worden goed gevuld voor we de terugweg opgaan. Nu is het Heinrich die ons op rookgenot verwent: één der schoonste momenten uit ons verblijf op de Lüneburgerheide. Stilaan hebben we mekaar beter leren kennen en waarderen. Hans en Heinrich zijn twee '*mensen*'. Zij hebben het ook beleefd in 1918, en begrijpen onze gemoedsgesteldheid maar ze moeten hun plicht doen. Ze staan zelf ook onder controle. In het begin, toen de bessen nog zuur waren, hadden we een heel andere mening over onze bewakers. Spijtig dat we zolang hebben moeten wachten. De steun die we nu bij hen vinden kan niet opwegen tegen de zoetste smaak van de rijpste vrucht.

De Brusselaars zijn in twee blokken verdeeld. De *geslaagden* weten met hun geluk geen blijf. Het zijn er maar weinigen en de grootste hoop loopt er triestig bij. Ze moeten verhuizen naar de "*Wallonenbaracken*". Intussen zijn er grote groepen Fransen en Senegalezen aangekomen. De Fransen werken in de keuken en scheppen het laatste vleugje vet van de soep. De kolonialen worden in een streng bewaakte afdeling ondergebracht.

Geraken we hier ooit weg ?

Vrijdag 9 augustus.
De goede berichten hangen steeds meer in de lucht. Volgende woensdag zal het eerste konvooi Vlamingen naar huis vertrekken. De papieren worden gereedgemaakt. Enkel de laatste stempel ontbreekt nog. De klerken van *den bureau* vertellen het met grote overtuiging. Ze weten zelfs uit goede bron dat de Führer het persoonlijk meegedeeld heeft aan onze Koning. Er zijn reisrantsoenen besteld tegen dinsdagnamiddag. Hoop doet wel leven maar verstoort de nachtrust. We kunnen de slaap niet vatten door die ingehouden vreugde. Daarenboven wordt de rust nog meer verstoord door de dagelijkse portie bombardementen in de nabije of verre omgeving. Van de immer knagende honger zullen we maar zwijgen.

Zaterdag 10 augustus
Er komt een brief aan voor een Mechelaar. Zijn familie leeft in goede gezondheid. Dat is alles. Voor die jongen is het meer dan genoeg. Hij heeft nu zekerheid. Wij wachten nog steeds op dat verlossende bericht.

Het enige gespreksthema is onze vrijlating. We zullen in vier konvooien worden ingedeeld. Het eerste zal aanstaande woensdag al mogen vertrekken. Zullen wij er bij zijn? Waar zullen ze beginnen? Misschien zullen de voorste barakken aan de ingang eerst mogen vertrekken? Niemand weet het, ook de klerken niet.

Het kamp heeft aan de buitenzijde een driedubbele draadversperring. Binnenin zijn er compartimenten van gevangenen die eveneens door een draadversperring gescheiden worden, een enkele draad dan. In een aanpalend compartiment verblijft een dorpsgenoot: **Oscar Goovaerts**, de zoon van beenhouwer Louis uit het dorp. 's Avonds ontmoet ik hem achter de dichtst bijgelegen sperdraad. Hij heeft een plukje tabak gekregen. Het stenen pijpje, zonder steel, wordt regelmatig gewisseld van de ene kant van de draad naar de andere kant. Zo roken we om beurt een kopje uit. De rest is voor morgenavond. De band tussen beiden is Hombeek, een seinlicht ergens ver van hier aan de Zenne maar steeds brandend. Dat een plukje tabak broederlijk gedeeld tegelijkertijd twee lotgenoten bindt mag banaal lijken maar voor mij is het een wonder.

Maandag 12 augustus
Vandaag komen duidelijker berichten op ons af. Het eerste konvooi zal effectief woensdag vertrekken en de drie andere zullen donderdag, vrijdag en zaterdag volgen. Dan zullen onze lege barakken door anderen kunnen worden ingenomen die nu nog in tenten zijn ondergebracht. Men zal beginnen met de barakken vooraan; dan zijn wij bij de laatste groep. Op die paar dagen zal het ook niet aankomen. Als alles vlot verloopt, is er geen probleem maar er kan altijd iets mis lopen. Met die grauwe kerels weet men nooit. Niemand durft nog uit de buurt van de eigen barak te gaan. Het moest eens plots gebeuren. We hebben er alle moeite mee om het te geloven. Het moest toch maar eens waar zijn. Vorige oorlog hebben onze vaders wel vier jaar hier gezeten maar zij mochten werk verrichten en kregen briefwisseling van thuis.

Onophoudend wordt het goede bericht door iedereen aan iedereen doorverteld. Aandachtig luistert men ernaar alsof het heet van de naald is of men doet alsof. Dan geeft men het door aan de volgende die het ook reeds tienmaal gehoord heeft. Kleine details worden er regelmatig aan toegevoegd om de vooruitzichten nog aanlokkelijker te maken. Stel U voor met Halfoogst thuis zijn of toch zeker onderweg. Ongelooflijk !

Robert, mijn vriend

Na de middag ga ik mijn vriend van barak 37 opzoeken. We zijn wel allemaal vrienden in ons wankele schuitje maar Robert is een jongen waar ik wat meer mee begaan ben. Hij is de enige zoon van een gezin uit de druivenstreek. Zijn vader, een onderwijzer, had de jongen voorbestemd tot een of ander hooggeplaatst ambt. Zijn desillusie was groot toen bleek dat Robert de studies niet aankon en verweet hem acute luiheid. De vernederde zoon verloor met al zijn zelfvertrouwen ook alle respect voor zijn vader. Na een paar buizen in het hoger middelbaar moest hij overstappen naar de technische school. De problemen met vader bleven zich opstapelen. De enige genegenheid die overbleef kwam van zijn moeder. Met begrip troostte ze haar zoon maar hield ook rekening met de bitterheid van haar ontgoochelde man. Dikwijls moest hij zwijgen en zijn onmacht verkroppen tegenover collega's die pochten met de schitterende resultaten van hun kinderen op het college of aan de universiteit. Robert kon het ook niet verhelpen en werd er ziek en overspannen van. Uiteindelijk werkte hij een jaar in een grote onderneming als elektricien. Dat zoonlief nu tussen de gewone **a**rbeiders in een fabriek zijn brood moest verdienen, verkropte vader niet. Moeder had meer begrip en gaf hem wat ruggensteun. Een paar maanden voor de mobilisatie had Robert kennis gekregen met een meisje uit het dorp, een verkoopstertje in een grootwarenhuis. Moeder vond het meisje, dat actief was in de jeugdbeweging, wel eenvoudig maar treffelijk. Omdat dit voor vader weer te min zou zijn, hield ze het verborgen voor haar man. Tijdens het militair verlof trachtte Robert zijn vader zoveel mogelijk te ontlopen. Een soldaat "vierde klas" kon toch niet op tegen de zonen van de andere leraars die onderofficier of reserve-officier waren.

Regelmatig praten we hierover. Met horten en stoten legt hij zo zijn hele levensverhaal bloot. Hij vertrouwt me. Bovendien woon ik ver genoeg uit zijn buurt zodat er thuis niets zal uitlekken. Ons gesprek beurt hem wat op in deze moeilijke omstandigheden achter draad en ver van huis.
- "*Kom Robert, weldra zijn we terug thuis en kunnen we vele rimpels gladstrijken. Misschien heeft deze ongewone tijd uw vader leren inzien*".
- "*Ik hoop het, ik zal zeker mijn best doen alles goed te maken, ik begrijp zijn ontgoocheling en weet dat elke vader graag fier is op prestaties van zijn kinderen*".
Hij verlangt er naar om met de steun van moeder en zijn *liefke* Roza zich met vader ooit te kunnen verzoenen maar vreest ervoor. Bestendig is hij ermee bezig, wikt en weegt elk woord dat moet gesproken worden, niet te scherp maar toch vastberaden. Als hij vrijkomt zal zijn vader hem misschien beter begrijpen. Wellicht zal hij blij zijn hem terug te zien. Opgelucht gaat ieder terug naar zijn barak. We vertrouwen erop dat we morgen iets meer zullen weten over onze thuisvaart.

De Führer heeft het beloofd

Zouden die Duitsers ons nu weer durven voor de aap houden? Ik tracht die gedachte weg te drukken en kruip in mijn bak, driehoog onder het plafond. Rond twee uur grommen de bommenwerpers weer over ons heen, richting Bremen, waar ze de haven nogmaals onder handen nemen. De zoveelste onrustige slapeloze nacht.

Dinsdag 13 augustus
Moe gewoeld en stijf gelegen op die harde ruwe planken kruip ik zo stil mogelijk naar beneden. Op de onderste bedrand zitten verschillende jongens hun plannen fluisterend te bespreken. Iedereen is overtuigd dat onze laatste uren hier geteld zijn. Zaterdag vertrekken en maandag, ten laatste dinsdag, thuis.

Hans Müller, onze *Feldwebel*, spreekt zich niet uit.
- "*De Führer heeft het beloofd dat gij naar huis gaat, morgen of een latere dag, ik weet het niet. Heb nog wat geduld. Ik en Heinrich hebben bijna vier jaar in het bos van Houthulst gezeten. We hebben er gras en boombladeren gegeten en wij hebben dat ook overleefd*."
Ons beliegen doet Hans zeker niet maar zijn magere troost brengt ons niet dichter bij de oplossing. De vroegere bankbediende uit Berlijn en Heinrich, een Westfaalse boer, zijn bewakers die er mogen zijn.

De dag is zonnig en stralend. Wij wassen het hemd, zakdoeken en kousen en houden beurtelings de wacht bij de droogdraad. Ze moeten thuis niet weten dat we hier als een bende stinkdieren hebben rondgelopen. We geven ook onze romp een stevige beurt met veel water. Er heerst een blije stemming. Er kan weer gelachen worden en we proesten het uit van dolle pret. Nu zijn we gereed voor de grote reis naar het land van melk en honing. Leve de vrijheid.
Na de middag trachten we schaak te spelen maar onze gedachten zijn er niet bij. We zien die gedroomde trein reeds hijgend en puffend het station verlaten, beladen met een jubelende groep overge-

lukkige jonge mannen die hun verdriet en kommer hier achterlaten. De uren kruipen tergend traag voorbij. Het kan toch niet zo lang meer duren en dan moeten de tolken van *den bureau* de blijde boodschap brengen samen met de dubbel rantsoenen voor de vertrekkers. Van vóór vier uur dwalen al ongeduldige groepen doelloos rond de voorste barakken. Nauwlettend wordt elk venster, elke ruit, van het *bureau* door vele ogen begluurd. Dit gebouw is nu zelfs belangrijker dan de keukens geworden.

Vertrek uitgesteld

Vijf uur in de namiddag. De spanning is te snijden. Eindelijk, een Duits officier en twee soldaten gaan vergezeld van een tolk de eerste barak binnen. Daar zal het nu verteld worden wie tot het eerste konvooi behoort. Iedereen schuift zo dicht mogelijk naar voor zonder opdringerig te zijn. We mogen die kerel niet kwaad maken, nu het er op aan komt. De deur zwaait open en de Duitsers keren terug naar hun zaaltje. Vanuit het open raam krijgen we het bericht van de tolk:
- " *Het vertrek is uitgesteld voor onbepaalde tijd. Er is ergens beschadiging aan een brug en de treinen zijn geblokkeerd."*
Een doodse stilte. We staan vastgenageld op onze plaats; geen woord, geen beweging, niets. Met de kop tussen de schouders gezonken, verbijten we onze wanhoop.
Ze hebben ons weer eens liggen, de sm…..

Na een tijd komt er terug wat beweging in de groep. Er wordt verwenst, gevloekt, geweend. Eens in barak 34 terechtgekomen, kruip ik direct in mijn bak. Ik wil geen verdere commentaar meer horen. Ik heb aan mezelf ruimschoots genoeg. De mooie droom is *verschwunden* en God weet voor wanneer zal het nu weer zijn?

Woendag 14 augustus
We hebben geen oog dichtgedaan. Het is zwaar bewolkt. Ieder trekt op zijn eentje naar buiten, zonder één enkel woord te uiten. De mannen van mijn groep lopen er bokkig en mistroostig bij. We hebben samen onze term gedaan, de mobilisatie doorgemaakt, het gevangenenkamp. We zijn met mekaar vergroeid als kameraden, echte vrienden, maar deze ontgoocheling maakt van ons plots wildvreemden. Het scheelt maar weinig of we geven mekaar zelfs de schuld van de wanhopige toestand. We schuiven alle onheil in andermans schoenen. Eén blik, één woord, alles is te veel, genoeg om een scherp verwijt naar het hoofd te krijgen.
Ik heb Robert gisterenavond uit het oog verloren. Ik weet niet wanneer of hoe hij weggegaan is. Hij zal er ook wel erg aan toe zijn. Iedereen had zich vastgebeten in dat vertrek en de thuiskomst. Ik zal hem best tot rust laten komen want dit overmatig verdriet verlangt geen toeschouwers of beklag. In de namiddag is het weer wat opgeklaard en ik loop hem toevallig tegen het lijf. Hij heeft ook veel van zijn zelfbeheersing ingeboet.
- " *Nu geloof ik er niets meer van. Het zijn allemaal dezelfde ploerten. Ze vinden het grappig ons steeds opnieuw in de put te duwen*".
Hij schrikt van zijn eigen toon en met wat mildere stem voegt hij er gedempt aan toe:
- " *Ik weet het, Louis, ik heb geen reden om tegen u brutaal te zijn. Ik had een slechte nacht. Gij zult hier straks vertrekken met de zekerheid van een blijde ontvangst. Bij mij ligt dat anders. Hoe zal vader reageren? Zal hij de vreugde van moeder niet aanvoelen als een verraad? Zal hij niet elke toenadering weer afwijzen?* "
- " *Ge moet nu ook niet alles negatief bekijken. Het kan ook anders.* "
- " *Och vriend, gij weet het niet, ge hebt zoiets niet meegemaakt. En Roza? Ik moet haar in 't geniep langs de straat ergens ontmoeten. Haar ouders weten het zelfs niet, enkel om vader onwetend te houden."*
Met deze woorden hebben we afscheid genomen in de hoop dat morgen alles beter zal gaan.

Een tolk brengt 's avonds dit officieel bericht als een zalvend slaapmutsje:
- " *Het vertrek is uitgesteld tot volgende woensdag 21 augustus, zelfde groeperingen en zelfde volgorde van de dagen zoals eerst is voorzien*."

Voor sommigen is het een hoopvol vlammetje, voor anderen olie op het vuur.

Donderdag, 15 augustus, Halfoogst.
Misschien gaat vandaag in Hombeek de processie uit of zou dat nu verboden zijn? Is er nog volk om de groepen te vormen? De meeste muzikanten zijn opgeroepen jongeren. Als soldaat zitten ze wellicht ook ergens in een kamp. Zijn de mensen nog thuis of op de vlucht? Leven ze nog? Is de pastoor er nog ? Staat de kerk nog overeind en de zusterschool met al de processiekleding? Allemaal vragen waar niemand een antwoord op weet.

Zoals elke zondag zoek ik Oscar van de beenhouwer op. Door de stallen uit te mesten geraakt hij al eens aan een greepje tabak. Het is zalig om beurten enkele trekjes te doen uit die stenen pijpenkop zonder steel. Een versleten pijpenkop en een plukje tabak; stilleven van de "prisonier". Zo een schilderij zou voor mij symbool staan voor echte Hombeekse verbondenheid. Oscar komt niet opdagen. Ik mis de warmte, niet enkel van het pijpke maar nog meer deze van de ontmoeting met de lotverbonden Hombekenaar. Kleine hulpeloze wezens klampen zich aan elk houvast. We zijn hier als aan het lot overgelaten kinderen en … een kinderhand is toch zo gauw gevuld. Overgeleverd aan de grillen van anderen, machtigen, die met ernstige dingen bezig zijn: een oorlog winnen en heel Europa onderwer-

pen. "Ein Reich, ein Führer!" De depressieve gemoedstoestand van een groepje verslagenen zal hun worst wezen! Donkere overwegingen drukken mijn gemoed deze zondag die een hoogfeest zou moeten zijn. Een sombere gemoedsdruk laat mij niet meer los en vervolgt me tot in mijn bed. Daar ben ik alleen en laat de emotie haar vrije loop. Waarom zou er schaamte moeten zijn om een traan. Ieder tracht zijn ellende op zijn manier te dragen. Ik heb Robert vandaag niet meer opgezocht maar mijn eigen zwaarmoedigheid moet ik op die jongen niet gaan overbrengen. Hij heeft het nog veel moeilijker.

Vrijdag 16 augustus 1940.
Het is koud en het regent; we mogen de ganse dag in de barak blijven.

"Wijl men ginds zo lief hem had …"

Zaterdag 17 augustus 1940.
De hemel is enigszins opgeklaard en het weer is zacht. Ik kuier een tijdje rond barak 37. Het is niet toegestaan dat vreemden een andere barak binnengaan. Een kennis komt me vertellen dat er wat gebeurd is. Robert was zeer mistroostig en … deze nacht… met zijn riem… hij werd weggedragen. Zijn gezicht was grauw. Hij zal me op de hoogte houden als er verder nieuws is. Ik maak me de grootste bedenkingen.

Zondag 18 augustus.
Om 12 uur volgen we van op de trappen van de feestzaal, die ook als bureau gebruikt wordt, de eredienst met communie die voorgeleid wordt door een Duitse dominee. Ik moet steeds aan Robert denken. Of het nu een protestantse of een katholieke mis is, het doet niets ter zake. Onze gemeenschappelijke goddelijke Führer hierboven en Ons Lief Vrouwke heb ik ook ingeschakeld. Voor een keer moet ze maar langs de tegenpartij meewerken. De lange zondagsnamiddag liep ik met mezelf verloren. Schaken of kaarten kon niet. Mijn gedachten doolden steeds achter de stallen in de "Krankenrevier".

Even voor 19 uur moeten we binnen. De bode komt ijlings aangestapt. Er werden zo juist vier kamergenoten aangeduid om gevangene 31.386 morgenvroeg naar het soldatenkerkhof te dragen. De mededeling werd haast gefluisterd. Een ijskoude rilling loopt me langs de ruggengraat. Het is tijd om in te rukken voor de nacht.
Maandag 19 augustus
Vóór 8 uur staan we langsheen de driedubbele draad naar de kale verzengde zandvlakte te staren. We hebben reeds een paar jongens die lichte helling zien opdragen. Van achter de stallen, schuin links omhoog, drie, vierhonderd meter, om dan langzaam te verdwijnen achter de heuvelrug. Daar is een gevangenenkerkhof te midden van de zandvlakte zonder boom of plant, met hier en daar een magere graspol.

Daar staan we; een rij magere bleke mannen met ongeschoren gelaat en diepliggende droeve ogen. Ieder wacht en zwijgt. Voor velen van ons gaat het om een vreemde soldaat en medegevangene die ze toevallig wel eens gezien hebben. Anderen kennen hem bij naam. Voor mij is het een vriend die me dierbaar geworden is. Wij hadden iets aan elkaar. We steunden mekaar in zware momenten. Die steun ben ik nu kwijt. Ons wederzijds vertrouwen hielp ons onze moeilijkheden verlichten.

Een Duits soldaat, geweer aan de riem, komt achter de stal uit. Na hem volgen vier dragers die met gebogen rug, scheef naar hun last getrokken, een houten bak aan de hand dragen. Een tweede soldaat sluit de droeve begrafenisstoet af. Versteend staren wij naar dat mistroostig schouwspel. Om de 50 meter moeten de dragers neerzetten en van hand wisselen. De last is veel te zwaar voor een stel uitgehongerde mensen, afgezien van de emoties die zij moeten verwerken. Het zijn zijn vrienden die dezelfde barak deelden. Zij sliepen naast en boven elkaar, hadden angst en vertwijfeling gedeeld. Eén van hun kameraden zal de eindmeet missen. Voor deze week teneinde is, zullen allen hier weg zijn maar één van ons blijft hier voor immer.

Halfweg de helling zie ik het groepje weer in beweging komen. Het wordt mij te machtig. Met natte ogen volg ik mijn vriend naar zijn laatste rustplaats. Meer kan ik voor hem niet meer doen. Stil zet ik me achter de barak. Daar is het droog. Ik ben alleen. Ik vecht tegen duistere gedachten en denk aan een gedicht dat we zoveel jaren geleden bij meester Bertens leerden.

"**Zo ver van huis, alleen gestorven,**
in 't gasthuis van een vreemde stad,
en onbeweend naar 't graf gedragen
wijl men ginds zo lief hem had."

Meester Bertens was een zeer gevoelig man, die door het verlies van zijn broer in 1918 voor het leven getekend was. Bij hem kregen we weemoedige gedichten te leren, die ik heel mijn leven heb onthouden, over het vaderland, sterven en trouwe liefde. Mijn gedachten dwalen af, naar huis. Heeft men mij daar misschien niet op een begrafenis moeten missen? Zal mijn thuiskomst zo rimpelloos zijn als ik hoop?

Aan de achterzijde van barak 34 zeg ik luid alle strofen van het gedicht op. Dat moet dan mijn laatste eerbetoon zijn voor die overleden vriend. Ik put er troost uit. Verder treuren helpt niet en ik herpak de moed om aan mijn eigen te denken. Ik moet hier heelhuids zien weg te geraken. Toch kan ik

moeilijk het beeld verdringen van twee bejaarde mensen in de druivenstreek. Het onheilsbericht zal er snel in de bus vallen. Een moeder gebukt onder schrijnend leed, een vader verteerd misschien door zelfverwijt. Een eenvoudig meisje, verdoken achter een pilaar, die de plechtige rouwdienst bijwoont waar geen kist zal staan met het dode lichaam. Vaarwel Robert. Er zijn geen woorden om mijn deerniswekkende toestand te beschrijven. Nooit was ik zo ellendig en de lange moeilijke nacht bracht daaraan geen beterschap. De klok tikte intussen wel verder en dat alleen gaf enige verademing omdat ook de zo begeerde verlossing zich meer en meer aandiende.

Vertrek van het eerste konvooi

Dinsdag 20 augustus
De zon laat zich bij tussenpozen even zien alsof ze duidelijk wil aantonen dat na regen zonneschijn kan volgen. De spanning is te snijden. Vandaag zou moeten duidelijk worden wat al zo dikwijls werd aangekondigd. Komen we ooit wel vrij? Onze verwachting is zo hoog gesteld dat we geen honger meer voelen. Alle andere lichamelijke gevoelens worden door de spanning versmoord.

Doelloos rondlopende gevangenen spreken mannen aan die ze vroeger achteloos voorbijliepen.
- "*Hebt gij nog iets gehoord?"*
Steeds hetzelfde antwoord:
- " *Morgen vertrekt het eerste konvooi, alles is in orde, alleen de laatste stempel nog die we in België krijgen."*
We zetten waarnemers uit die elke ongewone beweging in of rond *den bureau* moeten rapporteren. Op verdere afstand houdt ieder van ons dat belangrijk gebouw nu scherp in het oog.

Om 17 uur komen de keukenpieten met de extra rantsoenen aanzeulen. Een bombardement had zeker geen groter tumult kunnen veroorzaken. Ieder roept het goede nieuws naar iedereen toe:
-" *Het is zover, de rantsoenen zijn er* !"

Die dag wordt het veel te vroeg bedtijd. Alle stoom hebben we niet kunnen aflaten. Het wordt weer eens moeilijk om de slaap te vinden. Ik lig te luisteren naar de gedempte geluiden van mannen die woelend en kerend op hun onvaste planken de tijd willen vooruitlopen. Was het al maar morgen. Er wordt gezucht en ingehouden gehoest. Men hoort stil gesnuit. Zou die ook last hebben van droge brandende ogen?

Woensdag 21 augustus 1940.
De uren kruipen die nacht tergend traag voorbij tot er eindelijk een smal streepje vaag ochtendlicht op de zware tafel en de logge banken speelt. Ik kan het niet meer uithouden en kruip zo stil mogelijk naar beneden. Verschillende jongens zitten al op de onderste bedrand. Al fluisterend en mekaar opwindend maken ze hun reisplannen. Onze situatie is uniek: onze eerste buitenlandse vakantie zit er bijna op. Aan de heenreis konden we niets verhelpen, zelfs de bestemming werd door anderen bepaald. De terugreis nu, die moet gepland worden. We weten waar we gaan terechtkomenten en daar willen we van genieten. Veel vroeger dan gewoonlijk loopt ieder te ijsberen om buiten te mogen.

Om zeven uur draaien de deuren van de eerste barakken open. Een groep stralende mannen spoeden zich naar de verzamelplaats, voor de trappen van *den bureau*. Met hun broodzak of ransel, volgestouwd met 3/5 brood, 3 sneetjes worst en een volle drinkbus of fles water, staan ze in rijen van vijf, het bevel "Raus" af te wachten. Een doos met 100 sigaretten "Junak" steekt boven de rand van hun *kapootzak* uit. Die moeten ze vlak bij de hand houden. Een beproefd middel tegen de zenuwen. Gisteravond hebben ze hun teruggekregen geld in de kantine van de soldaten mogen omzetten in de zo lang begeerde goederen zoals rookgerief, pen en inkt, briefpapier en souvenirs. De doos sigaretten heeft direct een goede afzet. De zware zwarte tabak is een steun. Iedereen heeft er behoefte aan om iets te doen, om met de handen blijf te weten, om tot actie over te gaan.

Hoe lang zou de reis wel kunnen duren? We zijn in twee dagreizen tot hier geraakt, maar toen waren bruggen en spoorwegen nog intact. Zal de tocht recht naar huis gaan of komen we eerst nog in een ander kamp terecht? Kom, laat ons het schone vooruitzicht niet bederven met nare gissingen. Het zal wel meevallen. Op enkele uren kan het nu ook niet meer aankomen. De Duitsers doen erg gewichtig. Ze willen de schijn wekken dat zij zelf onze vrijstelling op hun actief hebben. Wij gunnen ze dat plezier en zijn bereid voor onze vrijheid alles toe te geven.

Na een uur zet de eerste groep vertrekkers zich in beweging. Wij wuiven in stilte de gelukkigen na. Zij geven een licht teken van groet terug, maar zijn duidelijk met hun verstand ergens anders, bij veel interessanter zaken. De brede zandweg hult zich in een dunne wolk, waarin uiteindelijk nog maar schriele silhouetten op en neer dansen. Zijn ze nu toch echt op weg naar huis? En nu maar wachten op het tweede en derde bedrijf van dit verrukkelijke blijspel.

In de namiddag is het de beurt aan de volgende groep. Weer hetzelfde ritueel; het aanbrengen van het eten, teruggeven van het Belgisch geld, sigaretten kopen en bovenal … heel gelukkig zijn.

Nog even suspense

Donderdag 22 augustus.
De tweede groep staat klaar om het kamp te verlaten. Weer staan we op post om onze voorgangers uit te wuiven. Morgen zal de derde groep vertrekken en dan tenslotte is het onze beurt. Daartegen zullen we het afscheidsceremonieel bijna van buiten kennen. Dat zal een stuk spanning wegnemen, zeker ?

Van spanning opdrijven, daar kennen de Duitsers wel iets van. In plaats van de vertrouwde mededeling "*dubbel rantsoenen*" komt een tolk vertellen dat het konvooi van vrijdag verdaagd is wegens gebrek aan treinen.

Vrijdag 23 augustus.
Aan deze dag schijnt maar geen einde te komen. Paniek heerst er niet want het vertrek zou maar voor één dag uitgesteld zijn. Ze gaan toch niet de helft wegsturen en ons laten zitten? In de late namiddag valt de laatste twijfel weg. Het speciale rantsoen voor de derde groep komt eraan.

Zaterdag 24 augustus
Zodra deze groep de poort uitdraait en de brede baan opstapt, schijnt ons Vlamingenkamp zo goed als leeg. Wij staan met slechts enkele mensen aan de keuken, waar vroeger een lange rij "corvee soep" deed. De keukenpieten hebben geen werk, maar kunnen ook minder vet, of iets dat er moet voor doorgaan, afromen. De bewakers lopen rustig te keuvelen over de veroveringen van hun vrienden aan het front. Ze schijnen onze aanwezigheid niet eens meer te merken. Onze barakken zullen weldra gevuld worden met Franse krijgsgevangenen die nu nog in tenten zijn ondergebracht.

Na de middag geven we mekaar een stevige schrobbing in de waszaal. Hans Müller leent ons een schaar. De wilde haren worden wat bijgeknipt en met een "Giletteke" gaan we onze baard te lijf. Kwestie van deftig onder de mensen te komen.

Zondag 25 augustus.
Onze V-dag, onze verlossing, komt nu heel dichtbij. Met groot ongeduld zat iedereen al uren het zeven-uur-signaal af te wachten. Hans komt ons vertellen dat hij aangeduid is om ons te begeleiden naar België. Na deze opdracht krijgt hij vier dagen verlof in ons land en dan zal de 55-jarige zijn militaire verplichtingen eindelijk afsluiten en wordt hij gedemobiliseerd. Hij schijnt even blij te zijn als zijn apostelen. Dat bericht klinkt ons als mulziek in de oren. Onze hoop wordt werkelijkheid.

In de namiddag is er de uitdeling van de rantsoenen. Met ons geld kopen we een doos van 100 sigaretten, lange dunne rookstokken, gevuld met zware, zwarte tabak. Op de doos staat "Junak". De doordringende sigarettendamp kruipt tot in de tenen. Na elke rookbeurt zijn we zo dronken als een Zwitser. We moeten ons goed vasthouden om niet om te vallen. Eens de *draainissen* voorbij bekruipt ons al de verleiding om een volgende zonde te plegen. Hoe gaan we ze opkrijgen, 100 in getal ?

Inpakken duurt niet lang. Onze kleren, die we enkel uitdeden om ze te wassen, onze broodzak met het proviand voor de reis, de '*gourde*' met water gevuld, en dat is alles. Ons "papier" dragen we in de binnenzak, veilig bewaard, dicht tegen ons hart. Een document van onschatbare waarde, enkel de laatste stempel ontbreekt nog.

Voor de W.C. is het aanschuiven geblazen, deels om de spanning maar ook uit voorzorg. *"Waar zullen wij het straks kwijt geraken?*" Niemand zou graag de trein missen voor een ordinaire grote boodschap. Zenuwachtig wordt onze broodzak met zijn kostbare inhoud geregeld open en toe gemaakt; meer therapie dan om te zien of we niets vergeten hebben. Gisteravond namen we afscheid van Heinrich, de Adjunkt-Barakführer.

Adieu, Stalag 11 B.

Maandag 26 augustus 1940.
Wakker worden hoeft niet. We hebben deze nacht toch niet geslapen. We hebben wat ons nog rest aan klein geld samengelegd voor een geschenk aan Hans Müller. Toen de tolk hem vroeg wat hij verlangde, moest dat "brulbeest" van weleer tegen de ontroering vechten. Een groepsfoto met zijn mannen, en iets voor zijn vrouw, als we dan toch aandrongen. Met een ruk draaide hij naar het magazijn en kwam met enkele broden en een stuk worst aandragen, voor ieder een stukje brood meer voor de reis.

We verzamelen op de "grote markt", het plein voor de feestzaal. We worden in blok opgesteld en 'geteld'. Er moest maar eens iemand zijn die liever hier wilde blijven! De stemming is zeer opgewonden, zowel bij ons als bij de vergezellende bewakers. Officieren die we nooit eerder gezien hebben, lopen nu paraderend heen en weer. Ze willen hiermee accentueren hoe beslissend cruciaal hun tegenwoordigheid wel is. Zonder hun beschikbaarheid geraakten we wellicht nooit thuis.

Wij staan in rijen van vijf opgesteld voor de trappen van *den bureau*. Omdat we dat tafereel reeds van buiten kennen, leek het ons maar een formaliteit te zijn. Nu, zelf hoofdrolspelers zijnde, staan we hier op onze benen te trillen van spanning. Ik voel het bonken van mijn hart dat door zachte druk van de broodzak op mijn schouder binnen mijn ribbenkas gehouden wordt. Eén uur later draait langzaam de zware poort open. Met een schuine blik beloer ik voor het laatst die driedubbele draadversperring.

Om 8 uur komt de stoet in beweging. Op rijen van vijf naar Duitse gewoonte draaien we de poort uit. Oef, dat is voorbij! Eens op weg naar de hemel houden we de blik strak naar voren gericht. Heeft er iemand achterom gekeken? Ik weet het niet. Dat afscheidsgebaar komt bij mij niet op. Het halflege kamp zal weldra met Fransen uit de tenten bijgevuld worden en later volgen wellicht Engelsen.

Vaarwel stalag 11 B, vaarwel goede *Kampführer* die ons leven draaglijk maakte. Het ga je goed *'zwarteke'* uit de soldatenkeuken, gij hebt ons de kans gegeven de ketels uit te krabben en ons een blik van meeleven gegund. Die '*rosse'* bekijken we niet meer, dat ze stikt in haar venijn. Met de ellende van anderen de spot drijven en daarmee naar bijval van uw omgeving vissen, dat doet geen "vrouw" maar een "wijf".

Eens de zandweg ten einde zwenken we naar rechts, richting dorp. Dag op dag één week geleden, heeft mijn vriend Robert hier de andere richting gevolgd. Links op de hoogte ligt het gevangenenkerkhof. In de vallei rechts van ons wenkt de vrijheid. Ik betrap mezelf erop dat ik de laatste dagen zelden nog aan mijn vriend gedacht heb, enkel 's nachts als ik de slaap niet kon vinden. Ik was zoveel met mezelf ingenomen. Nog vluchtig blik ik even achterom:
- "*Vaarwel, goede jongen, gij zijt ook reeds vrij*".
Bij die gedachte breken de remmen. Ik schaam me niet voor de tranen die onweerstaanbaar opwellen; de eersten buiten de pinnekesdraad.

Onderweg werd er gepraat en gelachen over en met de meest onnozele dingen. We hebben onze lach opgespaard voor deze bijzondere dag. Een kat die ons verwonderd nakijkt, een haas die haastig wegrent, het minste is genoeg om de lachspieren in beweging te brengen. Het is eerder een zenuwlach, gedragen door hoop maar ook door vrees dat er nog iets zou kunnen mislopen. We passeren een grauwwit bord met daarop in zwarte letters het magische woord "**Fallingbostel**". Dat hebben we dan wel achter de rug en nu kan de lange vermoeiende afreis beginnen.

Op terugtransport gezet

Uitgeborstelde beestenwagens, voorzien van ruwe houten zitbanken, staan gereed om ons naar de 'heimat' te brengen. Nergens is er een spoor van bewaking te vinden. De begeleiders zitten in *voituren* in het midden van de trein. We mogen plaats nemen waar we willen en de schuifdeuren blijven openstaan. Ieder vindt wel een geschikt plaatsje en de kleren en het *gepak* worden op hoopjes gelegd. Een lichte schok en we bollen. De sigaretten houden we kort bij de hand, dat houdt u bezig, kalmeert enigszins en is bovendien goed tegen de honger. We vertellen en maken plannen over de thuiskomst terwijl de *"Zug"* zijn langzaam gangetje gaat. Regelmatig moet de trein uitwijken voor andere met Duitse troepen en legertransport. Dat geeft ons een gelegenheid om even uit te stappen, de benen te strekken en om de natuurwetten na te leven. De Duitsers zingen hun soldatenliederen. Wij jube1en inwendig in stilte maar zeker zo intens als zij. Na de middag worden we uitgerangeerd kort bij een bos. In de rapte wordt een boompje opgezocht voor de kleine boodschap. Een paar moeten enkele meters verder zijn en hurken achter de hoge varens. Pas zijn de organen in werking als we achter ons een metallieke schok van vertrekkende wagons horen. In een verwarde sprint wordt het gehinderd hordelopen naar de spoorbaan. Ik weet niet of de machinist het vrijwillig deed maar de trein is nog een hele tijd ter plaatse blijven staan. Ieder lacht met het voorval en houdt zich bezig met knopen toedoen en bretellen kruisen. Al wat ge wilt, maar nu de trein missen, neen … dat toch niet!.

Het is late namiddag als we door Westfalen rijden, de landbouwstreek bij uitstek. De tarwe wordt binnengehaald en de haveroogst is volop bezig. In een scherpe bocht passeren we een uitgestrekt haverveld dat afgereden wordt. Wij wuiven en worden uitgewuifd door enkele Belgische te werk gestelde soldaten. Ik herken duidelijk **Willem Slachmuylders**, van 'den Disser' tussen de binders. Dat zal een troost zijn voor zijn familie . . . als ik thuis kom. We hebben terug oog voor de mooie natuur. Bij de heenreis zagen we niets maar we zouden er niet van genoten hebben. Toen zaten we nog diep in de put. Het is duidelijk dat we in de goede richting gaan. Met die geruststellende wetenschap vallen we in slaap. Enkelen op de banken, de anderen op de vloer. Het is niet belangrijk, morgen zijn we hopelijk thuis.

Terug op Belgischen bodem

Dinsdag 27 augustus
Krijsende remmen en het geluid van tegen mekaar botsende wagons doen ons verdwaasd wakker schieten. Het is een prachtige zomernacht. We staan te midden het veld. We wagen het om in één lange rij tegen de gracht te gaan staan om het waterdebiet wat bij te stellen. We houden ons wel gereed om bij gebeurlijk vertrek de sprong te maken.

Na een tijdje komt er terug beweging in het konvooi. Nog een *Junak* opsteken en in de deuropening van de rustige nacht genieten. We naderen een station. Reikhalzend kijken we uit naar het bord met de plaatsnaam. Hamont lezen we. Wat, "Hamont", maar dat is België! Mannen we zijn in België! Iedereen is op slag wakker en staat in de deur. Of we wel goed gezien hebben? Het is twee uur in de morgen, niemand denkt nog aan slapen. We eten een stuk brood en roken nog maar een sigaret en nog een, de een na de andere tot we er zat van worden. Elk naambord wordt nu door iedereen nauwlettend bestudeerd. Werkelijk, we zijn terug thuis.

Bij de volgende halte krijgen we Hans op bezoek:
- " *Tracht nog wat te slapen, mannen, en wees voorzichtig met eten en roken.*"
Het is dag geworden, een warme zonnige dag, om nooit te vergeten. Rond zeven uur bollen we Hasselt binnen. Het stationspersoneel brengt fris water om ons te wassen en deelt hun boterhammen uit. We vergoeden ze met een zure homp Duits brood of een "Junak". Het regent vragen naar bekenden, die ook nog niet thuis zijn. Maar wij hebben geen jongens uit deze streek gezien. Eindelijk gaat de reis verder.

Er wordt verteld dat we in Schaarbeek zullen gelost worden. Daar krijgen we dan nog de laatste stempel en dan zijn we vrije mensen. In het station van Leuven worden we op een zijspoor geschoven en weer hetzelfde liedje:
- "*Hebt ge die of die niet gezien*?"
- " *Zijn wij dan de eersten die aankomen*?"
- " *Neen maar er zijn er nog veel weg !* "

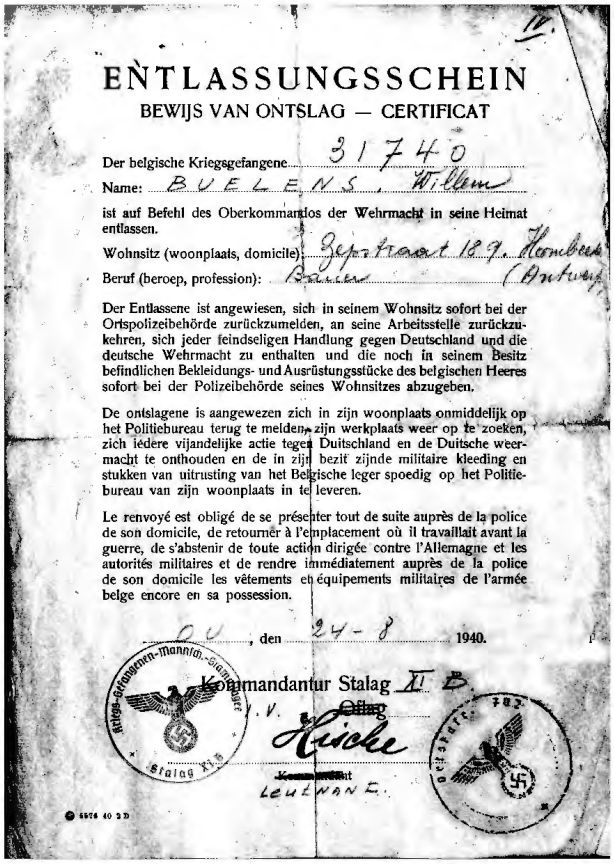
Antwerpen is onze volgende statie. We worden gerangeerd naast de muur van de Zoo. Ons brood is op, maar de dierenoppassers geven ons boterhammen met kaas of confituur maar ook lichte Belga sigaretten en gerolde sigaretten met "Belgam 14".

Het is 11 uur als we door het verlaten station van Mechelen rijden. Ik heb een paar briefjes afgeworpen om mijn komst aan te kondigen. Dat zal toch wel iemand vinden en doorgeven zeker?
In Schaarbeek vormingsstatie heerst er een drukte van belang. Onze bewakers gaan om informatie en keren terug met de melding:
- " We zullen in Antwerpen gelost worden."
De moed zinkt ons in de schoenen. Er loopt iets mis. Ze misleiden ons. Wij gaan naar een kamp hier in het land. De zoveelste teleurstelling. Na een lange wachttijd rijden we terug over het doodse Mechelen naar Antwerpen-Centraal. Daar staan we weer op hetzelfde spoor naast de dierentuin.

Eindelijk weer vrije burgers

Drukdoende officieren lopen op en neer met papieren en grote mappen. Een paar soldaten brengen een tafel en stoelen aan. De verlossing begint.

Met onze "***Entlassungschein***" in de hand staan we met knikkende knieën aan te schuiven.

ENTLASSUNGSSCHEIN

BEWIJS VAN ONTSLAG — CERTIFICAT

Der belgische Kriegsgefangene 31740

Name: BUELENS, Willem

ist auf Befehl des Oberkommandos der Wehrmacht in seine Heimat entlassen.

Wohnsitz (woonplaats, domicile): Jeptstraat 189, Hoboken (Antwerpen)

Beruf (beroep, profession): Bakker

Der Entlassene ist angewiesen, sich in seinem Wohnsitz sofort bei der Ortspolizeibehörde zurückzumelden, an seine Arbeitsstelle zurückzukehren, sich jeder feindseligen Handlung gegen Deutschland und die deutsche Wehrmacht zu enthalten und die noch in seinem Besitz befindlichen Bekleidungs- und Ausrüstungsstücke des belgischen Heeres sofort bei der Polizeibehörde seines Wohnsitzes abzugeben.

De ontslagene is aangewezen zich in zijn woonplaats onmiddelijk op het Politiebureau terug te melden, zijn werkplaats weer op te zoeken, zich iedere vijandelijke actie tegen Duitschland en de Duitsche weermacht te onthouden en de in zijn bezit zijnde militaire kleeding en stukken van uitrusting van het Belgische leger spoedig op het Politiebureau van zijn woonplaats in te leveren.

Le renvoyé est obligé de se présenter tout de suite auprès de la police de son domicile, de retourner à l'emplacement où il travaillait avant la guerre, de s'abstenir de toute action dirigée contre l'Allemagne et les autorités militaires et de rendre immédiatement auprès de la police de son domicile les vêtements et équipements militaires de l'armée belge encore en sa possession.

OV, den 24-8 1940.

Kommandantur Stalag XI B.

i. V. Offlag

Kirche

Leutnant

Kriegsgefangenen-Mannsch.-Stammkarte Stalag XI B

Stalag XI B

De stempel wordt er opgedrukt en het is gebeurd. We zijn vrij.

Een laatste maal staan we onder geleide van Hans. In het gelid verlaten we het station langs het Koningin Astridplein. We krijgen van het Rode Kruis een soldatenkoek en twee sigaretten. Het 3de bataljon van barak 34 moet, onder de hoede van zijn B*arakf'uhrer,* een tweede maal aanschuiven en krijgt onder protest van de Rode-Kruismeisjes dubbel rantsoen. Dat is het sprekend sympathiegebaar van onze engelbewaarder. Een laatste handdruk en diep bewogen laten we hem over aan de goede zorgen van de tolk, die met hem een geschenk gaat kopen. Door een dichte haag van nieuwsgierigen lopen we naar de hoofdingang om de trein te nemen naar Mechelen. Wij worden rijkelijk bedeeld met brood, fruit en rookgerief.
- *Weet ge niets weten over onze zoon? Weet ge niets over mijn man ? Mijn broer*?"

Souvenirjagers volgen ons op de voet en of we geen knoop of kroontje of cijfer van ons uniform kunnen missen voor de verzameling van de kleine ? Een kroontje wel maar we gaan ons hier toch niet van alle knopen ontdoen. Ons goed gesloten soldatenplunje moet onze schraalheid enigerwijze verdoezelen. De kleren hangen ons om het lijf als bij een vogelschrik. Groot, wijd en luchtig.

Louis Buelens tijdens de militaire dienst

Op het perron zoeken de mannen van Mechelen en omgeving mekaar op. Nogmaals wordt het relaas gedaan van ieders geleden ellende. Het is vijf uur in de namiddag als we de trein opstappen.
De laatste fase in aangevangen, blij maar ook met een toenemend gevoel van vrees voor de thuiskomst. Zal er niets ergs gebeurd zijn ?

Thuiskomst

In St.-Katelijne-Waver moeten we uitwijken en wachten. De stationchef is Jan Van Riet, een geboren Hombekenaar.
- " *In Hombeek is niks ergs gebeurd.* "
Dat is een pak van mijn hart. Hij kent onze familie en zou het zeker geweten hebben.
Rond zes uur staat het Stationsplein in Mechelen vol volk. Wij passeren de revue en ik loop op Nest Van Den Heuvel.
- *" Thuis is alles goed, joeng, iedereen gezond. Pak gij mijne fiets maar en ik zal uw spullen wel meebrengen*."
Nu kan het niet rap genoeg gaan maar te pas en te onpas wordt ik opgehouden met steeds maar dezelfde vraag naar bekenden. Aan de '*Rens'* komt mijn zuster mij tegemoet. Het grote blijde nieuws is reeds tot thuis doorgedrongen. Aan de Zennebrug staat Charel De Muyer, de nieuwen boer, schoonvader van Jomme Van Asch en vraagt.
- "*Hebt gij Jomme soms niet gezien ?* "
- "*Maar die is toch al lang thuis ?"*
- "*Daar weten we nog niets van*".
Ik vertel hem het verhaal dat hij bij boeren in Duitsland mocht gaan werken en dan vlugger naar huis zou mogen gaan. Dat blijkt dan wel anders te zijn verlopen maar mijn uitleg stelt de man gerust. Hans Müller heeft dus toch gelijk gehad toen hij beloofde dat zij die gingen "arbeiten" langer hier zouden blijven en zij die in het kamp bleven eerst naar huis zouden gaan. Ik moet hem nu wel dankbaar zijn, die eerlijke man. Een warm gevoel welt in me op. In alle ellende die ik in Stalag 11 B bij onze 'vijanden' moest meemaken, heb ik er ook 'mensen' ontmoet. Adieu Hans, Heinrich en het "zwarteken". Ik heb in dat kamp mijn plaatje met daarop mijn nummer "**31.740 – Stalag 11 B"** afgelegd. Misschien huist hieronder nu een "poilu" of een "tommy". Mijn avontuur is goed afgelopen. Bijna 22 jaar eerder, na 14-18, zag ik mijn vader thuiskomen na zijn kampellende. Zoals hij het deed zal ik ook die zwarte bladzijde uit mijn leven kunnen omkeren en vergeven.

Mijn thuiskomst beschrijven kan ik niet. Daar zijn geen woorden voor. Zonder woorden zegt men niets. Hopelijk mogen de drie woorden die in vier talen op de IJzertoren prijken, "Nooit meer oorlog", sprekend genoeg zijn.

STALAG 11 B FALLINGBOSTEL

Tussen 1939 en 1945 is er in **Oerbke (Fallingbostel)** een interneringskamp geweest voor Belgische, Nederlandse, Franse, Engelse, Italiaanse, Joegoslavische, Tsjechische, Poolse, Russische en Amerikaanse krijgsgevangenen. Het kamp (Stalag) kreeg het nummer 11 B. De meeste gevangenen die hier werden ondergebracht werden te werk gesteld (Arbeitscommandos) in Oerbke en in andere bedrijven te Salzgitter, Braunschweig, Wolfsburg, Hannover en Hildesheim. In 1943 werd het kamp nog werd uitgebreid met *lager* 11 D. Kort daarop werd er nog *lager* 11 C aan toegevoegd als een supplementair kamp van Bergen-Belsen. Op dat ogenblik was Oerbke een der grootste kampen van Duitsland geworden. Aangrenzend aan het gevangenenkamp was er ook een legerkamp der "Deutschen Wehrmacht".

De toestand in 1940

Het succes van de *Blitzkrieg* deed de toevoer aan Belgische en Nederlandse gevangenen zo toenemen dat het inderhaast opgerichte kamp snel te klein was. De Franse krijgsgevangenen sliepen aanvankelijk in tenten. Later hebben gedurende langere tijd veel gevangenen zelfs onder de blote hemel gelogeerd. Dit was zeker het geval toen in 1941 tienduizende Sovjetsoldaten werden aangebracht. Ze hadden hun dagenlang transport in gesloten goederenwagons amper overleefd en waren uitgehongerd en ziek. Een daaropvolgende vlekkenkoorts- en tyfusepidemie eiste vele slachtoffers. Het aantal doden wordt op 30.000 geschat.

Van juni tot augustus 1940 hebben de Hombeekse krijgsgevangenen in Fallingbostel verbleven. De *Flamenpolitik* die ons als Duitse stamverwanten beschouwde, zorgde er voor dat de Vlamingen al voor einde 1940 waren vrij gekomen. Naar schatting[1] verbleven er in augustus 15.500 gevangenen. Het aantal Vlamingen die er geweest zijn is te schatten op 4.000. Eerst vertrok er een groep soldaten die door het "*Arbeitsambt*" geselecteerd waren en op diverse landbouwbedrijven werden uitgezet. Op 21, 22, 24 en 25 augustus vertrokken de overblijvenden in 4 groepen van ca. 650 man ieder of voor een totaal van 2.500 soldaten. Toch verbleven er op 1 september 1941 nog 4.537 Belgen (wellicht Walern en Brusselaars) in het kamp en op 1 december 1944 nog 3.616.

De eerste overledenen werden op het plaatselijke nabijgelegen kerkhof begraven. Er wordt melding gemaakt van slechts één graf aldaar van een Belgische soldaat. Louis Buelens weet dat er twee jongens begraven werden. Over de ganse duur van de oorlog worden 35 Belgen als overleden gerapporteerd [2]. Het betreft hier dus overledenen vanaf 1941 en na het vertrek van de Vlamingen. Ze werden op een intussen aangelegd "Ausländrfriedhof" begraven[3] dat nu niet meer bestaat. Het kamp zelf is heden ook niet meer te herkennen door verbouwingen die van particuliere aard zijn.

Hinrich Baumann, "*Bezirksvorsteher des Gemeindefreien Bezirks Osterheide*", werkt aan een publicatie "*Erinnerungen an die Lage in Oerbke von 1939 bis 1950"*. Hij bezorgde ons documenten en krantenknipsels van vele bezoeken die oud-krijgsgevangenen aan Oerbke en aan het Stalag 11 B brachten. Op zijn verzoek zullen we hem deze kampwedervaren van vriend Louis Buelens overmaken. Spijtig genoeg is in de Duitse archieven geen fotomateriaal uit de beginjaren 1940 terug te vinden. Ook de namenlijsten en andere registraties uit die periode zijn verdwenen. De beelden die kampleiders maakten zijn in particulier bezit en dus praktisch niet vindbaar. Bij de bevrijding werd veel bezwarend materiaal vernietigd.

---

[1] Louis Buelens geeft deze cijfers aan de hand van de bestaande gebouwen en tenten destijds.

[2] Liste des Volksbundes Deutsche Kriegsgräberfürsorge Kreis Fallingbostel (30.4.1951)

[3] Dit vreemdelingenkerkhof werd in 1958 ontgraven. Er werden nog 127 doden bijgezet op het Russisch kerkhof in Oerbke maar de meeste werden naar hun vaderland gerepatrieerd of op andere Duitse kerkhoven ondergebracht.

Onze voorouders
hun oude dag en hun zieleheil

Frans Beukelaers

Als wij nu over een pensioen, een ziekteverzekering of andere voorzieningen beschikken, was dat niet het geval voor onze voorouders. Zij konden niet genieten van al deze voorrechten en hun kinderen waren hun enige troef. Als zij te oud waren om te werken, waren zij dus van hun kinderen afhankelijk en zij die in de mogelijkheid waren, probeerden zich veilig te stellen.
Een van de gebruikelijke manieren was hun eigendom over te laten aan een van hun kinderen echter onder de nodige voorwaarden. De koopprijs was dan gewoonlijk niet al te hoog. Dat droeg de goedkeuring van de andere kinderen die gerust waren dat hun ouders een gelukkige oude dag zouden krijgen zonder al te veel last voor henzelf.

Dat de koopprijs nogal meeviel was goed meegenomen, maar de bijkomende voorwaarden echter waren soms een zeer zware belasting.

Hieronder enkele voorbeelden :
Joannes Baptist Clerbout
uit Kapelle-op-den-Bos en zijn echtgenote **Maria Elisabeth Van Humbeeck** verkochten in 1919 hun woning en grond aan hun schoonzoon en dochter **Joannes Baptist De Schouwer** en **Cornelia Clerbout**.
De verkoopprijs bedroeg 1.800 fr.

Bijkomende voorwaarden :

"De verkopers moeten hun leven lang een kamer van het huis naar hun keuze ter beschikking hebben .
Zij moeten kost en drank genieten gelijk het huishouden meebrengt of gelijk de gesteltenis van hunne gezondheid het zal vereischen. Hunne kleederen en lichaamslijnwaad moeten behoorlijk onderhouden, gereinigd, gewasschen en vernieuwd worden, in een woord hun den ganschen onderhoud verschaffen en zoo in staat van goede gezondheid als bij ziekte. In dit laatste geval zullen zij de verkoopers moeten doen genieten van Doktoor en geneesmiddelen en bij sterfgeval de begrafeniskosten van hun beiden betalen ".

Voor wat betreft hun Zielenheil. Hier werden ook reeds de mogelijke maatregelen getroffen
Hieronder nog een voorbeeld :Detail uit het testament op 18 januari 1844 van **Franciscus Van Den Broeck** te Meise / Nieuwenrode.

"Ik geve en legatere aen mijne twee zoonen, Guilhelmus en Joannes, alle mijne achterlatende roerende en onroerende goedren op last van te betalen mijne schulden, op last van te doen celebreren mijne begrafenisse en uitvaert volgens staet en conditie, gevolgd van dry gelezen en dry gezongen Missen".

Om hunne zielenzaligheid te bespoedigen of te verzekeren werd er ook gezorgd voor een grote aanwezigheid op hun uitvaart. Dit door onder meer brood uit te reiken aan de armen die aanwezig waren op de begrafenisplechtigheid.

Hiervan een paar in het oog springende voorbeelden uit Hombeek.

Joannes Rouchart,
pastoor van Hombeek en aldaar overleden op 7 oktober 1837 detailleert zijn testament. Hij maakt over aan de Kerkfabriek van Hombeek
"een perceel land met boomgewas daarop, groot 1 hectare eenenveertig aren negentig centiaren, gestaan en gelegen in St.-Katelijne-Waver",
echter met de verplichting dat er jaarlijks missen moesten gedaan worden op of omtrent den sterfdag in de kerk van Hombeek en met
"distributie en uytreyking van broden aen de arme lieden , tot lafenis van zijne ziele".

Joannes Baptist Kerselaers,
geboren te Eppegem op 10 november 1870, overleed in het Godshuis te Mechelen op 5 maart 1878. Hij was ongehuwd en dienstbode bij **Joannes Baptist Wouters** op de Plein in Hombeek

In zijn testament verleden voor notaris Ceulemans te Lier van 11 februari 1877 lezen we het volgende:

"Ik wil begraven worden op geweide aarde, met een uitvaart tweede klas.
Ik wil dat men zal uitdelen aan de arme menschen waar ik zal sterven tweehondert kilogram tarwebloem verbakken in brood.
Ik begeer voor mijne Ziele lafenis honderd gezongen en honderd gelezen Missen.
Ik beveel honderd gelesen Missen voor de lafenis van de zielen van mijne ouders, broeders en zusters die overleden zijn. Ik wil een jaargetijde gedurende 15 Jaar".

Maria Agnes Van Beveren,
is de dochter van **Joannes Baptist Van Beveren** en **Maria Josepha Bulens,** geboren in Hombeek 20 januari 1836 en er overleden op 5 februari 1891, oud 55 jaar en ongehuwd.

Ze bepaalt. in haar testament voor Notaris Cluyts te Mechelen van 27 maart 1873:

"Ik Maria Agnes Van Beveren, testatrice, wil begraven worden met eenen dienst genaamd « Tien uren lijk » gevolgd van een uitvaart in de parochie waar ik zal komen te overlijden met uitdeling van 100 huisbakken brooden ieder van een kilo en half aan de armen van Hombeek
Ik wil dat er onmiddellijk na mijn overlijden gedaan worden in de Kerk van Hombeek honderd gezongen missen.
Ik wil dat er gelezen worden honderd missen in de kerk alwaar mijne hierna te noemen erfgenaam het zal goedvinden".

De universele erfgenaam is hare zuster **Maria Anna Van Beveren**

Anna Maria Van Beveren,
geboren te Hombeek op 12 september 1773 en er kinderloos overleden op 4 april 1843 was weduwe in eerste huwelijk van **Joannes Baptist Andries** en echtgenote van **Franciscus Van Den Brande.**
Zij woonde te Hombeek, Haagplaats n° 43.

In de aangifte van haar nalatenschap lezen we deze vermelding :

"Er wordt betaald aan de ontvanger van het weldadigheidsbureau van Hombeek voor uitdeling van brood aan de armen op de uitvaart (de som van) 50 fr.".

Adrianus Teughels,
geboren te Hombeek op 14 maart 1816 en er overleden op 28 oktober 1898, was de ongehuwde zoon van **Petrus Joannes Teughels** en **Anna Monica Meuldermans.** Hij was een zeer begoed persoon. In het passief van zijn nalatenschap vinden we volgende gegevens:

Aan Doms voor brood aan de armen	***33 fr.***
Koster van Hombeek voor gezongen Missen	***42 fr.***
E.H. Muyldermans voor het lezen van Missen	***600 fr.***
E.H. Cools, onderpastoor voor het lezen van Missen	***200 fr.***
Genootschap Heilige Vincentius	***5 fr.***

Joannes Baptist Doms, geboren te Hombeek op 31 oktober 1834 en er overleden op 2 januari 1899, ongehuwde zoon van **Josephus Doms** en **Anna Maria Peremans**. Hij was bakker en winkelier in het Dorp en maakte via testament al zijne goederen over aan zijn dienstmeid **Maria Anna Buelens** afkomstig uit Eppegem. In de aangifte vinden we wel als uitgaven;

Brood aan de armen op de uitvaart	***50 fr.***
Veertig gezongen missen plus Dertigste	***200 fr.***

Opmerkelijk is wel dat al de uitgaven voor missen en brood aan de armen voorkwamen in het passief van de nalatenschap en blijkbaar aftrekbaar waren

DEXIA
Mechelen-Zemst
Brusselpoortstraat 29-31
MECHELEN
Fax 015 / 450 739

Chocolatier
Open van dinsdag tot zaterdag
van 10 uur tot 12.30 uur
van 13.30 uur tot 18 uur

ELECTROHANDEL
ETG bvba
Bankstraat 41 HOMBEEK

VENNOOTSCHAP
MECHELSE VEILINGEN C.V.
TEL. 015/55.11.11 FAX. 015/55.06.01

www.vastgoedplus.be
VASTGOED
Verkoop en verhuur van
Onroerende goederen
015/200 999
Eddy Mandelinge 0477/997000

FORTIS
BANK